

Tongerloplein, cultuurplein

Hoe de belevingswaarde de meerwaarde wordt
een verkennend onderzoek naar de software

Universiteit Utrecht

**Masterthesis
Kunstbeleid & -management
Faculteit der Geesteswetenschappen
Academiejaar 2012-2013**

Auteur: Pim Meijer
Begeleider: Dr. Kees Vuyk
Tweede lezer: Toine Minnaert
Datum: 5 april 2013
Studentnummer: 3910946

Voorwoord

In september 2012 werd ik vanuit traineeprogramma De Toekomst van Brabant voor acht maanden tewerkgesteld bij de gemeente Roosendaal. Bij team Economie & Wijkmanagement werd mijn opdracht om bij te dragen aan het aantrekkelijker maken van de binnenstad. Op hetzelfde moment begon ik aan de masteropleiding Kunstbeleid en –management aan de Universiteit Utrecht.

Na enige tijd te hebben gewerkt in de gemeente Roosendaal ondervond ik dat er een politieke discussie gaande was over de herinrichting van het Tongerloplein (in de binnenstad) tot cultuurplein. Mijn aandacht ging hierbij vooral uit naar de term *cultuurplein*. Wat is een cultuurplein? Waarom heeft deze term betrekking op het Tongerloplein? Wat wil men in Roosendaal precies bereiken met dit cultuurplein? Ik besloot te op zoek te gaan naar antwoorden op deze vragen. Deze antwoorden bleken niet of nauwelijks te vinden. Tot mijn verbazing bleek de discussie vooral betrekking te hebben op het materiaal en de kleur van de stenen, het soort bomen en het al dan niet plaatsen van voorzieningen zoals ondergrondse containers. Het ging dus met name om de voorbereiding. Nergens kon ik echter een plan vinden waarin uitgekristalliseerd werd wat men precies met dit cultuurplein wilde gaan doen na deze voorbereidingen. Het leek wel of iedereen zich druk maakte om de *hardware* en niemand om de *software*.

Bovenstaande situatie leidde ertoe dat ik een voorstel indiende om onderzoek te doen naar de zachte kant van de ontwikkeling van het Tongerloplein. Namens de gemeente werd het belang van dit voorstel ingezien door binnenstadscoördinator Theo de Munnik. Hij stemde in met het voorstel, waarna ik ditzelfde voorstel op de Universiteit Utrecht als scriptievoorstel heb ingediend bij Dr. Kees Vuyk. Ook hij ging akkoord, waarna ik mij enkele maanden vol passie heb kunnen storten op dit onderwerp. Het is daarom zeker op zijn plaats om hier een dankwoord uit te spreken richting beide personen. Zonder jullie toestemming had dit onderzoek nooit plaatsgevonden. Daarnaast hebben zowel Theo als Kees mij gedurende het onderzoek steeds op het juiste spoor weten te houden, zowel organisatorisch als inhoudelijk. Ook hiervoor dank.

Daarnaast wil ik alle collega's binnen de gemeente Roosendaal bedanken die mij op enige wijze hebben geholpen tijdens het onderzoek. Marij en Marga voor hun hulp bij de enquête, Marie-Elise voor haar enthousiaste woorden en John, Rietje, René en Karin voor het creëren van een vruchtbare en fijne werkomgeving. Ik vond het fantastisch om dit onderzoek namens en voor de gemeente Roosendaal te kunnen uitvoeren.

Ten slotte wil ik alle betrokkenen die meegewerkt hebben aan de interviews bedanken voor hun input, zonder zoveel enthousiaste respons waren de resultaten van dit onderzoek minder waard geweest.

Met dit onderzoek heb ik geprobeerd een helder en actueel beeld te schetsen van het cultuurplein in de gemeente Roosendaal. Een beeld waar zowel gemeente, gebruikers van het plein, het lokale culturele veld en de burger iets mee kunnen. De ontwikkeling van een cultuurplein is naar mijn idee nooit voltooid, de samenleving verandert en dit vraagt constante aanpassing. Toch ben ik van mening dat ik met dit onderzoek een waardevolle bijdrage heb kunnen leveren om deze ontwikkeling anno 2013 in kaart te brengen en al enigszins te stimuleren. Ik wens u veel leesplezier!

1. Introductie	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Onderzoeksvragen	6
1.3 Relevantie	8
1.4 Opbouw	9
2. Beleidskaders	11
2.1 Landelijk beleidskader	11
2.2 Provinciaal beleidskader	12
2.3 Lokaal beleidskader	13
2.4 Cultuurbeleid in de buurgemeenten	17
2.4.1 Bergen op Zoom	17
2.4.2 Etten-Leur	18
3. Veranderende rollen: overheid en burger	19
3.1 De overheid, van regisseur naar partner	19
3.2 De ondernemende burger	22
3.3 Burgerparticipatie & cultuur; praktijkvoorbeelden	24
3.3.1 Nijmegen	24
3.3.2 Leiden	25
3.3.3 Dordrecht	26
3.3.4 Bergen op Zoom	27
3.3.5 Sectoroverstijgend element	28
4. De waarde van kunst en cultuur voor de samenleving	29
4.1 Betekenissen	29
4.1.1 Gebruikswaarde	29
4.1.2 Optiewaarde	29
4.1.3 Bestaanswaarde: identiteit	30
4.1.4 Economische waarde: toerisme en productiviteit	30
4.1.5 Sociale waarde: gezondheid en leefbaarheid	31
5. Ontwikkeling van culturele hotspots	33
5.1 Theorie	33
5.2 Praktijkvoorbeelden; cultuurpleinen	36
6. Synergie & Culturele instellingen	38
6.1 Synergiebeleid	38
6.2 Theorie	39
6.2.1 Risico's	40
6.2.2 Kansen	40
6.3 De link met cultuur	40
6.4 Conclusies theoretisch deel	42
7. Tongerloplein in beeld	46
7.1 Oude situatie	46
7.2 Toekomstige situatie	46
8. Empirisch deel: Methodologie	50
8.1 Onderzoeksopzet	50
8.2 Kwalitatief	51
8.3 Kwantitatief	52
9. Empirisch deel: Onderzoeksresultaten	54
9.1 Interviews	54
9.1.1 De term & de voorwaarden	54
9.1.2 Afwegingen	56

Inhoudsopgave

9.1.3	Schaal & Samenwerking	59
9.1.4	Cultuur & Detailhandel	60
9.1.5	Discipline & Doelgroep	62
9.1.6	Gemeente & Burger	63
9.1.7	Hoe gaat het plein bruisen?	65
9.1.8	De beleving & de tuin	67
9.2	Enquête	69
9.2.1	Huidige kunst- en cultuurbeleving	69
9.2.2	Toekomstige kunst- en cultuurbeleving	77
9.2.3	Stellingen	80
9.2.4	Informatie & Suggesties	84
9.3	Conclusies empirisch deel	86
9.4	Discussie	89
10.	Algemene conclusies & aanbevelingen	92
10.1	Algemene conclusies	92
10.2	Aanbevelingen	93
Bibliografie		97
Bijlagen		101
1.	Interviews	101
2.	Interviewvragen	165
3.	Enquête	167

1. Introductie

1.1 Inleiding

In Roosendaal wordt het Tongerloplein in de media en door de gemeente bestempeld als het *cultuurplein* van de stad. Het plein ligt in het centrum en wordt omringd door culturele instellingen zoals museum Tongerlohuys, schouwburg De Kring en voormalig kerk en monument St. Jan. De gemeente Roosendaal heeft in 2000 een structuurschets opgesteld voor de binnenstad. Hierin wordt gesproken over de koppeling van belangrijke functies aan de pleinen in de binnenstad. Zo wordt bijvoorbeeld de Nieuwe Markt gekoppeld aan een winkel- en parkeerfunctie, wordt bij de (Oude) Markt vooral ingezet op de aanwezige horeca en wordt bij het Tongerloplein de nadruk gelegd op de culturele functie. Het letterlijke woord *cultuurplein* valt hier nog niet, maar vanaf dan is de koppeling tussen het plein en cultuur een terugkerend item in gemeentelijke stukken en de (lokale) media (Gemeente Roosendaal, 2000). De koppeling met cultuur wordt dus gemaakt, maar over kunst wordt in de schets nog niet gesproken. We zouden daarom eerst moeten weten welke betekenis het woord cultuur in dit verband heeft. Zoals Matarasso en Landry (1999) aangeven; het woord *cultuur* is één van de meest complexe woorden in de menselijke taal. Grofweg is een tweedeling te maken waarbij cultuur aan de ene kant een paraplu vormt waaronder alle kunstvormen vallen en anderzijds is cultuur een verzameling gewoonten, gebruiken en manieren van leven die eigenheid geven aan (groepen) mensen. Waar de Roosendaalse structuurschets geen definitie geeft van het begrip, is in haar kunst- en cultuurnota "*Kunst is meer dan het maken alleen*" (2002-2006) duidelijk het parapluconcept voor alle kunstvormen gebruikt. Ook in de cultuurnota die hierop volgt (2007-2010) wordt deze definitie gehanteerd. We mogen er dus vanuit gaan dat dit parapluconcept ook is bedoeld in de structuurschets die deze cultuurnota's voorafging. Nu we het begrip 'cultuur' hebben gedefinieerd kunnen we kijken hoe we dit gaan inpassen in dit onderzoek. Hoewel de koppeling tussen cultuur en het Tongerloplein inmiddels al dertien jaar benoemd wordt, heb ik nergens een onderzoek terug kunnen vinden naar de culturele belevingswaarde op het plein en de rol die deze belevingswaarde kan spelen om de ontwikkeling van het cultuurplein een stimulans te geven. In 2000 is er wel een inhoudelijke visie op het cultuurplein uitgesproken door een informeel samenwerkingsverband van schouwburg De Kring en De Moriaan (het café op het plein). In dit stuk zijn destijds een viertal aanbevelingen opgenomen, waarvan er drie nog altijd niet echt zijn uitgevoerd. Het cultuurplein is daardoor dus nog niet gaan leven. Feit blijft dat een ruimer opgezet onderzoek waarbij met betrokken instellingen en organisaties, gemeente én burgers inhoudelijk wordt gekeken naar het cultuurplein nog niet heeft plaatsgevonden. Dit leidde tot mijn voorstel om dit onderzoek vanuit de gemeente Roosendaal uit te voeren.

1.2 Onderzoeksvragen

Na overleg met collega's binnen de gemeente Roosendaal die betrokken zijn bij de sectoren binnenstad en economie en na het lezen van relevante stukken over het gemeentelijk cultuurbeleid en het Tongerloplein heb ik de volgende hoofdvraag geformuleerd:

“Hoe zien de belangrijkste gebruikers van het Tongerloplein in Roosendaal de invulling van dit cultuurplein, welke theorie en praktijkvoorbeelden kunnen hierop van toepassing zijn en is de rol van de gemeente uitgespeeld na herstructurering van het plein tot cultuurplein?”

Een belangrijk onderscheid dat ik in dit kader heb moeten maken, is dat tussen de ontwikkeling *van* het plein en de ontwikkeling *op* het plein. De ontwikkeling *van* het plein richt zich met name op de ontwikkelingen in ruimtelijke ordening, herbestrating, groenvoorziening, etc. Ik zal dit vanaf nu benoemen als de aanpak van de “hardware”. Over aanpak van deze hardware is gedurende het onderzoek een positief besluit genomen door de gemeenteraad. Dit besluit stond echter volledig los van de ontwikkelingen *op* het plein. Uiteraard valt hiervoor te zeggen dat infrastructuur bij uitstek een taak van de overheid is en invulling van een cultuurplein in veel mindere mate. Toch hebben de vorm van de openbare ruimte en de inhoud die hier door gebruikers aan wordt gegeven een belangrijke invloed op elkaar. Ik zal hier verderop in het onderzoek dan ook geregeld aan refereren. Zelf vind ik de inhoud die aan het plein gegeven wordt veel interessanter om te onderzoeken, omdat de belevingswaarde van het plein volgens mij meer hierdoor wordt gemaakt dan door de fysieke uitstraling. Deze belevingswaarde op het plein, die in deze casus met name gecreëerd wordt door culturele activiteiten, zal ik vanaf nu omschrijven als de “software” van het plein.

Om tot het beantwoorden van de hoofdvraag te kunnen komen heb ik allereerst een aantal deelvragen geformuleerd, waarbij ik theorie en landelijke trends zal behandelen om deze te kunnen beantwoorden. Deze antwoorden zullen gezamenlijk een theoretisch kader en een set praktijkvoorbeelden vormen, waarna ik de empirische onderzoeksresultaten van deze casus over het Tongerloplein zal bespreken. Op basis van beide resultaten zal ik een zo verhelderend mogelijk antwoord op de hoofdvraag formuleren. Onderstaande deelvragen zullen eerst in chronologische volgorde aan bod komen in het theoretisch deel van dit onderzoek:

- Hoe passen de visies op het Tongerloplein in de beleidskaders op verschillende bestuurslagen?
- Welke ontwikkelingen spelen er rond de rol van de overheid in de samenleving?
- Wat is de rol van de burger bij (vorming van) het huidige cultuurbeleid in Nederlandse gemeenten?
- Welke waarde hebben kunst en cultuur voor de huidige samenleving (in Nederland)?

- Welke andere voorbeelden van de ontwikkeling van culturele pleinen of hotspots in de open lucht bestaan er wat zijn hierbij belangrijke factoren?
- Hoe kunnen culturele instellingen en organisaties samen tot synergie komen?

Met bovenstaande deelvragen wil ik een brede context schetsen waarmee het tweede en het derde onderdeel van de hoofdvraag beantwoord kunnen worden. Om te weten welke ontwikkelingen spelen rond de actuele rol van de overheid in de Nederlandse samenleving en welke invloed dit heeft op cultuurbeleid en de rol van de burger heb ik ervoor gekozen om de eerste drie deelvragen te stellen. Met deelvraag vijf wil ik kijken welke afwegingen Nederlandse lokale overheden hebben gemaakt bij de ontwikkeling van cultuurpleinen. Ook hierbij zal ik terugkomen op het spanningsveld tussen de hardware en de software. Om überhaupt de rol van kunst en cultuur in Nederland op dit moment te legitimeren stel ik deelvraag vier. Deze vraag sluit ook naadloos aan bij de collegereeks *over de rol van kunst in de samenleving*. De laatste deelvraag stel ik om te bekijken of de aanwezigheid van meerdere culturele instellingen op één plek (op het Tongerloplein grenst de schouwburg immers aan het museum en daar wordt gesproken over een mogelijke gezamenlijke ingang) tot synergie kan leiden en of dit versterkend kan werken voor het cultuurplein.

Naar mijn mening is deze totale context belangrijk om te beschrijven voor het empirisch deel van het onderzoek. De lezer is hierdoor beter op de hoogte van de complexiteit van de ontwikkeling van een cultuurplein. Deze deelvragen vormen echter nog geen volledig antwoord op de hoofdvraag. Wel worden de belangrijkste conclusies uit dit theoretisch gedeelte meegenomen bij het beantwoorden van het eerste deel van de hoofdvraag; hoe zien de belangrijkste gebruikers van het Tongerloplein in Roosendaal de invulling van dit cultuurplein?

Het empirisch deel van het onderzoek zal dieper ingaan op de visie van de stakeholders, zoals benoemd in de eerste helft van de hoofdvraag. Er zijn daarom achttien interviews gehouden met vertegenwoordigers van betrokken partijen. Uit het theoretisch deel zal blijken dat burgers een steeds belangrijkere stakeholder zijn bij actuele ontwikkelingen in gemeenten. Daarom heb ik ervoor gekozen de burger als stakeholder te bevragen door middel van een enquête. Op die manier is ook de stem van de burger geborgd in de onderzoeksresultaten. De deelvragen die ik in relatie tot de hoofdvraag in het empirisch deel zal beantwoorden zijn:

- Welke regionale aspecten zitten er aan de ontwikkeling van de software op het cultuurplein ten opzichte van de lokale aspecten?
- Welke link leggen de stakeholders tussen de ontwikkeling van de software en de hardware?

- Zijn er overeenkomstige ideeën bij stakeholders over de ontwikkeling van de software?
- Welke link leggen de stakeholders tussen cultuur en de (lokale) economie?
- Hoe zien de stakeholders de ontwikkeling van het cultuurplein ten opzichte van nieuw cultuurbeleid en de rol van de gemeente?

Bovenstaande deelvragen worden na het bespreken van de onderzoeksresultaten ook verwerkt tot conclusies. Hierna zal ik het volledige onderzoek samenvatten in de belangrijkste algemene conclusies en aanbevelingen.

1.3 Relevantie

Voordat het onderzoek binnen de gemeente werd goedgekeurd door de opdrachtgever (de coördinator binnenstad) heb ik de relevantie beschreven. De gemeente Roosendaal gebruikt al meer dan een decennium de term *cultuurplein* omdat men hiermee de wenselijke functie van het Tongerloplein benoemt. Je kunt zeggen dat de term inmiddels haast uit gewoonte wordt gebruikt. Mijns inziens is dit juist alles behalve gewoon, aangezien de term wordt gebruikt zonder dat het plein ruimtelijk ingericht is als cultuurplein en zonder dat er inhoudelijk uitgekristalliseerd is wat een cultuurplein nu eigenlijk is en wie welke rol speelt bij de invulling hiervan. De hardware van het plein wordt in 2013 aangepakt (hierover later meer) maar in de gemeente bestaat er tot dusver geen goed beeld van de software. Daarnaast doe ik dit onderzoek namens team Economie. In 2009 heeft het Ministerie van Economische Zaken het in een brochure al over het 'leven in een belevingseconomie' (Ministerie EZ 2009). De belevingswaarde wordt dus ook in economisch verband steeds belangrijker. Een bruisend cultuurplein zou naar mijn idee zeker kunnen bijdragen aan deze (lokale) belevingseconomie, ook hierop zal ik later terug komen. De relevantie voor de gemeente is hiermee gewaarborgd.

Daarnaast is het onderzoek relevant voor de spelers in het culturele veld in Roosendaal. Landelijke bezuinigingen eisen steeds meer samenwerking en creatief ondernemerschap van culturele instellingen en organisaties. Om een bruisend cultureel leven in de stad te behouden zullen middelen slimmer ingezet moeten worden. Dit onderzoek zou een eerste aanzet kunnen geven tot specifiekere samenwerking, waarbij betrokkenen profiteren van wederzijdse voordelen.

Om het onderzoek ook voor de burger relevant te maken (een belevingseconomie gaat immers uit van wat de burger wil beleven) heb ik ervoor gekozen deze bij het empirisch deel van dit onderzoek

te betrekken. Bij de methodologische verantwoording zal duidelijk worden hoe deze aanpak verlopen is. Voordat ik tot deze verantwoording en de resultaten van dat onderzoek kom zal ik de lezer inleiden in het onderwerp aan de hand van literatuur en praktijkvoorbeelden.

1.4 Opbouw

In hoofdstuk 2 zal ik beginnen met het bespreken van de relevante beleidskaders op de drie verschillende bestuurlijke niveaus. Hiermee zal ik de lezer inleiden in de belangrijkste speerpunten en ontwikkelingen van het huidige kunst- en cultuurbeleid. Ik heb ervoor gekozen om vanaf landelijk niveau terug te werken naar lokaal niveau, omdat dit het onderwerp steeds specifieker inkadert. Daarna zal de vergelijking worden gemaakt met de directe buurgemeenten van Roosendaal, om voor de volledigheid ook de regionale context te schetsen en te kijken of en hoe er al samenwerking en/of afstemming plaatsvindt.

Om een cultuurplein te kunnen ontwikkelen is beleid nodig. Het beleidsvormingsproces verloopt alleen niet meer hetzelfde als enkele jaren of enkele decennia geleden. Hoofdstuk 3 zal daarom eerst een inleiding geven op de veranderende rol van de overheid ten opzichte van de rol van de burger; van regisseur naar partner. De huidige economische crisis en de maatschappelijke discussie over de taken en rol van de overheid hebben de verantwoordelijkheid en daarmee de rol van de burger versneld vergroot, in allerlei sectoren. In dit hoofdstuk zal ik daarom (aan de hand van praktijkvoorbeelden) ook ingaan op de gevolgen die deze veranderende rollen hebben voor het vormen van (cultuur-)beleid in de huidige tijd.

Vervolgens laat ik in hoofdstuk 4 de focus op de overheid even los en ga ik hier in op de waarde van kunst en cultuur voor de samenleving in de brede zin van het woord. Om de link met de belevingseconomie te behouden gebruik ik hiervoor een vijftal waarden (Marlet & Poort 2011) die in (bepaalde mate in) cijfers uit te drukken zijn.

In hoofdstuk 5 ga ik op zoek naar voorbeelden van de ontwikkeling van andere 'cultuurpleinen' of culturele hotspots in de open lucht. Welke factoren hebben hierbij een rol gespeeld en hoe is dit verlopen? Zijn er duidelijke voorbeelden uit Nederland en uit het buitenland?

De cultuursector heeft op dit moment te maken met substantiële bezuinigingen. Culturele instellingen zullen zowel onderling als met andere sectoren slimmer moeten gaan samenwerken. Hoofdstuk 6 gaat daarom over de vraag of er synergie mogelijk is tussen culturele instellingen en de manier waarop dit het beste tot stand kan komen. Dit onderdeel is opgenomen omdat er aan het

Tongerloplein enkele culturele instellingen gevestigd zijn. Na dit onderwerp zal ik enkele tussentijdse conclusies trekken uit het theoretisch gedeelte.

In hoofdstuk 7 geef ik een beeldende inleiding op het Tongerloplein zoals het er op dit moment uit ziet en hoe het na de herinrichting zal worden.

De methodologische verantwoording van het empirisch deel is te lezen in hoofdstuk 8 en de presentatie van de empirische onderzoeksresultaten volgt in hoofdstuk 9.

Ten slotte zal ik in hoofdstuk 10 de algemene conclusies en aanbevelingen formuleren, waarbij als gezegd ook de conclusies uit het theoretisch deel meegenomen worden.

2. Beleidskaders

2.1 Landelijk beleidskader

“De cultuursector is in beweging”, zegt staatssecretaris Halbe Zijlstra in het voorwoord van de uitgave ‘Cultuur in Beeld 2012’ (Ministerie OCW 2012). Deze uitspraak is niet alleen actueel maar lijkt zelfs tijdloos, de sector is immers altijd al dynamisch van aard geweest. In het huidige regeerakkoord leggen VVD en PvdA de focus vooral op cultuureducatie en cultureel ondernemerschap, maar dit zijn uiteraard niet de enige twee deelgebieden die in beweging zijn. Het is goed om stil te staan bij de vraag waarom de cultuursector eigenlijk altijd in beweging is. Frans Hoefnagel (2009) onderkent namens de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid een aantal oorzaken hiervoor. Allereerst noemt hij het ontbreken van collectieve steun als het gaat om overheidsbemoediging met kunst en cultuur. Het zorgen voor kunst en cultuur wordt door een groot deel van de bevolking slechts als een marginale taak van de overheid gezien. Deze bewering is ook in andere stukken terug te vinden (Matarasso & Landry 1999; p.7, Mundy 2000, p.21). De cultuursector is hierdoor meer dan andere sectoren steeds op zoek naar legitimering. Daarnaast (naar mijn idee een oorzaak van het zojuist genoemde) vraagt Hoefnagel zich af hoe groot het deel van de samenleving is dat profijt heeft bij de uitkomsten van het beleid. Hoe kan de overheid bijvoorbeeld subsidie aan een orkest verantwoorden als een groot deel van de Nederlandse bevolking dit orkest nooit bezoekt noch naar hun muziek luistert? Als derde punt zegt hij dat in deze sector zowel de doelen als de hiervoor gebruikte instrumenten ter discussie staan (Hoefnagel, 2009, p.5). Om te kijken of deze doelen en instrumenten van het cultuurbeleid op de verschillende bestuurlijke niveaus in Nederland gelijk zijn heb ik gekeken naar het ‘Algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur’, zoals opgesteld door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. In dit convenant is duidelijk terug te lezen welke verantwoordelijkheden op welk bestuursniveau liggen op het gebied van cultuur. Het Rijk zorgt voor de landelijke basisinfrastructuur, de cultuurfondsen en de Rijkscollectie. Provincies zorgen voor regionale spreiding, diversiteit en coördinatie en de provinciale collecties. Gemeenten zorgen voor podiumkunstenaccommodatie en gemeentelijke collecties. Daarnaast wordt gezegd dat cultuureducatie een belangrijke verantwoordelijkheid blijft op alle bestuursniveaus.

Het Rijk zorgt hierbij voor kaders, provincies ondersteunen en zorgen voor regionale spreiding en gemeenten regisseren en faciliteren (Ministerie OCW, IPO, VNG 2012; Wijn 2003, p.20). De beweging in de kunst- en cultuursector werkt dus niet alleen horizontaal, maar evengoed verticaal. Laten we daarom ook eens wat meer inzoomen op het provinciale en het lokale cultuurbeleid. Ik begin met het

bespreken van de belangrijkste recente ontwikkelingen in het cultuurbeleid van de provincie Noord-Brabant en zal daarna het beleid van de gemeente Roosendaal behandelen.

2.2 Provinciaal beleidskader

De provincie Noord-Brabant vindt cultuur belangrijk en is bereid om hierin te investeren. Brigitte van Haaften is namens de provincie de gedeputeerde voor het domein cultuur. Uit een persbericht bij de subsidie voor professionele (podium-)kunsten 2013-2016 van de provincie Noord-Brabant blijkt dat Provinciale Staten naast de 2,8 miljoen euro per jaar voor muziek, dans en theater nog eens 1,5 miljoen euro per jaar extra heeft uitgetrokken voor versterking en vernieuwing van de sector. Hierbij is de achterliggende gedachte dat de professionele instellingen in de toekomst minder subsidieafhankelijk worden (Provincie Noord Brabant 2012). Voor de provincie geldt het PON als planbureau op het sociale en culturele domein. Het PON is een kenniscentrum waarbij ongeveer twintig wetenschappelijk medewerkers actief zijn. Voor sturing bij het provinciaal cultuurbeleid heeft het PON in 2009 de uitgave *Stuurinformatie voor Cultuur* opgesteld. Hierin is te lezen dat de provincie in haar kadernota cultuur 2008-2012 drie speerpunten heeft benoemd:

- Versterken van het publiekbereik
- Versterken van het aanbod
- Versterken van de Brabantse identiteit

Met het eerste punt wil de provincie inzetten op het bereiken van een zo groot en divers mogelijk publiek. Het gaat hierbij dan met name om passieve cultuurparticipatie. De provincie voldoet hiermee aan haar spreiding- en diversiteitstaak. Het tweede punt richt zich met name op talentontwikkeling (cultuureducatie) en op het streven om zo veel mogelijk Brabanders actief aan cultuur te laten participeren. Het derde punt gaat met name over het (behoud van) Brabants erfgoed (Van Bommel & Edelmann 2009, p.5-7). Marlies Tal en Vera Meewis gebruiken letterlijk dezelfde woorden als Halbe Zijlstra in hun artikel over het provinciale cultuurbeleid in Nederland; ze zeggen dat dit beleid vanwege verschillende ontwikkelingen in beweging is. In feite is het een grote oorzaak en gevolg keten. Vanwege minder beschikbare middelen wordt de kerntakendiscussie bij de overheid (ook de provinciale overheid) aangewakkerd. Provincies hebben minder te besteden, ook voor cultuur. Hierdoor dreigt verschraling van de basisinfrastructuur en ook verschraling van de verbinding die de provincie op dit gebied speelt tussen Rijksoverheid en gemeenten. In 2011 hebben negen van de twaalf provincies cultuur als kerntaak bestempeld. Noord-Brabant hoorde hier niet bij. Deze provincie heeft wel aparte onderdelen van het cultuurbeleid bestempeld waarin zij wil investeren.

Cultuur wordt daarbij gekoppeld aan ruimte, economie en (regionaal) erfgoed. Later zal ik nog uitgebreider ingaan op de relatie tussen cultuur en economie. Daarnaast is Noord-Brabant met haar Brabantstad (Eindhoven, Tilburg, Helmond, 's-Hertogenbosch en Breda) op dit moment nog in de race om Culturele Hoofdstad van Europa in 2018 te worden, waarvoor de provincie ook budget heeft gereserveerd (Tal & Meewis 2012, p.22).

2.3 Lokaal beleidskader

Van de laatste drie cultuurnota's die in de gemeente Roosendaal zijn opgesteld stamt de oudste uit 1990. Deze nota is pas in 2002 geëvalueerd en opgevolgd door een nieuwe nota. Bij de evaluatie wordt gewezen op een aantal streefdoelen van het beleid die tot dusver niet gerealiseerd zijn. Zo streefde de gemeente naar het opstellen van een culturele kalender en naar de oprichting van een 'denktank', waarin de hoofden van culturele instellingen gestructureerd overleg hebben, ook met deelnemers uit andere sectoren. Daarnaast was er het voornemen om het representatiebeleid om te buigen in de richting van beeldende kunst en om samenwerking op streekgewestelijk niveau te versterken. Uiteindelijk wordt geconcludeerd dat in de periode 1990-2002 het beleid te omschrijven is als een aaneenschakeling van incidenten en dat daarom herziening van dit beleid zeer gewenst is (Gemeente Roosendaal, 2002, p.29). In 2002 is er een nieuwe Kunst- en cultuurnota opgesteld door de gemeente. Deze nota is in december 2005 tussentijds geëvalueerd door extern adviesbureau Van Naem & Partners. Met deze evaluatie wilde men antwoord geven op een drietal vragen:

1. Hoe is het beleid geoperationaliseerd?
2. Hoe geven de uitvoeringpartners invulling aan het beleid?
3. Welke effecten hebben gesubsidieerde initiatieven gehad?

Als antwoord op de eerste vraag geeft het bureau aan dat de beschreven doelen niet SMART geformuleerd zijn en daardoor op een abstract niveau blijven hangen. Als gevolg daarvan kijkt men naar de output van de beleidsdoelstellingen en dan met name naar het verstrekken van subsidies. Hierbij wordt geconcludeerd dat veel aanvragers van subsidie achteraf geen verantwoording afleggen en dat de subsidieverstrekking door de gemeente niet altijd transparant is. De tweede vraag wordt getoetst aan de hand van vijf uitgangspunten, waarvan men er twee voldoende (samenwerken, verjongen) en drie beperkt (combineren, verbreden, vernieuwen) gerealiseerd acht. De prioriteiten die door de gemeenteraad zijn benoemd (kunstservicepunt, kunstmaand en subsidies voor vernieuwende projecten) zijn in samenwerking met derden gerealiseerd. Over de effecten van de gesubsidieerde initiatieven valt volgens het bureau geen uitspraak te doen door het ontbreken van de zojuist genoemde verantwoordingsverslagen (Van Naem & Partners 2005, p.21). Op basis van

deze conclusies doet het bureau een aantal aanbevelingen voor de komende beleidsperiode (2007-2010): monitoring van de uitvoering (en van instellingen), bevorderen van de integraliteit en verbetering in de toekenning van projectsubsidies. Deze aanbevelingen zou de gemeente volgens het bureau mee moeten nemen in een vernieuwing van haar kunst- en cultuurbeleid. In de bijlage van de evaluatie wordt voor het eerst het Tongerloplein als cultuurplein benoemd. Het blijkt dat uit gesprekken met belangrijke spelers in het kunst- en cultuurveld in Roosendaal naar voren komt dat het beleid van de gemeente – zij wil een cultuurplein maken van het Tongerloplein – niet als consistent wordt ervaren.

In 2007 heeft de gemeente Roosendaal de cultuurnota 2007-2010 *“Cultuur in beweging”* opgesteld. In het licht van de eerder genoemde uitspraak van Halbe Zijlstra leek Roosendaal met deze titel een vooruitziende blik te hebben, of blijkt hieruit inderdaad dat zijn uitspraak tijdloos is? Tot dusver hebben we de cultuurnota’s besproken aan de hand van evaluaties, maar de evaluatie van deze laatste nota (2007-2010) is binnen de gemeente uitgesteld vanwege de actuele ontwikkelingen rondom het Centrum voor de Kunsten (CvK) in Roosendaal.

Het CvK gaat verzelfstandigen, dit is onvermijdelijk aangezien zij voor de opgave staat om €900.000 te bezuinigen. Daarnaast zal de naam veranderen in Centrum voor Cultuureducatie, wat direct aangeeft welke functie dit centrum in de toekomst zal vervullen. De gemeente volgt hiermee overigens wel de landelijke trend om een focus op cultuureducatie te leggen. Omdat het verzelfstandigingstraject van het CvK het eerste halfjaar van 2013 zal worden uitgekristalliseerd en de gemeente van mening is dat de uitkomst hiervan nodig is om de afgelopen periode te kunnen evalueren, kan ik hier slechts de belangrijkste aandachtspunten uit de nota benoemen en de huidige situatie bij deze punten schetsen. Eerst zal ik de nota afzetten tegen de belangrijkste speerpunten van de laatste twee colleges van de gemeente Roosendaal.

De cultuurnota loopt parallel met het collegeprogramma 2006-2010: *“Hart voor Roosendaal en haar toekomst”*, waarin twee speerpunten worden benoemd die beiden met kunst en cultuur te maken hebben:

- Duurzame kwaliteitsslag voor de binnenstad
- Investeren in kansen voor iedereen

In het kader van de duurzame kwaliteitsslag voor de binnenstad wordt de (door-)ontwikkeling van het Tongerloplein tot een stedelijk cultuurplein van allure één van de ‘zwaartepunten’ genoemd. Ideeën en initiatieven vanuit de samenleving die deze ontwikkeling versterken worden aangemoedigd. Investeren in kansen voor iedereen wil men vooral doen door cultuureducatie in wijken en op scholen te verbeteren (Gemeente Roosendaal 2006, p.5-7). Zoekend naar continuïteit in

het collegeprogramma 2010-2014: *“Duurzaam kiezen”*, valt direct op dat van de ontwikkeling van het cultuurplein als zwaartepunt weinig is overgebleven. Het Tongerloplein wordt in dit programma slechts eenmaal genoemd en ook nog in ruimtelijk verband; als laatste deel van de herinrichting van de binnenstad. Als speerpunten worden in dit programma genoemd:

- Vitale wijken en dorpen
- Complete stad

Voor de dertien wijken en dorpen zijn wijkperspectieven opgesteld, zodat maatwerk kan worden geleverd. Dit maatwerk hoopt de vitaliteit in deze wijken en dorpen te verhogen. Aangezien het Tongerloplein onderdeel uitmaakt van de wijk centrum heb ik gekeken naar het Wijkperspectief Centrum om te zien of hierin de ontwikkeling van het cultuurplein nog altijd een belangrijk onderdeel vormt. Als kernopgave wordt in dit wijkperspectief onder andere ingezet op het levendiger maken van de binnenstad. Verder worden theater en cultuur in de SWOT-analyse onder ‘sterktes’ geschaard. Ten slotte wordt als één van de sleutelprojecten tot 2018 de bruisende binnenstad genoemd, met de koppeling tussen winkelen, horeca en cultuur (Gemeente Roosendaal 2011b, p.2). Kijken we in dit verband even inhoudelijk terug naar de gemeentelijke structuurschets uit 2000, dan zijn deze drie functies te linken aan respectievelijk de Nieuwe Markt, de (Oude) Markt en het Tongerloplein. Je zou er dus vanuit gaan dat het Tongerloplein een belangrijke functie heeft in het wijkperspectief. Bij de uitwerking van het streefbeeld voor sport en cultuur wordt echter vrij abstract gesteld dat kunst, cultuur en evenementen moeten bijdragen aan de belevings sfeer en daarmee een verlenging van de verblijfsduur in de binnenstad. Er wordt verderop in het wijkperspectief nog gezegd dat de burgers in het centrum graag in overleg willen met alle spelers in de binnenstad (ook de culturele) bij de ontwikkelingen op dit gebied, maar cultuur in het algemeen of het Tongerloplein in het bijzonder worden niet meer genoemd.

Het tweede speerpunt van het collegeprogramma is de complete stad, ook hierbij valt te denken aan een plaats voor kunst en cultuur. De focus ligt echter op krachtige economie, (onderwijs-)huisvesting en bereikbaarheid. Ook hier wordt de ontwikkeling van het cultuurplein niet genoemd. Ergens is het belang van de ontwikkeling van het cultuurplein in Roosendaal dus tussentijds afgenomen. Laten we in dit kader de laatste cultuurnota eerst inhoudelijk bekijken en afzetten tegen het heden om vervolgens ook externe factoren in deze periode te benoemen die van invloed (kunnen) zijn geweest.

Omdat de nota opgesteld is ten tijde van het vorige collegeprogramma is de ontwikkeling van het Tongerloplein tot cultuurplein gedetailleerder beschreven dan in elk ander document. Als belangrijke punten worden onder andere de relatie tussen de activiteiten op en de inrichting van het plein

genoemd en ook zegt men functiemenging na te streven. Dit laatste zou meer en langduriger levendigheid op het plein moeten creëren. Het gaat dan met name om de combinatie van winkels, wonen en horeca, maar ook het 'openen' van de schouwburg en het museum aan het plein en het betrekken (openstellen) van de tuin achter het Tongerlohuys worden in dit kader genoemd. Het hoofdstuk waarin bovenstaande wordt besproken is dat van Innovatie en economie. De hoofdstukken hierna gaan niet in op de ontwikkeling van het Tongerloplein tot cultuurplein, maar richten zich achtereenvolgens op Educatie (kansen voor iedereen, cultuureducatie), Participatie (ook in de wijken) en Sociale samenhang (cultuur als bindmiddel). Als later in de nota gesproken wordt over visie en ambitie ligt de nadruk vooral op vervagende grenzen tussen sectoren en organisaties, samenwerking tussen organisaties en subsidies en de link met publiek ondernemerschap (Gemeente Roosendaal 2007, p.12-14). Als we kijken naar de huidige situatie in Roosendaal en we leggen deze situatie naast de ambities van de nota kunnen we zien wat er gerealiseerd is en in hoeverre.

De ontwikkeling van het Tongerloplein tot het bruisende culturele hart van Roosendaal geldt in de nota voor zowel de belevingswaarde op het plein als de fysieke uitstraling van het plein. De fysieke uitstraling van het plein zou al in 2009 aangepakt worden, zoals blijkt uit een krantenartikel van BN/DeStem uit april van dat jaar. Hierin is te lezen dat de gemeente op korte termijn een elektriciteitsvoorziening, een semipermanent podium en een klein rond podium voor de deur van de schouwburg zou plaatsen. Ook zouden de bomen op het plein gekapt worden en zou de tuin van het Tongerlohuys toegankelijk worden gemaakt (BN/DeStem 2009). Kijken we wat hiervan gerealiseerd is dan zijn dit de eerste drie punten, alleen de tuin is nog niet open en de bomen zijn nog niet gekapt. Verdere herinrichting van het plein wordt wel genoemd in de nota, maar is door met name de financiële crisis van de agenda geschrapt in 2011 (BN/DeStem 2011). Het college wilde hierna gebruik maken van overgebleven provinciale subsidie uit het Credo-gebied om alsnog het plein op te knappen. Het Credo-gebied is een voormalig probleemgebied in de Roosendaalse binnenstad waar het afgelopen decennium veel drugsoverlast is geweest. Dat gebied heeft inmiddels een enorme boost gekregen met behulp van de provinciale subsidie en door sluiting van de coffeeshops. De Molenstraat (aan de voorkant van het Tongerlohuys) behoort tot dit gebied en grenst daarmee net niet aan het Tongerloplein. Van de subsidie bleef €300.000 over, waarmee het college de herinrichting van het plein wilde bekostigen. De gemeenteraad leek dit idee aanvankelijk niet te steunen, maar is in december 2012 met een krappe meerderheid toch akkoord gegaan met het plan (BN/DeStem 2012b). Hierdoor zullen in de eerste helft van 2013 alsnog de bomen op het plein gekapt worden, wordt er een lichtmast geplaatst, wordt het natuurlijk podium op het plein vergroot en zal een deel van het plein als dansvloer ingericht worden. Over de openstelling van de tuin wordt

in de nieuwe plannen nog niet gesproken. Aan een groot deel van de oorspronkelijke plannen uit de cultuurnota zal dus na de komende herinrichting zijn voldaan.

Over de belevingswaarde van het Tongerloplein wordt met name gezegd dat een cultuurplein met een sterke eigen identiteit de belevingswaarde in Roosendaal kan verhogen en dit kan vervolgens weer bijdragen aan de economie. Over hoe cultuur kan bijdragen aan de (lokale) economie kom ik later nog te spreken. Voor wat betreft het Tongerloplein zijn er geen harde cijfers over de bijdrage van cultuur aan de economie in Roosendaal, maar over de identiteit van het plein en de wisselwerking tussen cultuur en winkelen komen uit de interviews van dit onderzoek en de gehouden enquête wel gegevens naar voren.

Wat nu nog rest is het benoemen van externe factoren die van invloed zijn geweest op de ontwikkeling van het Tongerloplein tot cultuurplein en het belang dat het college en de gemeenteraad in de loop van de tijd aan dit onderwerp hebben gehecht. Allereerst (en al kort aangestipt) is de kredietcrisis in de afgelopen vijf jaar van grote invloed geweest op de gehele Nederlandse economie. Aangezien cultuur al van oudsher kampt met het legitimeringsprobleem - zoals genoemd bij het bespreken van het landelijk cultuurbeleid - is deze sector in een dergelijke crisis extra kwetsbaar. Kunst en cultuur worden daarom geconfronteerd met forse bezuinigingen de komende jaren. Zo wil de rijksoverheid vanaf 2013 maar liefst €200.000.000 bezuinigen op de kunst- en cultuursector, maar blijft zij bijvoorbeeld cultuureducatie wel als kerntaak zien. In Roosendaal gaat het Centrum voor Cultuureducatie dit vanaf 2013 nog specifiek voor haar rekening nemen.

Daarnaast zijn de gemeenteraadsverkiezingen in 2010 uiteraard ook van invloed geweest op de ontwikkeling van het cultuurplein. In 2010 liep de laatste cultuurnota af en in het licht van de bezuinigingen hebben het college en de gemeenteraad andere prioriteiten gesteld. Nu we weten hoe het beleid zich in Roosendaal heeft ontwikkeld zal ik kort ingaan op de direct omliggende gemeenten in de regio zoals Bergen op Zoom en Etten-Leur.

2.4 Cultuurbeleid in de buurgemeenten

2.4.1 Bergen op Zoom

Wat direct opvalt bij het lezen van het cultuurbeleid in buurgemeente Bergen op Zoom is de koppeling met een aantal andere domeinen. De titel van de nota zegt het eigenlijk al: 'Economie, cultuur en toerisme'. Deze kadernota is in 2008 opgesteld en heeft de koppeling van domeinen in zich omdat de gemeente daarmee denkt haar economische ontwikkeling optimaal vorm te kunnen

geven. Het is voor het eerst dat de gemeente Bergen op Zoom deze koppeling gemaakt heeft. De gemeente ziet de koppeling als volgt: toerisme is een belangrijke economische pijler, cultuur is het voertuig om richting te geven aan het toeristisch beleid en samen versterkt dit de economie (Gemeente Bergen op Zoom 2008, p.6). Samenwerking op toeristisch en cultureel gebied zal vooral worden gezocht met Steenberghe, Woensdrecht en de provincies Zeeland en Vlaanderen. Roosendaal wordt als samenwerkingspartner niet genoemd. Kijken we in de nota specifiek naar het onderdeel cultuur, dan wordt de culturele infrastructuur specifiek als kwaliteitselement benoemd omdat creativiteit en volkscultuur “in het DNA van de inwoners zitten”. Het is daarmee één van de vier uitgangspunten voor het beleid naast de geografische ligging, het monumentale centrum en de Brabantse Wal. Voor deze uitgangspunten zijn een aantal SMART geformuleerde doelen beschreven, zo kiest de gemeente er bijvoorbeeld voor om jaarlijks vier evenementen te organiseren met (inter-)nationale uitstraling en wil de gemeente in 2014 een ‘Cultural Valley’ zijn waar de creatieve sector, het onderwijs en het bedrijfsleven samen tot innovatie komen. Een ander opvallend element is het aparte masterplan voor kunst in de openbare ruimte, dit maakt geen onderdeel uit van de nota.

2.4.2 Etten-Leur

Ook Etten-Leur heeft het cultuurbeleid gekoppeld aan andere domeinen, zij hanteren de integrale beleidsnota ‘Cultuur, toerisme en recreatie’. Hier is de achterliggende gedachte dat men door deze koppeling de samenhang tussen de domeinen kan waarborgen. Waar in Bergen op Zoom kunst in de openbare ruimte apart wordt belicht is dat in Etten-Leur het onderdeel cultuureducatie. De gemeentelijke cultuurcoördinator heeft hiervoor een apart plan van aanpak gemaakt.

Daarnaast wordt in de nota ook geen beleid voor het Sociaal, Cultureel en Educatief Knooppunt (SCEK) ontwikkeld. Kijken we naar de doelstellingen van de nota op het gebied van cultuur, dan zien we dat Etten-Leur haar culturele voorzieningen en erfgoed wil behouden en waar mogelijk verbeteren, laagdrempeligheid nastreeft en daarnaast leden- en bezoekersaantallen van het SCEK minimaal wil behouden. Vervolgens gaat de gemeente in de nota uitgebreid in op het gewenste evenementenbeleid en subsidiebeleid. Voor (amateur-)kunst zullen subsidieaanvragen beoordeeld worden door een commissie met externe deskundigen en gemeentelijke medewerkers op het gebied van cultuur en recreatie. Samenwerking met omliggende gemeenten op toeristisch en cultureel gebied zal worden gezocht bij Breda, Halderberge en Zundert. Roosendaal wordt in dit verband opnieuw niet genoemd. Opvallend is dus dat in de cultuurnota’s van beide buursteden de gemeente Roosendaal in samenwerkingsverband niet voor komt.

3. Veranderende rollen: overheid en burger

3.1 De overheid, van regisseur naar partner

In 2011 heeft de gemeente Roosendaal een strategisch plan opgesteld om sterker uit de kredietcrisis te komen. Dit totaalpakket waarmee men wil “ombuigen, vernieuwen en investeren” heet de ‘Agenda van Roosendaal’. Uit dit document blijkt sterk de veranderende rol van de overheid. De Agenda kent een viertal grote transities, die alle vier in meer of mindere mate wijzen op deze veranderende rol:

- Verantwoordelijke burger
- Vitale wijken en dorpen
- Krachtige samenleving
- Kleine overheid

Zoals de vier punten aangeven staan de kracht en verantwoordelijkheid van de burger centraal in de strategie van de gemeente. De gemeente stelt zich kleiner en bescheidener op en neemt niet langer automatisch het voortouw. De Agenda is opgesteld in samenspraak met inwoners van de gemeente, dus er is zeker draagvlak voor deze strategie. Inmiddels is door het nieuwe regeerakkoord van de VVD en de PvdA een herziening van de Agenda nodig, waardoor in 2013 gewerkt wordt aan een Agenda 2.0. Op sommige punten zal daardoor nog scherper worden hervormd dan in de oorspronkelijke Agenda al de bedoeling was.

Op economisch gebied wil de gemeente de rol van aanjager spelen bij nieuwe initiatieven en samenwerkingsvormen. Op sociaal gebied faciliteert en ondersteunt de gemeente de krachtige individu in de samenleving. Ruimtelijk kiest de gemeente voor kwaliteit in een compacte stad. Overigens wordt op dit laatste punt geen link gelegd naar cultuur (of architectuur). Over het algemeen ziet de gemeente Roosendaal zich als onderdeel van een netwerk van organisaties in de samenleving. Als kernwaarden zet de gemeente hierbij in op “ontmoeten, verbinden en samenwerken” (Gemeente Roosendaal 2011a, p.7).

Onder de transitie ‘krachtige samenleving’ valt ook het domein cultuur. De gemeente geeft aan een bepaalde basisinfrastructuur in stand te houden en daarbij goed te bekijken welke taken zij wel en niet voor zichzelf ziet weggelegd. Zo geeft zij bijvoorbeeld aan dat de subsidie aan de bibliotheek op hetzelfde niveau zal blijven, dat de subsidie aan de schouwburg verminderd zal worden en dat het museum en het archief samengevoegd zullen worden. Het Centrum voor de Kunsten zou op een andere manier moeten gaan werken (van individueel aanbod naar groepsaanbod), maar ik heb inmiddels aangegeven dat deze opvatting achterhaald is (Gemeente Roosendaal 2013). Tot zover de

actuele lokale situatie. Laten we nu kijken hoe de rol van de (lokale) overheid in het algemeen aan het veranderen is, met waar mogelijk de link met cultuur.

Cor Wijn grijpt in zijn handleiding voor gemeentelijk cultuurbeleid terug op vier uitgangspunten zoals deze al in 1936 zijn opgesteld door bestuurskundige Gerrit Abraham van Poelje. In deze uitgangspunten worden een aantal rollen benoemd die de gemeentelijke overheid zou kunnen bekleden op het gebied van cultuur (Wijn 2003, p.19):

- De gemeente als leerschool voor de democratie
- De gemeente als middelaar tussen tegengestelde groepsbelangen en als bevorderaar van de lokale gemeenschapsvorming
- De gemeente als aanspreekbare, flexibele, responsieve uitvoeringsorganisatie
- De gemeente als drager van cultuurpolitieke verantwoordelijkheid

Wijn bekijkt deze theorie in het licht van de 21^e eeuw, gesteund door cijfers uit een onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau uit 1994. Volgens hem zijn twee rollen nog altijd actueel: de rol waarbij de gemeente fungeert als klantgerichte uitvoeringsorganisatie en de rol waarbij de gemeente culturele voorzieningen voor burgers in stand dient te houden (Wijn 2003, p.23). Trekken we dit door naar Roosendaal, dan geldt voor die gemeente in toenemende mate de eerste rol. Toch zou ik een kanttekening willen plaatsen bij de constatering van Wijn. Naar mijn mening is de gemeente nog altijd - en dient zij deze verantwoordelijkheid ook altijd te nemen - dé partij die tegengestelde groepsbelangen samenbrengt (is de gemeenteraad hier niet het beste voorbeeld van?) en dient zij in haar cultuurbeleid ook altijd rekening te houden met bevorderen van lokale gemeenschapsvorming. Dit staat immers aan de basis van cultuurparticipatie, één van de belangrijkste uitgangspunten van het huidige regeringsbeleid. Ook uitgangspunt twee wil ik daarom nog altijd actueel noemen.

In principe moeten de culturele instellingen steeds meer eigen inkomsten genereren. Mochten de gemeenten in Nederland om deze reden minder subsidie uittrekken voor kunst en cultuur (op dit moment wordt 2/3 van de subsidie in de sector in Nederland verstrekt door gemeenten), dan heeft de sector pas echt een probleem (Wijn 2003, p.24). Zoals we net gezien hebben in het geval van het CvK, ziet de gemeente steeds minder noodzaak in het in stand houden van culturele voorzieningen. Een rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau uit 2002 ziet naast het in stand houden van voorzieningen ook nog een restrictieve taak voor de overheid weggelegd als het aankomt op cultuur (in dit geval als onderdeel van de vrije tijd).

Halverwege de vorige eeuw ontstond de gedachte dat de overheid toezicht zou moeten houden op de 'wildgroei' aan plat vermaak die een toename van vrije tijd met zich mee zou brengen.

Het gevolg was dat de burger zich steeds minder door de overheid liet vertellen hoe hij zijn vrije tijd zou moeten besteden. Deze omslag is inmiddels weer iets afgezwakt door de invoering van bijvoorbeeld cameratoezicht en minimumleeftijden voor alcohol en tabak en het afschaffen van 'happy hours' (Sociaal Cultureel Planbureau 2002, p.572). De overheid dichtte zichzelf dus na de Tweede Wereldoorlog een sturende rol toe, die op initiatief van de samenleving langzaam overging in de klantgerichte uitvoeringsorganisatie zoals Cor Wijn deze beschrijft. Deze beweging heeft impliciet ook duidelijk gemaakt dat de overheid altijd zal moeten blijven reguleren en handhaven.

Bij cultuur zit het grootste probleem specifiek in de spanning tussen vraag en aanbod. Vooral het ontbreken van duidelijke kwaliteitscriteria voor cultureel aanbod en de voortdurende discussie over de kwaliteit van dit aanbod maakt het lastig om kwalitatief goed beleid te voeren. Om het beleid en daarmee uitgaven aan cultuur te kunnen verantwoorden geeft Letty Ranshuysen twee manieren aan om de kwaliteit van dat beleid goed te kunnen onderzoeken:

- Legitimerend; om de waarde van overheidsmaatregelen evalueren
- Optimaliserend, om gebruikte methoden te evalueren ter verbetering

(Ranshuysen 2012, p.9).

Over de legitimering van het cultuurbeleid en de invloed die de verschillende stakeholders hierop uitoefenen zal ik terugkomen in het hoofdstuk over de waarde van kunst in de samenleving. Laten we even terugkomen op de vraag hoe de rol van de (lokale) overheid in Nederland verandert.

Volgens InAxis is het openbaar beleid allang geen zaak meer van de overheid alleen. Sterker nog, inmiddels spreken we volgens hen al van een derde generatie 'burgerparticipatie'. De eerste generatie was die van *inspraak* en ontstond in de jaren '70 van de vorige eeuw. Het ging hierbij met name om inspraak bij ruimtelijke ordeningsplannen. De tweede generatie ging een stapje verder en betrof *interactieve beleidsvorming*. Deze generatie ontstond begin jaren '90. Het initiatief lag nog altijd bij de overheid, maar het verschil met de eerste generatie is dat de burger nu de kans kreeg om al vooraf mee te denken bij beleidsvorming. Inmiddels spreken we van een derde generatie, waarbij de initiatieven volledig vanuit de burgers komen en de overheid slechts participeert en faciliteert (Van der Heijden e.a. 2007, p.17). De rol van de overheid wordt steeds kleiner en tot haar taken behoren uiteindelijk alleen nog handhaving en het verlenen van vergunningen en subsidies. Dit laatste is alleen nog noodzakelijk als de burger nergens anders terecht kan voor financiering. De overheid wordt min of meer verzocht om terug te treden.

Dit laatste is één van de scenario's die worden genoemd als toekomstige rol van de overheid. In een ander scenario sluiten overheid en burger als het ware een joint venture. De burger versterkt met

initiatieven het beleid van de overheid en de overheid springt op haar beurt de burger in nood bij als dat nodig is. Als derde scenario wordt een overheid genoemd die zich op alle beleidsterreinen blijft roeren, maar haar rol verschilt dan per netwerk of samenwerkingsverband. De kans bestaat dat in de toekomst zelfs nieuwe beleidsterreinen ontstaan, waarbij de burger steeds opnieuw zeer belangrijk is (Van der Heijden e.a. 2007, p.82-83). In alle drie de scenario's wordt de rol van de overheid dus kleiner en de rol en verantwoordelijkheid van de burger groter. Laten we daarom eens wat dieper ingaan op die groeiende rol van de burger en de betekenis hiervan voor de samenleving.

3.2 De ondernemende burger

Zoals we in bovenstaande paragraaf hebben kunnen lezen wordt de rol van de burger in de samenleving steeds belangrijker. De overheid wil steeds meer naar een faciliterende en ondersteunende rol, waarbij de initiatieven steeds van onderop komen. Een populair begrip voor deze nieuwe richting is *crowdsourcing*. De naam zegt het eigenlijk al: het publiek is de bron. Hierbij moet wel gezegd worden dat de burger in dit geval afhankelijk is van sponsoring door ondernemers en/of andere burgers. Volgens James Surowiecki gaat het om twee elementen om tot succes te komen als de burger zelf aan zet is (hij bekijkt de samenleving als een groep van burgers): een groep van burgers moet bij een probleemstelling met meerdere verschillende oplossingen komen en ze moet daarnaast de goede van de slechte oplossingen kunnen onderscheiden. Het gaat er niet om dat iedereen tevreden is met het uiteindelijke besluit, als er maar collectief (bij meerderheid) besloten wordt wat de beste oplossing voor een probleem is (Surowiecki 2004, p.9). De groep dient om twee redenen zo divers mogelijk te zijn. Allereerst om oplossingen aan te dragen die anders nooit geopperd zouden worden en ten tweede om het destructieve element van een groepsbesluit te verkleinen. Een groep divers maken of houden maakt deze groep beter in het oplossen van problemen. In dit licht bezien zouden alle burgers in een gemeente dus gezamenlijk moeten nadenken over politieke problemen om tot een goede oplossing te komen. Dit argument spreekt voor de gehouden enquête onder het digitale burgerpanel van de gemeente in dit onderzoek.

Er zijn natuurlijk verschillende manieren waarop burgerparticipatie plaats kan vinden en versterkt kan worden. De New Economics Foundation benoemt er maar liefst 21 en geeft daarnaast nog 13 alternatieven. Deze manieren verschillen inhoudelijk met name qua rol die aan de burger wordt toebedeeld. De burger kan signaleren, beoordelen, (zelf-)reflectie toepassen om haar eigen positie in de toekomst te verbeteren, naar het verleden of juist naar de toekomst kijken, concrete plannen opstellen of juist een strategische visie en dit zijn slechts enkele voorbeelden. Het hangt af van de context welke manier de meest geschikte is, hiervoor zijn verschillende criteria benoemd.

Hierbij valt te denken aan het onderscheid tussen kwaliteit, kwantiteit, enkel betrokkenheid, welke middelen zijn er beschikbaar, op wie richt men zich etc. (New Economics Foundation 1998, p.10-51).

Er zitten echter ook een aantal randvoorwaarden aan burgerinitiatieven die noodzakelijk zijn om deze tot een succes te kunnen maken. Burgers die goed zijn in organiseren en netwerken komen sneller tot succes. Daarnaast is ook de beheersing van bureaucratische vaardigheden een pluspunt, burgers dienen (bij de lokale overheid) de juiste ingangen te kunnen vinden en hiervan ook gebruik te durven maken. Dit is een van de redenen dat met name hoger opgeleiden burgerinitiatieven ondernemen. Wil men ook lager opgeleiden betrekken dan is een stimulerende en/of initiërende aanwezigheid van professionals gewenst (Hurenkamp e.a. 2006, p.59). Bovenstaande factoren worden vooral in de externe context genoemd. Intern (binnen het groepsproces) worden vooral competenties benoemd als het voorkomen en beheersen of eventueel vreedzaam oplossen van conflicten.

Ook in Roosendaal is recentelijk gekeken naar burgerparticipatie. De Rekenkamer West-Brabant heeft in december 2012 een onderzoek gepresenteerd naar burgerparticipatie binnen de gemeente. Bij de conclusies van dit onderzoek wordt onderkend dat de rollen van de burger en de overheid aan het veranderen zijn. De gemeente wordt steeds meer een speler in een netwerk, waarbij haar rol niet groter of kleiner is dan die van burgers en ondernemers. Waar nog winst te behalen valt in het geval van Roosendaal zijn de volgende punten:

- Het evalueren en monitoren van burgerparticipatie gebeurt te weinig en niet efficiënt genoeg. Ook hierbij moeten participanten betrokken worden.
- Er zou vaker een actueel politiek probleem moeten worden besproken door burgers en gemeenteraad samen. Dit heeft voor beide partijen voordelen: de gemeenteraad is goed geïnformeerd vanuit alle kanten in de samenleving bij haar belangenafweging en voor de burger wordt het complexe proces van besluitvorming duidelijker.
- Verder is eenduidigheid nodig over de rol van het gemeentebestuur tussen het college en de gemeenteraad, zouden wijkmanagers een belangrijkere rol moeten krijgen en zou ten slotte (en zeker niet onbelangrijk) de nota *Burgers en interactiviteit* gemoderniseerd moeten worden naar aanleiding van de veranderende rollen van overheid en burger.

Buiten dat zijn er uiteraard ook positieve punten te benoemen op het gebied van burgerparticipatie in Roosendaal. Participanten geven aan zich serieus genomen te voelen en merken op dat de trajecten (hetzij in beperkte mate) de lokale democratie versterken. Gemiddeld genomen geven participanten de geëvalueerde trajecten in de gemeente een 6,6 en geven aan dat de gemeente

vooral burgers op deze manier moet blijven betrekken (Rekenkamer West-Brabant 2012, p.20-29). Nu we de veranderende rollen van zowel de overheid als de burger wat specifiek bekeken hebben wil ik de link leggen tussen de groeiende rol van de burger en cultuur aan de hand van enkele praktijkvoorbeelden.

3.3 Burgerparticipatie & cultuur; praktijkvoorbeelden

Er zijn in Nederland al enkele (recente) voorbeelden te benoemen waar burgerparticipatie is ingezet bij het vormen van nieuw lokaal cultuurbeleid. In deze paragraaf zal ik een viertal voorbeelden behandelen: Nijmegen, Leiden, Dordrecht en Bergen op Zoom. Ik behandel de cases opzettelijk in deze volgorde, omdat ik op deze manier geografisch gezien steeds dichterbij Roosendaal toe werk. Dit zijn overigens niet alle recente voorbeelden (b.v. Haarlemmermeer).

3.3.1 Nijmegen

In 2011 heeft de Nijmeegse wethouder Henk Beerten opdracht gegeven aan strategisch adviesbureau Upstream om een digitaal co-creatie traject te ontwikkelen, waaruit de kunst- en cultuurvisie voor 2012-2015 zou moeten ontstaan. De titel die de uiteindelijke kunst- en cultuurvisie heeft gekregen verwijst duidelijk naar dit digitale traject: “#cv024” (Upstream 2013a). Welke stappen zijn er nu genomen in dit traject om de burger te betrekken bij de ontwikkeling van de visie en hoe is dit verlopen?

In oktober 2011 heeft Beerten de inwoners van de gemeente opgeroepen om mee te denken over de nieuwe cultuurvisie. Dit deed hij onder andere door oproepen in de regionale krant, in een huis-aan-huisblad en in e-mailnieuwsbrieven van Nijmeegse culturele instellingen. Daarnaast zijn ongeveer 150 kunstenaars aangeschreven, werden social media zoals Facebook en Twitter ingezet en is er een website gelanceerd waarop alle discussies samen konden komen. Dit alles om het bereik van traject #cv024 zo groot mogelijk te maken (Upstream 2013a).

Om naast het digitale bereik ook het offlinepubliek de kans te geven om mee te denken met de nieuwe cultuurvisie is Beerten in november ook zelf in gesprek gegaan met inwoners tijdens twee debatavonden. De input die zowel de online als offline discussies hebben opgeleverd zijn na enkele weken gebundeld en gebruikt om de kaders aan te geven voor het nieuwe kunst- en cultuurbeleid in de gemeente. Zo heeft deze input geleid tot een drietal stellingen die het culturele DNA van Nijmegen vormen:

- Kunst en cultuur in Nijmegen zijn toegankelijk
- Nijmegen is een tolerante en eigenwijze stad
- Nijmegen is een springplank en kweekvijver voor jong talent

(Gemeente Nijmegen 2012, p.14)

Uiteindelijk hebben meer dan 1000 inwoners van de gemeente meegedacht over het nieuwe kunst- en cultuurbeleid van Nijmegen, dat in mei 2012 gepresenteerd is. Er kan hier dus met recht gesproken worden over burgerparticipatie. Kijken we even terug naar de verschillende generaties van burgerparticipatie, dan kunnen we de Nijmeegse casus scharen onder de tweede generatie; de burgers komen met ideeën voor nieuw beleid, maar de gemeente werkt deze ideeën vervolgens zelf uit tot een visie. Welke kritiekpunten zijn er door de betrokkenen aangedragen? Allereerst moet dan vermeld worden dat 90% van de betrokkenen het proces als positief tot zeer positief ervaren heeft. Kritiekpunten zijn een rommelige website, veel passieve deelname door een digitale keuze 'like' of 'dislike' op stellingen en het feit dat steeds dezelfde mensen betrokken worden. Dit laatste punt is de gemeente uiteraard niet te verwijten.

3.3.2 Leiden

Nog voordat Nijmegen aan de slag ging met burgerparticipatie op het gebied van kunst en cultuur was de gemeente Leiden al een 'experiment' begonnen in dit verband. Het zojuist genoemde adviesbureau Upstream heeft tijdens dit experiment in 2011 al een blog gewijd aan de ontwikkelingen in dit proces. De gemeente Leiden omschrijft het project overigens als een experiment omdat het de eerste keer is dat zij burgers (o.a. via social media) oproept om mee te denken over nieuw te vormen beleid. Het adviesbureau houdt in haar blog een tussentijdse meting, waarbij zij zich afvraagt hoe groot de animo uiteindelijk zal zijn en of (en in welke mate) de ideeën die vanuit de inwoners komen ook daadwerkelijk meegenomen zullen worden bij beleidsvorming.

Er wordt hierbij met name gekeken naar het bereik dat sociale media inmiddels hebben opgeleverd voor het project. Als tussentijdse conclusie blijkt het bereik nog beperkt en de bijdragen inhoudelijk ook. Daarnaast wordt het ontbreken van een website waar alle discussies samenkomen (zoals Nijmegen die wél had) als minpunt genoemd (Upstream 2013b). Om te kijken of deze conclusie ook na afloop van het project getrokken kan worden heb ik een evaluatie bekeken die geschreven is door Joke Busschots, een communicatieadviseur van de gemeente Leiden zelf. Zij benadrukt het experimentele aspect van het project en zegt dat juist de nieuwe cultuurnota als proef is genomen

omdat cultuur iets is van iedereen in de stad. De gemeente heeft bijeenkomsten gefaciliteerd en discussies in gang gezet, maar het initiatief diende steeds uit de stad zelf te komen. Ook hier werden zowel offline als online discussies gevoerd en was de wethouder De Haan zelf actief betrokken bij beide. De initiatieven die uit de samenleving werden opgehaald zijn na afloop gebundeld en gepresenteerd aan de betrokkenen. Hierna werd geverifieerd of men nog ideeën miste of dat alle ideeën verwerkt waren. Dit leidde tot een SWOT-analyse, waarop een conceptnota is uitgewerkt (Busschots 2012, p.3).

Voor Leiden waren zowel de opzet, de aanpak als de ingezette middelen in dit project nieuw. Er wordt geconcludeerd dat het een succesvol project is geweest omdat er nog niet eerder zoveel reacties en ideeën zijn gekomen bij de start van een nieuwe nota. Hier stel ik om twee redenen vraagtekens bij: allereerst omdat er geen vergelijkingsmateriaal is, misschien is het met terugwerkende kracht geen succesvol project geweest. Ten tweede omdat de gemeente zelf de evaluatie heeft geschreven en in de toekomst vaker dit soort projecten wil gaan uitvoeren. Het zou daarom een vorm van zelfverminking zijn om te concluderen dat het een slecht project is geweest. Een andere conclusie (waar ik mij overigens wel in kan vinden) is dat het project de gehele looptijd transparant is geweest voor de gemeenteraad en daardoor breed draagvlak en soepele besluitvorming tot gevolg heeft gehad. Ten slotte wil ik ook voor Leiden bekijken van welke generatie burgerparticipatie sprake is geweest. De burgers zijn vooraf betrokken bij beleidsvorming maar de gemeente heeft uiteindelijk de nota opgesteld. Er is dus opnieuw sprake van de tweede generatie.

3.3.3 Dordrecht

In Dordrecht is op een andere manier gewerkt dan in de zojuist genoemde voorbeelden. Bij de totstandkoming van de beleidsnota cultuur is niet ingezet op burgerparticipatie via zowel offline als online kanalen, maar hebben wethouder cultuur Van den Oever en zijn opvolger Mos via 'stadsgesprekken' een visie gedeeld en hierover gediscussieerd met vertegenwoordigers van allerlei maatschappelijke lagen en organisaties. Er is dus geen gebruik gemaakt van online participatie en er zijn alleen vertegenwoordigers van de verschillende partijen betrokken. Daarnaast was er door de gemeente al een visiedocument opgesteld op weg naar een nieuwe cultuurnota: '*Cultuur verdient het!*' (Gemeente Dordrecht 2011, p.9). In dit document geeft de gemeente aan een verbreding en verdieping van dit document te zoeken in de stadsgesprekken. Vervolgens worden er een tiental clusters van gesprekspartners genoemd waarmee deze stadsgesprekken door het stadsbestuur gevoerd zullen worden. Het is duidelijk de bedoeling om de stad te informeren en daarbij de vraag te stellen: wat kunt u bijdragen en wat verwacht u van de overheid? (Gemeente Dordrecht 2010, p.13)

De gemeente Dordrecht was van de tot dusver besproken gemeenten de eerste die met cultuurbeleid en burgerparticipatie bezig is geweest (het visiedocument stamt uit 2010), wat de afwezigheid van de online discussie en de informatieve manier van de stadsgesprekken zou kunnen verklaren. Het blijft echter wel opvallend. Als we dit project tot een generatie zouden moeten rekenen dan is dit de eerste generatie burgerparticipatie; het beleid is in grote lijnen al gemaakt, er wordt alleen nog inspraak gevraagd bij de burgers. In de uiteindelijke cultuurnota heeft de gemeente ook haar eigen rol beschreven, die dit bevestigt: *“De gemeente treedt terug, maar wil wel een initiërende en stimulerende rol spelen. Ze geeft richting door het formuleren van doelen, stellen van prioriteiten en door de middelen die ze beschikbaar stelt”* (Gemeente Dordrecht 2011, p.11).

Verderop in de nota heeft de gemeente aangegeven welke belangrijke aandachtspunten er bij de stadsgesprekken naar voren zijn gekomen vanuit de gesprekspartners. Die actiepunten komen zoveel mogelijk terug in de agenda die opgenomen is in de cultuurnota. De kaders waarbinnen deze punten uitgevoerd worden blijven vanuit het al bestaande visiedocument overeind.

3.3.4 Bergen op Zoom

Het meest recente voorbeeld van het betrekken van burgers bij de totstandkoming van nieuw lokaal cultuurbeleid is te vinden in Bergen op Zoom. In deze buurstad van Roosendaal heeft wethouder Van der Weegen in november 2012 het “Kookboek Cultuurvisie” gepresenteerd. In dit kookboek staan de resultaten weergegeven van een tiental gesprekken met veertig personen uit de lokale kunst- en cultuursector. Welke personen dit zijn en welke selectiecriteria gehanteerd zijn om tot deze groep te komen wordt niet beschreven. Dit kookboek is nog geen nieuwe nota, maar omschrijft zichzelf als een bloemlezing van ideeën en aanbevelingen (Gemeente Bergen op Zoom 2012, p.2). Hierin zijn de burgers nog niet betrokken. In januari 2013 heeft de wethouder de burgers in lokale media en op internet opgeroepen om mee te denken over de nieuwe cultuurvisie. Niet alle burgers konden dit echter zo maar doen. Het participatieproces verliep namelijk via een enquête die is uitgezet onder het digitale panel van de gemeente zelf. Als burger kon je dus alleen online en alleen als lid van dit panel meedenken over de cultuurvisie. Daarnaast is er met het Kookboek al een uitgebreid document als uitgangspunt genomen (net als bij het voorbeeld van Dordrecht) voor participatie. Er wordt overigens vermeld dat dit document puur ter inspiratie is bedoeld. Dit meest recente voorbeeld is daarom lastig te classificeren, het zit tussen de eerste en tweede generatie burgerparticipatie in. De burger (het digipanelid) krijgt in principe alleen inspraak voordat het definitieve beleid is vastgesteld. Om dit proces als interactieve beleidsvorming te omschrijven vind ik te ver gaan.

3.3.5 Sectoroverstijgend element

Wat opvallend is bij alle zojuist genoemde voorbeelden van burgerparticipatie bij cultuurbeleid is het sectoroverstijgende element. In alle vier de gevallen wordt de trend zichtbaar om het cultuurbeleid een bredere insteek te geven. De Kunst- en Cultuurvisie van Nijmegen beschrijft dat dit ook in steden als Eindhoven, Bunnik, Rotterdam en Amsterdam het geval is (Gemeente Nijmegen 2012, p.8). De precieze invulling van deze bredere kijk op het cultuurbeleid kan wel verschillen per gemeente. De ene keer blijft het redelijk abstract door te benoemen dat de link moet worden gelegd met het sociale en het ruimtelijke domein. De andere keer worden wat specifiekere velden als economie, toerisme en de creatieve industrie genoemd. In Leiden benoemt men sectoren als horeca, detailhandel, wooncorporaties en onderwijs (Gemeente Leiden 2012, p.4). In Dordrecht komen naast de al genoemde sectoren ook nog bijvoorbeeld stadsontwikkeling en citymarketing aan bod (Gemeente Dordrecht 2011, p.3). We hebben al eerder geconstateerd dat Bergen op Zoom cultuur al enige tijd heeft gekoppeld aan economie en toerisme. Ik zou daarom willen stellen dat er dus gesproken mag worden over een landelijke trend. Deze trend bevindt zich in Roosendaal tot dusver in een 'fase van heroriëntatie'. Dit heeft alles te maken met de veranderende vrijetijdseconomie en de onvermijdelijke link met de binnenstad, althans volgens de laatste gemeentelijke cultuurnota (Gemeente Roosendaal 2007, p.12). Hier liggen dus nog kansen om cultuurbeleid aan andere beleidsdomeinen te koppelen. Ook de actuele plannen van de provincie Noord-Brabant raken sterk aan dit punt; op 6 maart 2013 geeft Brigitte van Haaften aan dat cultuur nog meer verbinding moet zoeken met andere domeinen. Juist daarin wil de provincie de komende tijd investeren en zij trekt hier t/m 2016 in totaal dan ook 6 miljoen euro voor uit (Provincie Noord-Brabant 2013). De *International Federation of Arts Councils and Culture Agencies* (IFACCA) heeft onderzocht met welke sectoren kunst en cultuur samenwerking zouden kunnen zoeken. Zij benoemen er een hoop, onder andere: educatie, gezondheid, milieu, sociale zaken, mensenrechten, burgerschap, veiligheid, wetenschap, bedrijfsleven en economie (Laaksonen 2012, p.4-9). Mogelijkheden lijken er dus genoeg te zijn. De ministeries van Economische Zaken en OCW geven zelf ook aan dat de creatieve industrie bij kan dragen aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken op het gebied van duurzaamheid, zorg, mobiliteit, sociale samenhang en bijvoorbeeld ruimtelijke ordening (Ministerie EZ, Ministerie OCW 2009, p.23). De cultuursector lijkt dus steeds minder een op zichzelf staande sector te worden.

4. De waarde van kunst en cultuur voor de samenleving

4.1 Betekenissen

Zoals ik al aangaf in het hoofdstuk over het landelijk cultuurbeleid zijn kunst en cultuur constant op zoek naar legitimering. In dit hoofdstuk wil ik daarom inzoomen op de waarde(n) die kunst en cultuur voor de samenleving hebben. Welke betekenissen worden er over het algemeen aan kunst en cultuur toegekend? Zijn er daarnaast meetbare effecten van kunst en cultuur voor het individu, voor de (lokale) gemeenschap en voor de (lokale) economie? Gerard Marlet en Joost Poort hebben de waarde van kunst en cultuur in cijfers proberen uit te drukken en benoemen daarbij een vijftal maatschappelijke waarden (van kunst en cultuur): *gebruikswaarde*, *optiewaarde*, *bestaanswaarde*, *economische waarde* en de *sociale waarde*. Hier zal ik wat dieper op in gaan.

4.1.1 Gebruikswaarde

Allereerst is er de gebruikswaarde. Mensen genieten van het gebruik (of bezoek) aan kunst en cultuur. Hierbij moet direct gezegd worden dat dit genot niet gelijk staat aan geluk wat mensen ervaren door dit gebruik. Geluk hangt namelijk met meer factoren samen zoals bijvoorbeeld persoonskenmerken, leefomstandigheden en dagelijkse bezigheden (Marlet & Poort 2011, p.13). Mensen hebben voor het genot dat kunst en cultuur kunnen leveren een bepaald bedrag en een bepaalde reis- en verblijfstijd over. Hiermee is een deel van de gebruikswaarde te meten. Het feit dat mensen voor kunst en cultuur kiezen en niet voor andere vormen van vrijetijdsbesteding (alle andere vormen zouden een tweede keuze zijn) geeft de *welvaartswinst* van de sector aan. In economische termen noemt men dit het 'consumentensurplus'; de waarde die mensen hieraan hechten bovenop de prijs die het hen kost. Marlet en Poort constateren op basis van verschillende onderzoeken dat het consumentensurplus van kunst en cultuur gemiddeld genomen ongeveer 25% is. Mensen hechten er dus meer waarde aan dan het hen daadwerkelijk kost om het te gebruiken. Als kanttkening wordt wel gezegd dat voor gedetailleerde berekeningen ook de herkomst en het (consumenten-)gedrag van de gebruikers hiervoor bekend moet zijn (Marlet & Poort 2011, p.15).

4.1.2 Optiewaarde

Een andere waarde die kunst en cultuur kunnen hebben is de optiewaarde. Deze gaat er vanuit dat mensen waarde hechten aan de mogelijkheid om kunst en cultuur te kunnen gebruiken in hun omgeving. Of men ook daadwerkelijk gebruikt maakt van die optie is niet het belangrijkste punt.

Deze optiewaarde zorgt er voor dat mensen graag ergens willen wonen waar veel cultureel aanbod is. Dit is vergelijkbaar met het graag willen wonen in een veilige buurt, of het willen hebben van een tuin aan de zuidkant of goed onderwijs in de buurt (Marlet & Poort 2011, p.15, Marlet 2010a, p.26). 87% van de Amsterdammers is bijvoorbeeld trots op het feit dat er veel kunst- en cultuuractiviteiten plaatsvinden in de stad (LAGroup 2010, p.4). Marlet illustreert dit met een voorbeeld uit Friesland, waar toenmalig Commissaris van de Koningin Hans Wiegel het Frysk Orkest wilde opdoeken. Tegen dit plan werd massaal gedemonstreerd door Friezen, waarop Wiegel aangaf dat het plan nooit aan de orde was geweest als deze Friezen het orkest ook daadwerkelijk zouden bezoeken (Marlet 2010a, p.25). Mensen zijn bereid om te betalen voor cultureel aanbod in hun (directe) woonomgeving en die optiewaarde heeft ook invloed op de prijzen van huizen en grond in die omgeving (Marlet 2010b). Deze laatste bewering zou ik willen nuanceren door de vraag te stellen waar de grens van de directe omgeving ligt en door aan te stippen dat de huizen- en grondprijzen in de stad volgens mij met ontelbare andere factoren in verbinding staan dan alleen met de aanwezigheid van cultureel aanbod. Dat het ook invloed heeft wil ik echter niet ontkennen.

4.1.3 Bestaanswaarde: identiteit

Bovenstaande waarden gaan uit van de gebruikers van cultureel aanbod en van de fysieke nabijheid van dit aanbod. Hiernaast kunnen kunst en cultuur ook betekenis hebben voor mensen die hiervan geen gebruik maken of hierbij niet direct in de buurt wonen. Het gaat dan om een bijdrage die kunst en cultuur leveren aan een gevoel van nationale trots of nationale identiteit. Je zou hierbij kunnen denken aan het gevoel dat Nederlanders krijgen als een Nederlandse DJ een enorme hit scoort in de Verenigde Staten of als miljoenen buitenlandse toeristen een bezoek brengen aan het Van Gogh museum. Omdat deze waarde niet af te lezen is aan het gedrag van mensen zijn hierover vooralsnog geen precieze cijfers beschikbaar (Marlet 2010a, p.19). Dat deze bestaanswaarde wordt toegekend aan kunst en cultuur wordt ook door anderen bevestigd (LAGroup 2010, p.8, Van den Hoogen 2009, p.4, Wijn 2003, p.35). Het blijkt zelfs dat mensen kunst en cultuur voor zichzelf van ondergeschikt belang vinden aan kunst en cultuur voor Nederland in het algemeen (Motivaction 2010, p.23).

4.1.4 Economische waarde: toerisme en productiviteit

Marlet en Poort werpen de vraag op of cultuur en economie een vecht- of een verstandshuwelijk hebben. Zij beweren bijvoorbeeld dat de werkgelegenheid in de cultuursector niet tot de economische waarde van deze sector gerekend mag worden. Als argument hiervoor dragen zij aan

dat werknemers in deze sector een kwart van de inkomsten al buiten de sector verdienen en dat verlies van werkgelegenheid in de sector alleen op korte termijn effect zal hebben op de economie (Marlet & Poort 2011, p.20). De economische waarde van kunst en cultuur zit volgens hen meer in cijfers over export van Nederlandse kunst- en cultuurproducten en het geld dat toeristen in Nederland besteden binnen de sector. Pakken we het voorbeeld van zojuist nog even terug, dan zijn dit dus de opbrengsten van de Nederlandse DJ in het buitenland (kaartverkoop, CD-verkoop, betaalde downloads etc.) en de bestedingen van de toeristen in het Van Gogh museum (kaartverkoop, souvenirs etc.). Deze opbrengsten dragen bij aan de Nederlandse welvaart en zouden daaruit wegvallen als de kunst- en cultuursector niet meer zou bestaan. In tegenstelling tot de zojuist genoemde bestaanswaarde zijn van deze economische waarde veel gedetailleerder cijfers beschikbaar als men dit zou willen onderzoeken (Marlet & Poort 2011, p.21). Andere onderzoeken trekken de economische waarde van cultuur echter breder of leggen andere accenten. Zo heeft het Adviesbureau Cultuurtoerisme berekend wat de economische impact is van de amateurkunst in Nederland: in totaal ongeveer 2,75 miljard Euro (Noordman & Van Dijk 2009, p.39). Het gaat hierbij dan nog niet eens om professionele kunst. Er wordt bij gezegd dat de impact waarschijnlijk nog groter is, maar dat je hiervoor allerlei indirecte effecten zou moeten onderzoeken die amateurkunst op de economie heeft. Voor sommige effecten is dit erg lastig te berekenen.

LAGroup benoemt ook de aanjagende rol die cultuur kan spelen voor de economie. Dit zit met name in doorwerking van bestedingen in de cultuursector naar andere sectoren. Zo profiteert bijvoorbeeld de horeca indirect van bestedingen in de cultuursector (LAGroup 2005, p.30). Een andere economische factor die cultuur kan hebben is de vestigingsfactor, cultuur kan een reden zijn voor mensen om zich ergens te willen vestigen. Dit kan voor zowel huishoudens als bedrijven gelden (Wijn 2003, p.49, Marlet 2010a, p.30, LAGroup 2005, p.34-35). Bedrijven zouden hierbij geneigd zijn om huishoudens te volgen, de trend is inmiddels *werk volgt wonen* in plaats van vice versa. Ook zouden bedrijven met relatief veel hoogopgeleid personeel en bedrijven in de dienstverlenende sector sneller geneigd zijn zich te vestigen in gebieden met een groot cultureel aanbod (LAGroup 2005, p.36).

4.1.5 Sociale waarde: gezondheid en leefbaarheid

Ten slotte benoemen Marlet & Poort de sociale waarde van cultuur voor de samenleving. Er is veel internationaal onderzoek beschikbaar naar de relatie tussen gezondheid, leefbaarheid en cultuur. Als concrete voorbeelden van onderzoeksresultaten worden genoemd: mensen die actief aan cultuur participeren zouden minder vaak de huisarts bezoeken, culturele uitvoeringen in ziekenhuizen

zorgen voor verkorting van de verblijfsduur van patiënten, mensen die in een koor zingen zouden een beter immuunsysteem hebben en mensen die veel muziek luisteren zouden een lagere kans hebben op hart- en vaatziekten (Marlet & Poort 2011, p.22). Als deze onderzoeksresultaten kloppen dan zou dit een sterke legitimatie zijn voor kunst en cultuur. Het probleem is echter dat er geen harde bewijzen zijn voor de oorzaak en gevolg relatie tussen cultuur en gezondheidseffecten.

Zo zou opleiding een belangrijke factor kunnen zijn die een rol speelt bij deze verbanden.

Cultuureducatie heeft een positieve invloed op de leerprestaties van kinderen, dit verband is al overtuigender aangetoond in onderzoek uit 1999. Daarnaast draagt cultuureducatie bij aan het zelfbewustzijn van jongeren. Dit leidt ertoe dat zij minder snel crimineel gedrag vertonen. Dit verhoogt de leefbaarheid en levert ook minder kosten op voor politie en justitie. Als cultuureducatie weg zou vallen uit de samenleving heeft dat dus indirect effect op zowel de leefbaarheid als de welvaart. Het is alleen lastig om deze sociale waarde van kunst en cultuur uit te drukken in geld of harde cijfers omdat hierover simpelweg te weinig gegevens bekend zijn (Marlet & Poort 2011, p.24).

Er zijn wellicht nog een hoop andere waarden die aan kunst en cultuur toegekend worden, maar de zojuist benoemde waarden vormen wat mij betreft op dit moment voldoende legitimering van de sector. Ik wil verder gaan met bekijken hoe culturele hotspots ontstaan en wat hierbij een rol speelt.

5. Ontwikkeling van culturele hotspots

5.1 Theorie

Hans Mommaas bespreekt de ontwikkeling van 'cultuurclusters' in Nederland (en Europa) in de jaren '90 en '00. Dit fenomeen ontstond toen stedenbouwkundigen de gedachte kregen dat het clusteren van culturele instellingen en activiteiten tot een hotspot en daarmee een versterking van de creatieve en vrijetijdseconomie zouden leiden. De beleidsvorming verschoof daardoor van een focus op het organiseren van spectaculaire evenementen gericht op consumptie naar het bieden van ruimte voor creativiteit (Mommaas 2003, p.508). Mommaas gaat dieper in op dit thema aan de hand van vijf Nederlandse casussen: het Museumkwartier in Rotterdam, het Westergasterrein in Amsterdam, het Veemarktkwartier in Tilburg en het Museumkwartier en Theaterkwartier in Utrecht.

In Rotterdam is de ontwikkeling van het Museumkwartier niet volledig geslaagd, aldus Mommaas. Hier is het grootste probleem dat de investeringen in de culturele *hardware* (met dezelfde betekenis als beschreven bij mijn onderzoeksvragen) niet in evenwicht zijn met investeringen in de *software*. Daarnaast heeft de lokale cultuursector zelf te weinig initiatief genomen om dit cluster tot een succes te maken. Er is bijvoorbeeld geprobeerd om kunstgalerieën aan te trekken, maar deze zijn veelal weer vertrokken uit het gebied. Het Veemarktkwartier in Tilburg vindt Mommaas een bijzonder interessante casus. Niet alleen omdat deze culturele hotspot eigenlijk vanuit het niets is ontwikkeld, maar ook omdat hier voor het eerst in Nederland een omgeving is gecreëerd waar de culturele, sociale en economische functies van kunst en cultuur samenkomen en elkaar versterken (Mommaas 2003, p.512). Het Utrechts voorbeeld van het Theaterkwartier benoemt met name de link tussen de ontwikkeling van deze culturele hotspot en zowel de aanwezigheid van een hoogopgeleide creatieve klasse als het voeden van de lokale creatieve industrie. Mommaas beschrijft vervolgens zeven dimensies die volgens hem gezamenlijk een (poging tot) classificatie vormen voor cultuurclusters:

1. Er is een verschil in focus; het ene cultuurcluster richt zich op een specifieke sector (bijvoorbeeld de podiumkunsten) en het andere op cross-overs met andere domeinen en het zijn van een creatieve broedplaats (bijvoorbeeld het Veemarktkwartier).
2. De functie van een cultuurcluster kan verschillen. Een museumcluster kan zich enkel op presentatie richten, terwijl bijvoorbeeld het Westergasterrein zich zowel op presentatie als consumptie én productie richt.
3. Het management van cultuurclusters kan verschillen. Een museumcluster kan gemanaged worden middels periodiek informeel overleg, waar bijvoorbeeld het Westergasterrein een sterk centraal managementteam heeft.

4. De financiële situatie van cultuurclusters kan verschillen. Een museumcluster kan veel sterker afhankelijk blijven van subsidies of publiek-private investeringen, waar bij een ander cluster veel meer gewerkt wordt met creatief ondernemerschap, sponsoring en contracten.
5. De relatie met de overige cultuur en ruimte in de stad kan verschillen. Cultuurclusters dienen een eigen identiteit te hebben, maar zich tegelijkertijd niet te ver te distantiëren van de rest van de stad (zowel inhoudelijk als ruimtelijk). De mate waarin kan variëren.
6. Cultuurclusters kunnen in meer of mindere mate top-down of bottom-up tot stand komen. Consumptiegerichte clusters neigen meer naar het eerste, productiegerichte naar het tweede.
7. De locatie van cultuurclusters kan verschillen. Traditionele clusters (wederom het museumcluster als voorbeeld) neigen meer richting stadscentra, terwijl clusters zoals het Westergasterrein aan de rand van een stad ontstaan om een alternatief element te behouden.

Deze classificatiedimensies wil ik ter verdieping toepassen op het Tongerloplein:

De focus van het Tongerloplein is nog niet duidelijk. Dit was mede de aanleiding voor dit onderzoek.

De nabijheid van zowel een museum als een schouwburg leent zich wel voor cross-overs. Ook over de functie is nog geen concrete visie uitgesproken. In principe is het een openbare ruimte, waarbij presentatie (museum, schouwburg) en consumptie (horeca) centraal staan. Productiemogelijkheden ontbreken tot dusver. Management is nog in oprichting, dit zou een rol kunnen worden voor het nieuwe cultuurplatform. Over de financiële situatie valt daarom nog niets concreets te zeggen.

De relatie met overige cultuur en ruimte in de stad is een interessant punt. Het Tongerloplein heeft altijd een eigen identiteit gehad en het is volgens de gemeente Roosendaal wenselijk om dit te behouden. Een herstructurering zou deze eigen identiteit kunnen versterken. Hier wordt het spanningsveld zichtbaar tussen de hardware als voorwaarde voor de software in plaats van vice versa. De relatie met de overige cultuur in Roosendaal is vrij simpel: het Tongerloplein moet een podium zijn voor alle cultuur die de gemeente te bieden heeft. Als het Tongerloplein een groter cultuurcluster zal worden, dan zal dit in eerste instantie consumptiegericht ingestoken worden; het voornaamste doel wordt het trekken van bezoekers. Aan de locatie valt weinig te veranderen, het is een open plein in het centrum van de stad. Dit volgt de traditionele lijn.

Vervolgens worden de vijf belangrijkste redenen genoemd voor de ontwikkeling van cultuurclusters:

- De versterking van de identiteit, attractiviteit en positie van een stad
- Het stimuleren een meer 'ondernemende' benadering van kunst en cultuur
- Het stimuleren van innovatie en creativiteit
- Een nieuwe bestemming geven aan oude en vervallen gebouwen

- Het stimuleren van culturele diversiteit en culturele democratie

Opvallend is dat slechts één van deze vijf punten te maken heeft met de hardware. Waarom dit opvallend is zal ik in de conclusie van de volgende paragraaf voorzien van een onderbouwing, na het bespreken van enkele praktijkvoorbeelden. Want naast de redenen om een cultuurcluster in een stad te vormen zijn er ook verschillen te benoemen in de manier waarop zo'n cultuurcluster tot stand kan komen.

Een culturele hotspot ontwikkelen kan verschillende doelstellingen hebben. Graeme Evans benoemt allereerst het verschil tussen een culturele hotspot en een hotspot van creatieve industrie. Het verschil zit hem bijvoorbeeld in de doelgroep; een culturele hotspot trekt vooral de artistieken aan en de creatieve industrie trekt kenniswerkers (Evans 2009, p.37). Maar ook economisch, sociaal en cultureel gezien kan dit verschillen. Een culturele hotspot is met name gericht op de lokale economie, terwijl een hotspot van creatieve industrie zich meer op de regio richt. Het Tongerloplein zou in dit licht eerst haar lokale, dan wel regionale focus helder moeten schetsen.

In hetzelfde artikel laat Evans zien dat economische ontwikkeling en werkgelegenheid de belangrijkste beleidsafwegingen zijn bij het ontwikkelen van een culturele hotspot. De op één na belangrijkste afweging is infrastructuur. Ook hier is de spanning zichtbaar tussen software (werkgelegenheid) en hardware (infrastructuur) (Evans 2009, p.42).

Een publicatie van het Instituut voor Innovatie en Technologie in Berlijn noemt een aantal factoren die een belangrijke voorwaarde vormen voor het succesvol ontwikkelen (en met name stimuleren) van een cultureel cluster (Kind & Meier zu Köcker 2012, p.8):

- Deelnemers moeten op langer termijn gecommitteerd en betrokken zijn
- Financiën
- Innovatiedynamiek en innovatiemanagement
- De focus en uitbreiding van sectoren
- Regionale ontwikkeling

Als we ook deze factoren projecteren op het Tongerloplein, dan kunnen we de volgende constatering doen: om betrokkenheid en commitment van deelnemers op de lange termijn te kunnen waarborgen moet eerst duidelijk zijn welke deelnemers hiertoe bereid zijn. Dit is nog niet aan de orde. Dit is een van de oorzaken dat er nog geen financieel plaatje aan het cultureel cluster Tongerloplein te hangen is. Aangezien deze factoren tot de basis behoren kan ook weinig concreets gezegd worden over de overige drie factoren. Op basis van de theorie van Mommaas, Evans én het ITT lijkt het Tongerloplein nog niet klaar om een cultureel cluster te zijn of op korte termijn te worden.

5.2 Praktijkvoorbeelden; cultuurpleinen

John McCarthy heeft de ontwikkeling van vier cultuurclusters in het Verenigd Koninkrijk vergeleken. Zo hebben bijvoorbeeld Glasgow en Manchester gekozen voor een informele aanpak van deze ontwikkeling. Met informeel wordt in dit geval bedoeld: zonder formele plannen en statuten waarin bepaalde ruimtes zijn vastgelegd als cultuurcluster. In beide steden zijn cultuurclusters daardoor niet ruimtelijk verbonden met elkaar. Toch hebben beide steden min of meer een clustering van de culturele productie in de stad. In twee andere steden, Dundee en Wolverhampton, zijn wel formele plannen gemaakt voor een cultuurcluster. Het bijzondere hierbij is dat de gehele stad wordt gezien als dat cluster (McCarthy 2005, p.7). Dit is daardoor een meer consumptiegericht cluster. Dat heeft ook te maken met de grootte van de steden, Glasgow en Manchester zijn aanmerkelijk groter en vormen daarom lastiger één groot cluster.

Naast cultuurclusters zijn er ook voorbeelden van specifieke 'cultuurpleinen' die een combinatie bezitten van culturele instellingen en activiteiten. Zo is er in het Belgische Genk halverwege 2012 een cultuurplein in gebruik genomen dat onderdeel is van het culturele hart *C-Mine*. De naam verwijst naar de vroegere bestemming van het gebied (kolenmijn). De gebouwen rondom het plein hebben hun uiterlijk behouden maar wel een culturele invulling gekregen, waarna het plein zelf ook is aangepakt. Het plein is onder meer obstakelvrij gemaakt, opnieuw bestraat en moderner verlicht (Architectenweb 2012).

In Hoofddorp is in 2005 besloten om het Raadhuisplein tot een cultuurplein te maken. Het belangrijkste element aan het plein is het nieuwe cultuurgebouw, waar meerdere culturele instellingen onder één dak gevestigd zijn. Enkele delen van het gebouw zijn inmiddels opgeleverd. Het plein moet een open ruimte voor multifunctioneel gebruik worden. Hoofdthema is de samenhang tussen binnen en buiten en ook de verbinding met bestaande routes naar het plein en groen zijn belangrijk (Gemeente Haarlemmermeer 2013).

Ook in Alkmaar is sprake van een cultuurplein. Het Canadaplein wordt daar omsloten door vijf culturele instellingen (Centrum voor de Kunsten, bibliotheek, Grote Kerk, Stedelijk museum en theater). De gemeente en de zojuist genoemde instellingen slaan in 2013 de handen ineen door te investeren in gebouwen (zowel voor als achter de gevel) en gezamenlijke programmering om het cultuurplein zo tot het bruisende culturele hart van het stadscentrum te maken. Ook komt er een groene helling op het plein waar mensen kunnen staan, zitten en picknicken. De ingang van het museum en de kerk worden met elkaar verbonden door een looppad van lichtgevende tegels, ontworpen door kunstenaar Pauline Bakker (Cultuurplein Alkmaar 2013). Dit alles dient de verblijfswaarde te verhogen en zo ook de lokale economie te stimuleren.

In Zeeland is in 2012 een cultuurplein gemaakt van het Bleekveld in Goes. Aan het plein waren al een theater en een poppodium gevestigd, waardoor dit idee is ontstaan. Plannen voor een amfitheater (op initiatief van inwoners van de gemeente) en een cultuurhuis zijn niet uitgevoerd. Wel zijn er nieuwe bestrating, groen en een watertappunt bijgekomen. Het plein moet dé locatie worden voor culturele activiteiten in Goes (3voor12 2012).

Het laatste voorbeeld dat ik zal benoemen is dat van Apeldoorn. Tussen enkele culturele instellingen in (in dit geval museum, poppodium, Centrum voor de Kunsten en bibliotheek) is eind april 2012 het vernieuwde binnenplein opengesteld. Het plein is enkel tijdens kantooruren en met evenementen open, dit heeft te maken met overlast in het verleden. Ook hier is groen toegevoegd, zij het op het dak van de bibliotheek en het museum. De instellingen gaan samenwerken om op het plein een levendig cultureel programma te creëren met actieve en passieve participatiemogelijkheden. Het moet een broedplaats voor creativiteit worden (Apeldoorn Direct 2012).

Bovenstaande voorbeelden geven aan dat er het laatste decennium op verschillende plaatsen in Nederland cultuurpleinen gerealiseerd zijn. Samenvattend zijn een aantal elementen belangrijk: de aanwezigheid en vooral de samenwerking tussen culturele instellingen, het inrichten van het plein zodanig dat het geschikt is voor culturele buitenactiviteiten en (met name in de Nederlandse voorbeelden) de aanwezigheid of het toevoegen van groen op het plein. Hierbij is opvallend dat al deze elementen (op de samenwerking na) te maken hebben met de hardware. Hier wil ik even terug komen op de constatering dat slechts één van de vijf belangrijkste redenen voor de ontwikkeling van cultuurclusters met deze hardware te maken heeft. Ik concludeer hieruit dat het besluit om een cultuurplein te ontwikkelen in veruit de meeste gevallen gericht uitgaat van de software, en dat pas bij de uitvoering de hardware van belang wordt. Steden willen een bruisend cultureel gebied creëren en gaan vervolgens pas kijken of hier herstructurering voor nodig is: niet andersom. Software en hardware hebben bij ontwikkeling van cultuurpleinen een oorzaak-gevolg relatie. Ook in Roosendaal is dit het geval. Ik zal in het empirisch deel kijken of uit de interviews en de enquête dezelfde conclusie getrokken kan worden.

6. Synergie & Culturele instellingen

6.1 Synergiebeleid

We hebben inmiddels een aantal dingen kunnen constateren. De rol van de overheid wordt kleiner, de rol van de burger (en de ondernemer) wordt groter. Culturele instellingen moeten het de komende jaren met minder geld gaan doen en het hoewel ik in hoofdstuk 4 de cultuursector van legitimatie heb proberen te voorzien is deze legitimeringsdiscussie voorlopig nog niet beslecht. Ook hebben we kunnen zien dat cultuur in dit kader meer cross-overs zal moeten zoeken met andere beleidsdomeinen zoals bijvoorbeeld toerisme, economie of recreatie. Daarnaast hebben we zojuist gezien dat culturele instellingen steeds vaker samenkomen onder één dak of vergaand samenwerken (qua programmering en middelen) om culturele hotspots te creëren. Op deze samenwerking wil ik nog wat dieper in gaan. Is vergaande samenwerking tussen culturele instellingen iets dat tot synergie zou kunnen leiden? Zo ja, hoe zou dit dan het beste kunnen verlopen?

Wat mij direct opviel bij de verdieping in dit element is de beperkte hoeveelheid aan onderzoeksgegevens die hierover beschikbaar is. In Nederland heb ik geen specifiek onderzoek kunnen vinden naar synergie tussen culturele instellingen die geclusterd zijn. In Vlaanderen is met name vanuit de overheid veel meer aandacht voor dit fenomeen, getuige het bestaan van een heuse synergienota, die ik daarom nu eerst zal bespreken. Hierna zal ik aan de hand van een drietal complementaire scripties van de Universiteit Antwerpen de resultaten van de behandelde cases bespreken en kijken welke verbanden hieruit zichtbaar worden in relatie tot het begrip synergie voor culturele instellingen. Ten slotte kijk ik naar de culturele instellingen rondom het Tongerloplein en zal ik afwegen of hier aandachtspunten voor geformuleerd kunnen worden.

In Vlaanderen heeft minister Joke Schauvliege in 2010 een voorstel gedaan ter ‘verhoging van de synergie onder kunstinstellingen van de Vlaamse Gemeenschap’ door middel van een synergienota. Zij geeft aan dat clustering en synergie onmisbaar zijn om het profiel van de Vlaamse kunstinstellingen (de zes grootste) te versterken en efficiënter in te richten. Middelen moeten gedeeld worden en collegialiteit en spreiding zijn belangrijk. Uiteindelijk moet dit leiden tot verhoging van kwaliteit, relevantie en uitstraling. Er wordt onderscheid gemaakt tussen twee grote categorieën: de *productiehuizen* en de *presentatieplekken*, die dwarsverbanden zullen moeten aangaan (Schauvliege 2010, p.3). Concreet benoemt de minister bijvoorbeeld het samenvoegen van het bestuur van het Koninklijk Ballet en de Vlaamse Opera. Wel blijven deze instellingen artistiek gescheiden, met een eigen artistiek directeur. Dit is vooral zoeken naar organisatorische synergie. Op

het vlak van infrastructuur dient de focus van beide instellingen te liggen op aanwezigheid in Antwerpen en Gent. Hier kunnen gebouwen en overige infrastructurele middelen gedeeld worden.

Als volgend cluster wordt gesproken over de grote orkesten en koren. Hierbij zullen bijvoorbeeld musici gemakkelijk onderling ingezet kunnen worden, dit verhoogt de efficiëntie. Zakelijk gezien zullen de orkesten niet langer eigen afspraken en planningen maken, maar vertrekken vanuit gezamenlijke. Dit zijn tot dusver alleen de productiehuizen. Met presentatieplekken worden afspraken gemaakt dat zij een vooraf bepaalde ruimte moeten bieden aan de productiehuizen. Om niet de aansluiting met de rest van de kunst- en cultuursector in Vlaanderen te verliezen wordt ook gewezen op het belang van het zoeken van aansluiting met (met name) nieuw talent. Omdat er in Nederland geen dergelijke synergienota bestaat is het niet mogelijk om dit Vlaamse voorbeeld te vergelijken met Nederlands beleid. Laten we daarom eerst wat theorie over synergie (in de cultuursector) bekijken.

6.2 Theorie

Synergie gaat er vanuit dat samenwerking tussen of combineren van bedrijven, afdelingen of functies leidt tot een groter effect dan deze opgeteld afzonderlijk kunnen bereiken. Dit is te berekenen aan de hand van economische modellen die ontwikkeld zijn door Michael Porter (Iversen 1997, p.2). Uit onderzoek is gebleken dat de effecten van synergie in bepaalde sectoren groter zijn dan in andere. Detailhandel, transport en landbouw zijn sectoren waar hierdoor het belang van synergie groter is dan in bijvoorbeeld de dienstensector of de entertainmentindustrie. Daarnaast zijn de effecten van synergie groter naarmate een bedrijf meer gediversifieerd is, d.w.z. in meerdere sectoren actief (bijvoorbeeld een boekingsbureau voor bands, DJ's, kunstenaars, dansers en ontwerpers ten opzichte van een boekingsbureau voor alleen bands) (Martin & Eisenhardt 2002, p.4).

Aan de Universiteit Antwerpen hebben in 2004 drie studenten complementaire scripties geschreven over synergie in de cultuursector. Zij hebben Nederlandse, Vlaamse en Duitse praktijkvoorbeelden onderzocht. Hieruit komen enkele conclusies naar voren. In het onderzoek van Adri Weijters worden bepaalde risico's genoemd die het streven naar synergie met zich mee kan brengen, ook worden de kansen genoemd die het kan opleveren. Beide rijtjes zijn direct afgeleid uit het boek *The Essence of Mergers and Acquisitions* van Sudi Sudarsanam (1995). Laten we deze risico's en kansen eens puntsgewijs bespreken:

6.2.1 Risico's

- Het centraliseren van planning en beheer kan leiden tot verlies van beslissingsmacht en controle. Onderlinge afstemming is hierdoor noodzakelijk.
- Als twee organisaties of afdelingen op een ander niveau opereren kan het wegwerken van dit verschil veel geld en/of tijd kosten.
- Gebruik van middelen moet op eenzelfde manier gaan gebeuren. Er kunnen daarbij verschillen in gedrag zichtbaar worden. Het gelijktrekken hiervan kan tijd en/of geld kosten. Daarnaast kan afhankelijkheid van dezelfde middelen de organisatie kwetsbaar en minder flexibel maken.
- De doelstellingen van verschillende organisaties of afdelingen kunnen verschillend zijn. Het nastreven van één gemeenschappelijk doel moet door iedereen gedragen worden, ook dit kan tijd kosten (Weijters 2004, p.25-26).
- Als algemene risico's voor samenwerking worden daarnaast ook nog genoemd: gebrek aan ervaring, onvoldoende kennis van de ander, onevenwichtigheid, gedwongen karakter en verlies van vitale functies/kennis (Weijters 2004, p.31-33).

6.2.2 Kansen

- Nieuwe werkwijzen of technologieën kunnen leiden tot schaalvoordelen. Dit is mogelijk als de variabele kosten zodanig verlaagd worden dat de investering kan worden afgeschreven.
- bestaande middelen kunnen ingezet worden voor nieuwe activiteiten. Hierdoor kan diverser geproduceerd worden zonder investering.
- De organisatie kan sterker worden op markten waar zij actief is door het verkrijgen van een betere concurrentiepositie en/of het opwerpen van hindernissen voor substituten.
- Als er sprake is van reserve middelen kunnen deze ingezet worden om nieuwe producten of diensten te realiseren. Een voorwaarde hierbij is dat er wel een vorm van verwantschap bestaat tussen de verschillende organisaties of afdelingen.

6.3 De link met cultuur

Kijken we specifiek naar de cultuursector dan heeft Weijters twee Duitse praktijkvoorbeelden verder onderzocht. Omdat ook hier geen sprake is van verwijzing naar literatuur over synergie bij culturele instellingen zal ik allereerst de praktijkvoorbeelden kort bespreken. Vervolgens kijk ik aanvullend naar conclusies uit de twee andere scripties en ten slotte probeer ik hieruit de link te leggen naar de casus op het Tongerloplein.

In Berlijn zijn drie culturele instellingen (specifiek: theaterorganisaties) gefuseerd tot HAU (Hebbel Am Ufer). Leegstand en verloop van contracten vormden de aanleiding voor de fusie. Daarnaast speelden bezuinigingen een belangrijke rol. De fusie is relatief snel en met weinig bijkomende kosten verlopen. Het traject kan volgens Weijters succesvol genoemd worden omdat de nieuwe organisatie met minder personeel meer presteert dan de drie oorspronkelijke organisaties samen. Ook het imago van de nieuwe organisatie is sterker dan in de oude situatie. Er kan dus gesproken worden over synergie (Weijters 2004, p.72).

Het tweede voorbeeld betreft het Stadttheater Hildesheim en de samenwerking met zogenaamde 'vrije groepen' op theatergebied die zijn ontstaan vanuit de universiteit van Hannover. De samenwerking is door goed management snel de juiste banen geleid. Er zijn op korte termijn een nieuwe organisatiestructuur en concrete projecten van de grond gekomen. Hierdoor zijn ook de risico's beperkt. De samenwerking is gebaseerd op gelijkwaardigheid en complementariteit. Middelen worden gezamenlijk ingezet waar nodig door goede planning. Weijters spreekt in dit voorbeeld over *externe synergie*, omdat er door losse samenwerking in feite een pool van mensen en middelen wordt gecreëerd voor gemeenschappelijk gebruik (Weijters 2004, p.97-98). Het publieksbereik is gezamenlijk verhoogd en de kosten voor personeel, promotie en infrastructuur zijn verlaagd. Daarnaast is de organisatie dynamischer geworden en is er meer ruimte ontstaan voor het experiment. Ook op deze manier kan synergie dus bewerkstelligd worden bij culturele organisaties. Interessant onderwerp voor verder onderzoek zou zijn om te kijken wat het publiek (de gebruiker) vindt van de kwaliteit, flexibiliteit en beschikbaarheid van samengevoegde culturele instellingen (Weijters 2004, p.102).

In het artikel *Hocus Pocus Synergie* (De Brabander e.a. 2004) worden ook de onderzoeksresultaten van de twee andere scripties over synergie in de cultuursector besproken. Naast de Duitse voorbeelden die al genoemd zijn ging dit over de fusies van Blauwe Maandag Compagnie met Koninklijke Nederlandse Schouwburg en die van Het Zuidelijk Toneel met Theatergroep Hollandia. Allereerst moet hierbij gezegd worden dat het om fusies gaat en dat synergie dus in dit geval niet gaat over samenwerken van twee afzonderlijke partijen.

Als een essentiële factor voor succesvolle synergie bij een fusie tussen culturele instellingen wordt een gemeenschappelijke missie genoemd. Deze benoemen is niet voldoende, er dient draagvlak op politiek en bestuurlijk niveau te zijn, evenals onder medewerkers op alle niveaus (De Brabander e.a. 2004, p.14). Het formuleren van concrete implementatieplannen (al dan niet onder druk van een crisissituatie of subsidiërende overheid kan versneld tot resultaten leiden. Daarnaast is interne én externe communicatie een kritieke factor voor succes. Uit de onderzochte praktijkvoorbeelden komt naar voren dat 'economy of scope' de meeste resultaten oplevert; het gemeenschappelijk gebruik van aanwezige middelen (van infrastructuur tot contacten). Een andere vorm van synergie die resultaten oplevert is de 'middelenrecombinatie', het gecombineerd gebruik van diverse middelen voor nieuwe realisatie (De Brabander e.a. 2004, p.15). Wat bijna geen resultaat opleverde in de onderzochte gevallen was de 'economy of scale' (efficiëntie door operaties met grotere omzet).

Uiteindelijk wordt nog benoemd dat synergie en samenwerking het best tot hun recht komen in een uitdijende markt. Hierbij kan ik direct terugverwijzen naar de tweehonderd miljoen euro aan bezuinigingen die op de cultuursector in Nederland afkomen. Als compensatie zal cultureel ondernemerschap gestimuleerd worden, maar het is nog maar de vraag of de markt daarmee zal groeien. Cultuur zal zich meer dan ooit moeten onderscheiden ten opzichte van andere vrijetijdsvormen.

Bovenstaande conclusies hebben nog geen directe gevolgen voor de lokale cultuursector in Roosendaal. Tot dusver is er geen sprake van aanstaande fusies tussen culturele instellingen. Mochten de culturele instellingen rondom het Tongerloplein intensiever willen gaan samenwerken, dan zouden zij wel moeten bepalen op welke manier zij dit vorm willen geven. Bovenstaand onderscheid tussen economy of scope, economy of scale en middelenrecombinatie kan hiervoor een goed handvat vormen.

Verder onderzoek naar praktijkvoorbeelden uit Nederland heb ik niet kunnen vinden, ook dit lijkt mij een interessant gebied voor verder onderzoek. Hiermee wil ik het theoretisch deel afsluiten.

6.4 Conclusies theoretisch deel

Het theoretisch gedeelte van het onderzoek heeft de context geschetst waarin de casus van het Tongerloplein zich bevindt. Uit dit theoretisch gedeelte kunnen we een aantal conclusies trekken. Laten we deze conclusies samenvatten aan de hand van de deelvragen die in §1.2 zijn benoemd:

Hoe passen de visies op het Tongerloplein in de beleidskaders op verschillende bestuurslagen?

Hoofdstuk 2 heeft de beleidskaders op de verschillende bestuurlijke niveaus beschreven. Hieruit bleek dat de landelijke overheid vooral kaders stelt. Daarnaast zijn cultuureducatie en cultureel ondernemerschap actuele speerpunten van het landelijk beleid. De provincie Noord-Brabant zet ook in op cultuureducatie en daarnaast op participatie. Ook draagt zij zorg voor het cultureel erfgoed.

De provincie zoekt (meer dan de landelijke overheid) naar verbindingen met andere domeinen, zoals economie en ruimte. Ook de buurgemeenten van Roosendaal (Bergen op Zoom en Etten-Leur) hebben in hun cultuurbeleid deze verbindingen gelegd.

Lokaal heeft de gemeente Roosendaal in 2012 besloten om €900.000 te bezuinigen op het Centrum voor de Kunsten. Daar tegenover staat dat deze organisatie verder zal gaan als Centrum voor Cultuureducatie. Het belang van cultuureducatie wordt dus ook op lokaal niveau bevestigd. Tegelijk wordt van dit nieuwe centrum cultureel ondernemerschap gevraagd. Fysiek is dit centrum echter niet aan het cultuurplein gevestigd. De ontwikkeling van het cultuurplein heeft de afgelopen bestuursperiode (onder druk van de crisis en een nieuw gemeentebestuur) haar prioriteit verloren. Er wordt nog wel abstract gesteld dat cultuur kan bijdragen aan beleving in de binnenstad en daardoor aan de economie. Na jarenlange politieke discussie wordt het Tongerloplein in 2013 dan toch nog heringericht als cultuurplein. Ontwikkelen van kunst en cultuur in de open lucht staat op landelijk en provinciaal niveau nergens beschreven.

Welke ontwikkelingen spelen er rond de rol van de overheid in de samenleving en wat is de rol van de burger bij (vorming van) het huidig cultuurbeleid in Nederlandse gemeenten?

In hoofdstuk 3 hebben we gezien dat de rol van de overheid steeds kleiner wordt. Zij wordt steeds vaker gezien als partner en steeds minder als regisseur. De burger daarentegen wordt steeds mondiger en verantwoordelijker. Burgerparticipatie is een term die in dit verband belangrijk is en hiervan zijn al drie generaties te onderscheiden: (1) inspraak, (2) interactieve beleidsvorming en (3) burgerinitiatieven. De veranderende rollen van de overheid en de burger worden ook voor Roosendaal onderkend door de Rekenkamer West-Brabant. Dit heeft ook invloed op beleidsvorming (onder andere in de cultuursector), waarvan ik enkele praktijkvoorbeelden hebben besproken: Nijmegen, Leiden, Dordrecht en Bergen op Zoom. Hier kwam steeds het sectoroverstijgende element voor cultuur naar voren.

Welke waarde hebben kunst en cultuur voor de huidige samenleving (in Nederland)?

Hoofdstuk 4 heeft de waarde van kunst en cultuur voor de samenleving aangetoond aan de hand van vijf waarden van Gerard Marlet en Joost Poort: de gebruikswaarde, de optiewaarde, de bestaanswaarde, de economische waarde en de sociale waarde. Het consumentensurplus van kunst en cultuur is gemiddeld genomen 25%. Mensen hechten meer waarde aan kunst en cultuur dan alleen de kostprijs. Daarnaast hechten mensen waarde aan enkel de *mogelijkheid* om gebruik te kunnen maken van kunst en cultuur in de nabije omgeving. Deze waarde kan positieve invloed hebben op grond- en huizenprijzen in een bepaald gebied. Kunst en cultuur hebben economische waarde door bijvoorbeeld de bestedingen van toeristen in de Nederlandse cultuursector en de export van Nederlandse cultuurproducten naar het buitenland. Daarnaast is de impact van alleen de amateurkunst in Nederland al meer dan 2 miljard Euro. Ten slotte zouden kunst en cultuur positieve effecten kunnen hebben op gezondheid en welzijn, hoewel harde cijfers hiervoor ontbreken. Al deze waarden zijn in dit onderzoek benoemd omdat in de inleiding is gesteld dat cultuur al van oudsher kampt met het legitimeringsprobleem en de economische crisis deze discussie opnieuw aanwakkert.

Welke andere voorbeelden van de ontwikkeling van culturele pleinen of hotspots in de open lucht bestaan er wat zijn hierbij belangrijke factoren?

Hierna is in hoofdstuk 5 gekeken naar de ontwikkeling van cultuurclusters en culturele hotspots in steden. Hans Mommaas beschrijft een vijftal redenen voor de ontwikkeling van cultuurclusters in steden en een zevental dimensies die hierbij een rol spelen. Hierna heb ik kort praktijkvoorbeelden besproken van vier cultuurclusters in het Verenigd Koninkrijk (Glasgow, Manchester, Dundee en Wolverhampton) en vier cultuurpleinen in Nederland (Hoofddorp, Alkmaar, Goes en Apeldoorn). Hierbij blijken samenwerking tussen culturele instellingen, herinrichting die het plein geschikt maakt voor culturele buitenactiviteiten en aanwezigheid of toevoeging van groen belangrijke elementen.

Hoe kunnen culturele instellingen en organisaties samen tot synergie komen?

In hoofdstuk 6 is gekeken naar synergie. Het begrip is ingeleid aan de hand van de Vlaamse synergienota. Deze is opgesteld om het profiel van instellingen te versterken en deze tegelijkertijd efficiënter in te richten. Daarna zijn de belangrijkste risico's en kansen benoemd voor organisaties. Risico's zijn: verlies van beslissingsmacht en controle, kosten, tijdsverlies, verhoging van de kwetsbaarheid, verlies van flexibiliteit, verschil in doelstellingen, gebrek aan ervaring, verlies van

fucties/kennis en een gedwongen karakter. Kansen zijn: schaalvoordelen, diversiteit in productie zonder extra kosten, sterkere concurrentiepositie en realisatie van nieuwe producten of diensten. Vervolgens is de link met cultuur gelegd aan de hand van twee Duitse praktijkvoorbeelden bij gebrek aan Nederlandse voorbeelden. In het eerste voorbeeld is sprake van synergie omdat 3 organisaties samengevoegd zijn tot één nieuwe organisatie, waarbij de nieuwe organisatie met minder personeel beter presteert dan de drie oorspronkelijke organisaties. Ook het nieuwe imago is sterker dan voorheen. In het tweede voorbeeld is sprake van *externe* synergie omdat een gezamenlijke pool van middelen en mensen is gecreëerd voor gemeenschappelijk gebruik. Dit heeft geleid tot een groei in publiekbereik, dynamiek en experiment en een verlaging van kosten voor personeel, promotie en infrastructuur. Synergie blijkt dus ook in de praktijk bij culturele instellingen mogelijk.

7. Tongerloplein in beeld

Op dit punt in het onderzoek wil ik specifiek gaan inzoomen op het Tongerloplein. Om de lezer allereerst een beter beeld te geven van het Tongerloplein wil ik dit letterlijk op een beeldende manier inleiden. Ook de plannen voor de ruimtelijke herinrichting zal ik hierbij aan de orde laten komen. Na deze inleiding zal ik overgaan naar het empirisch deel van dit onderzoek.

7.1 Oude situatie

Op afbeeldingen 1 en 2 is de situatie te zien zoals deze tot begin 2013 op het Tongerloplein was. Afbeelding 1 (2009) is genomen tijdens een kleinschalige markt vanaf het dak van De Biggelaar, met de St. Jan aan de linkerkant. Er is goed te zien dat het natuurlijke podium aan het plein trapsgewijs is ingericht en dat er enkele bomen op het middenplein aanwezig zijn. Op de foto vallen de schouwburg en de achterkant van het museum aan de rechterkant buiten het beeld. Café De Moriaan is niet goed zichtbaar door de bomen, maar bevindt zich direct achter de rechtse boom.

Afbeelding 2 (2007) is vanaf het midden van het plein richting de schouwburg genomen. De Biggelaar bevindt zich op deze foto aan de rechterkant buiten het beeld. Museum het Tongerlohuys en café De Moriaan bevinden zich aan de linkerkant buiten het beeld. Het (trapsgewijs) podium van afbeelding 1 bevindt zich recht achter de fotograaf. Op deze foto is het hoogteverschil te zien tussen het plein en het terrein voor de schouwburg. Links op de foto is nog een stukje van het *Octogon* (1996) te zien, een kunstwerk van lokaal kunstenaar Nicolas Dings.

Om een goed overzicht te hebben van het plein verwijs ik direct naar afbeelding 4 die een plattegrond toont van het Tongerloplein uit maart 2013, nog voor de werkzaamheden.

7.2 Toekomstige situatie

Op afbeelding 3 (2013) is de situatie te zien die in de eerste helft van 2013 op het Tongerloplein gerealiseerd zal worden. De schouwburg is links te zien en de St. Jan aan de rechterkant.

Boven in beeld is De Bigelaar zichtbaar. Op de afbeelding is te zien dat de bomen op het middenterrein weg zijn. Het gaat om vier kastanjabomen die gekapt en wegens ziekte ook niet herplant zullen worden. De bomen voor de schouwburg blijven staan. De overige bomen die het plein omsluiten (platanen) komen van het Permekeplein in Roosendaal. Voor de schouwburg wordt een lichtmast geplaatst die het plein niet alleen verlicht maar ook kan voorzien van projecties. Door

het plaatsen van deze mast wordt het *Octogon* enigszins verplaatst, maar dit blijft wel aanwezig. Het natuurlijk podium achter de kerk is niet langer trapsgewijs en wordt vergroot. Een natuurlijke tribune (wel trapsgewijs) wordt gerealiseerd achter De Bigelaar, waar publiek onder de bomen kan zitten. Daarnaast (nog niet zichtbaar op de afbeelding) wordt op het midden van het plein een natuurlijke dansvloer gecreëerd door het gebruik van een ander soort steen. Het plein wordt zichtbaarder vanaf de aanloopstraten door versterking van de zichtlijnen. Daarnaast komen er aan beide zijden van De Moriaan ondergrondse containers en blijft het plein autovrij.

Nu ik een beeld heb geschetst van de belangrijkste veranderingen die het plein in ruimtelijke zin te wachten staan zal ik overgaan naar het empirisch deel van dit onderzoek. Hoe zien de belangrijkste stakeholders het cultuurplein voor zich? Hoe kijken de inwoners van de gemeente tegen het cultuurplein aan? Welke factoren spelen een rol om het plein bruisend te maken en houden als de herinrichting achter de rug is? Door een combinatie van kwalitatief en kwantitatief onderzoek heb ik een poging gedaan om antwoorden te formuleren op dit soort vragen.

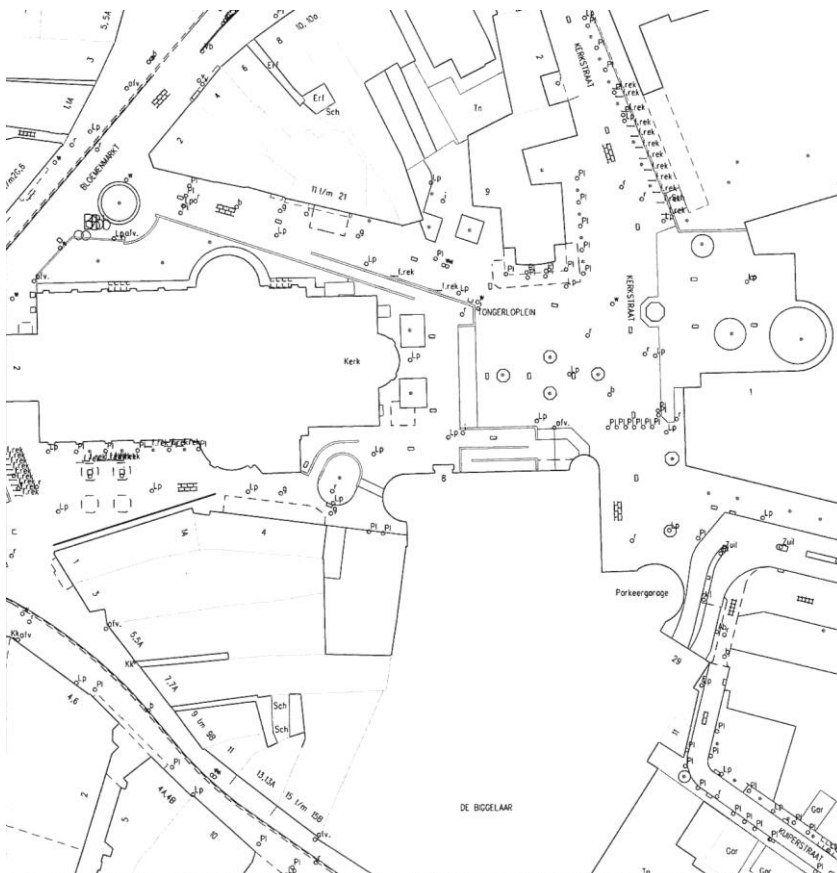
Afbeelding 1: Tongerloplein oude situatie bovenaanzicht (Bron: Gemeentearchief Roosendaal)

Afbeelding 2: Tongerloplein oude situatie zijaanzicht (Bron: Uitinbrabant.nl)

Afbeelding 3: Tongerloplein toekomstige situatie (Bron: Gemeente Roosendaal)

Afbeelding 4: Plattegrond Tongerloplein 04-03-2013 (Bron: Gemeente Roosendaal)

8. Empirisch deel: Methodologie

8.1 Onderzoeksopzet

Om de onderzoeksopzet toe te lichten lijkt het mij goed om nogmaals de hoofdvraag bij de hand te nemen. Hierin vraag ik mij af welke visies er bij de verschillende stakeholders bestaan op kunst en cultuur op het Tongerloplein in Roosendaal, hoe het plein zich op dit gebied dient te ontwikkelen en welke rol de gemeente hierbij zou moeten spelen. Om te weten welke stakeholders in deze casus een rol spelen heb ik mij allereerst verdiept in de huidige lokale situatie. Ik heb een lijst opgesteld met instellingen en ondernemingen die grenzen aan het plein. Daarnaast heb ik een zo compleet mogelijke lijst opgesteld van spelers in het kunst- en cultuurveld in de gemeente Roosendaal die iets te maken (zouden kunnen) hebben (gehad) met het Tongerloplein. Om te voorkomen dat ik stakeholders over het hoofd zou zien heb ik deze lijst vooraf laten bekijken door de coördinator binnenstad, beleidsadviseur citymarketing en wethouder van o.a. cultuur binnen de gemeente. Zij vulden deze lijst aan en daarop ben ik gekomen tot de volgende (alfabetische) lijst van zevenentwintig stakeholders:

Beeldend Kunstenaars Collectief (BKC)
Bioscoop City Roosendaal
Centrum voor Beeldende Kunst West-Brabant (CBKWB)
Centrum voor de Kunsten (CvK)
Cultuurraad
De Kring
De Moriaan
Gemeente Roosendaal (kermis, markten)
Gemeente Roosendaal (wethouder cultuur)
Hutten Catering (beheerder St. Jan)
Jack's Casino
Oranjestichting / Binnenstadsmanagement
Orde van Tongerlo
Stichting Activiteiten Tongerlopleingeluiden
Stichting Blommenkinders
Stichting Blues Promotions
Stichting Carnaval
Stichting CuMa Roos

Stichting Ear Candy
Stichting Kunstmaand Roosendaal
Stichting Roosendaal Zingt
Sundance Events
Tongerlohuys (archief + museum)
WPM (beheerder De Biggelaar)
VVV
Zento Events
Zinc. (ROC West-Brabant)

Deze lijst bevat een mix van organisaties die grenzen aan het plein, organisaties die (potentieel) gebruiker zijn van het plein en organisaties die een overige link hebben met kunst en cultuur in Roosendaal. Deze organisaties heb ik vervolgens per mail benaderd met een interviewverzoek.

8.2 Kwalitatief

De lijst met interviewvragen die ik voor deze stakeholders heb geformuleerd heb ik vooraf voorgelegd aan de coördinator binnenstad en twee onderzoeksters binnen de gemeente Roosendaal. Het eerste omdat de coördinator binnenstad de opdrachtgever is voor het onderzoek en hij me daardoor kon helpen om inhoudelijk juiste vragen te stellen, het tweede om gestructureerd te werk te kunnen gaan. Tijdens de interviews zijn deze vragen niet telkens in dezelfde volgorde of volledig aan bod gekomen, maar meer gebruikt als richtlijn. Mijn interviewverzoek heeft uiteindelijk geleid tot het houden van achttien interviews. De respondenten hebben zelf aangegeven op welke locatie zij het interview wilden laten plaatsvinden. De interviews zijn gehouden met een opnameapparaat en later uitgetypt. Hiervoor is toestemmingen gevraagd aan de respondenten, iedereen ging hiermee akkoord. Eind november 2012 vond het eerste interview plaats, half januari 2013 het laatste. Ik zal kort toelichten hoe de reacties op het interviewverzoek zijn verlopen.

Stichting Carnaval en Stichting Kunstmaand Roosendaal worden op dit moment beiden voorgezeten door Cor Verbogt. In een telefonisch gesprek gaf hij aan dat Stichting Carnaval te weinig activiteiten organiseert op het Tongerloplein om als gebruiker een visie op de culturele beleving uit te spreken. Ook voor Stichting Kunstmaand Roosendaal geldt dit, daarnaast zorgt deze stichting met name voor het faciliteren van activiteiten en laat zij het daadwerkelijke gebruik van het plein over aan anderen. Beide stichtingen zijn dus wel benaderd maar behoorden op eigen verzoek niet tot de geïnterviewde betrokkenen.

Eén van de instellingen die grenst aan het plein maar niet gereageerd heeft op herhaalde interviewverzoeken is Jack's Casino, onderdeel van JvH Gaming. Zij zijn twee keer per mail, een keer telefonisch en een keer persoonlijk benaderd. Uiteindelijk zouden zij terug bellen, maar dit is niet gebeurd. Dit was voor mij genoeg aanleiding om te concluderen dat zij onvoldoende belang hebben bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein. Andere organisaties die herhaaldelijk per e-mail zijn benaderd met een interviewverzoek en niet gereageerd hebben zijn: Zinc., Bioscoop City Roosendaal, Stichting CuMa Roos, Orde van Tongerlo en Stichting Blues Promotions.

Stichting Roosendaal Zingt heeft eerst aangegeven mee te werken, maar later gezegd dat de eigenaresse van De Moriaan voor hen kan spreken. Dit komt door de oprichting van een nieuw 'cultuurplatform' waarvan zij beiden onderdeel uitmaken, maar daarover later meer. Alle overige instellingen en organisaties die benaderd zijn hebben meegewerkt aan het onderzoek. Het interview met het Centrum voor de Kunsten is op hun eigen verzoek niet mondeling gehouden, maar schriftelijk ingevuld en teruggestuurd. Dit kwam door tijdgebrek in de interviewperiode omdat deze instelling volledig opnieuw wordt ingericht. Alle overige interviews zijn wel mondeling gehouden.

Met de vragenlijst wilde ik een aantal thema's voorleggen aan de respondenten. Allereerst komt de spanning tussen software en hardware bij meerdere vragen terug, onder andere bij 'de term en de voorwaarden', 'afwegingen' en 'hoe gaat het plein bruisen'. Deze spanning is immers een terugkerend item in het onderzoek. De link met economie wordt gelegd bij 'cultuur en detailhandel'. Bij het onderdeel 'schaal en samenwerking' vraag ik naar de betekenis van het cultuurplein voor de regio ten opzichte van de betekenis voor Roosendaal an sich. Hier kan gekeken worden naar een mogelijke link met de buurgemeenten en hun beleid (hoofdstuk 2). Met 'discipline en doelgroep' vraag ik naar een bevolkingsgroep of een culturele discipline die specifiek een belangrijkere betekenis kan hebben voor de ontwikkeling van het cultuurplein. Hier kan gekeken worden naar de focus van een cultuurplein in de betekenis van een cultuurcluster (hoofdstuk 5). 'Gemeente en burger' betreft de rol van de overheid bij de ontwikkeling (hoofdstuk 2) en 'de beleving en de tuin' legt de link met het belang van groen op het plein (hoofdstuk 5) en de belevingseconomie (een centraal begrip in dit onderzoek).

8.3 Kwantitatief

Omdat ik in het theoretische gedeelte heb laten zien dat de rol en verantwoordelijkheid van de burger steeds groter wordt en die van de overheid kleiner (denk aan de voorbeelden van burgerparticipatie) zie ik de burger ook als stakeholder. Daarom werd ik ook benieuwd naar de ideeën en wensen van de burger in dit verband en de rol die men de gemeente hierin ziet spelen.

Omdat de mogelijkheden en de tijd dit toelieten heb ik er daarom voor gekozen om ook de burger in Roosendaal te ondervragen door middel van een enquête. De enquêtevragen heb ik vooraf voorgelegd aan de coördinator binnenstad en twee onderzoeksters binnen de gemeente Roosendaal. De redenen hiervoor zijn dezelfde als die van het kwalitatieve deel. De onderzoeksters hebben mij geholpen om de enquête digitaal uit te zetten onder het gemeentelijk digipanel. Dit panel bestaat uit ongeveer 3000 inwoners van de gemeente Roosendaal.

Op vrijdag 30 november 2012 is de enquête uitgezet en deze heeft twee weken gelopen (t/m 14 december 2012). De enquête is uiteindelijk door 898 personen ingevuld variërend in leeftijd van 18 tot 92 jaar. (respons van ongeveer 30%, wat gemiddeld is voor onderzoeken bij het digipanel). De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 54,4 jaar. Het werkbestand met de resultaten is mij digitaal aangeleverd door de onderzoeksters in SPSS en Excel. Deze resultaten heb ik vervolgens verwerkt tot grafieken.

9. Empirisch deel: onderzoeksresultaten

9.1 Interviews

In de interviews zijn niet alle vragen steeds op eenzelfde moment en manier gesteld. Toch is het merendeel van de vragen dat als richtlijn is opgesteld telkens aan bod gekomen, waardoor een aantal belangrijke thema's te benoemen zijn die ik hieronder zal bespreken. Zoals ik in het begin van deze scriptie kort heb vermeld wordt al in 2000 gesproken over een cultuurplein in gemeentelijke stukken. Omdat dit begrip mij benieuwd maakte naar het draagvlak dat dit begrip kent onder stakeholders in het culturele veld heb ik dit in de interviews naar voren laten komen. Mogen we eigenlijk wel spreken van een cultuurplein in Roosendaal? Het merendeel van de geïnterviewde stakeholders vindt van wel, maar uit de antwoorden blijkt enige voorzichtigheid:

“Ja, want zo noemt men het al. De stad zet het amateurveld hier in de spotlights. Maar om het écht een cultuurplein te laten zijn moet er meer gebeuren.”

“Ja, maar dan moet er nog wel wat gebeuren.”

“Er vinden al wat culturele activiteiten plaats, maar hier kan nog meer gebeuren. Het zou het huiskamergevoel moeten geven in Roosendaal. Als daar goed op ingezet wordt kan dit volgens mij moeiteloos slagen.”

“Ik vind het een wat grote benaming. Het heeft wel potentie, het Tongerlohuys en De Kring grenzen eraan, maar dit maakt het nog niet echt een cultuurplein.”

“Het Tongerloplein heeft echter zeker wel de potentie. Er moet dan wel serieus iets gebeuren.”

9.1.1 De term & de voorwaarden

De term cultuurplein is volgens bijna driekwart van de respondenten in ieder geval in potentie toe te wijzen aan het Tongerloplein. Het is wel opvallend dat, hoewel er al ruim een decennium over een cultuurplein in Roosendaal wordt gesproken, deze term nog niet tot volwaardig draagvlak heeft geleid. Er wordt met name gesproken over 'potentie' en 'er moet nog iets gebeuren'. Om te kijken wat er dan precies moet gebeuren heb ik in de interviews naar een aantal voorwaarden gevraagd, bijvoorbeeld naar de komende herinrichting van het plein. Zien de respondenten deze herinrichting als mogelijke nieuwe start in het gezelliger maken van de binnenstad? Is deze herinrichting daarvoor dus een belangrijke randvoorwaarde? In zeven interviews bleek men deze

mening toegedaan. Daarnaast noemden vier respondenten de herinrichting meer een afsluiting van de herbestrating van de gehele binnenstad. In drie interviews wordt gesproken over een mix van beide. Een opvallend element dat bij deze vraag naar voren kwam is de link die de respondenten leggen met de Nieuwe Markt. Maar liefst vijf respondenten betrokken dit plein in hun antwoord:

“Ik denk een mix van beide. Ze mogen beginnen met het gezelliger maken van de Nieuwe Markt.”

“Als ze het als apart plein willen zien moeten ze het ook apart aanpakken en er iets anders doen qua uiterlijk of bestrating. De Nieuwe Markt is koud en kil, een cultuurplein moet warm en gezellig zijn.”

“Ik zou eerst de Nieuwe Markt upgraden. Dit moet grote prioriteit hebben.”

“Met deze voorzieningen kunnen we nu verder kijken, het gaat dan meer om het creëren van sfeer en gezelligheid. In dit kader kijk ik dan met name naar de Nieuwe Markt.”

“Ik zie het dus maar als nieuwe start, zoals de Nieuwe Markt hopelijk in de toekomst ook een nieuwe start kan maken.”

Als de respondenten het gezelliger maken van de binnenstad bespreken wordt de Nieuwe Markt dus regelmatig als pijnpunt genoemd, ook al wordt niet specifiek naar dit plein gevraagd. Toch is het merendeel van de respondenten van mening dat de herinrichting van het Tongerloplein een nieuwe start kan markeren in het gezelliger maken van de binnenstad. Dit thema heb ik overigens behandeld op basis van de uitkomsten van een rapport over de binnenstad in Roosendaal uit 2012, waarin wordt geconcludeerd dat de binnenstad van Roosendaal sfeer en warmte mist (BN/DeStem 2012a). Uiteraard zijn er naast de herinrichting meer voorwaarden te bedenken voor het ontwikkelen van een cultuurplein. Zo valt te denken aan een gemeentelijke cultuurnota waarin dit cultuurplein als belangrijk punt naar voren komt. Aangezien de laatste cultuurnota in 2010 is afgelopen heb ik gevraagd aan de respondenten of een nieuwe cultuurnota zou kunnen bijdragen aan de (culturele) ontwikkeling van het Tongerloplein.

Ongeveer de helft van de respondenten is het erover eens dat een nieuwe cultuurnota hieraan zou kunnen bijdragen. Opvallend is dat een derde van de respondenten het woord ‘nota’ te sterk vindt en liever spreekt van een ‘visie’. Bij het bespreken van de invloed van de burger op het lokale cultuurbeleid is naar voren gekomen dat een nota vooraf gegaan kan worden door een visie, zoals in het geval van de gemeente Dordrecht. De gemeente stelt in dat geval eerst een mening op en stelt deze later bij tot een ambtelijke nota. In het geval van de gemeente Nijmegen heeft de gemeente het nieuwe cultuurbeleid überhaupt een visie genoemd en wordt het woord nota niet gebruikt. De

staatssecretaris heeft in 2011 een beleidsnota opgesteld die als titel heeft: ‘een nieuwe visie’ (Ministerie OCW 2011).

Zoals we kunnen zien is het onderscheid dus niet altijd even duidelijk, de begrippen worden door elkaar gehanteerd. Uit de interviews blijkt dat de respondenten het begrip nota zwaarder interpreteren dan het begrip visie:

“Het moet een visie zijn, of dit nou in de vorm van een nota is of niet dat is minder belangrijk.”

“Samenhangend beleid zou goed zijn, maar of dit in een cultuurnota moet weet ik niet.”

“Een visie van de gemeente op het cultuurplein is belangrijk. Deze visie hoeft dus niet inhoudelijk in te gaan op de culturele ontwikkeling, dit moet men aan de ondernemers en inwoners overlaten.”

“We moeten oppassen met nota’s. Wat je vandaag opschrijft is morgen alweer verouderd. Afspraken maken is wel goed. Voor je het weet zit je aan allerlei regeltjes vast. Je moet wel weten waar je naartoe wilt.”

De landelijke trend die ik heb beschreven om nieuw cultuurbeleid aan andere domeinen te koppelen kwam bij deze vraag over het algemeen niet naar voren uit de antwoorden. In slechts één interview werd de economische waarde van cultuur genoemd. Later in dit hoofdstuk zal ik hierop terugkomen.

9.1.2 Afwegingen

In de interviews heb ik een aantal vragen gesteld waarin de respondent een keuzemogelijkheid kreeg en vervolgens aan kon geven wat hij/zij belangrijker vond en waarom. Als eerste keuzemogelijkheid (om het begrip *cultuurplein* nog beter te kunnen definiëren in deze context) heb ik gevraagd of culturele instellingen aan het plein of culturele (openlucht-) activiteiten belangrijker zijn op een cultuurplein. De helft van de respondenten maakte geen keuze en gaf aan dat beide mogelijkheden voorwaardelijk zijn. Enkele respondenten gaven hierbij als toevoeging aan dat het elkaar kan of zou moeten versterken:

“Het dient elkaar te versterken, i.v.m. de uitstraling.”

“Het kan elkaar wel versterken. Deze win-win situatie is zeker mogelijk.”

“Ja, als je kijkt naar wat we daar organiseren en welke partners daar zitten, dus ook op geografische gronden.”

Over het algemeen zijn de respondenten het met elkaar eens dat een cultuurplein gemaakt wordt door zowel de aanwezigheid van culturele instellingen als het houden van culturele (openlucht-) activiteiten. Als men al een voorkeur uitspreekt neigt dit iets meer richting de activiteiten, zoals bijvoorbeeld blijkt uit de woorden van de wethouder cultuur:

“Ja. Ik vind niet dat een cultuurplein afhangt van de inrichting, dat is alleen mooi meegenomen. Cultuur wordt door mensen gemaakt, of het nou in een weiland is of op een intiem plein. [...] het gaat echt om de beleving.”

Een andere vraag met keuzemogelijkheid die de respondenten kregen ging wat meer inhoudelijk over de culturele activiteiten op het plein. Zouden deze activiteiten meer uit moeten gaan van vraag of aanbod? Met andere woorden: zou de programmering in moeten spelen op wat de inwoners van de gemeente willen zien, of zou er een organisatie (om het even welke) een programmering vast moeten stellen en aanbieden? Uit de antwoorden blijkt ook hier dat een balans belangrijk is. De beweging richting cultureel ondernemerschap die zich in de cultuursector voltrekt onder druk van de bezuinigingen heeft ertoe geleid dat men zich ook in Roosendaal bewust is van het groeiende belang van de vraag ten opzichte van het aanbod. Er is dan ook meermaals geantwoord dat de programmering uit zou moeten gaan van de vraag, met als kanttekening dat er van tijd tot tijd ook ruimte moet zijn voor het onbekende:

“Het gaat meer richting vraag, anders verkopen we geen kaartjes meer. Er is minder vraag naar onbekende voorstellingen. [...] Maar we moeten ook zeker de kleine, onbekende voorstellingen blijven aanbieden.”

“Meer uitgaan van de vraag, waarbij de instellingen en organisaties de kwaliteit bewaken. Enkel aanbodgericht werkt niet meer. 100% vraaggericht werken beperkt echter de instellingen in het verbreden van de horizon van bezoekers.”

“Het is zonde om alleen te investeren zodat professionele partijen iets kunnen doen, maar De Kring en het museum moeten wel de mogelijkheid hebben.”

Het is dus allebei belangrijk, maar het zwaartepunt verschuift meer richting de vraag.

Een derde vraag met keuzemogelijkheid had met name betrekking op het verschil tussen amateurs en professionals in de kunst- en cultuursector. Is het amateurveld of het professionele veld belangrijker voor de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Tweederde van de respondenten geeft opnieuw aan dat een combinatie wenselijk is. Twee respondenten geven aan dat de nadruk in de combinatie op het amateurveld zou moeten liggen en vier respondenten geven een

specifieke voorkeur op voor het amateurveld. Het simpele feit dat voor professionele voorstellingen over het algemeen entree betaald moet worden lijkt hen lastig op een plein met vier open ingangen:

“Als zij professionele voorstellingen buiten willen laten plaatsvinden, zullen ze toch entree moeten heffen.”

“Het nadeel van de open lucht is dat je geen toegang kunt heffen, of je moet alles afzetten. Dat werkt niet, dan werp je een drempel op. Dat moet vrij toegankelijk zijn.”

“Mocht er een bekende popgroep optreden, dan moet je het natuurlijk wel af gaan sluiten.”

Over het algemeen zijn de respondenten het dus eens over een combinatie van amateurs en professionals die de kans moeten krijgen op het cultuurplein, met een lichte nadruk op het bieden van een platform aan het amateurveld. Om nog even wat dieper in te gaan op het afsluiten van het plein en het heffen van entree heb ik de respondenten de afweging voorgelegd: moeten de activiteiten op het plein altijd gratis toegankelijk zijn of kan er ook entreegeld geheven worden? De antwoorden op deze vraag waren vrij eensgezind.

Tweederde van de respondenten geeft aan dat het heffen van entreegeld voor activiteiten op het Tongerloplein een slecht idee zou zijn. Daarbij plaatsen zeven respondenten de kanttekening dat de mogelijkheid er wel moet zijn als het niet anders kan:

“Misschien zou dat slechts bij enkele evenementen op jaarbasis zo moeten zijn.”

“Soms zul je niet anders kunnen, maar dit moet je zoveel mogelijk beperken.”

“Mensen gaan er steeds meer vanuit dat het allemaal gratis is. Maar als je een goede programmering hebt en het laagdrempelig houdt moet het wel een keer betaald kunnen.”

“Alleen als je het financieel niet rond krijgt heb je soms geen keuze.”

“In principe ben ik voor niet betaalde activiteiten, zo breed mogelijk toegankelijk voor de gehele bevolking. Af en toe een betaalde activiteit: géén bezwaar.”

Enkele respondenten gaven aan dat zij geen bezwaar hebben tegen het heffen van entreegeld voor activiteiten op het Tongerloplein en één respondent opperde het idee om te werken met een vrijwillige bijdrage van bezoekers. Niemand noemde het organiseren van betaalde activiteiten expliciet een goed idee. Het is dus duidelijk dat gratis toegang voor zo veel mogelijk activiteiten wenselijk is.

9.1.3 Schaal & Samenwerking

Om een beeld te krijgen van de schaal waarop het cultuurplein zich zou moeten ontwikkelen heb ik gevraagd naar de samenwerking op lokaal en regionaal niveau en de uitstraling op lokaal en regionaal niveau. Met samenwerking doel ik hier op gemeente, het culturele veld, ondernemers en burgers. De helft van de respondenten geeft aan dat lokale samenwerking om het cultuurplein te ontwikkelen (op dit moment) belangrijker is dan regionale samenwerking. Het belangrijkste argument is dat lokale samenwerking nog in de kinderschoenen staat en dat men daarom later pas over regionale samenwerking zou moeten nadenken:

“Lokale samenwerking verdient absoluut de prioriteit, dit is lastig genoeg.”

“Eerst lokaal houden, lokale mensen hebben voorrang op regionale mensen.”

“Lokale samenwerking tussen verenigingen bestaat bijna niet. [...] Er is onderlinge kift en jaloezie.”

“De lokale gedachte is belangrijker.”

“Dat blijft wel lokaal.”

“Wel proberen zoveel mogelijk lokaal te houden.”

“Vooralsnog moet Roosendaal eerst maar zien dat het zelf zijn zaken op orde heeft met betrekking tot het Tongerloplein.”

“Ik denk wel dat je samenwerking op dat gebied in eerste instantie lokaal in moet steken. Niet een te grote broek aantrekken. Het is een plein met name voor en door de Roosendalers.”

Het belangrijkste lijkt dus om in te zetten op versterking van de lokale samenwerking. Ongeveer een derde van de respondenten is van mening dat inzetten op regionale samenwerking ook op dit moment een goede insteek is om het cultuurplein te ontwikkelen. Hierbij wordt met name gezegd dat de culturele instellingen die al regionale verbindingen hebben deze zouden kunnen inzetten (bijvoorbeeld De Kring en het Tongerlohuys).

Kijken we naar de uitstraling die het cultuurplein voor Roosendaal zou kunnen hebben, dan is ongeveer een derde van de respondenten van mening dat een cultuurplein een regionale uitstraling zou kunnen hebben:

“Wanneer we iets moois neerzetten komen ook veel mensen uit de regio kijken, hierdoor gaat het plein leven.”

“Dat denk ik wel. Maar dan moet je wel specifiek inzetten op culturele evenementen. Dit zou onderscheidend kunnen zijn.”

“Daar liggen kansen, wij zouden wat dit betreft graag de hoofdstad van West-Brabant willen worden. Onze promotie is sowieso regionaal, tot zelfs over de grens.”

“Bijvoorbeeld Plein7 trekt mensen uit heel West-Brabant. Ik sluit niet uit dat dit in de toekomst meer gaat gebeuren met aansprekende culturele activiteiten. [...] Het zou wel kunnen, maar het hangt ook af van je aanbod, mensen komen alleen maar als je iets unieks aanbiedt. Dat is aan de programmeurs.”

Hier tegenover is ongeveer een vijfde van de respondenten van mening dat de uitstraling van het cultuurplein voornamelijk lokaal zal zijn. Deze respondenten keken in hun antwoorden vaak naar Roosendaal als geheel en noemden het Tongerloplein daarbij een te klein onderdeel om voor de stad een regionale uitstraling te creëren. Om aan te haken bij die bredere context heb ik naar aanleiding van een passage uit de laatste cultuurnota gevraagd naar de link tussen cultuur en detailhandel.

9.1.4 Cultuur & Detailhandel

In de gemeentelijke Cultuurnota 2007-2010 wordt gezegd dat versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad (Gemeente Roosendaal 2007, p.8). In het theoretisch deel heb ik al laten zien dat cultuur steeds vaker de cross-over zoekt met andere beleidsdomeinen. Detailhandel is dus in de laatste cultuurnota als wenselijke cross-over benoemd. Vanuit het oogpunt van de belevingseconomie lijkt dit een logische kruisbestuiving. Daarom heb ik de vraag gesteld of de respondenten het met deze stelling eens zijn en hoe zij deze wisselwerking tussen cultuur en detailhandel zien. Zeven respondenten antwoordden dat culturele activiteiten voornamelijk het publiek trekken en dat de detailhandel hier vervolgens op in zou moeten spelen:

“De Kring is een instituut dat mensen naar de binnenstad trekt. Wij hebben gisteren drie keer 850 stoelen uitverkocht met een Sinterklaasvoorstelling. Hiermee trekken wij dus mensen de binnenstad in. De winkeliers in de binnenstad kunnen hier hun voordeel mee doen, net als de horeca. Hier wordt nog te weinig mee gedaan.”

“Als meer mensen naar de stad komen vanwege de cultuur, dan gaan ze ook winkelen. Andersom zou ik dat voor Roosendaal niet zeggen.”

“Hier zullen ook horeca en ondernemers het mee eens zijn. Een evenement op koopzondag genereert meer omzet.”

“Als er op veel plekken in de stad tegelijk iets te doen is gaan mensen op pad en dan is winkelen niet eens de hoofdactiviteit. Dit bijt elkaar niet en trekt een grotere groep mensen aan in plaats van dezelfde groep mensen waar iedereen zich nu op richt.”

“Culturele activiteiten moeten voldoende aanspreken zodat ze mensen trekken. Als mensen dan komen kun je het combineren met winkelen, terrassen etc.”

Drie respondenten draaiden dit om en zijn van mening dat culturele activiteiten ondersteunend werken bij publiek dat komt om te winkelen. Een vijftal respondenten gaf aan dat de detailhandel (en horeca) in de stad niet onderscheidend genoeg of kwalitatief sterk genoeg is om mensen naar de stad te trekken en dat hier het grootste probleem zit:

“Wat betreft de binnenstad moet men steeds de vraag stellen: waarom komen mensen en hoe hou je ze vast? [...] Het belangrijkste van een product is dat mensen het de moeite waard vinden om er naartoe te komen. [...] het winkelaanbod is het allerbelangrijkste en dat is in Roosendaal een minpunt aan het worden.”

“Ik denk dat de gemeente graag een winkelstad wil zijn, maar daarin hebben ze eigenlijk al de boot gemist. Kleine winkels overleven niet meer door hoge huren en het is zoveel op de schop geweest dat mensen liever in Bergen op Zoom of Etten-Leur gaan winkelen.”

“Als ik op zondag door Roosendaal loop zie ik alleen maar dichte deuren. Dit zit in de breedte, niet alleen bij cultuur.”

“De standaardketens dragen daar ook niet aan bij. Ik vind het zorgelijk om te horen dat mensen uit bijvoorbeeld Bosschenhoofd, Rucphen of Oudenbosch nu allemaal naar Etten-Leur of Breda gaan om te winkelen, terwijl zij dit vroeger in Roosendaal deden.”

“Roosendaal winkelstad heb ik nog niet veel gehoord, komt dat door Rosada?”

Opvallend was ook dat een viertal respondenten expliciet koopzondag benoemden als geschikt moment om verbindingen tussen cultuur en detailhandel tot stand te brengen. Twee respondenten spraken daarnaast over het groeiende belang van ‘beleving’ bij de consument.

“We zouden bijvoorbeeld kunnen zeggen: met koopzondag gaan we eerder open. [...] Op Koopzondagen zullen ondernemers en cultuur iets samen moet doen om zich regionaal te kunnen onderscheiden.”

“Maar meer traffic in de stad creëren doe je niet door een shantykoor op het Tongerloplein te zetten. Dit kan wel met bijvoorbeeld een festival op een koopzondag.”

“Ook willen we ons nog meer gaan richten op de Belgische bezoeker, dat aandeel is inmiddels van 11% gestegen naar 25%. Zij kennen geen koopzondagen en komen hier graag, die kans moeten we veel beter benutten.”

“Als je kijkt naar bijvoorbeeld ‘All For Harmony’ (de vier harmonieën traden gezamenlijk op), dat hebben we met de koopzondag in september gedaan, dat had ook op het Tongerloplein gekund. Dat was nu op de Nieuwe Markt omdat we de link wilden leggen tussen winkelen en muziek.”

9.1.5 Discipline & Doelgroep

De groep respondenten heeft een brede link met het culturele veld in Roosendaal; de schouwburg is vertegenwoordigd, het museum, het archief, het Centrum voor de Kunsten, de horeca, de evenementenbureaus etc. De respondenten kregen daarom tijdens het interview de vraag voorgelegd welke kunst- en cultuurdisciplines volgens hen goed of juist minder goed zouden werken op een cultuurplein in Roosendaal. Daarnaast heb ik gevraagd op welke doelgroep de activiteiten op het cultuurplein zich zouden moeten richten. Laten we beginnen bij de verschillende kunst- en cultuurdisciplines. De belangrijkste termen die in dit verband genoemd worden zijn: ‘niets uitsluiten’, ‘alles moet kunnen’, ‘breed houden’ en ‘uitgaan van de behoefte’. Bij elkaar is meer dan driekwart van de respondenten het hierover eens. Hieronder een aantal citaten ter bevestiging:

“We moeten overal voor open staan en niets uitsluiten. Mensen met nieuwe initiatieven in aanraking laten komen is een belangrijke functie van cultuur.”

“Kansrijke zijn muziek, film en theater, maar wij zouden niets uitsluiten.”

“Alles moet in ieder geval bespreekbaar zijn.”

“Alles kan werken, je moet niets uitsluiten.”

“Alles zou moeten kunnen, het is een kwestie van proberen.”

“Dat moet je open laten. De Roosendaler moet zelf kunnen kiezen waar hij naartoe wil.”

De respondenten zijn het dus voor een groot deel met elkaar eens dat een cultuurplein haar programma breed en divers zou moeten houden.

Verder heb ik gevraagd of er een specifieke doelgroep is waarop het programma van het cultuurplein in Roosendaal zich idealiter zou moeten richten. Ook hier is het begrip dat het meest genoemd werd 'breed'. Het cultuurplein zou volgens meer dan de helft van de respondenten een zo breed mogelijke doelgroep moeten aanspreken, waarbij drie respondenten de nadruk op het lokale aspect legden door 'de Roosendaler' als doelgroep te benoemen. Vijf respondenten noemden specifiek jongeren/scholieren als doelgroep en nog eens twee respondenten noemden onder andere jongeren/scholieren. Voor ruim een derde van de respondenten is het dus belangrijk dat er genoeg aandacht op het cultuurplein wordt gegeven aan het bereiken van de jeugd:

"Vooral jongeren willen we trekken, zij moeten later ook naar het theater komen."

"Misschien zou men zich specifiek op ouderen en jongeren moeten richten."

"Samenwerking met scholen kan bijvoorbeeld leiden tot uitbreiding van de kring van belangstellenden."

"Wat we wel merken is dat allochtonen lastig te bereiken zijn, net als de groep jongeren van ongeveer 16-25 jaar (de ROC-ers). Om die te bereiken moet je misschien anders gaan programmeren."

"Jeugd doet al veel met cultuur, je ziet regelmatig kinderen bij de schouwburg en het museum. Het is goed om daar vroeg mee in aanraking te komen."

"Bijvoorbeeld een VMBO-dag en activiteiten als 'Artisjok' en Art2Hop (projecten CvK) zijn toch wel hele goede dingen wat dat betreft. [...] Voor ons is dat een belangrijk thema ja. Daar kun je het Tongerloplein heel goed voor gebruiken."

"Ik vind jeugd heel belangrijk. De jeugd is de toekomst. Je zou de tuin uitstekend kunnen gebruiken voor jeugdvoorstellingen om ze zo ook te prikkelen om naar De Kring te komen."

Als we de doelgroep zouden moeten benoemen komen we dus tot de volgende voorwaarden: deze moet zo breed mogelijk gehouden worden met voorkeuren voor het lokale aspect en de jeugd.

9.1.6 Gemeente & Burger

De terugtrekkende overheid en de ondernemende en verantwoordelijke burger zijn in het theoretisch deel besproken. De respondenten hebben de vraag gekregen hoe zij de rol van de gemeente Roosendaal en de rol van de burger zien bij de ontwikkeling van het Tongerloplein tot cultuurplein. Laten we beginnen met de rol van de burger.

Het meest genoemd werd het aandragen van ideeën. Zeven respondenten gaven aan dat de burger initiatieven en ideeën zou moeten kunnen aandragen voor de ontwikkelingen op het cultuurplein.

“We staan wel open voor ideeën van bevolkingsgroepen, dit helpt ons zeker verder.”

“Zij kunnen zelf ideeën aandragen. De gemeente zou voor dit soort burgerinitiatieven wellicht ook makkelijker een vergunning kunnen afgeven.”

“De plek kan door de hele gemeenschap ingevuld worden. Als iemand een initiatief heeft moet dat gewoon kunnen, je moet dat niet alleen door De Kring en De Moriaan laten doen.”

“Er zijn ongelooflijk veel initiatieven die met een beetje ondersteuning of richting als een mooi product weggezet zouden kunnen worden.”

Twee respondenten gaven aan dat dit via een specifieke website voor het cultuurplein zou kunnen gebeuren. Twee respondenten gingen nog een stapje verder dan ideeën aandragen en noemden het zelf organiseren van activiteiten ook als rol van de burger. Dit raakt de mening van vier andere respondenten die aangaven dat de burger zelf ook als participant zou moeten fungeren in het activiteitenprogramma, veel burgers met ideeën behoren volgens hen toch al tot het amateurveld.

Voor de burger moet dus ruimte zijn om te participeren, zowel bij het opstellen van een cultureel activiteitenprogramma als bij het uitvoeren hiervan.

Wat is dan de rol van de gemeente bij de ontwikkelingen op het cultuurplein?

De termen die in dit verband het meest genoemd werden (bijna de helft van de respondenten) zijn faciliteren, stimuleren en voorwaarden scheppen. Als voorbeelden werden hierbij (en hiernaast) een soepele vergunningverlening, het herinrichten en op orde houden van het plein, het beschikbaar stellen van voorzieningen en het uitspreken van een visie genoemd.

“De gemeente zou voorwaardenscheppend kunnen zijn. Stimuleren en faciliteren. Niet perse met subsidie, maar praktisch meedenken, meewerken en een visie uitspreken.”

“Mochten zij het als cultuurplein bestempelen dan hoeven ze alleen maar te faciliteren. Ze mogen wel voorwaardenscheppend zijn.”

“Initiatieven vanuit ondernemers en inwoners moet je laten gaan maar wel faciliteren. Ook stimuleren.”

“Faciliteren in voorzieningen.”

“De gemeente kenmerkt zich in het nieuwe denken als faciliterende overheid. Met name de mensen moeten het doen.”

Daarnaast noemden vier respondenten het in kaart brengen van evenementen via een loket en het promoten hiervan als taak van de gemeente. Uit het interview met de VVV werd duidelijk dat zij per 1 januari 2013 de coördinatierol krijgen in dit verband. Deze rol wordt dus niet door de gemeente ingevuld. De VVV zegt het volgende over de groeiende taak en de samenwerking met de gemeente:

“We deden dit al een beetje, maar de taak wordt fors uitgebreid. Organisaties melden evenementen bij ons aan, deze komen in onze database. Jaarlijks zijn dit zo’n 600 evenementen. Wij zorgen dat er centrale promotie plaatsvindt. Alle organisatoren krijgen van ons binnenkort bericht over ons loket. We vragen iedereen om duidelijk zijn evenementen aan te melden. Dit gebeurt al, maar soms niet genoeg. We gaan dit nu al voor 2013 én 2014 doen, hierdoor kunnen we qua data ver vooruit plannen. Daarnaast gaan we een app lanceren.[...] Wij zitten met allerlei verschillende gemeentelijke afdelingen om de tafel, van beleid tot parkeerbeheer en ook cultuur. Er komt ook een nieuwe werkgroep: een evenementenraad. Iedereen die hier in zit krijgt op de website toegang tot een evenementenforum. Wij kunnen hier volgen wat er gezegd wordt en wat er aangemeld wordt. Wij brengen de mensen met elkaar in contact en stellen vragen als er een aantal dingen op dezelfde dag zijn gepland. Soms voorzien we problemen die er niet zijn. Alles wat wij doen is zichtbaar voor de gemeente.”

9.1.7 Hoe gaat het plein bruisen?

Eén van de belangrijkste vragen die in de interviews gesteld werd is de vraag hoe het plein zou kunnen gaan bruisen. Op deze vraag bleken de respondenten minder eensgezind dan op andere vragen. Vijf respondenten noemden goede promotie als belangrijk punt. Twee respondenten noemden nog iets specifieker het genereren van media-aandacht en één respondent antwoordde dat de zichtbaarheid vergroot zou moeten worden. Bijna de helft van de respondenten geeft dus aan dat het belangrijk is om activiteiten op het cultuurplein goed en zichtbaar te promoten. Net als het in kaart brengen van evenementen lijkt dit een aangewezen taak voor de VVV.

Een ander punt wat door vier respondenten werd genoemd is het bieden van een gevarieerd en gespreid aanbod. In dit verband werd eenmaal de term jaarprogrammering genoemd en ook eenmaal geopperd om wekelijks activiteiten te laten plaatsvinden. Bijna een kwart van de respondenten vindt het aanbod dus het belangrijkste punt. Verder werden een aantal dingen door twee respondenten genoemd, onder andere de uitstraling van het plein versterken, meer terrassen

plaatsen, het imago van het plein verbeteren, de routing verbeteren en ook het recent opgerichte cultuurplatform werd tweemaal genoemd. Op dit cultuurplatform zou ik nog wat dieper ingaan, dit zal ik doen aan de hand van een aantal citaten uit de interviews:

“Nu organiseren veel kleine clubs ook activiteiten, maar De Kring en De Moriaan willen hier een paraplu voor in het leven roepen, een bestuursgroep waar alles onder valt. Wanneer wij kunnen ondersteunen – we zijn non-profit, dus het kan ook niet altijd – dan doen en denken wij mee.”

“Wij zijn met mensen op het Tongerloplein een stuurgroep begonnen omdat krachten bundelen in crisistijd het belangrijkste is. Hierin werken we samen met SAT, Roosendaal Zingt, het museum en de schouwburg. Samen willen we een format maken voor de culturele invulling van het plein. Ook extern zijn hier nog mensen bij betrokken.”

“Het is voornamelijk ingegeven door het steeds opnieuw moeten zoeken van sponsors. Op deze manier zouden mensen de activiteiten als geheel kunnen sponsoren, in plaats van losse activiteiten op zich.”

“Wij zijn met een aantal partners een cultuurplatform voor het Tongerloplein aan het opzetten. Onze stichting is vijftien jaar geleden begonnen om deze platformfunctie daar te krijgen. In deze tijd (recessie, veranderende vrijetijdseconomie) moeten wij elkaar als organisaties meer op gaan zoeken. Dit heeft te maken met bestuurskracht, handen en voeten aan je evenement die je ondersteunen, subsidiegelden en sponsorwerving. Wij horen van sponsors dat zij liever een grote zak geld aan ‘het Tongerloplein’ geven dan vier of vijf keer een los bedrag aan een activiteit. Hiermee kun je een fundament leggen voor culturele beleving en de verkenning daarvan zijn wij nu gestart. [...] Wij hebben ons de afgelopen veertien jaar vooral op de podiumkunsten gericht, maar dit kan nog veel breder. We willen onze programma’s op elkaar af gaan stemmen en het streven is om echt een jaarprogrammering te krijgen. Podiumkunsten, beeldende kunst, film, literatuur, antiek, noem maar op. Cultuur in de breedste zin van het woord.”

Het cultuurplatform kwam uiteindelijk in zes interviews ter sprake. Het platform is een samenwerkingsverband tussen drie stichtingen die regelmatig activiteiten organiseren op het Tongerloplein, de schouwburg, het museum en café De Moriaan. Deze partners gaan samen de krachten bundelen. Hierdoor hoopt men gericht aan sponsorwerving te kunnen doen, slimmer gebruik te kunnen maken van elkaanders faciliteiten en expertise en gezamenlijk tot een gevarieerde en gespreide programmering voor het cultuurplein te kunnen komen. Het platform lijkt daarmee veruit het belangrijkste samenwerkingsverband te zijn bij de ontwikkelingen van de *software* op het plein. Omdat we gezien hebben dat lokale samenwerking tot dusver een lastig item is geweest in het

Roosendaalse culturele veld is dit een positieve ontwikkeling. Daarnaast hebben we gezien dat gemeenten in Nederland steeds vaker de lokale gemeenschap om input vragen bij het vormen van nieuw cultuurbeleid. Daarom heb ik de wethouder cultuur de vraag voorgelegd of nieuw cultuurbeleid ook vanuit dit nieuwe cultuurplatform zou kunnen komen (in overleg met de gemeente) waarna de gemeente uitspreekt deze visie te dragen? Zijn antwoord was helder:

"Ja. Vroeger nam de gemeente overal het voortouw in, daar moeten we vanaf. Dit jaar hebben we bijvoorbeeld ook de subsidies laten bepalen door de Cultuurraad. Wij zitten er wel bij, maar zij bepalen. Dit werkt wel beter."

Voorbeelden van nieuw cultuurbeleid waarbij een dergelijke aanpak wordt gehanteerd heb ik niet kunnen vinden, dus dat maakt het lastig te zeggen of het goed zou werken. Als tegenargument zou aangedragen kunnen worden dat het ingaat tegen de trend om cultuurbeleid aan andere beleidsdomeinen te koppelen. De gemeente zou (zoals geopperd in §9.1.6) wel voorwaarden kunnen scheppen en de invulling vrij kunnen laten aan het cultuurplatform. Een voorwaarde zou dan die link kunnen zijn met andere beleidsdomeinen. Het nieuwe cultuurplatform staat er in ieder geval voor open om eventueel nieuw cultuurbeleid op deze manier in te vullen, mits zij weten dat de gemeente er achter staat. Dit blijkt uit het antwoord van één van de oprichters van het platform:

"Ze kunnen dit ook aan de stuurgroep laten, maar dan moet die wel weten dat de gemeente er ook mee in kan stemmen. Er moet dus wel ergens beleid zijn."

9.1.8 De beleving & de tuin

Met bovenstaande paragrafen zijn de belangrijkste overeenkomsten uit de interviews besproken. In deze laatste paragraaf zal ik nog twee begrippen toelichten die opvallend veel genoemd werden door de respondenten, hoewel er bij de start van de interviews niet specifiek naar werd gevraagd. Allereerst gaat dat om de tuin van het Tongerlohuys. Tussen de schouwburg en het museum ligt aan het plein een (nu afgesloten) tuin, zoals in §7.2 op afbeelding 3 links onderaan te zien is. Maar liefst vijftien van de achttien respondenten gaven aan dat deze tuin opengesteld zou moeten worden als onderdeel van het cultuurplein. Dit zou het plein een extra groene dimensie geven, het is eigenlijk een groen plein direct aan een grijs plein. Respondenten die deze mening hadden waren onder andere de wethouder, het museum en de schouwburg. Hieronder een greep uit de antwoorden:

“Ja, niet veel plaatsen in de binnenstad hebben dat element. Dat zou het zeker tot de meest geschikte locatie voor kunst/cultuur maken. Als er iets te doen is, zou de tuin erbij betrokken moeten worden.”

“We hebben de laatste jaren regelmatig activiteiten in de tuin gehouden waarbij we merkten dat inwoners het bestaan van dit mooie stukje Roosendaal niet kennen. Als men hier in zou kunnen gaan men dit ook doen, waardoor de verblijfswaarde van het plein omhoog gaat.”

“De combinatie van activiteiten in de tuin en op het plein kan wel. Dit geeft een mooie schakeling.”

“We denken vaak niet goed na, daarom vind ik het belangrijk dat het Tongerloplein nu goed tot zijn recht komt met veel leuke kunst en cultuur. De tuin moet open. Ik ben zeer bereid hierover mee te denken.”

“Ja, dit geeft een enorme verruiming qua mogelijkheden.”

“Absoluut. Nu gebeurt dit ad hoc en zoekend naar het karakter dat bij een evenement hoort. De tuin biedt een geheel eigen intimiteit. Zeer geschikt voor de wat kleinschaligere activiteiten die van nature minder publiek trekken.”

“Die tuin moet gewoon open. Daarnaast snap ik niet dat men in het museum ook geen horeca inricht als verblijfsfunctie. Positief is dat de tuin inmiddels al gebruikt wordt vanuit het theatercafé, je kon er daarvoor niet eens in. Ze zouden het als parkfunctie wat meer bij het plein moeten betrekken.”

In de overige drie interviews is de openstelling van de tuin niet ter sprake gekomen, maar over het algemeen is de mening van de respondenten gelijk: de tuin zou opengesteld en bij het plein betrokken moeten worden.

Een andere term die veelvuldig genoemd werd (en niet altijd bij dezelfde vraag) is beleving.

Zeven respondenten spraken over het groeiende belang van beleving om het cultuurplein tot een bruisende plek te maken. Twee respondenten hadden het over het versterken van de verblijfswaarde. Het verschil tussen deze twee zit hem in de bezoekfrequentie; de belevingswaarde is belangrijker voor mensen die er normaal niet komen en de verblijfswaarde voor mensen die er al geregeld komen, zoals bijvoorbeeld ondernemers aan het plein en omwonenden. Over de belevingswaarde zeiden de respondenten onder andere:

“Daarnaast moet winkelen steeds meer een belevenis zijn. Hierin kan cultuur een voorname rol spelen. Bijvoorbeeld straattheater kan helpen bij verkoop en De Kring kan hierin een rol spelen, of het museum kan bij een juwelier oud zilver tentoonstellen. Er zijn legio mogelijkheden.”

“Maar in het buitenseizoen zou je het Tongerloplein hiervoor zo veel mogelijk moeten benutten. En dat kan al heel simpel: door een stukje beleving te brengen daar. In Palm Parkies gaat subsidie, maar dit wordt georganiseerd door een commerciële partij uit België. Geef die subsidie aan die paar goede bands die er zijn of aan een partij die zonder winst een goede programmering weg zet op het Tongerloplein en je hebt dé ontmoetingsplek van Roosendaal.”

“De beleving zouden ze moeten stimuleren.”

“Theater, muziek, evenementen en sfeer, alles moet op dat plein te beleven zijn.”

“In deze tijd schreeuwt de consument om beleving, de kranten staan er vol mee.”

“Wij horen van sponsors dat zij liever een grote zak geld aan ‘het Tongerloplein’ geven dan vier of vijf keer een los bedrag aan een activiteit. Hiermee kun je een fundament leggen voor culturele beleving en de verkenning daarvan zijn wij nu gestart. [...] Je moet ook naar de burger luisteren, wat deze aan beleving daar wil.”

Iets meer dan 1/3 van de respondenten is het er dus over eens dat de belevingswaarde van het plein versterkt zou moeten worden en dat dit bij kan dragen aan de ontwikkeling tot cultuurplein. Hiermee zijn de belangrijkste resultaten uit de interviews samengevat. Ik wil daarom verder gaan met het bespreken van de resultaten van de enquête die ik gehouden heb onder het gemeentelijk digipanel.

9.2 Enquête

De enquête bestond uit veertien vragen die betrekking hadden op de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein. De vragen zijn opgedeeld in twee categorieën: de huidige en de toekomstige kunst- en cultuurbeleving op het Tongerloplein.

9.2.1 Huidige kunst- en cultuurbeleving

De eerste vraag die de 898 respondenten hebben beantwoord ging over de huidige evenementen die (onder andere) plaatsvinden op het Tongerloplein. Ik vroeg de respondenten deze evenementen te beoordelen met een rapportcijfer van 1 t/m 10. Ook werd de mogelijkheid gegeven om een ‘ander’ evenement te beoordelen, waarbij men kon aangeven welk evenement dit dan was. Als men een evenement nooit bezocht had kon men ‘niet van toepassing’ aanvinken. De evenementen zijn geselecteerd op basis van input van zes verschillende medewerkers van de gemeente Roosendaal en

de evenementenkalender van de VVV. De vraag leverde het volgende resultaat op:

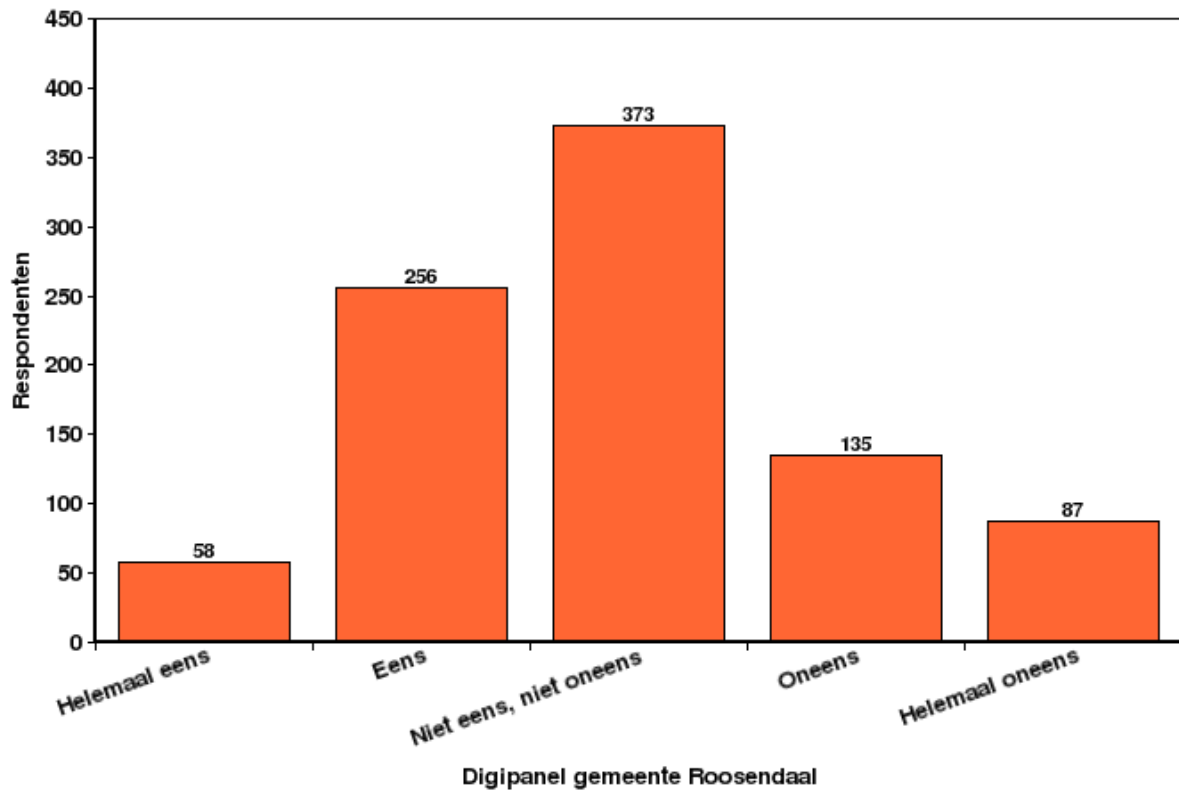
Activiteit	Gemiddeld rapportcijfer	Aantal respondenten	
Carnaval	7,54	582	(65%)
Koninginnedag	7,47	567	(63%)
Roosendaal Zingt	7,46	535	(59%)
Kermis	7,29	720	(80%)
Plein7 Festival	7,27	446	(49%)
Tongerlopleingeluiden	7,13	435	(48%)
Blommenblues	7,01	394	(44%)
Kinderboekenmarkt	7	331	(37%)
Rond de Tong	6,89	294	(33%)
Ear Candy Festival	6,79	295	(33%)

We zien dat geen enkel evenement lager scoort dan een 6,7 en geen evenement hoger dan een 7,5. Opvallend is ook dat drie 'totaal'-evenementen bij de eerste vier staan (Carnaval, Koninginnedag en Kermis). Dit bevestigt dat beleving een belangrijk element is voor de Roosendaalse bezoeker van een evenement. Verder zien we dat de kermis het best bezochte evenement op het Tongerloplein in Roosendaal is, 80% van de respondenten is hier wel eens geweest. Ook hierbij scoren overigens de totaalevenementen Carnaval en Koninginnedag hoog, respectievelijk 65% en 63%. De minst bezochte evenementen in deze lijst zijn Rond de Tong - een culinair evenement - (33%) en het Ear Candy Festival, een relatief nieuw cultureel festival (ook 33%).

76 respondenten (8%) heeft de optie 'ander' evenement aangevinkt. 29 personen gaven hierbij aan nooit iets te bezoeken op het Tongerloplein, 13 personen bezoeken muziek/optredens en maximaal 5 personen vulden (naast carnaval en kermis) ook nog culinair, jeu des boules en auto's in. Alle evenementen samen scoren gemiddeld een 7,19. Hieruit zou geconcludeerd kunnen worden dat de respondenten redelijk tevreden zijn over het aanbod van evenementen op het Tongerloplein. Om dit zeker te weten heb ik vraag 2 opgesplitst in twee delen.

Vraag 2.1 ging over het vergroten van het aanbod: zou u het Tongerloplein vaker bezoeken bij meer van de zojuist genoemde evenementen? Onderstaande grafiek laat de antwoorden zien:

Ik zou het Tongerloplein vaker bezoeken bij méér van de genoemde evenementen

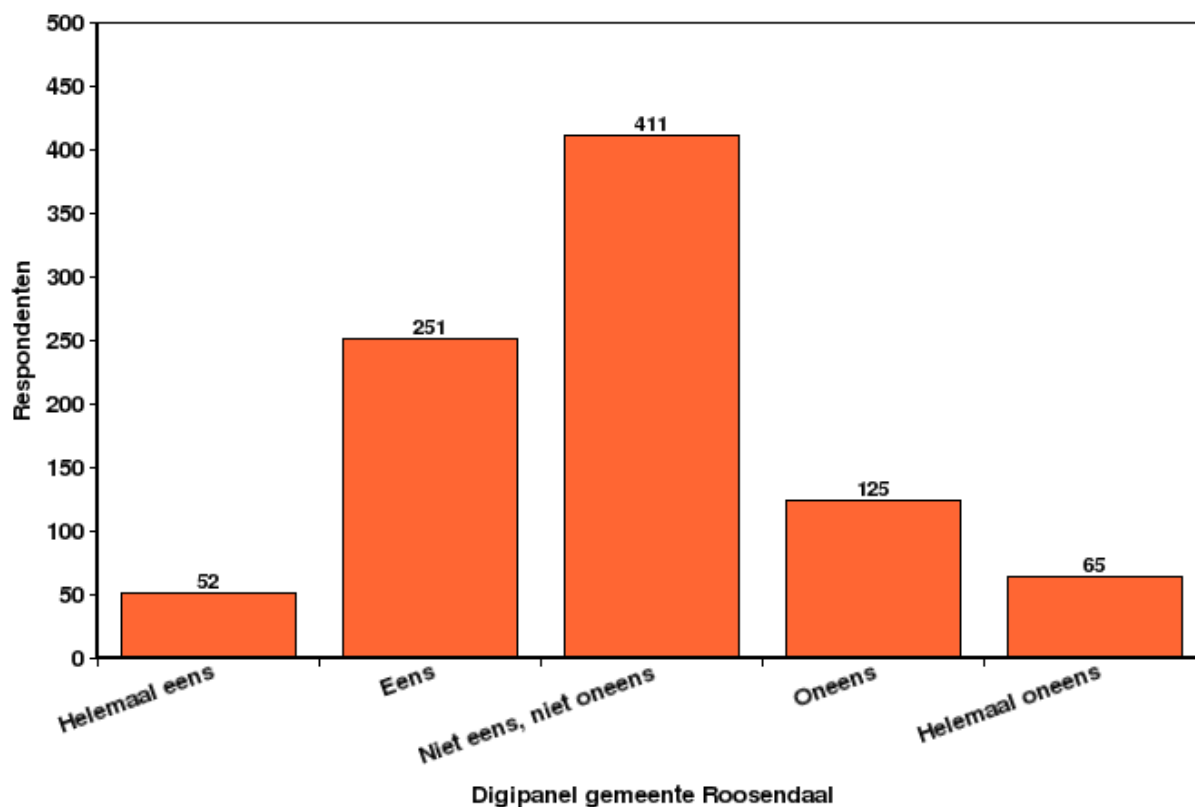

Afbeelding 4: Resultaten enquêtevraag 2.1

314 respondenten (35%) is het eens met deze vraag en 222 respondenten (25%) is het oneens.

Meer dan een derde van de respondenten zou dus meer evenementen willen zien op het Tongerloplein die lijken op het huidig aanbod. Hoe veel respondenten zouden het Tongerloplein dan bezoeken bij een ander soort evenementen dan het huidig aanbod? Dit was de volgende vraag in de enquête. De resultaten zijn te zien in onderstaande grafiek:

Ik zou het Tongerloplein vaker bezoeken als er andere evenementen plaatsvinden

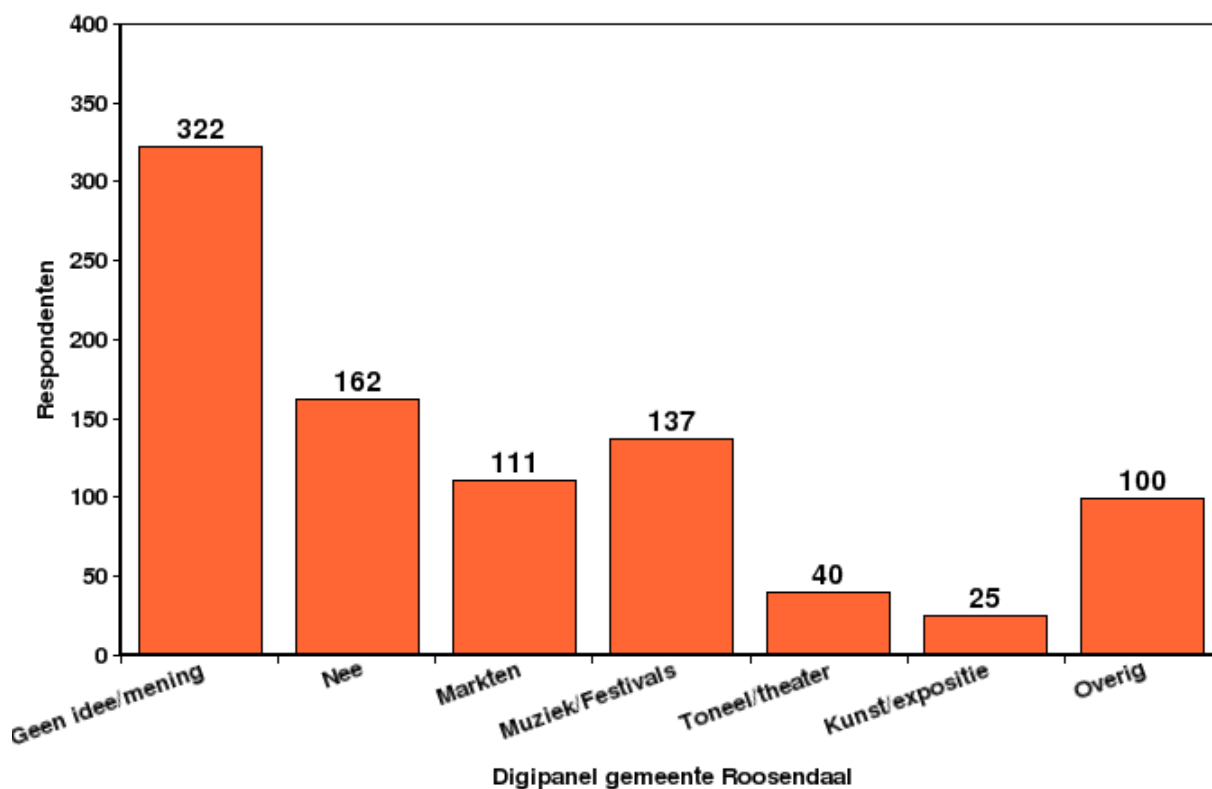

Abbeelding 5: Resultaten enquêtevraag 2.2

303 respondenten (34%) zou het Tongerloplein vaker bezoeken bij een ander soort evenementen. 190 respondenten (21%) zijn het hiermee oneens. Opnieuw een derde van de respondenten zou het Tongerloplein vaker bezoeken als er een ander soort evenementen plaats zou vinden. Opvallend is wel dat ruim 45% van de respondenten het niet eens of oneens is, dit zou kunnen betekenen dat zij de evenementen op het Tongerloplein prima vinden zoals ze zijn. De volgende vraag ging over activiteiten die buiten Roosendaal plaatsvinden, maar ook geschikt zouden zijn op het Tongerloplein.

Aan de respondenten werd gevraagd of zij activiteiten konden benoemen die zij elders bezoeken en graag op het Tongerloplein zouden willen terugzien. Deze activiteiten heb ik eerst gesorteerd naar discipline. Onderstaande grafiek geeft de antwoorden weer:

Bezoekt u een activiteit elders die u graag op het Tongerloplein zou terugzien?

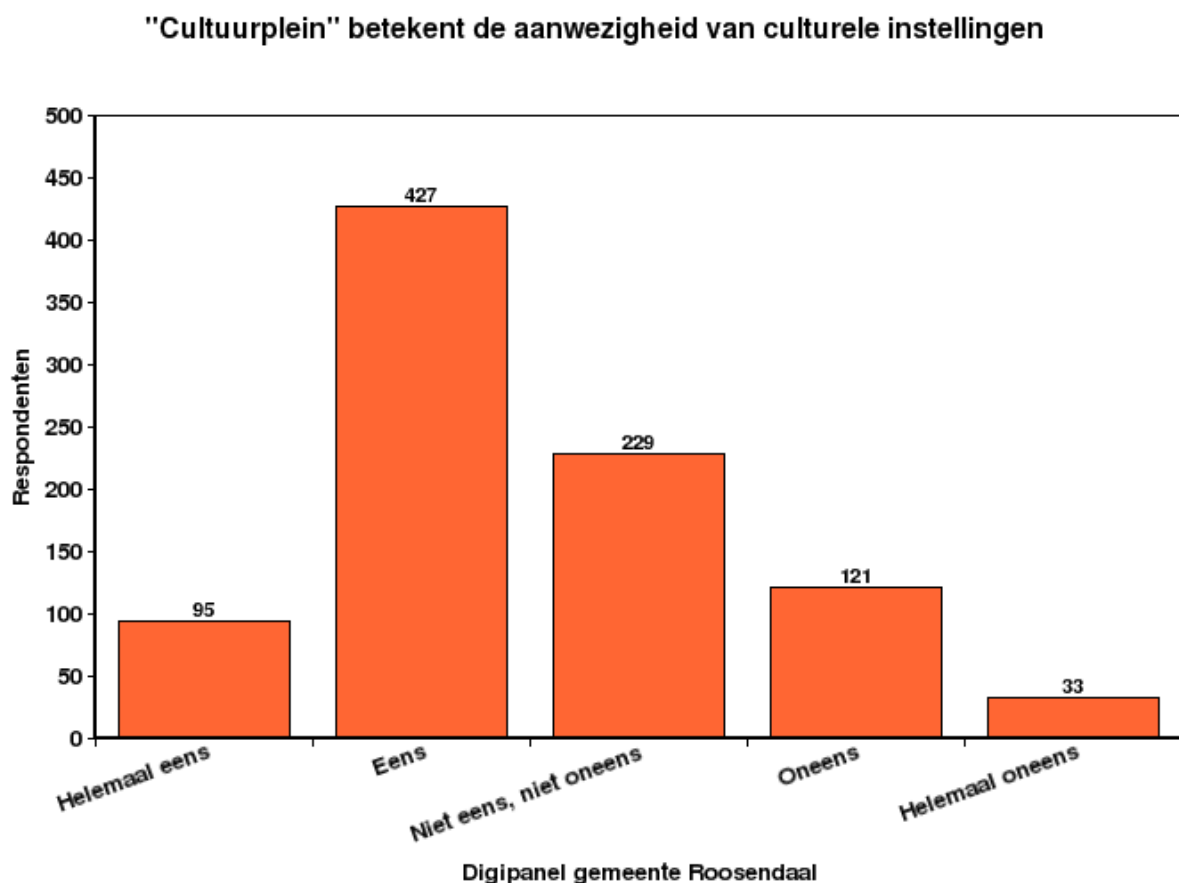

Afbeelding 6: Resultaten enquêtevraag 3

322 respondenten (36%) had geen idee of mening op deze vraag. 162 respondenten (18%) gaf aan geen activiteit elders te bezoeken die hij/zij op het Tongerloplein terug zou willen zien. De populairste disciplines die men elders bezoekt en terug zou willen zien op het Tongerloplein zijn muziek en festivals (15%). Als we kijken wat voor muziek en festivals in dit verband veel genoemd worden dan zijn dit vooral jazz en pop. Ook markten zijn redelijk populair met een percentage van 12%. Onder markten verstaan de respondenten braderieën, boekenmarkten, Kerstmarkten, antiekmarkten, kunstmarkten en rommelmarkten. De disciplines toneel/theater en kunst/expositie zijn minder populair. 11% van de antwoorden is niet onder te verdelen in een van de zojuist genoemde categorieën en daarom geclassificeerd als 'overig'. Hierbij lopen de antwoorden uiteen van bloemencorso en lichtparade tot acrobaten, huisvljijt en mechanische sporten.

Gezamenlijk geeft dus 45% van de respondenten suggesties aan voor activiteiten die men op het Tongerloplein zou willen terugzien. De meest genoemde steden waar deze activiteiten plaatsvinden zijn Breda (11 respondenten), Bergen op Zoom (5) en Antwerpen (4). Daarnaast worden vijftien plaatsen één of twee keer genoemd.

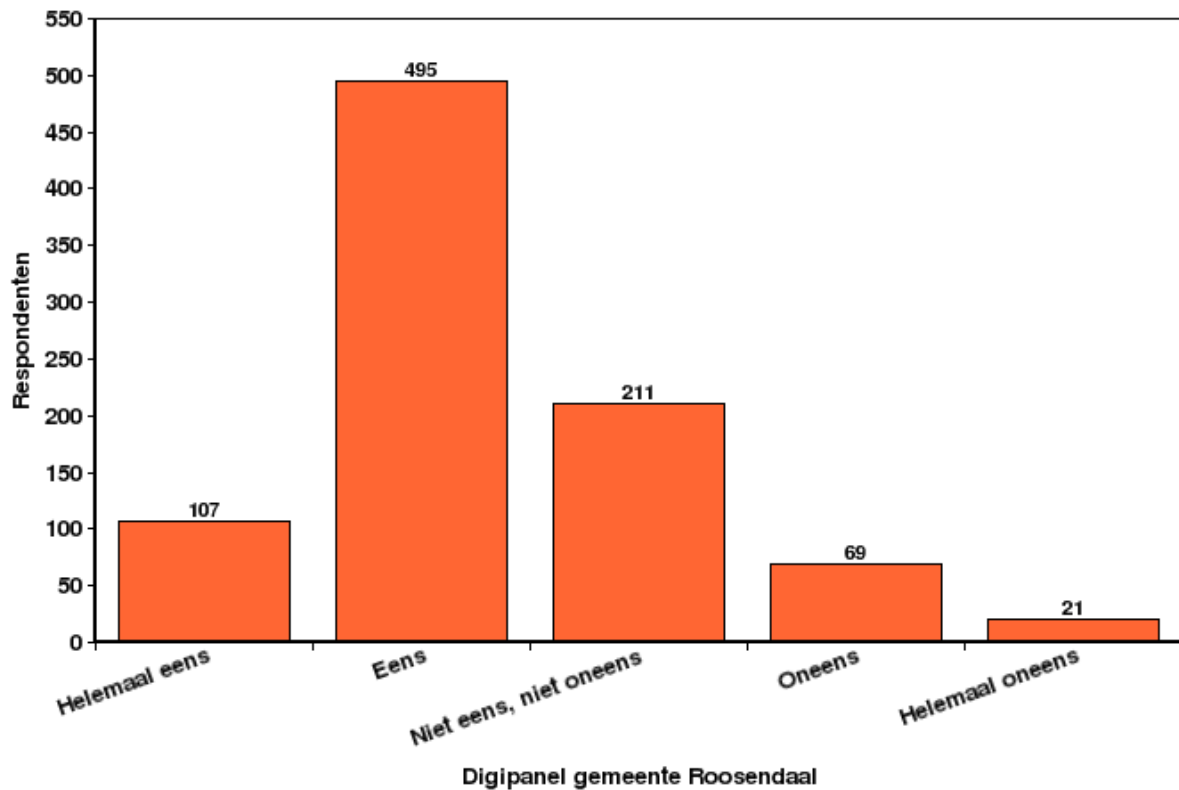
De vierde vraag is opnieuw opgesplitst in twee delen. De vraag ging over wat een cultuurplein tot een cultuurplein maakt: de aanwezigheid van culturele instellingen of het organiseren van culturele openluchtactiviteiten. Deze vraag is ook in de interviews gesteld, hier bleek zoals we gezien hebben dat het merendeel van de respondenten 'beiden' als antwoord gaf. Als eerste is in de enquête gevraagd of de aanwezigheid van culturele instellingen een cultuurplein *maken*. De respondenten antwoordden hierop als volgt:

Afbeelding 7: Resultaten enquêtevraag 4.1

58% van de respondenten is het met deze stelling eens tegenover 17% die het hiermee oneens is. Meer dan de helft van de respondenten vindt de aanwezigheid van culturele instellingen dus een voorwaarde voor een cultuurplein. De respondenten kregen vervolgens de vraag of culturele openluchtactiviteiten een cultuurplein *maken*. De antwoorden op deze vraag waren als volgt:

"Cultuurplein" betekent de aanwezigheid van culturele openluchtactiviteiten

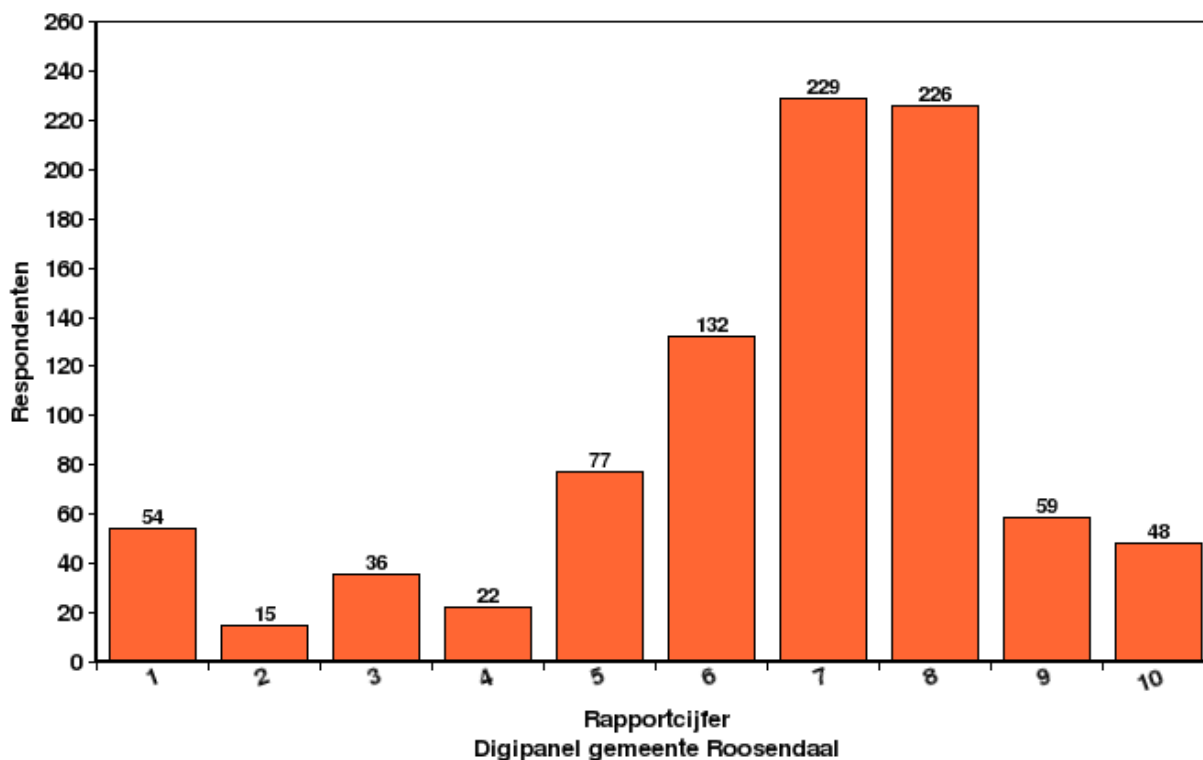

Afbeelding 8: Resultaten enquêtevraag 4.2

Het percentage respondenten dat het met deze vraag eens is ligt op 67%, duidelijk hoger dan bij de vorige vraag. Het percentage dat het oneens is met deze stelling ligt op 10%, wat duidelijk lager is dan bij de vorige vraag. Zowel de culturele instellingen als de culturele openluchtactiviteiten zijn dus voor meer dan de helft van de respondenten een belangrijke voorwaarde voor een cultuurplein, maar de activiteiten worden belangrijker gevonden. Dit wordt zowel bevestigd door de percentages eens ($58\% < 67\%$) als door de percentages oneens ($17\% > 10\%$). Ook dit is een aanwijzing dat de respondenten de belevingswaarde als een belangrijk element zien.

Vraag vijf ging over het persoonlijk belang dat de respondenten hechten aan de aanwezigheid van kunst en cultuur op het Tongerloplein in Roosendaal. Opnieuw werd gevraagd aan dit belang een rapportcijfer van 1 t/m 10 toe te kennen. Onderstaande grafiek toont de antwoorden:

Hoe belangrijk vindt u kunst en cultuur op het Tongerloplein?

Abbeelding 9: Resultaten enquêtevraag 5

Ik heb bij deze vraag gekeken naar het percentage respondenten dat een voldoende geeft en vervolgens gekeken hoe dit percentage per cijfer afneemt. Het percentage respondenten dat een onvoldoende heeft gegeven neem ik als geheel, een onvoldoende vat ik namelijk op als *onbelangrijk*.

6 of hoger: 77% (694)

7 of hoger: 63% (562)

8 of hoger: 37% (333)

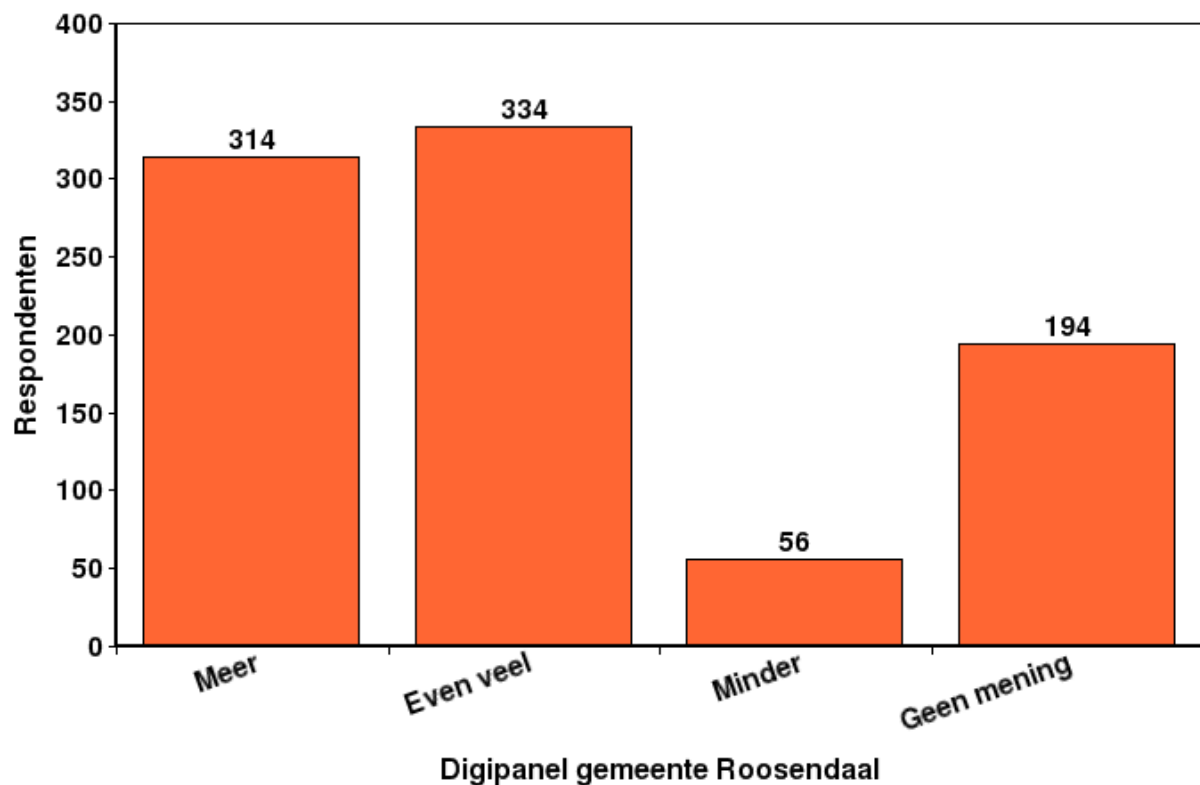
9 of hoger: 12% (107)

Bijna tweederde van de respondenten geeft een 7 of hoger aan het persoonlijk belang dat zij hecht aan de aanwezigheid van kunst en cultuur op het Tongerloplein. Ruim een derde van de respondenten geeft zelfs een 8 of hoger. Dit zou betekenen dat er (in ieder geval onder de respondenten) een relatief groot potentieel publiek aanwezig is voor het cultuurplein. Om dit precies te weten zou verder onderzocht moeten worden bij welk cijfer de respondenten daadwerkelijk het plein zouden bezoeken.

9.2.2 Toekomstige kunst- en cultuurbeleving

De overige vragen hebben betrekking op de toekomstige kunst- en cultuurbeleving op het Tongerloplein om te inventariseren wat de inwoners van de gemeente hier graag zouden willen zien. Allereerst heb ik de vraag gesteld of er (in vergelijking met het afgelopen jaar) minder, even veel of meer activiteiten zouden moeten plaatsvinden op het Tongerloplein. De respondenten hadden bij deze vraag ook de mogelijkheid om 'geen mening' in te vullen. Zij antwoordden hierop als volgt:

Hoeveel activiteiten moeten op het Tongerloplein plaatsvinden in vergelijking met afgelopen jaar?

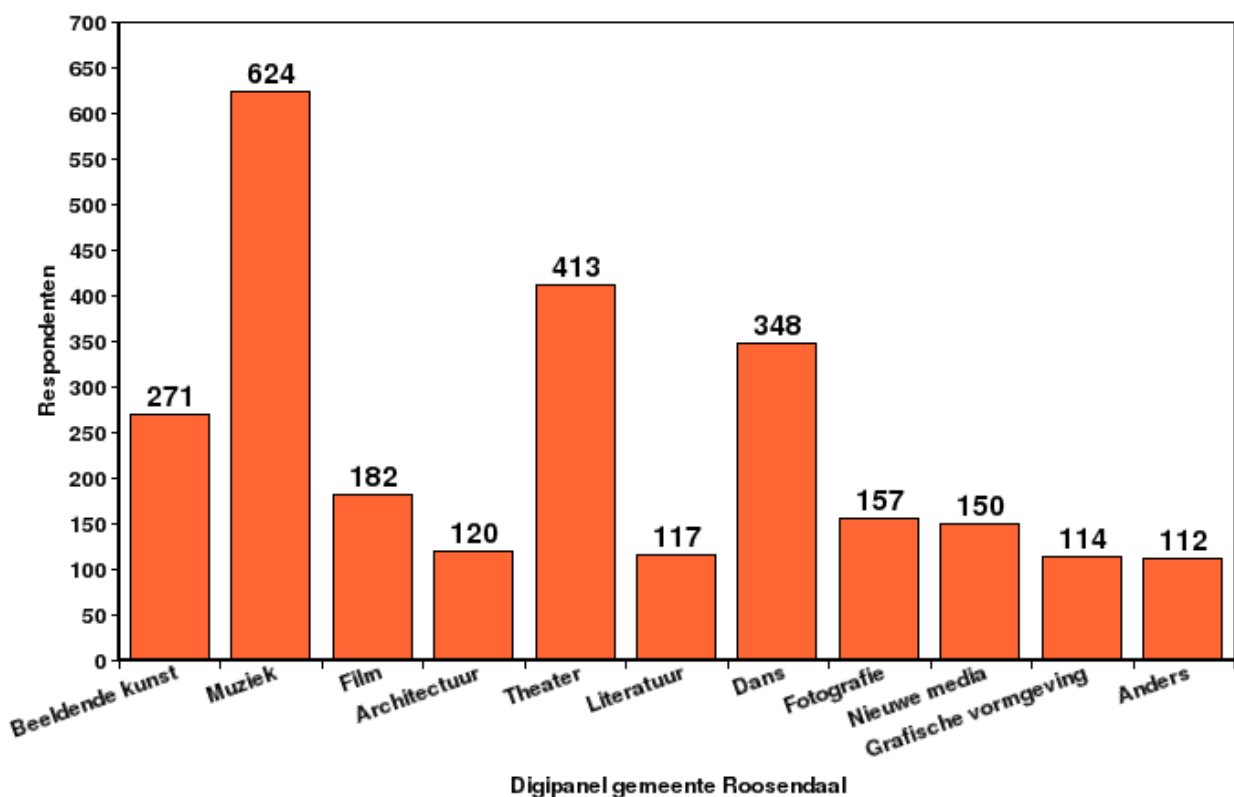
Afbeelding 10: Resultaten enquêtevraag 6

72% van de respondenten zou even veel of meer activiteiten laten plaatsvinden, tegenover 6% die minder activiteiten zou willen zien. 22% heeft op deze vraag geen mening ingevuld. Vanuit het oogpunt van de burger zou het dus een slecht idee zijn om het activiteitenprogramma in te korten. Uit de interviews bleek al dat het streven (onder andere van het nieuwe cultuurplatform) is om het activiteitenprogramma in ieder geval te vergroten en te verbreden. Op basis van deze antwoorden lijkt dit ook wenselijk.

Bij vraag 7 heb ik kunst- en cultuurdisciplines op een rij gezet en de respondenten gevraagd welke disciplines zij in de toekomst graag zouden willen zien op het Tongerloplein. Bij deze vraag konden de respondenten meerdere disciplines tegelijk invullen. De vraag heeft geen betrekking op de huidige situatie. De respondenten konden op deze vraag ook ‘anders, namelijk...’ invullen. Die antwoorden zal ik dadelijk nog verder verduidelijken.

Op deze vraag antwoordden de respondenten:

Welke kunst- en cultuurvormen zou u graag zien op het Tongerloplein? (meerdere antwoorden mogelijk)

Afbeelding 11: Resultaten enquêtevraag 7.1

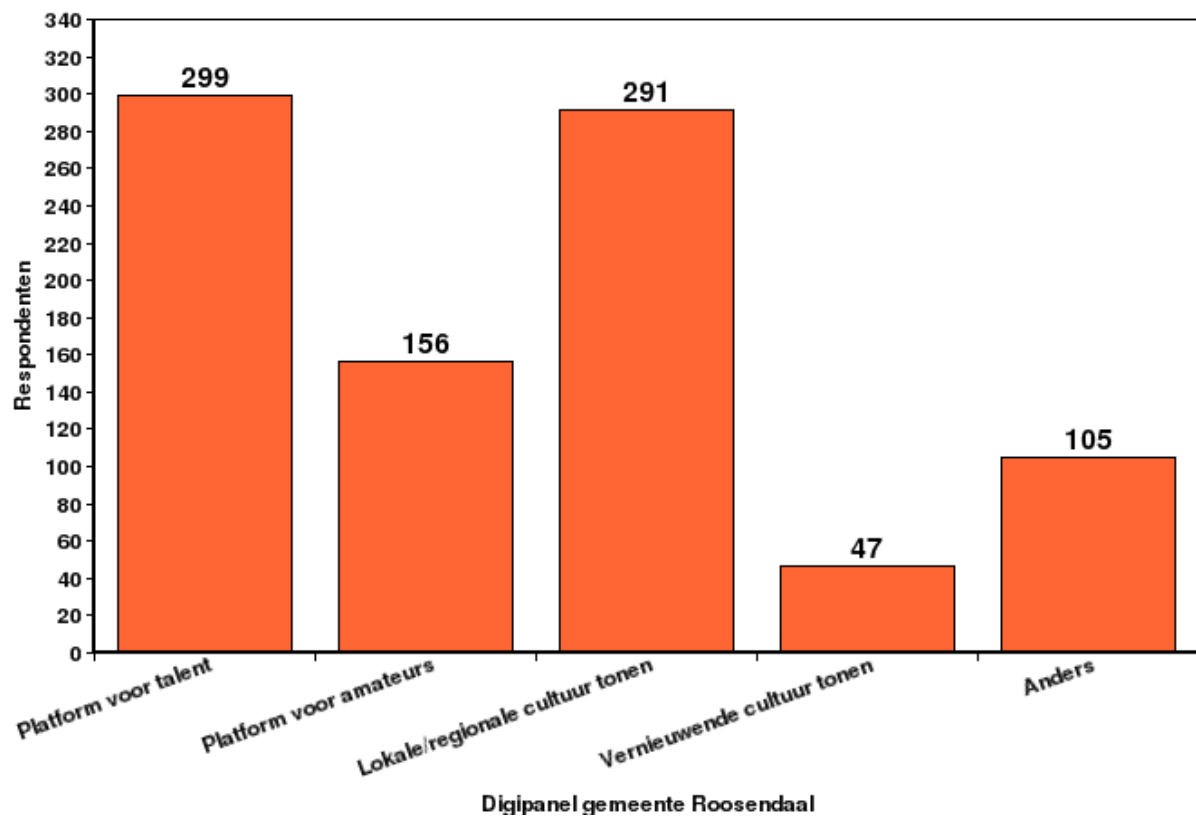
Als populairste discipline kunnen we duidelijk muziek onderscheiden (69%), gevolgd door theater (46%), dans (39%) en beeldende kunst (30%). De overige disciplines schommelen tussen de 20% (film) en 12% (grafische vormgeving).

Onder de respondenten antwoordde ook 12% ‘anders, namelijk...’. Meer dan de helft van deze 12% gaf aan geen kunst- en cultuurdisciplines op het Tongerloplein te willen zien, een kwart gaf

markten/braderieën, sport of culinair aan en het overige kwart gaf andere, uiteenlopende antwoorden.

Vraag 8 had betrekking op het doel van het cultuurplein. De respondenten kregen de vraag voorgelegd wat in de toekomst het belangrijkste doel moet zijn van kunst en cultuur op het Tongerloplein. Ik heb een viertal mogelijkheden genoemd en de respondenten daarnaast de mogelijkheid gegeven om 'anders, namelijk...' te antwoorden. De antwoorden op deze vraag waren als volgt:

Wat moet het belangrijkste doel zijn van kunst en cultuur op het Tongerloplein?

Afbeelding 12: Resultaten enquêtevraag 8

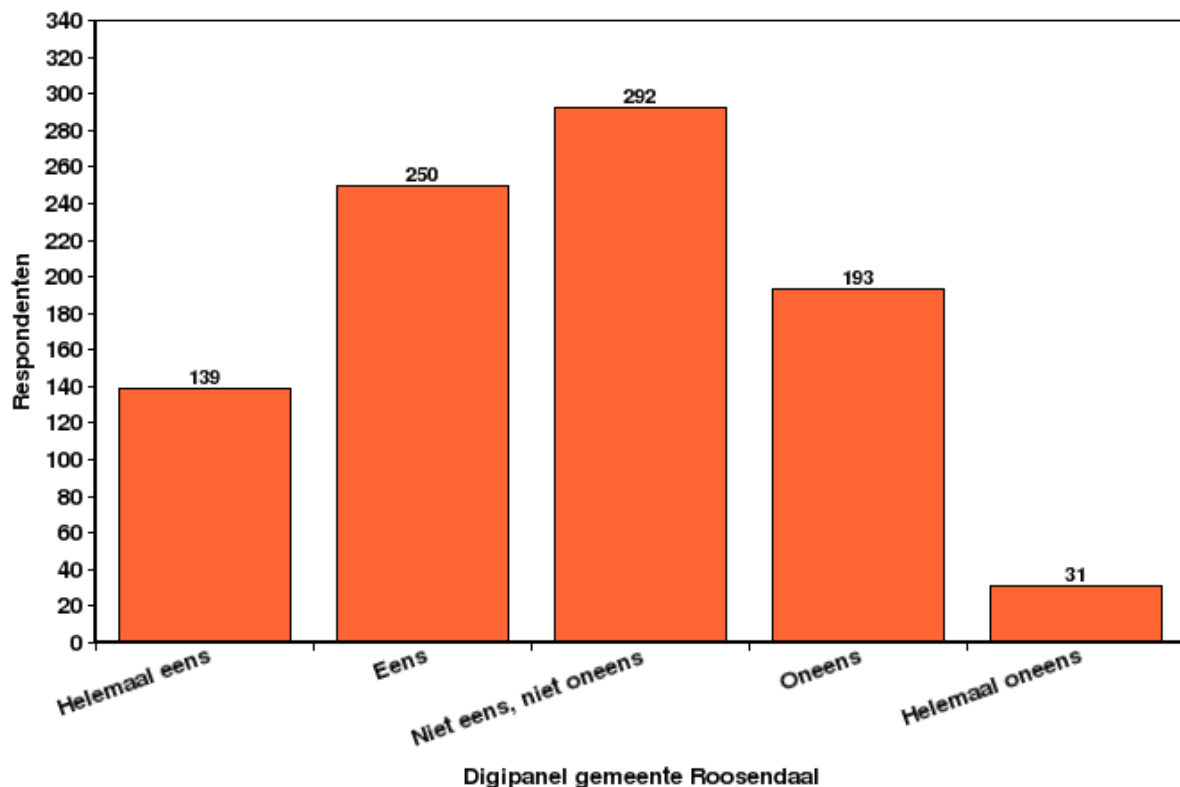
De twee meest gegeven antwoorden zijn duidelijk het bieden van een platform voor talent (33%) en het tonen van lokale/regionale cultuur (32%). Een platform bieden voor amateurs wordt door 17% genoemd en het tonen van vernieuwende cultuur wordt door slechts 5% genoemd. De inwoners van de gemeente zien dus liever talenten en lokale/regionale artiesten en kunstenaars dan bijvoorbeeld vernieuwende kunst- en cultuurvormen.

Ongeveer 12% van de respondenten vulde ‘anders, namelijk...’ in. Hiervan gaf ongeveer de helft aan dat er geen specifiek doel moet zijn van kunst en cultuur op het Tongerloplein, een kwart gaf dat het een cultuurplein in de brede zin van het woord moet zijn (eventueel met een combinatie van de genoemde doelen) en een vijfde gaf vermaak & amusement of verblijfswaarde & gezelligheid als doel aan.

9.2.3 Stellingen

Vervolgens heb ik de respondenten achtereenvolgens vier stellingen voorgelegd die betrekking hebben op de toekomstige kunst- en cultuurbeleving op het Tongerloplein. Op deze stellingen konden de respondenten steeds aangeven in welke mate zij het eens of oneens zijn met de stelling. De eerste stelling luidde als volgt: *“De gemeente dient zich NIET bemoeien met de toekomstige invulling van kunst- en cultuuractiviteiten op het Tongerloplein”*. Deze vraag werd door de respondenten als volgt beantwoord:

De gemeente moet zich NIET bemoeien met de culturele invulling van het Tongerloplein

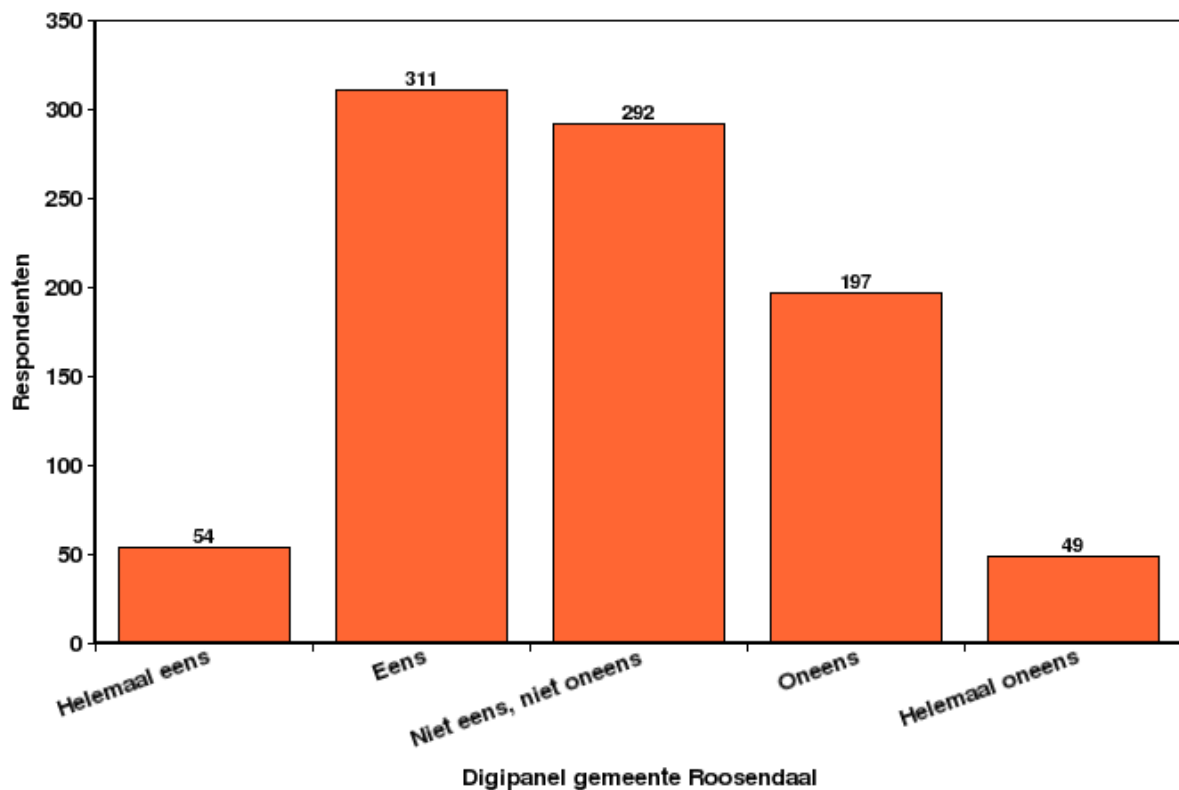

Afbeelding 13: Resultaten enquêtevraag 9

43% van de respondenten is het eens met deze stelling, tegenover 25% die het hiermee oneens is. 32% heeft geen voorkeur in dit verband. De inwoners van de gemeente neigen er dus meer naar om de culturele invulling van het plein over te laten aan andere partijen dan de gemeente.

De volgende stelling ging over de thematiek bij de invulling van kunst- en cultuuractiviteiten op het Tongerloplein: *“Kunst en cultuur op het Tongerloplein moeten een maatschappelijk thema uitdragen (bijvoorbeeld multiculturele samenleving, duurzaamheid, vergrijzing etc.)”* Met deze vraag wilde ik kijken of deze thematiek meer of minder publiek zou trekken. Uit de antwoorden van de respondenten bleek dat er toch een lichte voorkeur is voor thematiek:

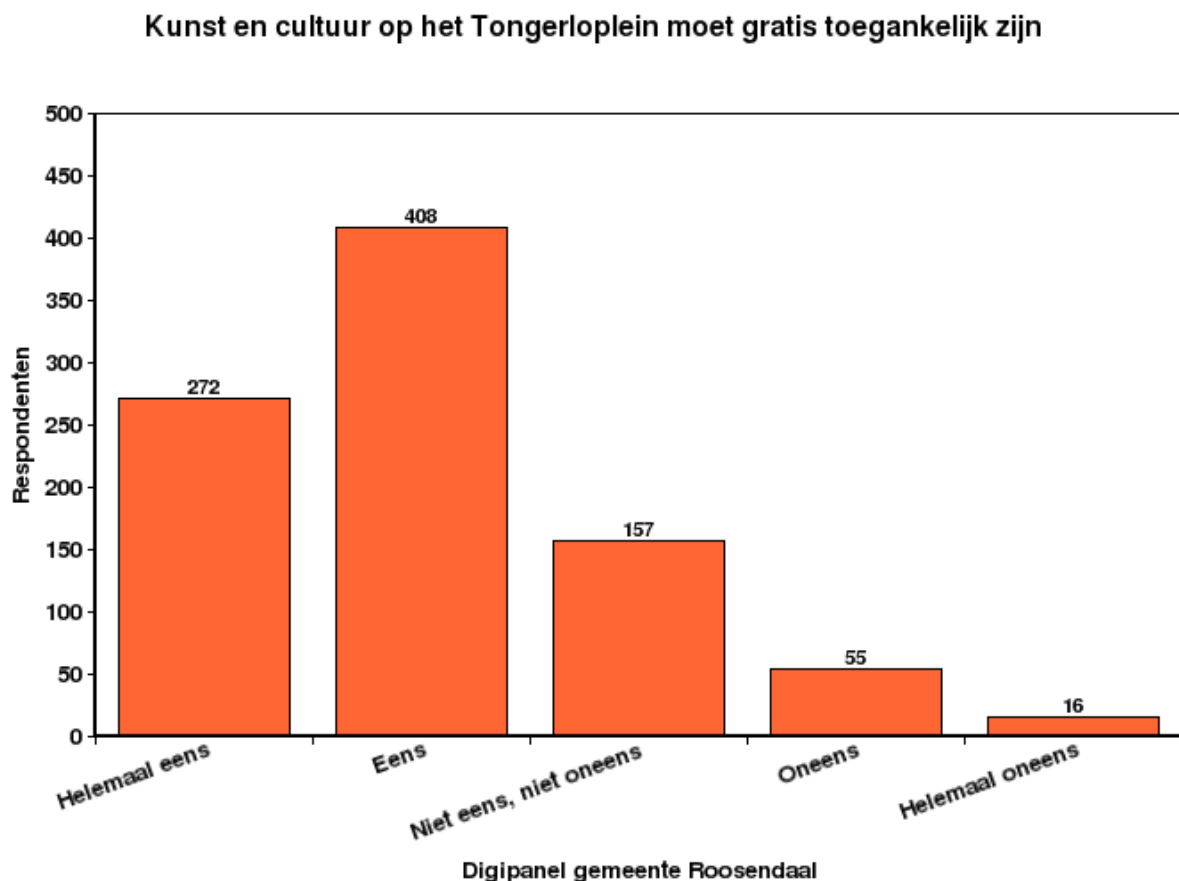
Kunst en cultuur op het Tongerloplein moet een maatschappelijk thema uitdragen

Afbeelding 14: Resultaten enquêtevraag 10

41% is het eens met de stelling, 27% is het oneens en opnieuw is 32% het eens noch oneens. De voorkeur van de inwoners neigt dus iets meer naar het uitdragen van een maatschappelijk thema, hoewel het verschil niet heel groot is.

De derde stelling is ook in de interviews aan de orde gekomen en gaat over het organiseren van betaalde activiteiten op het Tongerloplein. De precieze stelling luidde als volgt: *“Kunst en cultuur op het Tongerloplein moeten per definitie gratis toegankelijk zijn”*. Uit de interviews bleek dat betaalde activiteiten zo veel mogelijk vermeden moeten worden, omdat de indruk bestond dat de inwoners niet graag betalen voor kunst en cultuur in de openbare ruimte. Uit de antwoorden bleek deze indruk voor een groot deel terecht:

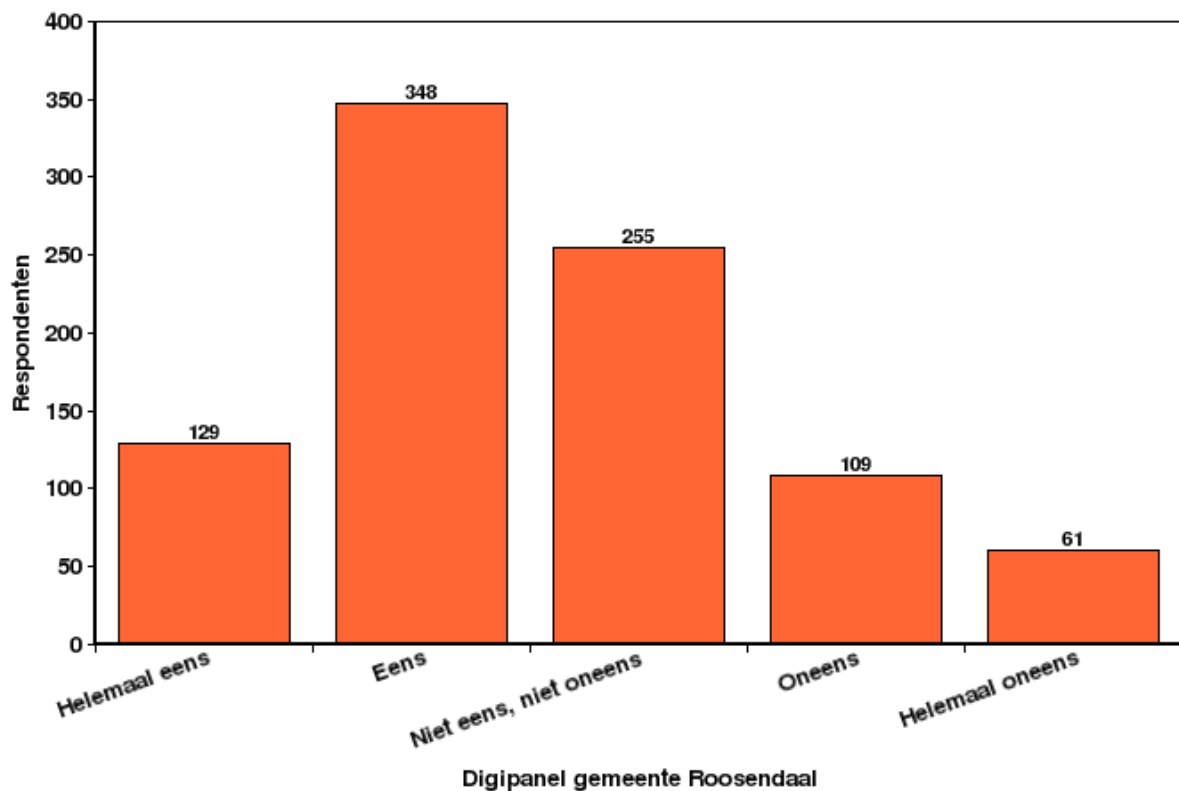
Afbeelding 15: Resultaten enquêtevraag 11

Maar liefst 76% van de respondenten is het eens met deze stelling. Daarnaast is slechts 8% het oneens. 16% is het eens noch oneens. Meer dan driekwart is dus van mening dat alle kunst- en cultuuractiviteiten die plaatsvinden op het Tongerloplein gratis toegankelijk zouden moeten zijn. Daarnaast is hieruit te concluderen dat slechts 8% van de respondenten (redelijk) bereid en maximaal 24% überhaupt bereid is te betalen voor kunst- en cultuuractiviteiten op het Tongerloplein.

Tweederde van de geïnterviewde stakeholders gaf in §9.1.2 al aan dat het organiseren van betaalde activiteiten een slecht idee zou zijn en bovenstaande resultaten bevestigen dit standpunt.

De laatste van de vier stellingen die ik de respondenten voorgelegd heb gaat over de regionale uitstraling die het cultuurplein kan hebben voor Roosendaal. De stelling luidde: *“Roosendaal zet zich regionaal op de kaart met het Tongerloplein als cultuurplein.”* Hiermee wilde ik kijken of de inwoners van mening zijn dat het cultuurplein onderscheidend kan werken voor de stad en daardoor bij kan dragen aan bijvoorbeeld toerisme. Het merendeel van de respondenten is van mening dat dit mogelijk is:

Roosendaal zet zich regionaal op de kaart met het Tongerloplein als cultuurplein

Afbeelding 16: Resultaten enquêtevraag 12

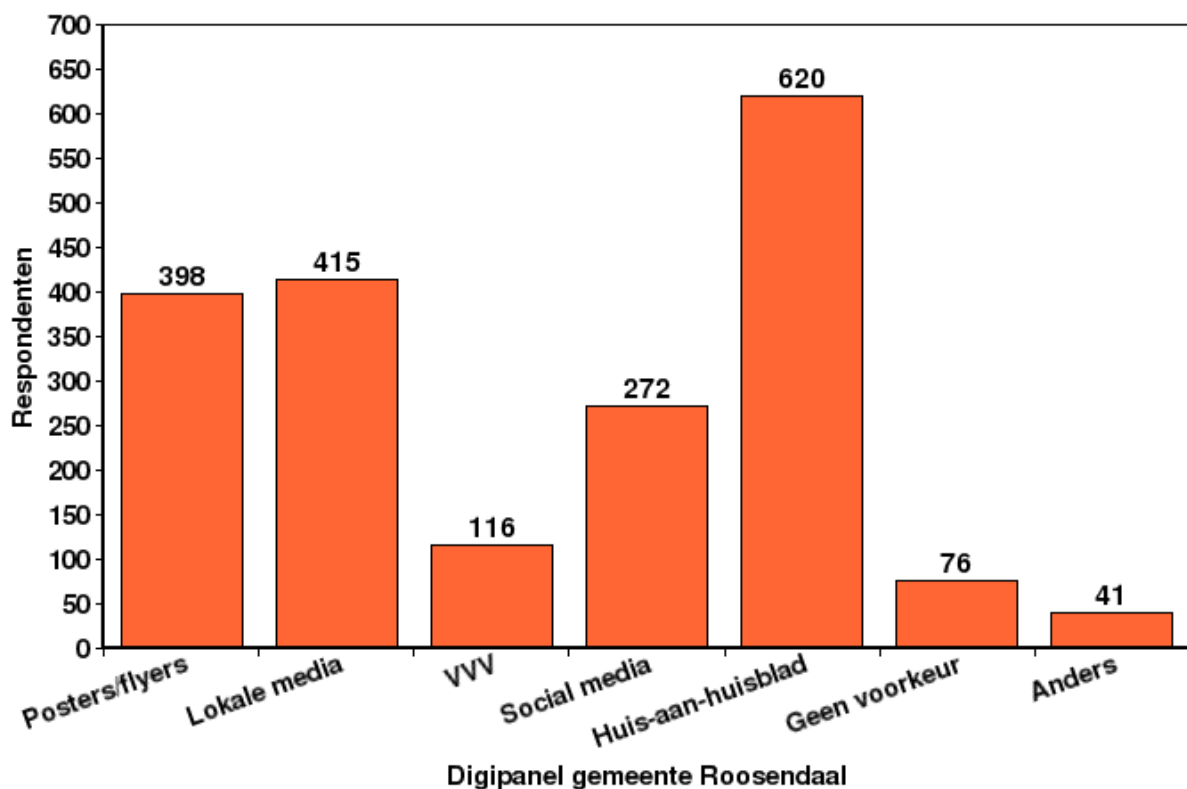
53% is het met deze stelling eens en 19% is het oneens. 28% is het hiermee eens noch oneens. Meer dan de helft van de respondenten denkt dus dat een cultuurplein regionale uitstraling kan creëren voor Roosendaal. Het is daarom aannemelijk dat deze groep zowel de aanpak van de hardware als

deze verkenning naar de gewenste software als welkome ontwikkelingen ziet. Na deze vier stellingen heb ik de respondenten nog één keuzevraag en één open vraag gesteld.

9.2.4 Informatie & Suggesties

Vraag 13 ging over het gewenste informatiekanaal bij kunst- en cultuuractiviteiten op het Tongerloplein. De respondenten kregen een vijftal mogelijkheden voorgelegd waarop zij geïnformeerd zouden kunnen worden en kregen daarnaast de mogelijkheid om 'anders, namelijk...' in te vullen. Op deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk, aangezien men bijvoorbeeld zowel digitaal als op papier informatie zou willen ontvangen. Onderstaande grafiek geeft de antwoorden weer op deze vraag:

Hoe wilt u geïnformeerd worden over kunst en cultuur op het Tongerloplein? (meer antwoorden mogelijk)

Abbeelding 17: Resultaten enquêtevraag 13

Het grootste deel van de respondenten (69%) zou het liefst geïnformeerd willen worden door middel van een huis-aan-huisblad. 46% wil geïnformeerd worden via lokale media (hierbij valt te denken aan lokale kranten, radio en tv). 44% haalt informatie graag van posters en flyers.

30% haalt informatie over kunst- en cultuuractiviteiten op via social media en pas op de vijfde plaats staat de VVV (13%). Geen voorkeur werd opgegeven door 8% van de respondenten en minder dan 5% vulde 'anders, namelijk...' in. Van deze 5% gaf de helft een voorkeur aan voor e-mail en gaf een kwart aan überhaupt niet geïnformeerd te willen worden.

Als we kijken naar de groeiende rol van de VVV als evenementenloket en gemeentelijk promotiebureau (zoals vooral uit het interview met de VVV zelf blijkt) is op basis van deze antwoorden nog een spanningsveld zichtbaar.

De laatste vraag die de respondenten kregen voorgelegd was een open vraag: *"Heeft u zelf ideeën of suggesties voor de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?"* Op deze vraag kwamen zoals verwacht veel uiteenlopende antwoorden.

Ik ben daarom gaan categoriseren en dit leverde de volgende antwoorden op:

Niets ingevuld/geen mening	69%	(623)
Herinrichten/Toegankelijkheid/Omgeving aanpakken	6%	(58)
Gezelligheid/Sfeer/Uitstraling creëren	4%	(32)
Geef lokale bevolking/amateurs/kinderen een podium	3%	(28)
Geen gemeenschapsgeld aan besteden	2%	(20)
Diversiteit in aanbod	2%	(15)
Meer/betere promotie/reclame	1%	(13)
Laagdrempelig programma/breed publiek aanspreken	1%	(13)
Overige antwoorden	11%	(96)

De percentages van mensen die ideeën of suggesties hebben liggen relatief laag omdat bijna 70% niets heeft ingevuld of geen mening heeft op deze vraag. Als we alleen de percentages nemen van de mensen die op deze vraag wel iets hebben ingevuld (275 respondenten) is de verdeling als volgt:

Herinrichten/Toegankelijkheid/Omgeving aanpakken	21%
Gezelligheid/Sfeer/Uitstraling creëren	12%
Geef lokale bevolking/amateurs/kinderen een podium	10%
Geen gemeenschapsgeld aan besteden	7%

Diversiteit in aanbod	5%
Meer/betere promotie/reclame	5%
Laagdrempelig programma/breed publiek aanspreken	5%
Overige antwoorden	35%

De belangrijkste voorwaarde voor culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein is voor de respondenten dus de aanstaande herinrichting. Vervolgens is het creëren van sfeer en gezelligheid een belangrijk punt. In dit kader werden onder andere terrassen, groen, intimiteit en een gezamenlijke ingang voor de schouwburg en het museum genoemd. De derde voorkeur komt overeen met de antwoorden die gegeven zijn bij vraag 8 (het belangrijkste doel van kunst en cultuur op het Tongerloplein). Bij deze vraag kwam al naar voren dat men vooral lokale organisaties, talenten en amateurs een podium wil geven, dit waren de drie meest genoemde antwoorden. In deze open vraag kwam dit ook regelmatig naar voren. Met deze vraag werd de enquête afgesloten. Dit brengt mij ook bij de afsluiting van de resultaten van het empirisch onderzoek. Ik zal daarom nu eerst de belangrijkste conclusies van het empirisch deel samenvatten aan de hand van de deelvragen die voor dit deel geformuleerd zijn in §1.2.

9.3 Conclusies empirisch deel

De deelvragen die ik voor het empirisch deel heb opgesteld zal ik hier nogmaals benoemen en direct beantwoorden op basis van de onderzoeksresultaten:

Welke lokale en regionale aspecten zitten er aan de ontwikkeling van het cultuurplein?

Uit de interviews bleek dat culturele samenwerkingsaspecten op lokaal niveau nog in de kinderschoenen staan. Voor de ontwikkeling van een cultuurplein zou de aandacht dus eerst op het lokale aspect gericht moeten zijn alvorens regionaal te gaan werken. De culturele instellingen die al regionale samenwerkingsverbanden hebben (bijvoorbeeld De Kring en het Tongerlohuys) zouden deze al wel kunnen inzetten voor de ontwikkeling van het cultuurplein. Nieuwe verbanden zoeken zou door de overige organisaties vooralsnog lokaal moeten gebeuren. In de enquête is niet gevraagd naar deze samenwerkingsverbanden aangezien dit geen betrekking heeft op de individuele burger. Over de uitstraling van het cultuurplein is niet iedereen het eens. Uit de interviews bleek dat een derde van de respondenten denkt dat het cultuurplein een regionale uitstraling zou kunnen hebben,

een vijfde denkt dat deze uitstraling voornamelijk lokaal zal zijn. Uit de enquête bleek dat meer dan de helft van de burgers denkt dat het cultuurplein een regionale uitstraling kan hebben. Ook hier denkt een vijfde van niet.

Welke link leggen de stakeholders tussen de ontwikkeling van de software en de hardware?

In de interviews wordt door zeven stakeholders gezegd dat de komende herinrichting van het plein een nieuwe start kan vormen in het gezelliger maken van de binnenstad. Drie stakeholders zien het onder andere als een dergelijke nieuwe start. Deze groep vormt samen meer dan de helft van de respondenten. Zij zien de aanpak van de hardware dus als voorwaarde voor de aanpak van de software. In de enquête gaf 6% van het totale aantal respondenten een herinrichting als suggestie voor de culturele ontwikkeling van het cultuurplein. Van de mensen die überhaupt iets hebben ingevuld is dit percentage 21%. Zij zijn dus dezelfde mening toegedaan. Daarnaast leggen bijna de helft van de geïnterviewde stakeholders en alle overige respondenten van de enquête geen specifieke link tussen de aanpak van de software en de hardware.

Zijn er overeenkomstige ideeën bij stakeholders over de ontwikkeling van de software?

De meest voor de hand liggende vraag is die of het Tongerloplein wel een cultuurplein is of zou moeten zijn. Driekwart van de geïnterviewde respondenten ziet in het Tongerloplein in ieder geval in potentie een cultuurplein. Sommigen zien de herinrichting hiervoor als voorwaarde. In de enquête is niet specifiek gevraagd of de respondenten het Tongerloplein een cultuurplein vinden. Wel geeft 63% het rapportcijfer 7 of hoger aan de mate waarin men de aanwezigheid van kunst en cultuur op het Tongerloplein belangrijk vindt. Het merendeel van alle respondenten is het er dus over eens dat het Tongerloplein op zijn minst een cultuurplein zou kunnen zijn.

Verder blijkt uit de interviews dat de culturele activiteiten op het Tongerloplein steeds meer uit zouden moeten gaan van de vraag, met af en toe ruimte voor het onbekende aanbod. Bijna de helft van de respondenten in de enquête was van mening dat de activiteiten niet zouden moeten worden ingevuld door de gemeente. De rolverdeling zou dus als volgt te omschrijven zijn:

Gemeente < Culturele instellingen en organisaties < Burger

Daarnaast blijkt zowel uit de interviews als uit de enquête dat culturele activiteiten zo veel mogelijk gratis gehouden moeten worden. Tweederde tot driekwart van alle respondenten is deze mening

toegedaan. Een cultuurplein wordt iets sterker gemaakt door de culturele activiteiten dan door de aanwezigheid van culturele instellingen. Ook dit blijkt uit zowel de interviews als de enquête: meer dan de helft van alle respondenten is het hierover eens.

Er moet ruimte zijn voor allerlei kunst- en cultuurdisciplines op het cultuurplein, dit blijkt uit de interviews. Uit de enquête blijkt dat muziek, theater en dans de grootste populariteit genieten onder de burgers. Toch zijn ook in de enquête allerlei disciplines genoemd die men graag zou willen zien. Verder kwam in de interviews naar voren dat het nieuw opgerichte cultuurplatform een zo breed en divers mogelijk programma wil opstellen voor het cultuurplein. In de enquête bleek dit ook wenselijk: driekwart van de respondenten zou even veel of meer activiteiten willen zien op het Tongerloplein in vergelijking met afgelopen jaar. Daarnaast gaf ongeveer 35% aan het plein vaker te bezoeken bij een ander soort evenementen. Ook 35% zou vaker komen bij meer evenementen.

Welke link leggen de stakeholders tussen cultuur en de (lokale) economie?

In de interviews kwam naar voren dat de helft van de respondenten van mening is dat cultuur de beleving in de binnenstad kan versterken en daardoor bij kan dragen aan de lokale economie (bijvoorbeeld detailhandel en horeca). Een kwart van de respondenten legden hierbij de link naar koopzondagen als goed moment voor deze wisselwerking. Uit de enquête kwam de link tussen cultuur en economie als zodanig niet expliciet naar voren. Wat wel opvallend was zijn de rapportcijfers die de respondenten gaven aan de evenementen die ik hen voorlegde. Bij de vier hoogst gewaardeerde evenementen zaten drie totaalevenementen (Koninginnedag, carnaval en kermis). Dit zou wel kunnen wijzen op een voorkeur voor totaalbeleving bij de consument. Hoe meer er te beleven is, hoe sneller deze geneigd is om hier op af te komen. De belevingswaarde van het cultuurplein zou daarom een belangrijke schakel kunnen vormen tussen cultuur en de lokale economie.

Hoe zien de stakeholders de ontwikkeling van het cultuurplein ten opzichte van nieuw cultuurbeleid en de rol van de gemeente?

Uit de interviews bleek dat de helft van de respondenten nieuw cultuurbeleid in de vorm van een nieuwe cultuurnota een goed idee zouden vinden. Een derde gebruikt liever de term 'visie' in plaats van de term 'nota'. Het begrip nota weegt voor de meeste respondenten kennelijk zwaarder, hoewel het onderscheid soms troebel is. De inhoudelijke invulling voor het cultuurplein hoeft volgens de meeste respondenten niet vanuit de gemeente te komen. Zoals ik zojuist al aangaf is de helft van de

geënquêteerde respondenten het hiermee eens. De rol van de gemeente is volgens de helft van de geïnterviewde respondenten te omschrijven met de termen *faciliteren*, *stimuleren* en *voorwaarden scheppen*. Haar rol wordt dus kleiner dan enkele jaren geleden, zoals we ook al zagen in het theoretisch deel van het onderzoek. Een spanningsveld bevindt zich nog bij de promotie van de activiteiten. De VVV krijgt in dit verband een steeds belangrijkere taak, maar uit de enquête bleek dat de burger de VVV op plaats 5 (van 5) heeft staan als gewenst informatiekanaal voor culturele activiteiten. Op promotioneel gebied is dus nog verdere verbetering mogelijk wat betreft de ontwikkeling van het cultuurplein in Roosendaal.

9.4 Discussie

Een aantal zaken vallen op als we de resultaten van de interviews en de enquête in verschillende verbanden bekijken. Uit de enquête bleek dat totaalevenementen zoals carnaval, kermis en Koninginnedag het populairst zijn bij de inwoners van de gemeente. Hier zou dus het meeste publiek bereikt kunnen worden voor het cultuurplein. Stichting Carnaval zag zichzelf echter niet als gebruiker van het plein en werkte daarom niet mee aan het onderzoek. Uit de interviews bleek dat de schouwburg, het museum en de tuin van het Tongerlohuys dicht en afgesloten zijn tijdens de kermis en Koninginnedag. Willen deze instellingen tijdens deze drukst bezochte evenementen geen publiek trekken, beschouwen zij deze evenementen niet als cultuur, of is er een andere reden dat hier een duidelijk verschil zichtbaar is? Zowel de Oranjestichting als de kermismeester verwachten meer van deze instellingen. Wat de instellingen andersom verwachten is in dit onderzoek niet naar voren gekomen, maar lijkt interessant om verder te onderzoeken.

Verder valt op dat de professionele culturele instellingen zich bewust zijn van hun rol om professioneel aanbod op het cultuurplein te laten zien, maar dat zij meer dan het amateurveld ruimte willen benutten voor het onbekende. Het amateurveld wil de ruimte voornamelijk gebruiken om lokale en regionale kunst en cultuur te laten zien. Tegelijk valt in grote lijnen in de interviews en ook de enquête op dat in Roosendaal een laagdrempelig en toegankelijk aanbod het beste zou aansluiten op de behoefte van het publiek. Ditzelfde publiek is voor het grootste deel van mening dat een cultuurplein regionale uitstraling kan hebben voor Roosendaal. Regionale uitstraling van een cultuurplein lijkt mij niet haalbaar als enkel wordt ingespeeld op die behoefte van het publiek. Naast het grijze gebied dat hier dus bestaat tussen vraag en aanbod is ook een juiste balans nodig binnen het cultuurplatform qua professionele instellingen en amateurveld.

In veel interviews kwam de term subsidie ter sprake, maar niet altijd in hetzelfde verband. Wat opvalt is dat de stakeholders zich in Roosendaal realiseren dat betaalde culturele activiteiten in de open lucht waarschijnlijk niet werken. Het aanbod dient zoveel mogelijk gratis gehouden te worden. Toch blijkt uit de interviews met de professionele culturele instellingen dat zij niet zonder subsidie kunnen. Ook het amateurveld is naarstig op zoek naar subsidiegelden en hebben noodgedwongen de krachten gebundeld, zelfs in combinatie met culturele instellingen en horeca. Dit cultuurplatform wil nu gezamenlijk op zoek naar sponsoring voor het activiteitenprogramma. Aangezien de schouwburg voor een groot deel door de gemeente gesubsidieerd wordt en de meeste overige leden van het platform gedeeltelijk nog losse subsidies ontvangen is de gemeente uiteindelijk voor een groot deel (soms indirect) alsnog financier van de activiteiten op het cultuurplein. Dit lijkt niet in lijn met het feit dat de gemeente inhoudelijk aan de kant zou moeten staan volgens het merendeel van de stakeholders en de burgers. Als de gemeente daarnaast ook nog voorzieningen zou moeten faciliteren en inmiddels het plein al aan het herinrichten is lijkt de gemeente veruit de belangrijkste speler. Het cultuurplatform lijkt daarmee nog in de kinderschoenen van het cultureel ondernemerschap te staan.

Uit de interviews met enkele niet-culturele commerciële partijen (twee evenementenbureaus, beheerder van de Biggelaar, beheerder van de St. Jan) blijkt dat zij de term cultuurplein zwaar vinden wegen. Deze term zou evenementen op het plein kunnen belemmeren die niet specifiek een cultureel karakter hebben. Daarnaast leggen deze partijen veel meer de link met een binnenstadsbrede visie dan culturele instellingen en het amateurveld. Op die manier denken zij dat het Tongerloplein één van de onderdelen zou kunnen zijn om in de binnenstad van Roosendaal überhaupt meer beleving te brengen. Culturele instellingen en het amateurveld hebben een specifiekere blik op het cultuurplein. Dit zou kunnen betekenen dat de commerciële partijen flexibel zouden willen kunnen omgaan met de pleinfuncties die in Roosendaal sterk verdeeld zijn, afhankelijk van het evenement. Café De Moriaan denkt hier anders over, maar zij hebben andere belangen aangezien zij gevestigd zijn op het plein én onderdeel uitmaken van het cultuurplatform.

Een laatste punt van discussie dat aan de hand van de interviews aangesneden kan worden is een eventuele verhuizing van het Centrum voor de Kunsten naar het cultuurplein. Er staat voor het centrum een bezuiniging van €900.000 voor de deur, een transformatie naar Centrum voor Cultuureducatie en daarnaast heeft zij de wens om te verhuizen naar het Tongerloplein. De beheerder van De Biggelaar gaf aan open te staan voor een culturele invulling, dit gebeurt nu ook al met bijvoorbeeld de kunstuitleen. Winkelcentra krijgen de komende jaren waarschijnlijk nog meer dan voorheen te kampen met leegstand, hiervoor moeten nieuwe oplossingen worden gevonden. Daarnaast geven ook de belangrijkste stichting van pleingebruikers en de horeca in de interviews aan

het Centrum voor de Kunsten naar het plein te willen halen. Volgens de wethouder valt of staat dit plan met geld en dat is er op dit moment niet. Gezien de grootte en de ligging van De Biggelaar aan het plein zou het absoluut het overwegen waard zijn om hier serieus naar te kijken. Zeker nu het plein voorzien wordt van een podium, dansvloer, verlichting en tribune. Het zou waarschijnlijk een verstandigere keuze zijn dan het vestigen van een nieuw poppodium, vanwege de aanwezigheid van de regionaal gerichte poppodia in Breda en Bergen op Zoom.

10. Algemene conclusies & aanbevelingen

10.1 Algemene conclusies

Met bovenstaand onderzoek heb ik een zo compleet en actueel mogelijk beeld proberen te schetsen van de *software*-ontwikkelingen op het Tongerloplein in Roosendaal. De vraag die ik hiermee wilde beantwoorden is:

“Welke visies op kunst en cultuur op het Tongerloplein in Roosendaal bestaan er bij de verschillende stakeholders, wat valt hieruit af te leiden en welke rol dient de gemeente bij de ontwikkelingen te spelen?”

Het theoretisch deel van het onderzoek had met name betrekking op de tweede helft van deze vraag en het empirisch deel op de eerste helft. Gezamenlijk zijn hieruit enkele belangrijke algemene conclusies te trekken waarmee bovenstaande vraag wordt beantwoord.

Het Tongerloplein is – zeker na de herinrichting die in 2013 zal worden afgerond – de meest logische en meest geschikte plaats voor kunst en cultuur in de open lucht in de gemeente. Er komt een groter natuurlijk podium, een natuurlijke tribune, een natuurlijke dansvloer, verbeterde verlichting en er zijn al water- en stroomvoorzieningen. Het plein nu al bestempelen als *cultuurplein* is voor de meeste betrokken partijen (de geïnterviewde stakeholders en de burgers) echter nog te vroeg. Naast de herinrichting moet hiervoor nog aan meerdere voorwaarden worden voldaan. Deze voorwaarden vormen direct de belangrijkste conclusies.

Als eerste voorwaarde dient de lokale samenwerking in het culturele veld versterkt te worden. Uit de interviews bleek dat samenwerken tot op dit moment te weinig gebeurt. Het recent opgerichte cultuurplatform is een eerste en goede stap in deze richting. In het theoretisch deel hebben we gezien dat (gedwongen) samenwerking ook in de cultuursector tot synergie kan leiden. De gemeente is hierbij in haar nieuwe rol ook een samenwerkingspartner, niet langer regisseur. De samenwerking verloopt dan dus tussen culturele instellingen, organisaties die het plein willen gebruiken (waaronder ook de horeca), de burger en de gemeente.

Een tweede voorwaarde die uit het empirisch deel blijkt is een gevarieerd en gespreid activiteitenprogramma op het Tongerloplein. Met gevarieerd wordt bedoeld een gezonde mix in disciplines. Er zou in feite niets uitgesloten mogen worden; een cultuurplein laat ook het onbekende zien, niet enkel muziek. Muziek, theater en dans zijn (in die volgorde) de populairste disciplines. Met gespreid wordt bedoeld een programmering die niet alleen in de zomermaanden plaatsvindt. Het

cultuurplatform spreekt dit uit als een van de ambities en ruim een derde van de geënquêteerden zou vaker komen bij meer evenementen. Het plein is volgens de geïnterviewde én de geënquêteerde respondenten uitermate geschikt om het lokale veld (amateurgezelschappen, jongeren en lokale organisaties) een podium te bieden. Een podium bieden aan jongeren is in lijn met de theorie over cultuureducatie, dit is een belangrijk beleidspunt op alle drie de bestuurlijke niveaus in Nederland.

Verder is als derde voorwaarde het openstellen en betrekken van de Tongerlotuin te benoemen. Naast het theoretisch deel, waarin het groene element een belangrijke rol speelt bij recente Nederlandse praktijkvoorbeelden, blijkt ook uit de interviews dat er grote behoefte bestaat bij de betrokken partijen om dit groene gebied, grenzend aan het plein, open te stellen en te gebruiken als onderdeel van het cultuurplein. Dit onderdeel maakt het plein tegelijk uniek.

Ook het opstellen van een visie die de ontwikkelingen op het cultuurplein richting geeft kan benoemd worden als voorwaarde. Deze visie hoeft niet langer vanzelfsprekend van de gemeente te komen. De theorie en praktijkvoorbeelden hebben laten zien dat ook het culturele veld en niet in de laatste plaats de burger hierbij betrokken kunnen worden. De visie hoeft daarom niet perse in de vorm van een cultuurnota geformuleerd te worden. Uit praktijkvoorbeelden blijkt dat in Nederland meerdere gemeenten aan de slag zijn gegaan met burgerparticipatie bij het opstellen van nieuw kunst- en cultuurbeleid.

Ten slotte is het groeiende belang van het belevingsaspect bij de consument belangrijk, dit kan van invloed zijn op de lokale economie. De theorie heeft laten zien dat zowel de provincie Noord-Brabant als de buurgemeenten Bergen op Zoom en Etten-Leur het cultuurdomein steeds meer koppelen aan andere belevingsdomeinen zoals toerisme en recreatie. In Roosendaal is dit tot dusver niet gebeurd. Het gebruik van cultuur om de lokale economie te versterken lijkt daarom nog een gebied waar kansen liggen.

10.2 Aanbevelingen

Om te kunnen voldoen aan bovenstaande voorwaarden zal ik nu over gaan tot het formuleren van enkele aanbevelingen. Naar mijn mening zullen deze aanbevelingen de ontwikkeling van de *software* van het Tongerloplein helpen versterken.

Als we zowel de theorie als de uitkomsten van de interviews mogen geloven gaat de rol van de gemeente de komende jaren nog meer dan nu om faciliteren, voorwaarden scheppen en (participatie) stimuleren. De verantwoordelijkheid van de samenleving voor de samenleving wordt

steeds groter. Daarnaast hebben bezuinigingen in de kunst- en cultuursector (noodgedwongen) gezorgd voor het zoeken van cross-overs met andere sectoren, of domeinen zoals ik deze ook wel genoemd heb. Bovenstaande leidt ertoe dat de betrokken partijen in Roosendaal er volgens mij goed aan zouden doen om op de volgende manier tot een nieuwe cultuurvisie te komen.

De gemeente heeft op dit moment geen actuele kunst- en cultuurnota. Evaluatie van de afgelopen nota en het opstellen van een nieuwe is uitgesteld vanwege de ontwikkelingen rond het Centrum voor de Kunsten. Uit het onderzoek blijkt dat de term *nota* voor betrokken partijen zwaarder weegt dan visie. Hiermee bedoel ik dat de gemeente een minder duidelijke stempel drukt als zij een visie opstelt (althans volgens de geïnterviewde stakeholders). Aangezien de rol van de gemeente kleiner wordt lijkt het daarom wenselijk om nieuw kunst- en cultuurbeleid te verwerken in een visie, niet in een nota. Deze visie zou daarnaast gekoppeld kunnen worden aan andere beleidsdomeinen zoals bijvoorbeeld toerisme, recreatie, citymarketing en/of economie. Hiermee zou de gemeente aansluiting vinden bij de trend die zowel landelijk als provinciaal en regionaal zichtbaar is. Cultuur zou hiermee een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de belevingseconomie in de gemeente Roosendaal. Inhoudelijk op het cultuurplein ingaan zou de gemeente in deze visie over kunnen laten aan bijvoorbeeld het cultuurplatform.

Het cultuurplatform bevat zowel culturele instellingen als organisaties die het plein gebruiken en daarnaast ook horeca. Het is daarmee een goede afspiegeling van de belangrijkste stakeholders die een rol spelen bij de *software*-ontwikkelingen op het plein. Dit platform zal werken met een eigen naam, logo en website. Om de volgende ketting in stand te houden:

Gemeente < culturele instellingen en organisaties < burger

zouden burgers ideeën over de culturele invulling van het plein moeten kunnen aandraagen bij het platform. Het platform werkt vervolgens een inhoudelijke visie uit op het cultuurplein. Om ervoor te zorgen dat de ideeën van de burger niet voor lief worden genomen zouden er burgervertegenwoordigers meegenomen kunnen worden in het proces. Om er daarnaast voor te zorgen dat de visie ook door de gemeente wordt gedragen zou er ook een afgevaardigde van de gemeente kunnen worden meegenomen in het proces, zodat deze eventuele knelpunten kan signaleren en/of kan wijzen op voorwaarden. Op deze manier komt het initiatief van onderop en bemoeit de gemeente zich inhoudelijk niet met wat er op het plein gebeurt. De gemeente benut hierbij tevens alle drie haar gewenste rollen: *faciliteren* gebeurt nu al door de herinrichting van het plein, *voorwaarden scheppen* doet de gemeente door cultuurbeleid in breder verband te koppelen aan andere beleidsdomeinen en daarnaast betrokken te worden bij het visieproces, en *stimuleren* door de inhoud aan het platform en de burger over te laten. Er is in een dergelijk proces geen sprake

van specifieke burgerparticipatie zoals in dit onderzoek besproken is, maar eerder van een nieuw soort participatie: het platform laat overheid en de burger participeren, maar vormt uiteindelijk de visie op basis van haar inhoudelijke expertise. Aangezien ik van deze werkwijze geen praktijkvoorbeeld heb kunnen vinden bestaat hiervoor naar mijn weten ook geen term. Schematisch zou het er als volgt uit zien:

Overheid (gemeente)	→	voorwaarden
Samenwerkingsverband (cultuurplatform)	→	visie
Burger	→	participatie

Als ik de vrijheid zou nemen om een term te bedenken voor bovenstaand proces zou ik het voorlopig afkorten tot een **BOS-visieproces**, waarbij BOS staat voor burger, overheid en samenwerkingsverband. Dit proces impliceert altijd samenwerking op twee niveaus: 1) binnen het samenwerkingsverband, afhankelijk van de context, en 2) tussen B, O en S. Het is een experimentele werkwijze, maar geheel in lijn met de onderzoeksresultaten.

Als aanbevelingen voor de inhoud van deze visie heeft met name de enquête bruikbare resultaten opgeleverd. Het programma op het cultuurplein zou verspreid over het jaar plaats moeten vinden met hierin een grote diversiteit. Met name het tonen van lokale en regionale cultuur lijkt belangrijk en het cultuurplein zou ook regelmatig gebruikt moeten worden om talent een platform te bieden. Activiteiten zouden zoveel mogelijk gratis gehouden moeten worden. Activiteiten koppelen aan een maatschappelijk thema lijkt ook een geschikte manier om het publieksbereik iets te vergroten.

Als gerichte aanbeveling zou het cultuurplatform goede afstemming moeten zoeken met de VVV over promotie van activiteiten op het cultuurplein. Dit ligt met name aan de groeiende rol van de VVV en de lage score van ditzelfde bureau in de enquête. Daarnaast zou men rekening moeten houden met het groeiende belang van beleving bij de burger (of consument als je het economisch bekijkt). Zowel uit de helft van de interviews als uit verschillende vragen van de enquête bleek dat de belevingswaarde steeds belangrijker wordt. Wellicht kan de gemeente dit bij het scheppen van de voorwaarden meenemen, maar juist omdat het platform een goede afspiegeling is van betrokken partijen lijkt zij uitermate geschikt om de belevingswaarde van het cultuurplein inhoudelijk een boost te geven.

Een laatste aanbeveling die geformuleerd kan worden is het openstellen van de tuin tussen De Kring en het Tongerlohuys zodra de herinrichting van het cultuurplein is voltooid. Over dit onderwerp heb ik na het stellen van enkele extra vragen binnen de gemeente en bij de zojuist genoemde instellingen tot nu toe weinig concrete informatie gekregen over de reden waarom deze tuin tot nu toe is afgesloten. Het lijkt te liggen aan een gebrek aan initiatief bij zowel gemeente als museum en schouwburg om de tuin open te stellen en daarnaast aan een gebrek aan communicatie en het maken van afspraken over verantwoordelijkheden. De gemeente Roosendaal is eigenaar van zowel het pand Tongerlohuys als de collectie van het museum en het archief. De tuin hoort bij het perceel van het Tongerlohuys en is daarmee ook eigendom van de gemeente. Ook het personeel is in dienst van de gemeente. Dit is overigens pas van toepassing sinds januari 2012. De uiteindelijke beslissingsmacht om de tuin open te stellen ligt daarmee ook bij de gemeente. Zij zou daarom de meest logische speler zijn om het initiatief te nemen in dit verband. Ik zou de gemeente daarom aanraden hierover in gesprek te gaan met het Tongerlohuys en De Kring om gezamenlijk tot afspraken te komen over openstelling. Op dit moment zijn deze drie partijen reeds in gesprek over het creëren van een mogelijke gezamenlijke ingang van het Tongerlohuys en De Kring op de plaats waar nu de tuin is afgesloten. Mocht deze gezamenlijk ingang gerealiseerd worden dan verzoek ik de partijen met klem om ervoor te zorgen dat dit niet opnieuw leidt tot een afgesloten tuin. Zoals we in §2.3 hebben gezien waren realisatie van de gezamenlijke ingang van het Tongerlohuys en De Kring én het openstellen van de tuin belangrijke punten in het vorige collegeprogramma. Uit de interviews in dit onderzoek bleek dat de behoefte aan een opengestelde tuin nog steeds erg groot is. Cultuurpleinen in Nederland hebben daarnaast stuk voor stuk het groene element meegenomen in de herinrichting. In Roosendaal is dit groene element al van nature aanwezig, het zou daarom zeer verstandig zijn om hiervan gebruik te maken.

Bibliografie

Busschots, J. (2012), *In de praktijk: een nieuwe cultuurnota voor Leiden: project Cultuur071*

De Brabander, G., Vercauteren, E., Weijters, A., Wuyts, M. (2004), In: *Courant*, 70, p.13-17, Antwerpen

Evans, G. (2009), *From cultural quarters to creative clusters: creative spaces in the new city economy*. In: *The sustainability and development of cultural quarters: international perspectives* (M. Legner, ed.), p.32-59

Gemeente Bergen op Zoom (2008), *Kadernota Economie, Cultuur & Toerisme 2008-2014*

Gemeente Bergen op Zoom (2012), *Kookboek Cultuurvisie*, Een bloemlezing uit 10 gesprekken met 40 personen over Kunst, Cultuur en Evenementen in Bergen op Zoom

Gemeente Dordrecht (2010), *Cultuur verdient het!*, visiedocument op weg naar een nieuwe Cultuurnota 2010-2014: De Kracht van het lokale 2.0

Gemeente Dordrecht (2011), *De kracht van het lokale 2.0*, Beleidsnota cultuur 2011-2014, Sector Maatschappelijke Ontwikkeling

Gemeente Etten-Leur (2009), *Integrale beleidsnota Cultuur, Toerisme & Recreatie 2009-2012*

Gemeente Leiden (2012), *De kracht van cultuur is de toekomst van de stad*, Cultuurnota 2012-2018

Gemeente Nijmegen (2012), *Werken in ketens*, Kunst- en cultuurvisie 2012-2016 #cv024

Gemeente Roosendaal (2000), *Structuurschets Binnenstad Roosendaal*

Gemeente Roosendaal (2002), *Kunst is meer dan het maken alleen*, Kunst- & cultuurnota 2002

Gemeente Roosendaal (2006), *Hart voor Roosendaal en haar toekomst*, Collegeprogramma 2006-2010

Gemeente Roosendaal (2007), *Cultuur in beweging*, Cultuurnota 2007-2010

Gemeente Roosendaal (2011a), *Agenda van Roosendaal*

Gemeente Roosendaal (2011b), *“Beleef ’t in Roosendaal: Binnenstad gezellig, sfeervol en veilig”*, Wijkperspectief Centrum

Gemeente Roosendaal (2013), *Van Centrum voor de Kunsten naar Centrum voor Cultuureducatie*, notitie 1.0

Hoefnagel, F. (2009), *Een nieuwe toekomst voor het cultuurbeleid*, uitgave van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

Hurenkamp, M., Tonkens, E., Duyvendak, J-W. (2006), *Wat burgers bezielt*, een onderzoek naar burgerinitiatieven, uitgave van de Universiteit van Amsterdam & NICIS, Rotterdam: Veenman Drukkers

- Iversen, M. (1997), *Concepts of Synergy – Towards a clarification*, Working Paper for the DRUID-seminar January 1997, Kopenhagen
- Kievit, L., Haagh, D. (2000), *HTP - Het Tongerloplein*, Roosendaal
- Kind, S., Meier zu Köcker, G. (2012), *Developing Successful Creative and Cultural Clusters*. Measuring their outcomes and impacts with new framework tools. Uitgave van het Institute for Innovation and Technology, Berlijn
- Laaksonen, A. (2012), *Creative Intersections: Partnerships between the arts, culture and other sectors*, uitgave van IFACCA: D'Art Report No. 41
- LAGroup (2005), *Wat cultuur verdient*. Kunst, cultuur en creativiteit in economisch perspectief, publicatie in opdracht van Kamer van Koophandel Amsterdam
- LAGroup (2010), *Waaromcultuur.nl*, versie 1.0
- Marlet, G. (2010a), *Muziek in de stad*. Het belang van podiumkunsten, musea, festivals en erfgoed voor de stad, Nijmegen: VOC Uitgevers
- Marlet, G. (2010b), *Podiumkunst bepaalt de huizenprijzen*, opiniërend artikel in NRC Handelsblad, 18-11-2010
- Marlet, G., Poort, J. (2011), *De waarde van cultuur in cijfers*, uitgave van de Atlas voor gemeenten, Utrecht
- Martin, J., Eisenhardt, M. (2002), *Cross-business Synergy: Sources, Processes and the Capture of Corporate Value*, Working Paper Series, No. 3
- McCarthy, J. (2005), *Making spaces for creativity: designing 'cultural quarters'*, artikel voor het 41st ISoCaRP Congress 2005, Dundee
- Matarasso, F., Landry, C. (1999), *Balancing act: twenty-one strategic dilemmas in cultural policy*, uitgave van de Council of Europe
- Ministerie van Economische Zaken (2009), *Leven in een belevingseconomie*, Brochure Battle Of Concepts 21-10-2009
- Ministerie van Economische Zaken, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2009), *Waarde van creatie*, Brief Cultuur en Economie 2009, Den Haag
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap (2011), *Meer dan kwaliteit: een nieuwe visie op cultuurbeleid*
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap (2012), *Cultuur in Beeld 2012*
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap, Interprovinciaal Overleg, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2012), *Algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur*
- Mommaas, H. (2003), *Cultural Clusters and the Post-industrial City: Towards the Remapping of Urban Cultural Policy*, in: Urban Studies, Vol. 41, No. 3, p.507-532, Maart 2004

Motivaction (2010), *Betekenis van kunst en cultuur in het dagelijks leven*, rapport in opdracht van Stichting Cultuur-Ondernemen

Mundy, S. (2000), *Cultural Policy, A Short Guide*, uitgave van de Council of Europe

New Economics Foundation (1998), *Participation Works!*, 21 techniques of community participation for the 21st century, uitgave van New Economics Foundation & UK Community Participation Network

Noordman, T., Van Dijk, G. (2009), *Kunstbeoefening en geld. De bijdrage van kunstbeoefening in de vrije tijd aan de economie*, uitgave van Adviesbureau Cultuurtoerisme, Den Haag

Ranshuysen, L. (2012), *Legitimeren en optimaliseren*, doeltreffend onderzoek ten behoeve van cultuurbeleid

Rekenkamer West-Brabant (2012), *Onderzoek Burgerparticipatie Gemeente Roosendaal*

Schauvliege, J. (2010), *Verhoging synergie kunstinstellingen van de Vlaamse Gemeenschap*, beleidsnota 2011-2015

Sociaal Cultureel Planbureau (2002), *De kwaliteit van de quartaire sector*, sociaal en cultureel rapport 2002, Den Haag

Surowiecki, J. (2004), *The Wisdom of Crowds: Why the Many are Smarter than the Few and How Collective Wisdom Shapes Business, Economies, Societies, and Nations*. New York: Doubleday

Tal, M., Meewis, V. (2012), *Provinciaal Cultuurbeleid*, uitgave van Cultuurnetwerk, Utrecht

Van Bommel, M., Edelmann, E. (2009), *Stuurinformatie voor Cultuur*, uitgave van het PON in opdracht van de provincie Noord-Brabant

Van den Hoogen, Q. (2009), *Individuele en maatschappelijke waarden van kunstervaringen, of wat er zo bijzonder is aan kunst*, paper voor de conferentie Onderzoek in Cultuureducatie op 22 juni 2009

Van der Heijden, J., van der Mark, L., e.a. (2007), *Help! Een burgerinitiatief*, uitgave van InAxis en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Van Naem & Partners (2005), *Evaluatie Kunst- en Cultuurbeleid Gemeente Roosendaal*

VVD-PvdA (2012), *Bruggen slaan*, Regeerakkoord 29-10-2012

Weijters, A. (2004), *Mogelijkheden tot synergie in de cultuursector*. Studie ingediend bij het Fonds voor Cultuurmanagement op basis van de bewerkte scriptie Cultuurmanagement, Universiteit Antwerpen

Wijn, C. (2003), *Gemeentelijk cultuurbeleid – een handleiding*, Den Haag: VNG Uitgeverij

Websites

3voor12 (2012), <http://3voor12.vpro.nl/#!/lokaal/zeeland/nieuws/2012/Augustus/Goes-C.html>, geraadpleegd op 06-03-2013

Apeldoorn Direct (2012), http://www.apeldoordirect.nl/buzz/cultuurplein-gaat-eind-april-open_20120320, o.a. geraadpleegd op 06-03-2013

Architectenweb (02-05-2012), http://www.architectenweb.nl/aweb/redactie/redactie_detail.asp?NID=28935, geraadpleegd op 04-03-2013

BN/DeStem (06-04-2009), <http://www.bndestem.nl/regio/roosendaal/eerste-maatregelen-tongerloplein-al-snel-1.673647>

BN/DeStem (20-07-2011), <http://www.bndestem.nl/regio/roosendaal/renovatie-tongerloplein-door-geldgebrek-van-agenda-geschrap-1.660114>

BN/DeStem (23-10-2012), <http://www.bndestem.nl/regio/roosendaal/breng-warmte-terug-in-het-centrum-roosendaal-1.3200048> (2012a)

BN/DeStem (12-12-2012), <http://www.bndestem.nl/regio/roosendaal/stenen-tongerloplein-verdelen-raad-roosendaal-1.3558435> (2012b)

Cultuurplein Alkmaar (2013), <http://www.cultuurpleinalkmaar.nl/canadaplein>, o.a. geraadpleegd op 06-03-2013

Gemeente Haarlemmermeer (2013), <http://web.haarlemmermeer.nl/cultuurplein/>, o.a. geraadpleegd op 06-03-2013

Provincie Noord-Brabant (2012), <http://www.brabant.nl/actueel/nieuws/2012/september/subsidies-voor-podiumkunsten-bekend.aspx>, o.a. geraadpleegd op 28-01-2013

Provincie Noord-Brabant (2013), <http://www.brabant.nl/Actueel/Nieuws/2013/Maart/Brabant-stimuleert-vernieuwing-culturele-sector.aspx>, o.a. geraadpleegd op 06-03-2013

Upstream (2013a), http://www.upstream.nl/blog/bericht/digitale_co-creatie_cultuurvisie_nijmegen_cv024/, geraadpleegd op 28-02-2013

Upstream (2013b), http://www.upstream.nl/blog/bericht/cultuurnota_via_co-creatie/, geraadpleegd op 28-02-2013

Bijlagen

Bijlage 1: Interviews

Interviews Tongerloplein

De Kring 26-11-12

(Melanie Masseurs, commercieel medewerkster)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Mijn naam is Melanie Masseurs, ik ben commercieel medewerkster bij schouwburg De Kring. Voorheen was ik managementassistente ter ondersteuning van de managers en de directeur. Ons belang is het volgende: onze organisatie is gevestigd aan het Tongerloplein en wij vinden dat zowel het plein als de schouwburg meer smool mag krijgen.

Wat bedoel je daarmee?

Het mag meer gaan leven, maar ook een ander uiterlijk krijgen. Het is nu een vrij bij elkaar geraapt rotzooitje, hier mag aandacht aan besteed worden. Wij willen als culturele instelling een verlengde zijn van het plein zelf.

Vindt u het Tongerloplein de meest geschikte locatie voor kunst/cultuur in de binnenstad van Roosendaal en waarom vindt u dat?

Ja, het is een heel mooi pleintje. De Kring heeft veel te bieden qua kunst en cultuur en in samenwerking met De Moriaan organiseren we genoeg op het plein. De intimiteit van het plein ligt in het verlengde hiervan.

Is er onderscheid in wat De Kring in dit kader binnen en buiten organiseert?

Momenteel organiseren we niet heel veel buiten, onze opdracht is het vullen van de drie zalen binnen. Maar als het plein straks aangepast is zien wij het wel als missie om ook het podium buiten te vullen. Wij gaan ook meer buiten in de tuin (Tongerlotuin) programmeren, nu gebeurt dit alleen bij het Plein7 Festival.

Is de voorwaarde hiervoor niet dat de tuin opengesteld wordt?

Mensen weten dit misschien niet, maar soms is de tuin dus wel open. Dit doen we in samenwerking met het museum. De tuin is van de gemeente, maar het museum heeft hier zeggenschap over. Alle evenementen gaan in onderling overleg met het museum, bijvoorbeeld bruiloften, partijen en exposities.

Het gaat dus ook om het aanpakken van het plein, dit noemde je als voorwaarde.

Ja, het ziet er nu niet uit. De Biggelaar is niet meer van deze tijd aan die zijde, groot, wit en lelijk. Als je iets wilt organiseren staan ook de bomen in de weg.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. Deze aanpak van het plein kan op twee manieren worden uitgelegd: als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad en als nieuwe start in het 'gezelliger' maken van de binnenstad. Hoe zien jullie dit en waarom?

Ik denk een mix van beide. Ze mogen beginnen met het gezelliger maken van de Nieuwe Markt.

Heeft het Tongerloplein dan eigenlijk geen prioriteit?

Jawel, maar de aanpak van de Nieuwe Markt is zoals wel vaker in Roosendaal: net niet. In Bergen op Zoom en Breda zijn veel meer echte pleinen. Als evenementenplein is de Nieuwe Markt prima, maar het mist de gezellige sfeer.

Is het Tongerloplein niet méér geschikt voor evenementen?

Alleen voor de kleinere, er kan maximaal 5000 man op.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Moet de gemeente überhaupt een rol spelen?

Jazeker. Ze zouden allereerst iets meer interesse mogen tonen in het plein, maar ook in De Kring. Wij krijgen subsidie voor een deel van onze programmering, de horeca doen we zelf. Maar ons logo staat bijvoorbeeld niet eens op de website van de gemeente.

Tegenwoordig is samenwerken en netwerken het belangrijkste. Wij vinden het belangrijk om te kijken hoe wij samenwerken en hoe je de gemeente kan laten zien dat De Kring aanwezig is aan het Tongerloplein.

Wij willen namelijk graag met de gemeente meedenken. Zo zouden wij ons toiletblok graag vervangen door een transparant horecagedeelte, zodat mensen vanuit het plein al naar binnen kunnen kijken.

Hiermee zouden we ook een gezamenlijke ingang met het museum kunnen creëren. Het museum lijkt aan de andere kant niet altijd open, op die manier kunnen we dat verbinden met het plein. Het personeel is hier erg enthousiast over. De gemeente kan helpen om dit voor elkaar te krijgen.

Bedoel je dat de gemeente een impuls zou kunnen geven aan het cultuurplein door deze gezamenlijke ingang voor elkaar te krijgen?

Ja, daarnaast kan de gemeente ondersteunen bij evenementen op het plein.

Hoe zien jullie deze ondersteuning voor jullie?

Dit kan zowel door middel van subsidie als faciliteren met gesloten portemonnee.

De gemeente is dus een belangrijke samenwerkingspartner?

Ja. Wat de gemeente verder nog zou kunnen doen is een terrasvergunning afgeven voor zowel de horeca van De Kring als die van De Moriaan. Hier maken ze het een mooi pleintje mee.

Zou de gemeente dit mee moeten nemen bij de evaluatie van de terrassennota?

Ja, daar zou ik een voorstander van zijn.

Kunt u zowel een sterk als een zwak punt noemen van in het verleden gevoerd cultuurbeleid van de gemeente Roosendaal en aangeven waarom u dit vindt?

Moeilijke vraag. De gemeente zou meer naar voren mogen treden in haar cultuurbeleid, het is niet sterk aanwezig. Positief is wel dat ze het altijd in de gaten hebben gehouden, ze vinden cultuur wel belangrijk.

Waaruit blijkt dat de gemeente cultuur wel belangrijk vindt?

Laatst hebben wij een lezing gehad over Roosendaal zelf. Hier is gebleken dat het een belangrijk punt is voor de gemeente. Alleen is er de laatste paar jaar te weinig aandacht voor geweest. Het mag meer gepromoot worden.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: “de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad” (p.8). Het gemeentelijk rapport ‘Speerpunt Binnenstad’ (2012) verwoordt dit als volgt: “Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom.” Wat is uw visie hierop?

De Kring is een instituut dat mensen naar de binnenstad trekt. Wij hebben gisteren drie keer 850 stoelen uitverkocht met een Sinterklaasvoorstelling. Hiermee trekken wij dus mensen de binnenstad in. De winkeliers in de binnenstad kunnen hier hun voordeel mee doen, net als de horeca. Hier wordt nog te weinig mee gedaan.

Het kan toch ook dat mensen een voorstelling bezoeken en direct weer naar huis gaan?

Het is aan de ondernemers om hen in de stad te houden. Op die manier zien wij de samenwerking tussen De Kring en de ondernemers.

Ook uit de Cultuurnota 2007-2010: “Extra aandacht zal geschonken worden aan de inbreng van kunstenaars bij het realiseren van omgevingsfactoren als bijvoorbeeld bestrating en kunstzinnige toepassingen in straatmeubilair.” Is dit gebeurd? Hoe kan dit (alsnog) gerealiseerd worden en hoe draagt dit bij aan de culturele ontwikkeling?

Vanuit het oogpunt van culturele ontwikkeling ben ik hier voorstander van. Aan de andere kant, het geopperde idee om van De Biggelaar een kunstobject te maken heb ik mijn bedenkingen. Het plan van bomen hiervoor zou het gebouw mooi maskeren, maar in de winter maskeert het dan weer niet. Met het idee ben ik het dus wel eens, maar in welke vorm daar zou nog over gepraat moeten worden.

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Ja, het vormt een basis waar iedereen vanuit kan gaan.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan 'bruisen'?

Wij gaan een cultuurgroep starten, die de belangen behartigt van alle optredens binnen de Kunstmaand. De Kring ziet het als missie om dingen te organiseren op het plein.

Nu organiseren veel kleine clubs ook activiteiten, maar De Kring en De Moriaan willen hier een paraplu voor in het leven roepen, een bestuursgroep waar alles onder valt. Wanneer wij kunnen ondersteunen – we zijn non-profit, dus het kan ook niet altijd – dan doen en denken wij mee.

Denken jullie vooral zelf na over nieuwe initiatieven of laten jullie dat aan anderen over?

Deze groep is een voorbeeld van zo'n nieuw initiatief. De Kring en De Moriaan gaan overigens zelf niet in deze groep zitten, wij zetten het alleen samen op.

Kun je zeggen dat De Moriaan jullie belangrijkste samenwerkingspartner is?

Wij zijn eigenlijk de enige twee partijen op het plein. De Moriaan wordt daarnaast geleid door mensen die graag organiseren en plannen. Wij zien hen echt als concullega's. De Biggelaar zijn losse partijen, hier hoor je niks van en zij hebben er geen belang bij. De St. Jan heeft het idee dat hij met zijn neus de andere kant op zit. Aan de achterkant zou hier nog iets moois gemaakt kunnen worden dat verbinding met het plein creëert. Een concreet voorbeeld hiervan is binnenkort het Rode Loper Event, waarbij het de bedoeling is dat de achterdeur van de St. Jan open gezet wordt en de loper doorloopt tot aan De Kring. Er bestaat daarnaast ook een businessclub van De Kring en de St. Jan: de Orde van Tongerlo. Deze club behartigt cultuurbelangen en betreft het bedrijfsleven bij het cultuurplein.

Leeft dit bij het bedrijfsleven?

Ja, er zijn 35 leden en we groeien langzaam.

Hoe zit het dan met het museum?

Die zitten net niet op het plein, maar aan de Molenstraat. Hoewel wij veel samen doen, zou een toekomstige verbouwing hier zeker nog aan kunnen bijdragen.

Betekent de term cultuurplein voor u vooral de fysieke aanwezigheid van culturele instellingen aan het plein of het houden van culturele openluchtactiviteiten op het plein? Waarom?

Beide. We zijn een culturele instelling aan het plein, maar vinden het organiseren van culturele activiteiten ook heel belangrijk.

Zou een plein met veel evenementen, maar zonder culturele instellingen er omheen een cultuurplein genoemd mogen worden?

Nee, dan wordt het minder. Het dient elkaar te versterken, i.v.m. de uitstraling. Bedoel je dat de Nieuwe Markt ook een cultuurplein zou kunnen zijn?

Misschien, maar je vindt het Tongerloplein hiervoor dus geschikter?

Ja, hier zitten meerdere partijen die elkaar op dit gebied kunnen versterken.

Hoe zit dat met de partijen die hier geen belang bij hebben, zoals de Biggelaar en het casino?

Het casino heeft in haar vergunning opgenomen dat zij een bijdrage dienen te leveren aan culturele manifestaties. Dit kan niemand bij de gemeente echter terug vinden, dus wij kunnen dit niet hard maken. Dit heeft onder andere te maken met het Plein7 Festival, qua sponsoring. Als dit document boven water komt kunnen zij ook gericht een bijdrage leveren aan het cultuurplein. Dit zou de gemeente moeten doen.

Op welke manier(en) zou volgens u samenwerking tussen stakeholders kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein? Concreet; hoe ziet deze samenwerking er uit en met wie? (de belangrijkste partners)

Belangrijkste partners zijn De Moriaan, het museum en de gemeente, ook omdat wij een deel van de gemeente zijn. De stichtingen die activiteiten organiseren vormen straks met de nieuwe cultuurgroep een mooie nieuwe partner. Zo'n samenwerkingsverband werkt in dat opzicht het beste. Het staat nog in de kinderschoenen, want er is nog geen bestuur voor.

Hoe ziet u regionale samenwerking in relatie tot de ontwikkeling van het Tongerloplein?

Regionale samenwerking is van harte welkom. Wanneer we iets moois neerzetten komen ook veel mensen uit de regio kijken, hierdoor gaat het plein leven.

Jullie denken dus met een levend plein regionaal mensen te trekken?

Ja. Ook met De Kring proberen we gezelschappen uit andere regio's aan te trekken, we hebben er bijvoorbeeld één uit Essen.

Kan cultuur in Roosendaal mensen uit België trekken?

Ja, daar zijn ook veel culturele activiteiten. Wij hebben daar al het een en ander over gehoord en een aantal daarvan kunnen ook makkelijk buiten, dus wie weet hoe we hier vorm aan kunnen geven op het Tongerloplein.

Zijn er voorbeelden van activiteiten die elders plaatsvinden, maar die ook op het Tongerloplein plaats zouden kunnen vinden?

Ja, bijvoorbeeld Tranen van Cooth uit Breda hebben wij omgezet in Tranen van Tongerlo. Binnen Roosendaal is bijvoorbeeld het jeu de boules evenement verplaatst naar het Tongerloplein. Dit zou eventueel ook nog met het beach-volleybal evenement kunnen gebeuren.

Dat is toch meer sport dan cultuur?

Als het maar leeft. Sport en cultuur kunnen elkaar zeker versterken.

Nemen jullie andere steden als voorbeeld?

Breda is een mooi voorbeeld. Bergen op Zoom ook, met zijn openluchttheater. Dat theatrale aspect mist Roosendaal in de vergelijking.

Zou een Bredase of Bergse groep ook 1 op 1 haar voorstelling op het Tongerloplein mogen spelen?

Natuurlijk. Of in de tuin.

Hoe kijkt u terug op de visie HTP (HetTongerloPlein) uit 2000, een visie van de (toenmalige) stakeholders (Thomas Auping, Leo Kievit, Han Mulder) op de ontwikkeling van het Tongerloplein?

- VERKEER

Er is weinig verkeer meer op het plein, dit komt door de paaltjes. Fietsers zijn niet hinderlijk. Kerkstraat is in principe afgesloten.

- PANDEN IN DE BIGGELAAR

Hier is veel leegstand. De kunstleer zit hier nu in, etalages worden ook gevuld met kunst, dit is leuk.

- CULTURELE WINKELS TEGEN ST. JAN

We willen wel een verbintenis met de kerk, maar hoe weet ik niet precies. Aan de voorkant van de St. Jan zitten twee horecagelegenheden (Lente, Zus & Zo) die meer hebben met het Tongerloplein dan met de Oude Markt. Die kunnen misschien ook verbonden worden met het cultuurplein, misschien ook qua culinaire evenementen. In principe mag alleen de Biggelaar wat meer meedenken. Wat er IN de kerk gebeurt mag ook meer op cultuur gericht zijn, ook al doet de uitbater wel zijn best. Het contact is prima.

- BLINDE MUUR THEATER

Die willen wij graag open, zoals we al besproken hebben. In 2014 zouden wij dit al gerealiseerd willen hebben.

- VERBINDING TENTOONSTELLINGSGALLERIJ

Dit zou meegenomen moeten worden in de verbouwing

- OCTOGOONBEELD

Dit gaat weg volgens mij. Het cultuurplein moet wel een kunstobject hebben, maar dit staat er al een tijdje en is niet meer actueel. Daarnaast staat het in de weg als er iets georganiseerd moet worden. Het beeld zou ergens geplaatst moeten worden waar het nog wel opvalt maar niet in de weg staat. Wat wel jammer is, is de verplaatsing van de Tullepetoan van het plein af. Dit beeld had wel de juiste plaats. Carnaval is ook cultuur.

- ACTIVITEITEN

Plein7, Tongerlopleingeluiden, jeu de boules, Roosendaal Zingt, Koninginnedag zijn de leukste evenementen op dit moment. Bij totaalevenementen zou het culturele onderdeel op het Tongerloplein plaats kunnen vinden. Hiermee behoudt het zijn karakter. Het zou wel iets meer op jongeren gericht mogen zijn.

- COÖRDINATIE

Stichting Tongerlopleingeluiden heeft de coördinatie gekregen. Dit zal over gaan in de nieuwe cultuurgroep. Samenwerking wordt heel belangrijk.

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

Zo breed mogelijk houden, de gewone Roosendaler bereiken. Cultuur moet voor iedereen leuk zijn, het is allang geen linkse hobby meer. Laagdrempeligheid is belangrijk. Vooral jongeren willen we trekken, zij moeten later ook naar het theater komen. De ouderen komen sowieso wel naar de evenementen.

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

Beide. Er komt wel steeds meer ruimte binnen de professionele programmering van De Kring voor amateurgezelschappen. Dit mag zeker ook op het plein. De combinatie is onmisbaar. Bij amateurs komt veel familie kijken, maar professionele artiesten trekken een groter publiek.

Moet de culturele ontwikkeling op het Tongerloplein vooral uitgaan van de vraag (m.n. inwoners) of het aanbod (stichtingen, culturele instellingen) en waarom?

Het gaat meer richting vraag, anders verkopen we geen kaartjes meer. Er is minder vraag naar onbekende voorstellingen. Populaire muziek en cabaret verkopen goed, dus die programmeren we meer. Maar we moeten ook zeker de kleine, onbekende voorstellingen blijven aanbieden.

Hoe ziet u (überhaupt) de rol van de burger in de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Lastig, iedere Roosendaler heeft een eigen mening. We staan wel open voor ideeën van bevolkingsgroepen, dit helpt ons zeker verder.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

Alles kan wel werken, bijvoorbeeld film in de open lucht is pas opgezet. Dit moet nog gaan groeien, maar werkt wel. We moeten overal voor open staan en niets uitsluiten. Mensen met nieuwe initiatieven in aanraking laten komen is een belangrijke functie van cultuur.

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

Ik denk dat we hier in de huidige economische tijd voorzichtig mee moeten zijn. Eventueel sponsoren zoeken als er kosten optreden. Mochten mensen moeten betalen, dan de prijs zo laag mogelijk houden. Mocht er een grote artiest optreden dan zal het bijna niet anders kunnen. Dit zou een interessant onderzoek zijn onder Roosendalers, of zij bereid zijn te betalen voor openluchtactiviteiten op het Tongerloplein.

Zouden mensen wat dit betreft snel geneigd zijn te denken: gratis of anders niet?

Ja, helaas wel.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

Tongerlohuys 29-11-12

(Janine Verster, conservator & Joss Hopstaken, teamleider archief)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Ik ben Janine Verster, conservator museum/archief. Wij grenzen aan het plein en als het een cultuurplein wordt, vinden wij dat we daar een rol in kunnen spelen. Mijn naam is Joss Hopstaken, teamleider museum/archief. Eén onderdeel van dat team is hier gehuisvest en er zijn plannen om ook de publieksdienst van het archief hier te huisvesten. Ik denk dat als er een cultuurplein ontstaat, dat dit niet zonder museum/archief kan.

Jullie zeggen beiden: 'als het een cultuurplein wordt'. Dit is het dus nog niet?

Er is al 25 jaar sprake van, maar nee. Het zijn losse onderdelen, maar niet echt hét cultuurplein. Het zou het kunnen worden, we hebben we geen bezwaar tegen. Er moet nog wel iets gebeuren.

Iets gebeuren, bedoelt u dan een herbestrating of een plan over de beleving op het plein?

De beleving. De herbestrating is misschien een onderdeel, maar niet essentieel. Het is lang gericht geweest op evenementen die plaats kunnen vinden, maar voor een cultuurplein heb je ook instellingen rondom het plein nodig die dat dragen. Daarmee wordt het pas permanent een cultuurplein.

Een cultuurplein is dus meer dan alleen evenementen organiseren?

Ja, en het is ook meer dan een plein op zich. Om dit te versterken zouden we ook graag onze ingang aan het plein creëren en samenvoegen met De Kring. Hierdoor kan cultuur in brede zin beleefd worden aan het plein. Wij kunnen dan de voorzieningen en het aanbod samen coördineren. We worden liever samen groter in plaats van kleiner door te concurreren.

Vindt u het Tongerloplein de meest geschikte locatie voor kunst/cultuur in de binnenstad van Roosendaal en waarom vindt u dat?

Hiervoor moet je goed definiëren wat kunst/cultuur is en ook wat een plein is. De locatie is overzichtelijk en intiem. Op dit moment ligt het overal 'achter'. Hierdoor moet de route naar het plein veel aandacht krijgen. Daarnaast zouden de entrees van de instellingen aan het plein mensen trekken. De VVV op die plaats lijkt ons bijvoorbeeld ook een goed plan. Op andere pleinen is kunst/cultuur in Roosendaal niet geschikt. Het ligt er ook aan hoe de rest zich rond het Tongerloplein ontwikkelt, we hebben bijvoorbeeld nog de tuin, die in oude plannen erbij betrokken zou worden.

Denkt u dat het betrekken van de Tongerlotuin zou kunnen bijdragen aan het cultuurplein?

Ja, niet veel plaatsen in de binnenstad hebben dat element. Dat zou het zeker tot de meest geschikte locatie voor kunst/cultuur maken. Als er iets te doen is, zou de tuin erbij betrokken moeten worden.

Betekent de term *cultuurplein* voor u vooral de fysieke aanwezigheid van culturele instellingen aan het plein of het houden van culturele openluchtactiviteiten op het plein? Waarom?

Culturele instellingen aan een plein waar niks gebeurt is een gemiste kans. Het zou elkaar moeten versterken. De culturele instellingen hebben er belang bij dat er iets gebeurt. Voorwaarde is wel dat andere partijen dan deze instellingen ook de ruimte krijgen.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. Deze aanpak van het plein kan op twee manieren worden uitgelegd: als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad en als nieuwe start in het 'gezelliger' maken van de binnenstad. Hoe zien jullie dit en waarom?

De tweede uitleg klinkt positiever, daar zou het om moeten gaan. Het is niet essentieel dat er nieuwe stenen komen, dit is een randvoorwaarde. Ook al komen er geen stenen, dan nog moeten mensen actief worden op het plein.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Moet de gemeente überhaupt een rol spelen?

De gemeente zou voorwaardenscheppend kunnen zijn. Stimuleren en faciliteren. Niet perse met subsidie, maar praktisch meedenken, meewerken en een visie uitspreken.

De gemeente is dus een samenwerkingspartner op twee punten: praktisch en door visie?

Ja.

Zou een visie niet van de culturele instellingen en organiserende stichtingen kunnen komen?

Ja, als die maar gedragen wordt door de gemeente.

De gemeente moet dus wel volledig achter het 'cultuurplein' staan?

Ja.

Kunt u zowel een sterk als een zwak punt noemen van in het verleden gevoerd cultuurbeleid van de gemeente Roosendaal en aangeven waarom u dit vindt?

Er is sinds 2010 geen cultuurbeleid meer. Dit is dus een zwak punt, er is geen visie. De laatste Cultuurnota was heel uitvoeringsgericht. Op lokaal niveau mag de overheid best inhoudelijke keuzes maken in cultuurbeleid. Naast de intrinsieke waarde van cultuur gaat het de gemeente ook om de economische waarde die het creëert. Inhoudelijk bezig zijn met cultuur kan ook betekenen alleen voorwaarden scheppen.

Zegt u dat cultuurbeleid ook positief bij kan dragen aan andere beleidsdomeinen zoals bijvoorbeeld economie?

Ja, daarmee moet je verbindingen leggen. Dit zal ook verkeer richting culturele instellingen leiden.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: "de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad" (p.8). Het gemeentelijk rapport 'Speerpunt Binnenstad' (2012) verwoordt dit als volgt: "Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom." Wat is uw visie hierop?

Als meer mensen naar de stad komen vanwege de cultuur, dan gaan ze ook winkelen. Andersom zou ik dat voor Roosendaal niet zeggen. Er kan wel meer overleg tussen winkeliers en culturele instellingen plaatsvinden. Wellicht is het mogelijk elkaar te versterken.

Heeft u het dan over samen iets organiseren, of de aansluiting van het dag(winkel)publiek met het avond(cultuur)publiek zoeken?

Beide. We zouden bijvoorbeeld kunnen zeggen: met koopzondag gaan we eerder open. Een ander voorbeeld hoe het elkaar kan versterken is zoals wij nu in de Roselaar wat foto's hebben opgehangen en De Kring daar een winkeltje heeft. In de Passage zou best een cursus kunstgeschiedenis gegeven kunnen worden.

Zou het Tongerloplein hier een schakel in kunnen vormen?

Als mensen elkaar willen ontmoeten kan dat overal. Het zou wel een podium kunnen zijn voor iets wat je samen doet. De belangrijkste voorwaarde is dat iedereen weet of het Tongerloplein nou een cultuurplein is of niet en of het museum nou hier blijft of niet. Dit kan de verbindingen helpen. Daarnaast moet winkelen steeds meer een belevenis zijn. Hierin kan cultuur een voorname rol spelen. Bijvoorbeeld straattheater kan helpen bij verkoop en De Kring kan hierin een rol spelen, of het museum kan bij een juwelier oud zilver tentoonstellen. Er zijn legio mogelijkheden.

Ook uit de Cultuurnota 2007-2010: "Extra aandacht zal geschonken worden aan de inbreng van kunstenaars bij het realiseren van omgevingsfactoren als bijvoorbeeld bestrating en kunstzinnige toepassingen in straatmeubilair." Is dit gebeurd? Hoe kan dit (alsnog) gerealiseerd worden en hoe draagt dit bij aan de culturele ontwikkeling?

Dit heeft geresulteerd in vier beeldjes die al vanaf 2009 in depot liggen. Verder wordt hier eigenlijk geen rekening mee gehouden. Bij de fysieke aanpak zouden andere mensen betrokken moeten worden, rekening houdend met de culturele functie van het plein. Nu staat er bijvoorbeeld een beeld en dat moet weg.

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Ja, het mits er vier jaar consequent aan gewerkt wordt. Het moet een visie zijn, of dit nou in de vorm van een nota is of niet dat is minder belangrijk.

Dat consequent eraan werken moet door alle betrokkenen gedaan worden?

Ja, dat betekent opnieuw dat je de verbinding op moet zoeken. De gemeente moet vooral mogelijk maken, laat anderen de invulling vervolgens maar oppakken. Maar er zijn inmiddels al zo veel onderzoeken en vragen gekomen en er is nog niets veranderd. Er mist een visie. Er is ook een aanjager nodig, dit zou eventueel de gemeente kunnen zijn.

Op welke manier(en) zou volgens u samenwerking tussen stakeholders kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein? Concreet; hoe ziet deze samenwerking er uit en met wie? (de belangrijkste partners)

Het is heel goed dat er op dit moment een stuurgroep wordt opgericht, tot nu toe zijn er alleen veel losse initiatieven. Er is een platform nodig om de benodigde verbindingen te kunnen leggen. Je moet elkaar niet concurreren. De Kring als eerste, daarna de andere culturele instellingen zoals CvK, bibliotheek en CBK en ook de ondernemers in de directe omgeving.

Bedoelt u ook bijvoorbeeld het casino en de beheerder in De Biggelaar?

Jazeker. Zij doen af en toe ook dingen. Zo laat het casino enkele etalages in De Biggelaar invullen door de artotheek en kunnen artiesten zich boven het casino omkleden bij evenementen. Zij zullen het toch ook prettig vinden als er veel mensen op het plein zijn. Op Koopzondagen zullen ondernemers en cultuur iets samen moet doen om zich regionaal te kunnen onderscheiden.

Hoe ziet u regionale samenwerking in relatie tot de ontwikkeling van het Tongerloplein?

Lokale samenwerking verdient absoluut de prioriteit, dit is lastig genoeg. Culturele instellingen hebben verbindingen in de regio, dit zou later wel gebruikt kunnen worden. Het liefst richten we ons op lokale initiatieven, maar een initiatief van elders kan ook best in Roosendaal of andersom. Voor de lokale samenwerking zou een platform moeten zijn. Nu is bijvoorbeeld de VVV meer registrator dan coördinator.

Is de VVV hiervoor de aangewezen partij?

Die doen het al min of meer en dat is ook een plaats waar je het eerst aan denkt. Collectieve promotie is ook belangrijk.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan 'bruisen'?

In Roosendaal is draagvlak voor evenementen in de openbare ruimte. Er moet een gevarieerd en gespreid aanbod zijn. Horeca en terrassen zijn ook belangrijk. Nu komt er een wintermarkt in het Wennekerhuis, zoiets kan ook goed in en om de St. Jan. Voor een te specifiek aanbod is Roosendaal te klein.

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

Het ligt er aan wat er te doen is. Misschien zou men zich specifiek op ouderen en jongeren moeten richten. Het zou ook eventueel een trefpunt kunnen zijn van groepen. Om een trefpunt te kunnen zijn moet de route richting Tongerloplein duidelijk zijn. Het Tongerloplein moet ook een begrip op zich worden.

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

Beide. Nu is het meer gericht op het amateurveld en dat is prima. Het amateurveld is breed met groot draagvlak en het professionele veld is smal met klein draagvlak. De verbinding hiertussen maken is wel gewenst.

Moet de culturele ontwikkeling op het Tongerloplein vooral uitgaan van de vraag (m.n. inwoners) of het aanbod (stichtingen, culturele instellingen) en waarom?

Meer uitgaan van de vraag, waarbij de instellingen en organisaties de kwaliteit bewaken. Enkel aanbodgericht werkt niet meer. 100% vraaggericht werken beperkt echter de instellingen in het verbreden van de horizon van bezoekers.

Hoe ziet u (überhaupt) de rol van de burger in de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Participant, zeker niet alleen als consument. Er is bijvoorbeeld al een Cultuurraad (het adviesorgaan van de gemeente) en ook groepen jongeren zoals bij Ear Candy Festival pakken het zelf op.

Er kunnen bijvoorbeeld bij een tentoonstelling over fabrieken oud-werknemers van die fabriek participeren, ook bij de invulling.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

Kansrijke zijn muziek, film en theater, maar wij zouden niets uitsluiten. Het amateurveld in Roosendaal zit al snel in die hoek. Het professionele veld kan wellicht de andere vormen tonen.

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

Hier hebben wij geen bezwaar tegen, het is een kwestie van organisatie en wennen.

Heeft u zelf nog iets dat u kwijt wilt in dit verband?

De visie is het belangrijkste uitgangspunt. Als je een cultuurplein wilt, benoem dan concreet wat je in de komende jaren wilt doen. Wij kunnen dit wel invullen, maar we moeten wel weten dat er dan ook draagvlak is. Op dit moment is er een remproces aan de gang, terwijl alles wel met elkaar te maken heeft.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

Stichting Ear Candy 29-11-12

(Robin Looy, bestuurslid)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Robin Looy, bestuurder van stichting Ear Candy die onder andere jaarlijks het Ear Candy Festival organiseert. Dit vindt onder andere plaats in De Kring. Wij willen meer gaan organiseren. Als alles gecentreerd wordt op het Tongerloplein en daar komen meer mogelijkheden, dan kunnen wij daar een rol in spelen. Wij betrekken het plein wel bij onze evenementen.

Zouden jullie meer buiten willen organiseren?

Ja en nee. Voor het Ear Candy Festival niet, dat is eind oktober en weersafhankelijk. Wat we in de toekomst willen gaan doen kan wel buiten, maar daar kan ik verder nog niks over zeggen.

Dus jullie hebben zeker belang bij de culturele ontwikkeling van het plein?

Ja, absoluut.

Vindt u het Tongerloplein de meest geschikte locatie voor kunst/cultuur in de binnenstad van Roosendaal en waarom vindt u dat?

Op dit moment niet. Met grote evenementen kun je niet terecht. De mogelijkheden zijn redelijk beperkt. Door de bomen en het kunstwerk is het te vol om iets te kunnen doen. Ook de Nieuwe Markt en de Markt zie ik niet als cultuurplein. Het Tongerloplein heeft door de aanwezigheid van culturele instellingen wel de meeste potentie. Het zou hiervoor wel event-proof gemaakt moeten worden, organisatievriendelijker en beter toegankelijk.

Event-proof is een stapje verder dan herbestraten?

Dat klopt. Een blijvend podium wegzetten en wc's uit de grond laten komen zijn voorbeelden.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. Deze aanpak van het plein kan op twee manieren worden uitgelegd: als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad en als nieuwe start in het 'gezelliger' maken van de binnenstad. Hoe zien jullie dit en waarom?

Als de gemeente eenheid wil moeten ze het meepakken met herbestrating. Als ze het als apart plein willen zien moeten ze het ook apart aanpakken en er iets anders doen qua uiterlijk of bestrating. De Nieuwe Markt is koud en kil, een cultuurplein moet warm en gezellig zijn.

Wat zou je anders aanpakken dan bijvoorbeeld op de Nieuwe Markt?

Alles. Het tegenovergestelde. Verlichting, schilderwerk etc. kunnen sfeer creëren.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Moet de gemeente überhaupt een rol spelen?

De gemeente moet zich niet met die invulling bemoeien. Misschien evenementen in kaart brengen. Mochten zij het als cultuurplein bestempelen dan hoeven ze alleen maar te faciliteren. Ze mogen wel voorwaardenscheppend zijn.

Is evenementen in kaart brengen geen rol voor de VVV?

Dat kan ook, maar die mogen bijvoorbeeld geen vergunningen uitgeven.

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Ja en nee. De gemeente zou data kunnen veilen, net zoals radiostations FM-frequenties veilen. Grote jaarlijkse evenementen krijgen de eerste optie op een datum en anders worden ze vrijgegeven, maar

als een datum weg is kunnen er geen andere evenementen op die dag worden georganiseerd in de binnenstad. Nu wordt in de Cultuurmaand alles in één maand gepropt, dat is niet de goede manier. Daarom zit het Ear Candy Festival bewust buiten deze maand. Organisaties uit Roosendaal zouden bij de veiling ook voorrang moeten krijgen op organisaties van elders. Op die manier stimuleer je lokale cultuur.

Zou men het Tongerloplein ook als speerpunt moeten nemen voor culturele evenementen?

Als de gemeente zich op een cultuurplein wil richten zeker. Voor een cultuurplein moeten ook soepelere vergunningsregels gelden.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: “de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad” (p.8). Het gemeentelijk rapport ‘Speerpunt Binnenstad’ (2012) verwoordt dit als volgt: “Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom.” Wat is uw visie hierop?

Ear Candy is altijd op de laatste zondag van oktober. Dit is in eerste instantie door Halloween gekomen, maar dit bleek ook een koopzondag te zijn. Dit was voor beide kanten een gelukkig toeval.

Zou dit voor meer evenementen kunnen gelden?

Jazeker. Hier zullen ook horeca en ondernemers het mee eens zijn. Een evenement op koopzondag genereert meer omzet.

Zou dit op het Tongerloplein moeten zijn?

Als het elkaar echt wil versterken moet het in de hele binnenstad plaatsvinden, op dit moment is het Tongerloplein hiervoor qua ligging te ver achtergeschoven. Het is op dit moment voor mensen niet de moeite waard om achter de kerk te gaan kijken. Het plein apart aankleden kan hierbij helpen.

Ook uit de Cultuurnota 2007-2010: “Extra aandacht zal geschonken worden aan de inbreng van kunstenaars bij het realiseren van omgevingsfactoren als bijvoorbeeld bestrating en kunstzinnige toepassingen in straatmeubilair.” Is dit gebeurd? Hoe kan dit (alsnog) gerealiseerd worden en hoe draagt dit bij aan de culturele ontwikkeling?

Dit zou perfect werken. Ik zou als eerste dat kunstwerk weghalen dat er nu staat, dit heeft de meest ongelukkige plek om iets te kunnen organiseren. Kunstenaars meenemen bij de plannen voor herbestrating is zeker een goed idee.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan ‘bruisen’?

Dit zal vanzelf gebeuren als er veranderingen zullen plaatsvinden waar veel media-aandacht voor komt.

De beeldvorming van het plein moet veranderd worden?

Dat denk ik wel. Misschien moet men een apart boekje of Tongerlo-agenda uitbrengen.

Een eigen imago creëren?

Ja, kijk bijvoorbeeld naar het Klokgebouw in Eindhoven. Het moet net als daar een plaats worden waar mensen samen willen komen. Vroeger had het Vrouwenhofpark die functie, nu niet meer. Wat een enorme boost voor het Tongerloplein zou kunnen zijn is de komst van een Cultuurpodium, waar over gesproken wordt. Mensen trekken als deze zaken er eenmaal zijn is aan de organisaties.

Betekent de term *cultuurplein* voor u vooral de fysieke aanwezigheid van culturele instellingen aan het plein of het houden van culturele openluchtactiviteiten op het plein? Waarom?

Allebei. Op het Tongerloplein zit nu eenmaal het enige museum en de enige schouwburg. Verder is er in Roosendaal vrij weinig aan culturele instellingen. Pas als er meerdere culturele openluchtactiviteiten worden georganiseerd mag men het een cultuurplein noemen.

De term *cultuurplein* is nu nog niet van toepassing?

Nee. Er wordt gewoon te weinig gedaan. Er gebeurt meer in de kroegen en op de Markt dan op het ‘cultuurplein’. De term kan pas van toepassing zijn bij 20 tot 30 uiteenlopende evenementen per jaar en dus niet 30 keer muziek.

Hoe zie je dat voor grote totaalevenementen?

Hiervan zou de cultuurpoot goed op het Tongerloplein kunnen plaatsvinden. Bij bijvoorbeeld de kermis, carnaval of de jeugdronde zouden alle optredens plaats moeten vinden op het cultuurplein. Maar dan moet daar wel gelegenheid voor zijn.

Op welke manier(en) zou volgens u samenwerking tussen stakeholders kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein? Concreet; hoe ziet deze samenwerking er uit en met wie? (de belangrijkste partners)

De belangrijkste partners zouden De Moriaan en De Kring zijn. Beiden staan open voor allerlei soorten (lokale) cultuur. Daarnaast ook de gemeente, maar iets minder.

En de overige instellingen rondom het plein?

Nee, met het casino en de winkels hebben wij niks te maken.

En andere organisatoren van evenementen op het plein?

Hiermee hebben wij ook geen contact. Dit is erg Roosendaals, ieder doet zijn eigen ding.

Is het belangrijk dat deze samenwerking en onderlinge communicatie verbeterd wordt?

Als het allemaal op het Tongerloplein gaat gebeuren zeker. Misschien periodiek overleg.

Wie zou bij dit overleg moeten zijn?

Iedereen die er iets wil organiseren. Met stichting Ear Candy lopen wij al vooruit op het beleid door het ontwikkelen van de Cultuurkaart. Op deze Cultuurkaart komen alle evenementen, organisaties, bands, DJ's, kunstenaars, alles wat met cultuur te maken heeft in Roosendaal. Op die manier kunnen organisaties heel makkelijk een band uitzoeken voor een evenement en andersom kunnen bands of kunstenaars zichzelf zo presenteren. Dit zou in combinatie met een agenda kunnen. Als iemand iets wil organiseren zou er een belletje bij de gemeente moeten gaan om te kijken of er op die datum niet al iets anders is.

Hierin zouden gemeente en stichting Ear Candy elkaar goed kunnen helpen?

Zeker. Het ligt er wel aan of de gemeente deze rol oppakt in haar toekomstig beleid. Misschien moet de gemeente een ontmoetingsavond houden voor iedereen die iets wil organiseren op het Tongerloplein. Niet iedereen kent elkaar.

Hoe ziet u regionale samenwerking in relatie tot de ontwikkeling van het Tongerloplein?

Eerst lokaal houden, lokale mensen hebben voorrang op regionale mensen. Maar ik vind wel dat men open moet staan voor regionale initiatieven. Ook regionale initiatieven zouden zich in moeten kunnen schrijven voor de veiling van data zoals ik die eerder noemde.

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

Er vanuit gaande dat het Cultuurpodium er niet komt: zo breed mogelijk houden. Ook Ear Candy Festival richt zich op een zo breed mogelijk publiek.

Zijn er voorbeelden van kunst/cultuuractiviteiten van buiten Roosendaal, die ook goed op het Tongerloplein zouden kunnen plaatsvinden?

Ik zou Koninginnedag in Roosendaal anders invullen. Hieraan kan het cultuurplein bijdragen. Verder vind ik dit moeilijk te zeggen. Misschien is de Amerikanendag in Lepelstraat nog een voorbeeld.

Een themadag dus?

Ja.

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

Ik zou zeggen het amateurveld. Professionele organisaties kunnen zonder problemen een groot plein vullen. Voor lokale stichtingen en amateurgezelschappen is dit anders. Als afwisseling kan wel het professionele veld gebruikt worden. Een gezonde combinatie met nadruk op het amateurveld dus.

Moet de culturele ontwikkeling op het Tongerloplein vooral uitgaan van de vraag (m.n. inwoners) of het aanbod (stichtingen, culturele instellingen) en waarom?

De huidige organisaties overleven omdat ze weten wat de inwoners willen. Maar enquêteren onder inwoners over wat zij willen is nooit verkeerd. Dit mogen we best van kleuterscholen tot aan bejaardenhuizen vragen.

Hoe ziet u (überhaupt) de rol van de burger in de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Zij kunnen zelf ideeën aandragen. De gemeente zou voor dit soort burgerinitiatieven wellicht ook makkelijker een vergunning kunnen afgeven. Belangrijk is wel dat men luistert naar de burger te zeggen heeft.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

Sommige zijn lastig. Beeldende kunst die blijft staan zou denk ik vernield worden. Zelf beelden maken op een middag werkt wel. Actieve vormen werken denk ik beter dan passieve. Dynamisch boven statisch.

Maar niets is uitgesloten?

Nee. Maar bijvoorbeeld bij theater zou men in goed overleg moeten werken met De Kring. Samenwerking, diversiteit en dynamiek.

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

In mijn ervaring betaalt de Roosendaler niet graag voor iets. Wat wel zou kunnen werken is een 'schooipot', een vrijwillige bijdrage. Of dat men de bezoeker zelf de toegangsprijs laat bepalen. Dit gebeurt veel in Amerika. Bij voorkeur echter gratis houden.

Heeft u zelf nog iets dat u kwijt wilt in dit verband?

Het feit dat men het al cultuurplein noemt vind ik onterecht. Als er al een cultuurplein is, dan is dat nu de Oude Markt. Het Tongerloplein heeft echter zeker wel de potentie. Er moet dan wel serieus iets gebeuren. Het is nu meer een doorgang dan een bestemming.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

Stichting Blommenkinders 03-12-12

(Peter Uytdehage, voorzitter & oud-wethouder portefeuille cultuur)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Mijn naam is Peter Uytdehage, ik ben voorzitter van stichting Blommenkinders en daarnaast oud-wethouder. Ik had destijds onder andere cultuur in mijn portefeuille, maar ook de stenen. Wij hadden vroeger als stichting meer belang dan nu. Wij zijn daar ooit begonnen met ons festival in 2007, maar zijn van locatie veranderd omdat wij het plein snel zijn ontgroeid. Aan de andere kant willen wij als stichting door het jaar heen meer evenementen gaan organiseren en daar zou het Tongerloplein misschien geschikt voor kunnen zijn.

Waarom zegt u misschien?

Omdat wij in eerste instantie aan een binnenlocatie denken. Feesten voor vijftigplussers.

U bent met het Blommenkinders Festival verhuisd naar het Vrouwenhofpark, dit kwam puur door ruimtegebrek?

Ja. Het eerste jaar hadden we één podium, het tweede jaar twee. Hierna werd het te klein. Inmiddels zijn we ook bijna uit het Vrouwenhofpark gegroeid. Het Tongerloplein is maar een klein pleintje, leuk voor kleine evenementen.

U ziet uw organisatie dus als voormalig en potentieel stakeholder?

Ja.

Vindt u het Tongerloplein de meest geschikte locatie voor kunst/cultuur in de binnenstad van Roosendaal en waarom vindt u dat?

In Roosendaal wordt veel georganiseerd, maar hele grote evenementen niet of nauwelijks. Draai van de Kaai, wij en daarna wat middelgrote zoals Plein7. Ik denk dat er 1500 man op het Tongerloplein kunnen en die staan er dan ook wel. Daarnaast zijn er grote volksfeesten zoals de kermis, Roosendaals Treffen en ook wel Koninginnedag. Op Ear Candy Festival schijnen 7000 bezoekers af te komen, maar dit zijn 8 kroegen maal 100 bezoekers. Met 1000 bezoekers heb je het dus wel gehad, ik ben er zelf een trouw bezoeker van. In Roosendaal zijn dus weinig grote evenementen, zeker in vergelijking met bijvoorbeeld Breda, waar Breda Jazz, Breda Barst en de Bikers Day grote trekkers zijn.

Is het Tongerloplein voor de kleine evenementen wel de meest geschikte plaats?

Ja, lekker knus en intiem. Alle faciliteiten bij de hand, een natuurlijk podium, de tent. Voor kunst/cultuur is het niet de meest geschikte maar slechts een geschikte plaats. De meest geschikte plaats is de Oude Markt. In vergelijking daarmee heeft het Tongerloplein een ongelukkige zijde aan de kant van het casino, bomen die in de weg staan en slechts één horecaondernemer en één podium. De Oude Markt is groter. De evenementen die hier plaatsvinden trekken ook veel publiek.

Ligt het alleen aan de Oude Markt als locatie op zich of ook aan het soort evenementen daar?

Beide. De kleine evenementen moeten niet op de Oude Markt plaatsvinden, maar noem het Tongerloplein niet 'het cultuurplein', want dat is voor mij de Oude Markt. Wat is cultuur? Is dat een paar shantykooren en wat bands uit de jaren '60? Alles is cultuur.

En die term op het Tongerloplein plakken?

Dat is onterecht.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. Deze aanpak van het plein kan op twee manieren worden uitgelegd: als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad en als nieuwe start in het ‘gezelliger’ maken van de binnenstad. Hoe zien jullie dit en waarom?

Beide. Als het ‘plaspauze-incident’ in de gemeenteraad niet had plaatsgevonden (ik was toen wethouder) was het plein allang op de schop geweest. Dit is namelijk hard nodig. De stenen die er nu liggen zijn mooier dan die in de rest van de binnenstad, alleen liggen ze er scheef in. Ik heb de plannen gezien van Casper Sprong: lekker doen. Dan heb je een mooi pleintje. Niet hét cultuurplein, maar wel een mooi plein.*

Alleen vrees ik wel dat ze er rommelstenen in gaan leggen, het is ook nog eens goedkoper om de huidige stenen alleen mooi recht te leggen.

Kan de herbestrating volgens u ook een nieuwe start in het ‘gezelliger maken’ van de binnenstad betekenen?

Nee. Ik zou eerst de Nieuwe Markt upgraden. Dit moet grote prioriteit hebben.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Moet de gemeente überhaupt een rol spelen?

Zorgen dat het er netjes uitziet en meer niet. Dit zou de gemeente in het Vrouwenhofpark ook mogen doen overigens, hier vinden ook evenementen plaats. Dit is voor de culturele ontwikkeling van Roosendaal veel belangrijker, maar als wij vragen om de kwaliteit van het gras hier te verbeteren geeft de gemeente niet thuis.

Kunt u zowel een sterk als een zwak punt noemen van in het verleden gevoerd cultuurbeleid van de gemeente Roosendaal en aangeven waarom u dit vindt?

De gemeente is heel sterk in het vrijlaten/beschikbaar stellen van de openbare ruimte aan mensen die iets cultureels willen organiseren. Die mensen krijgen alle medewerking en advies van de gemeente, het is een warm bad. Waar ze minder goed in zijn is het langdurig ondersteunen met groter geld van grote, veelbelovende projecten. Toen ik wethouder was ben ik in Breda gaan kijken hoe men omging met cultuur, ik zag hen hierin als groot voorbeeld. De wethouder daar vertelde dat enkele instellingen vijf jaar lang een fors subsidiebedrag kregen. Als je dat perspectief hebt kun je ook iets groots wegzetten. Voor onze stichting geldt dit overigens niet, wij kunnen de eigen broek ophouden. Voor andere stichtingen is dit wel lastig, er wordt in Roosendaal helaas niet groot gedacht.

Zou de gemeente alleen grote evenementen moeten ondersteunen?

Nee, alle evenementen die Roosendaal op de kaart kunnen zetten. Maar met een maximumbedrag van €5000 kun je onvoldoende onderscheidende activiteiten stimuleren. Misschien alleen het eerste jaar, maar de gemeente moet bereid zijn dit uit te bouwen als het veelbelovend is. In Bergen op Zoom bijvoorbeeld doet men dit uitstekend. Het college heeft hier gezegd: wij willen best investeren in cultuur, maar alleen als dit een meerwaarde heeft voor de stad. Want als een evenement een x aantal bezoekers trekt, heeft dit een economische meerwaarde van y. Breda en Bergen op Zoom denken wat dat betreft op een hoger niveau mee met grote, onderscheidende evenementen. Met stichting Blommenkinders verkopen wij nu kaartjes tot in Limburg en Friesland, maar dit heeft tijd nodig.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: “de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad” (p.8). Het gemeentelijk rapport ‘Speerpunt Binnenstad’ (2012) verwoordt dit als volgt: “Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom.” Wat is uw visie hierop?

Cultuur kan ondersteunend werken. Wat betreft de binnenstad moet men steeds de vraag stellen: waarom komen mensen en hoe hou je ze vast? Dit is in Roosendaal gruwelijk misgegaan.

Waar ligt dit volgens u aan?

Aan meerdere dingen. Het belangrijkste van een product is dat mensen het de moeite waard vinden om er naartoe te komen. Ik schrok toen ik de binnenstad in mijn portefeuille kreeg, niemand kon mij vertellen hoeveel bezoekers de binnenstad trok, wanneer die bezoekers kwamen en waar ze liepen. Ook de winkeliers wisten niets van elkaar. Maar waarom komen mensen niet naar de binnenstad als product: ten eerste hebben we Rosada neergezet. Aan de andere kant staat nu ook de Oostpoort met leuke winkels. Dan is er ook nog het Action-drama. De Action is uit het centrum weggetrokken naar de ring, naast de Aldi en Micro Elektro. Op die ring zijn hierdoor nu opstoppingen. Er ging dus een trekker uit het centrum weg, er werd file gecreëerd en mensen gaan hierdoor nu liever naar een andere stad.

De beste binnenstad op dit moment is Maastricht. Ten opzichte van Roosendaal ziet het er daar beter uit, zit er een enorm assortiment aan winkels, is er veel horeca en zijn er bioscopen en theater.

Cultuur dus?

Je hebt daar alles. Wat gebeurt daar dus: mensen gaan er een weekend of midweek heen, hotels zitten vaak vol. Hier zou Roosendaal van kunnen leren. In Bergen op Zoom ga ik al twintig jaar winkelen. Ik doe dat door winkels zoals platenzaak De Waterput.

Speciaalzaken die onderscheidend zijn?

Ja. Naar die platenzaak komen mensen uit Zeeland en België ook. Dit is een publiekstrekker, maar bijvoorbeeld Media Markt zet veel meer zoden aan de dijk. Die hebben wij in Roosendaal ook niet. En wat ik net ook bij Maastricht aanhaalde: het ziet er in Roosendaal allemaal minder mooi uit.

En de combinatie met cultuur?

Die kan net een extra duwtje geven, maar het winkelaanbod is het allerbelangrijkste en dat is in Roosendaal een minpunt aan het worden.

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Dat is niet noodzakelijk in dit verband. Je moet iedereen die zich met cultuur bezig wil houden zijn eigen gang laten gaan. Het Tongerloplein gaat er straks mooier uitzien en dat is prima, maar ik zou als gemeente mijn geld steken in de Oude Markt als cultuurplein. Hier kan alle horeca meeprofiteren en hebben evenementen ruimte om te groeien. De terrassen maken het daar ook veel gezelliger.

En meer terrassen op het Tongerloplein plaatsen?

Waar moet je die wegzetten? De tuin ontsluiten zou wel meer mensen trekken. Maar dit had ten tijde van het plan Bedaux (2009) uitgevoerd moeten worden, toen was iedereen laaiend enthousiast. Bijna vier jaar later is er nog steeds niets gebeurd. De kunstwerken die we destijds hebben laten maken liggen nog steeds in depot.

Maar denkt u dat een nieuwe cultuurnota dit kan versnellen?

Nee. Eerst dat plein opknappen en de rest komt vanzelf.

En de gemeente moet verder enkel faciliteren?

Ja, dat doen ze goed. Alleen moeten ze misschien na gaan denken over wat voor soort grote evenementen de binnenstad nodig heeft. Wij komen met het Blommenkinders Festival bijvoorbeeld niet terug naar de binnenstad, want wij hebben niets met de horeca te maken, net als Breda Barst.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan 'bruisen'?

Leuke evenementen wegzetten, net als bij winkels. Zet iets leuks weg en mensen komen wel. Mensen zijn continu op zoek. Ik heb als wethouder altijd gezegd dat er enorm veel te doen is in Roosendaal en de huidige wethouder zegt dit ook. Dit is ook zo. Maar er is nog véél meer te doen in Bergen op Zoom en Breda. Terwijl hier een Shantykoor zingt staat Gebouw-T wekelijks vol met betalende bezoekers. Dat hebben wij niet.

Zou de komst van een poppodium dan een goede zet zijn?

Nu niet meer. We zijn er mee bezig geweest, maar intussen lagen de bouwplannen voor Gebouw-T er al. Om nu nog een poppodium in Roosendaal te krijgen: mission impossible. De kwaliteit van wat er voor jongeren in Roosendaal gebeurt is minder dan in Bergen op Zoom. Ook in de kroegen gebeurt daar meer dan hier. Je moet ook rekening houden met het feit dat jongeren steeds meer in andere steden gaan stappen.

Hoe ziet u regionale samenwerking in relatie tot de ontwikkeling van het Tongerloplein?

Lokale samenwerking tussen verenigingen bestaat bijna niet. Zo willen bijvoorbeeld sommige harmonieorkesten niet samen werken. Er is onderlinge kift en jaloezie. Twee jaar geleden heeft stichting Blommenkinders gepoogd om met Roosendaal Zingt te gaan samenwerken. Na enkele gesprekken bleek dit niet te werken, toen hebben we dat gestaakt. Regionale samenwerking is er nog minder. Elke stad wil er voor zichzelf iets moois van maken. Wat betreft cultuur is die strijd door Roosendaal verloren.

En als we niet kijken naar organiserende stichtingen maar naar de professionele instellingen?

Ook zwaar onvoldoende. Door samenwerking zou men elkaar zeker kunnen versterken. In de St. Jan kwam een culturele instelling. Die hadden afspraken over een bepaald subsidiebedrag en een termijn. Die kwamen bij mij als wethouder vragen om meer. Maar geen andere instelling wilde helpen om deze draaiende te houden. We probeerden mensen op elkaar in te laten haken, maar tevergeefs.

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

Je moet gewoon van alles proberen. Met stichting Blommenkinders richten wij ons op 55+ers. Mensen die bewust de jaren '60 en '70 hebben meegemaakt. Maar we trekken ook veel jongeren die de muziek uit die tijd te gek vinden. Eigenlijk richten we ons dus nu op de algemene liefhebber van muziek uit die tijd. Dit hebben wij gaandeweg ontdekt. Op het Tongerloplein richt men zich nu al op alle leeftijdscategorieën. Misschien programmeert men soms wel eens te breed, zoals bij Plein7.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

Je kunt eigenlijk maar een half jaar gebruiken om er iets te organiseren. Je kunt er van alles organiseren, maar je moet niet speciaal gaan zoeken. Hét cultuurplein vind ik het niet. De herstructurering gaat ook niet meer publiek trekken, het ziet er alleen wat vriendelijker uit.

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

Waarom niet, zet er een hek omheen en je bent klaar. Het plein is te klein om er echt spectaculaire dingen weg te zetten. Als Plein7 entree zou vragen en zijn bierprijs zou verlagen (net als stichting Blommenkinders) zou dat naar mijn idee verstandiger zijn dan gratis toegang verlenen met een hogere bierprijs. In Roosendaal is overigens ook de publiciteit ook vaak slecht geregeld.

Zou de gemeente hier een rol bij kunnen spelen?

Die zou misschien als 'helpdesk' kunnen fungeren. Maar van bijvoorbeeld het Cultuurbureau werd helaas te weinig gebruik gemaakt. Het is belangrijk dat er goede mensen zijn die zich ermee bezig houden. Het is fantastisch dat de mensen in Bergen op Zoom het poppodium van de grond hebben gekregen. Wat ik als belangrijkste in dit gesprek bij mezelf naar boven hoor komen is: het is een leuk pleintje, maar overschat het niet.

Dus het cultuurplein zal nooit een speerpunt moeten worden waar men zich mee onderscheidt?

Nee, het cultuurplein blijft voor mij de Oude Markt. En qua investering heeft de Nieuwe Markt het meeste nodig. Het jammere is ook dat er te weinig mensen zijn die goede ideeën willen pikken van andere steden. Daarnaast moet men meer budget uittrekken voor projecten als men daar echt iets mee wil bereiken. En de winkeliers kunnen ook acties organiseren. Als je 100 euro uitgeeft krijg je 5 euro korting op de toegangsprijs van een groot evenement bijvoorbeeld. Dit zou je ook aan parkeren kunnen koppelen, hier is ook veel over te doen.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

De Moriaan* (*spreekt ook voor stichting Roosendaal Zingt) 04-12-12

(Marielle Mulder, eigenaar)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Mijn naam is Marielle Mulder, ik ben eigenaar van De Moriaan en ik vind het belangrijk dat cultuur hier een warm hart toegedragen wordt. Dat is ook de belangrijkste reden dat ik hier zit. Vanuit onze organisatie speelt het zeker mee dat het plein voor onze deur ligt, maar als persoon vind ik de culturele ontwikkeling erg belangrijk.

Vindt u het Tongerloplein de meest geschikte locatie voor kunst/cultuur in de binnenstad van Roosendaal en waarom vindt u dat?

Ja, hier ligt het meeste bij elkaar. Ik had graag op de plaats van het oude politiebureau het Centrum voor de Kunsten nog zien herrijzen. Ook zou je de St. Jan wat meer moeten kunnen betrekken. Dan heb je veel gezichtsbepalende panden met een culturele functie.

Het toevoegen van extra culturele functies aan bestaande gebouwen zou een stimulans zijn?

Dat zou de motivatie van mensen om er naartoe te gaan kunnen verhogen. Ik denk in eerste instantie aan het openen van de tuin. Hierdoor kun je het museum beter benutten en dit draagt bij aan het creëren van een cultureel hart. Ook heb ik wel eens gezegd dat de St. Jan aan de pleinkant open zou moeten zijn, op dit moment zijn er veel achterkanten aan het plein. Dit zou het plein al meer 'smoel' geven. Misschien zou de VVV in de St. Jan gevestigd moeten zijn, dan moet iedereen die naar de stad komt daar ook zijn. Nu zit er een cateraar in, dus heeft het een andere functie.

U noemde ook het openen van de tuin als stimulans?

We hebben de laatste jaren regelmatig activiteiten in de tuin gehouden waarbij we merkten dat inwoners het bestaan van dit mooie stukje Roosendaal niet kennen. Als men hier in zou kunnen gaan men dit ook doen, waardoor de verblijfswaarde van het plein omhoog gaat.

Betekent de term *cultuurplein* voor u vooral de fysieke aanwezigheid van culturele instellingen aan het plein of het houden van culturele openluchtactiviteiten op het plein? Waarom?

Beide. Je moet de cultuur er naartoe brengen, maar los daarvan is het wel een authentiek stukje Roosendaal.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. Deze aanpak van het plein kan op twee manieren worden uitgelegd: als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad en als nieuwe start in het 'gezelliger' maken van de binnenstad. Hoe zien jullie dit en waarom?

Ik vind dat het plein wel een eigen uitstraling mag hebben. Als je het een cultuurplein wilt maken mag je een uitzondering op uniformiteit maken, maar alles is verbetering. Als het gemeentelijk beleid is om alles uniform te maken, wie ben ik dan om te zeggen dat dit niet zo moet zijn? Als men zegt dat wij het opknappen van het plein als De Moriaan zelf zouden moeten betalen denk ik: die mensen hebben het niet begrepen. Natuurlijk heb ik er ideeën over, maar uiteindelijk beslist de gemeente. Ik hoop dat ze

wel kijken bij andere gemeenten, we hoeven het wiel niet opnieuw uit te vinden. We moeten ook niet naar elkaar wijzen, maar het samen oplossen.

U ziet de gemeente als belangrijke samenwerkingspartner?

Ja.

Bedoelt u dit alleen qua herstructureren van het plein, of ook qua culturele ontwikkeling?

Uiteindelijk moeten zij de vergunningen afgeven. Met elkaar in gesprek blijven is dus erg belangrijk.

Op welke manier(en) zou volgens u samenwerking tussen stakeholders kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein? Concreet; hoe ziet deze samenwerking er uit en met wie? (de belangrijkste partners)

Stichting Activiteiten Tongerloplein, Roosendaal Zingt (ook omdat zij al 20 jaar culturele activiteiten ontwikkelt), het museum, ik ben ook het CvK erbij aan het betrekken omdat ik hen qua locatie nu verstoep vind zitten, daarnaast zullen zij om leerlingen te werven ook zelf naar buiten moeten treden. Dit voorjaar hebben we een middag met leerlingen van hen georganiseerd, dit verliep goed.

Het Tongerloplein is hiervoor de geschikte locatie wat u betreft?

Ja. Er zijn ook beeldend kunstenaars in de stad, maar op dit moment zit iedereen versnipperd. Als je het centreert weten mensen waar ze moeten zijn. De schouwburg is van de gemeenschap, die zou altijd open moeten zijn.

Kunt u ook iets vertellen over de stuurgroep die u aan het opzetten bent?

Wij zijn met mensen op het Tongerloplein een stuurgroep begonnen omdat krachten bundelen in crisistijd het belangrijkste is. Hierin werken we samen met SAT, Roosendaal Zingt, het museum en de schouwburg. Samen willen we een format maken voor de culturele invulling van het plein. Ook extern zijn hier nog mensen bij betrokken, bijvoorbeeld Ruud van Osta (voormalig Prins Carnaval, oud-werknemer De Moriaan). Het bestuur bestaat nu in de opstartfase uit vijf man, we willen dit later terugbrengen naar drie. Het zijn er nu vijf omdat we het programma in het voorjaar al willen gaan draaien.

Hierin is van elke organisatie iemand vertegenwoordigd?

Ja. Ad (directeur De Kring) en ik zitten zelf niet in dit bestuur, hier hebben we bewust voor gekozen. Mijn bedrijf vraagt van mij op dit moment dat ik hier ben. Deze nieuwe stichting gaan we wel langs alle kanten voelen. We opereren waarschijnlijk onder SAT, omdat dit de lading dekt. Het moet uiteindelijk wel een nieuwe naam krijgen, dan is het naar buiten toe duidelijk dat het anders is.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: “de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad” (p.8). Het gemeentelijk rapport ‘Speerpunt Binnenstad’ (2012) verwoordt dit als volgt: “Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom.” Wat is uw visie hierop?

Dit kan zeker. Je kunt culturele evenementen laten uitwaaiëren over de stad. Je houdt bijvoorbeeld een antiekmarkt op het plein en laat mensen in Dickens-stijl door de stad lopen.

Dat uitwaaiëren zou dus mensen naar het plein trekken?

Ja. Maar je moet dat met elkaar doen. Ik denk dat de gemeente graag een winkelstad wil zijn, maar daarin hebben ze eigenlijk al de boot gemist. Kleine winkels overleven niet meer door hoge huren en het is zoveel op de schop geweest dat mensen liever in Bergen op Zoom of Etten-Leur gaan winkelen. Dit is nooit zo geweest. De winkeliers kijken boos naar Rosada, maar je zou het andersom moeten zien. De mensen die een dagje naar Rosada gaan zouden ook naar de binnenstad getrokken moeten worden, dan heeft iedereen er profijt van. Er zou een spinnenweb-format over de binnenstad gelegd moeten worden dat mensen erheen trekt en hen daar vangt. Hierin kunnen winkelen en cultuur elkaar versterken. Naar elkaar wijzen heeft geen zin. Daarnaast mis ik ook de trots van de Roosendaler op zijn binnenstad. Kijk naar wat er is in plaats van wat er mist.

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Ja, ik denk dat ze een richtlijn moeten geven. Ze kunnen dit ook aan de stuurgroep laten, maar dan moet die wel weten dat de gemeente er ook mee in kan stemmen. Er moet dus wel ergens beleid zijn.

Bedoelt u: de gemeente maakt beleid en de stuurgroep geeft hier invulling aan?

Volgens mij heeft de gemeente de Cultuurraad de opdracht gegeven dit allemaal in kaart te brengen. Zij weten bijvoorbeeld wat er moet gebeuren met het museum als je ook dat stukje cultuur wilt behouden. Voor een half miljoen aan het museum verbouwen om er überhaupt iets in te kunnen faciliteren en daarbij de culturele functie verliezen moet je niet willen denk ik. Maar naar dit prachtige pand op deze prachtige locatie komen geen mensen, dus er gaat ergens iets niet goed. Met alle

respect, maar een museum waar je nog geen kopje koffie kunt drinken zie je nergens. Dan ben je stil blijven staan. Dit moet je wel vorm willen geven.

Is dat vormgeven de rol van de gemeente?

Ja. Zij zijn in dit voorbeeld ook eigenaar van het pand, dus zij moeten hier iets mee. Ik vind het wel leuk om hierbij mee te denken. Ik heb als pilot twee partijen in het Tongerlohuys, een bruiloft en een receptie. Dit vergt heel wat werk, omdat er facilitair niets is. Toch wil ik dit graag doen, ik kan deze partijen hier niet aanbieden en deze locatie ligt naast de onze.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan 'bruisen'?

Dan moeten er wekelijks activiteiten zijn.

Het hele jaar door?

Ja. Eén keer per week. Maar dit gaan we zeker in het begin nog niet halen. Nu hebben we dit elk weekend in de periode van mei t/m september, met uitzondering van de zomervakantie. Dit blijft. Daarnaast is december een uitgelezen maand voor activiteiten. Over de invulling van de activiteiten heeft het afgelopen vrijdag opgerichte bestuur van onze stuurgroep het bewust nog niet gehad, hiervoor is het te vroeg. De volgende vergadering gaan we het hierover hebben. We willen wel direct na de herstructurering van start met een programma, dus we kunnen hier niet mee wachten.

Staan de neuzen binnen de stuurgroep wat dat betreft dezelfde kant op?

Ja, alle leden versterken elkaars culturele voeding.

Hoe ziet u regionale samenwerking in relatie tot de ontwikkeling van het Tongerloplein?

Bedoel je dat de provincie zich hier ook over uit laat?

Dat zou kunnen, of andere gemeenten?

Bij de afgelopen editie van Plein7 is de samenwerking gezocht met Gebouw-T (Poppodium Bergen op Zoom). Zij zitten in een moeilijk pakket op dit moment en vroegen zich af of ze met ons konden praten om elkaar te versterken. Dit betekent dat je dubbelactiviteiten maakt. Zij presenteren het daar en wij hier, hierdoor kun je het goedkoper aanbieden. Ik denk constant dat je het in samenwerking moet zoeken. Ook zijn we bij de laatste editie van Plein7 de samenwerking aangegaan met Roosendaal Zingt.

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

Zo breed mogelijk, van 8 tot 80. Ik zeg wel eens: een frikandel is ook cultuur. Hiermee wil ik maar zeggen: je moet het heel breed zien, cultuur is van iedereen.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

Alles moet in ieder geval bespreekbaar zijn. Het bestuur van de stichting kan dan kijken of iets wel of niet past. Het moet geen braderie worden, dus we zeggen niet dat we helemaal niets zullen weren. Maar we beoordelen elk evenement op zich.

Moet de culturele ontwikkeling op het Tongerloplein vooral uitgaan van de vraag (m.n. inwoners) of het aanbod (stichtingen, culturele instellingen) en waarom?

Beide. De stuurgroep gaat het voeden, maar elke burger met een leuk idee is welkom. Als je betrokkenheid onder burgers creëert, dan is de slagingskans alleen maar groter.

Gebeurt dit nu ook al?

Ik probeer het er in ieder geval met mensen over te hebben. Voor mijn part kunnen alle mensen ideeën op een website zetten waarna wij deze vervolgens in het bestuur bespreken. Dit is ook een groeiproces, de kalender hoeft niet direct vol van januari tot december, maar dit zou uiteindelijk best kunnen.

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

Dit zal door elkaar lopen. Van oudsher doet de stad meer qua amateurveld, maar met de schouwburg en het museum heb je een professionele poot aan het plein die je ook zeker nodig hebt voor het format.

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

Hier denken we nog over na omdat dit eigenlijk niet het juiste format is. De Roosendaler is hier ook de persoon niet naar. Als ergens voor betaald moet worden staat hij op zijn achterste benen. Ik denk wel eens aan entree heffen om het soms financieel te kunnen draaien. Hier zitten overigens ook veel haken en ogen aan, buiten het feit dat het dan niet meer zo vrij toegankelijk is. Als je cultuur uit wilt dragen is dit misschien op termijn niet de bedoeling. Misschien zou dat slechts bij enkele evenementen op jaarbasis zo moeten zijn.

Zou u het plein nu al omschrijven als cultuurplein?

Ja, want zo noemt men het al. De stad zet het amateurveld hier in de spotlights. Maar om het écht een cultuurplein te laten zijn moet er meer gebeuren.

Denkt u dat de gemeente zich met een cultuurplein als trekker op de kaart kan zetten?

Ja. Ik denk dat het nu gewoon moet gebeuren en dat men er ook voor moet durven gaan. Als ik kijk naar hoe culturele openluchtevenementen in Bergen op Zoom tot in de wijde omgeving publiek trekken denk ik: dat kan hier ook. En zeker met de culturele instellingen aan dit plein. Je bent ook afhankelijk van financiële impulsen. Met Plein7 heb ik een tiental grote sponsors waarmee ik nu praat om ze over de hele cultuurgroep heen te trekken. Voor een bedrijf is het interessanter om een cultureel hart in de binnenstad te sponsoren dan telkens een los evenement. Ik ben ook al vijf jaar bezig om het casino te betrekken. Hier zijn destijds zwart op wit afspraken over gemaakt die nergens meer te vinden zijn, dit is heel apart. Zij zouden culturele evenementen namelijk ook financieel ondersteunen als tegenprestatie voor het feit dat zij deze locatie mochten betrekken. Het eerste jaar van Plein7 hebben zij het hoofdpodium gesponsord. De jaren daarna vroegen zij zich op het hoofdkantoor in Den Bosch af of dit publiek hun doelgroep wel was. Ze zeiden wel dat hierover te praten valt als de gemaakte afspraken boven tafel komen.

En deze afspraken liggen bij de gemeente?

Ja.

Wat vindt ervan dat zowel het casino als De Biggelaar eigenlijk weinig belang bij dit onderwerp hebben?

Jammer. Ik denk dat ze, als zij hier wel in mee zouden gaan, een positief signaal afgeven richting de gemeenschap.

Wilt u verder nog iets kwijt over dit onderwerp?

Nee, er is al zo veel over gezegd. Ik vind het goed dat je al deze informatie bundelt en iedereen die ik spreek is enthousiast dat jij hiermee bezig bent. We gaan jouw onderzoek zeker gebruiken in de stuurgroep. Er zijn al zoveel handvaten aangereikt, ik heb nog een plan liggen van twaalf jaar geleden. Nu moet er dan eindelijk maar eens iets mee gebeuren.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

Sundance Entertainment & Events 10-12-12

(Mark van Dooren, eigenaar)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Mijn naam is Mark van Dooren, eigenaar van Sundance Entertainment & Events. Wij zijn een evenementenbureau en verlenen regelmatig onze diensten bij (culturele) evenementen in de stad, ook op het Tongerloplein.

Hoe moet ik dat zien?

Soms als facilitator, soms als mede-organisator en we verzorgen vaak ook een stukje advies voor de organisaties die er bezig zijn.

Dus jullie hebben belang bij culturele ontwikkelingen?

Zeker.

Vindt u het Tongerloplein de meest geschikte locatie voor kunst/cultuur in de binnenstad van Roosendaal en waarom vindt u dat?

Ja, als pleinfunctie zeker. Aan de andere kant vind ik het Emile van Loonpark ook geschikt. Hier is al een kiosk en een grasveld, hier zou meer moeten gebeuren. Hier zitten bijvoorbeeld ook de bibliotheek en wat andere culturele organisaties.

En andere pleinen in de stad?

Die hebben een andere functie, de Nieuwe Markt is een marktplein, ondersteunend aan het winkelgebied en de Oude Markt is een horecaplein. Dan is er nog het Kadeplein, maar dat mist nog een eigen identiteit.

Het Tongerloplein heeft die eigen identiteit al wel?

Ja, zeker met De Kring, St. Jan en Moriaan eromheen. Het voordeel is ook dat het niet zo massaal is. Als er op cultureel gebied iets experimenteels georganiseerd wordt moet het niet immens groot zijn, maar juist intiem.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. Deze aanpak van het plein kan op twee manieren worden uitgelegd: als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad en als nieuwe start in het 'gezelliger' maken van de binnenstad. Hoe zien jullie dit en waarom?

Ik zie het als afsluitingsdeel. Dit een nieuwe start noemen vind ik te makkelijk. Men zou goed moeten kijken naar hoe bestaande elementen gebruikt gaan worden en wat men nog wil realiseren. Het is belangrijk dat er goede voorzieningen komen en dat men een strategische keuze maakt in materialen en voorzieningen, zoals stroom, water en afvoer.

Zou men dus vóór de aanpak van het plein moeten weten wat men hier nou eigenlijk mee wil?

Ik vind van wel. Ik denk wel dat hier goed over nagedacht wordt, maar vaak eenzijdig. Dit mag wel wat breder. Inventariseren wat je er gaat doen, overleggen met de mensen die er iets willen gaan doen en op die kennis voortborduren.

Bedoel je de gemeente als je het over 'eenzijdig' hebt?

Ja en ook overleggen met maar één partij.

Zou Sundance hierover mee willen praten?

Ja, wij kijken er anders tegenaan dan bijvoorbeeld een theatergroep, terwijl naar hen wel geluisterd wordt.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Moet de gemeente überhaupt een rol spelen?

Er wordt nogal snel in subsidies gedacht. Ik vind dat er de laatste jaren teveel geld naar cultuur zonder inhoud is gegaan in Roosendaal. Men organiseert dan iets omdat ze subsidie hebben, maar denkt niet na over wat ze gaan doen. Dit levert geen rendement op voor de gemeenschap. Subsidies helemaal weghalen is ook geen oplossing. De gemeente moet een stukje platform bieden aan het amateurleven. Zorgen dat zij niet tegen problemen aanlopen, faciliteren en een stukje begeleiden. Het culturele leven in Roosendaal bestaat meer uit denkers dan uit doeners, dus er is een stukje sturing nodig.

De gemeente maakt mogelijk?

Ja, zij kan misschien ook ruimte ter beschikking stellen. Bijvoorbeeld het Mariadal, hier zou men culturele organisaties kunnen huisvesten. Wellicht zelfs semicommercieel. Het verenigingsleven hopt op dit moment van plek naar plek.

Zouden verenigingen in dit kader beter samen moeten werken?

Op een bepaald gebied wel, maar in hoeverre kun je ze tot samenwerking dwingen? Wij weten uit de praktijk dat het niet werkt, zelfs niet als kostenbesparing. Overlap in gebruik van materialen kost sowieso arbeid. Daarnaast moet je mensen die iets willen organiseren koesteren en hun eigen ding laten doen. Geen samenwerking opdringen ten koste van eigen identiteit. Dit geldt ook voor data waarop iets georganiseerd wordt, dit hoeft niet allemaal samen te vallen.

Kunt u zowel een sterk als een zwak punt noemen van in het verleden gevoerd cultuurbeleid van de gemeente Roosendaal en aangeven waarom u dit vindt?

Wij hebben ons de laatste jaren meer op evenementen dan op cultuur gericht. Het nadeel vind ik dat de gemeente door het verloop van colleges nooit duidelijk is geweest. Er zat geen lijn in. Een duidelijk beleid en een visie is heel belangrijk en hier moet men zich ook aan vasthouden. Wat ik verder negatief vind is het afschaffen van het Roosendaals Treffen. Hier konden alle verenigingen zich presenteren, wat extra nodig is nu ledenaantallen teruglopen.

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Als men zich hieraan vasthoudt wel. Er worden in Roosendaal veel nota's gemaakt waarmee niet wordt gehandeld.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: "de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad" (p.8). Het gemeentelijk rapport 'Speerpunt Binnenstad' (2012) verwoordt dit als volgt: "Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom." Wat is uw visie hierop?

Ja en nee. Er zijn nota's die teveel naar elkaar toe geschreven zijn. Je kunt dit wel op papier zetten, maar er iets mee doen is een tweede. Je zou beter 'moet samengaan' kunnen schrijven dan 'kan samengaan'. Ik mis de doeltreffendheid, men zou specifieke doelstellingen moeten benoemen. Maar meer traffic in de stad creëren doe je niet door een shantykoor op het Tongerloplein te zetten. Dit kan wel met bijvoorbeeld een festival op een koopzondag.

Koopzondag is dus een geschikt moment hiervoor?

Ja, maar ook op andere zondagen. Als er op veel plekken in de stad tegelijk iets te doen is gaan mensen op pad en dan is winkelen niet eens de hoofdactiviteit. Dit bijt elkaar niet en trekt een grotere groep mensen aan in plaats van dezelfde groep mensen waar iedereen zich nu op richt.

Uit de regio?

Uit de regio en uit Roosendaal. Bij cultuur hoort ook horeca en die vind ik in Roosendaal slap en achterhaald. Ik mis identiteit binnen de horeca. Op de Oude Markt zitten zes kroegen die hetzelfde doen, terwijl De Moriaan elke dag bezig is mensen naar de zaak te trekken op verschillende manieren. Hier gebeurt tenminste wat.

Dit zouden meer ondernemers moeten doen?

Ja, dat zouden meer ondernemers moeten doen, dat brengt meer mensen naar de stad. Naar andere steden gaan mensen blind en dan hebben ze toch een leuke dag. Als ik op zondag door Roosendaal loop zie ik alleen maar dichte deuren. Dit zit in de breedte, niet alleen bij cultuur.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan 'bruisen'?

De term 'cultuurplein' zou ik alleen in een interne nota zetten, maar niet hardop roepen, want dat schrikt mensen af om er iets anders te doen. De term cultuur is bij veel mensen nog te veel gelinkt aan 'creatief met klei, hout en potjes'. Op het Tongerloplein kan veel meer gebeuren dan dat. Je zou het wel cultuurplein kunnen noemen door de aanwezigheid van de culturele instellingen, maar vanuit de evenementenkant gezien zou ik dit niet doen. Organisatoren kiezen zelf een geschikte locatie uit en de gemeente kan daarna kijken of ze die activiteit daar willen, maar zij mag vooraf niet belemmeren door ergens een term op te plakken. Als een nota verkeerd geïnterpreteerd wordt, heb je een probleem bij het binnenhalen van leuke dingen.

Op welke manier(en) zou volgens u samenwerking tussen stakeholders kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein? Concreet; hoe ziet deze samenwerking er uit en met wie? (de belangrijkste partners)

Meestal De Kring en voor mij ook De Moriaan. Wij organiseren niet veel, wij faciliteren veel. Deze twee partijen zijn dan degenen waarmee wij aan de slag gaan. Cultuurclubjes komen bijvoorbeeld bij De Moriaan met een idee, die vinden dat leuk en komen zo weer bij ons terecht. Degenen die iets willen organiseren hebben vaak geen geld, dus indirect of door sponsoring zijn we er altijd wel bij betrokken.

Hoe ziet u regionale samenwerking in relatie tot de ontwikkeling van het Tongerloplein?

Voor het Tongerloplein zie ik dat niet zitten, voor de stad Roosendaal wel. Regionale afstemming is goed, concurrentieslagen tussen steden om dingen binnen te halen is niet goed. Doe als stad gewoon wat je kan en maak strategische keuzes.

Als een evenement dan naar een andere stad gaat, zou Roosendaal hier dan ook van kunnen profiteren?

Nee. We kunnen wel het regiogebied als geheel promoten, kijk bijvoorbeeld naar de Brabantse Waldag, waarvan de dorpen profiteren. Dit mag nog wel meer gebeuren, het draagt bij aan de beleving van het gebied en daardoor ook je stad.

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

Wij zouden zelf geen evenement verzinnen om op het Tongerloplein te doen. Als we iets doen zal dat grootschaliger zijn, we zijn een commercieel bedrijf. Ik denk niet dat activiteiten op het Tongerloplein te experimenteel moeten zijn. Als in De Kring iets moeilijks geprogrammeerd wordt zit er maar 20 man. Dit moet wel blijven gebeuren, maar dan juist op een Koopzondag ofzo en niet op een moment dat je ook echt publiek wilt trekken. Naar dit soort keuzes en plannings zou beter gekeken moeten worden.

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

Wij proberen veel de lokale clubs te benaderen. Ik merk wel dat die niet echt kunnen schakelen. Als je ze een jaar van tevoren benadert met een leuk idee, krijg je te horen dat het niet in het programma past, terwijl ik denk dat ze daar toch geld mee kunnen verdienen. Het kost daardoor veel meer tijd en energie om dat lokale veld van de grond te krijgen. Maar wij hebben dit ervoor over, iets professioneels boeken is te makkelijk. Daarnaast brengt het lokale veld ook veel publiek op de been.

Moet de culturele ontwikkeling op het Tongerloplein vooral uitgaan van de vraag (m.n. inwoners) of het aanbod (stichtingen, culturele instellingen) en waarom?

Uitgaan van de vraag. Hier wordt nog te veel weggezet waar niemand op af komt en het ligt altijd aan anderen. Dit bedoel ik ook met het slimmer verdelen van subsidies.

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

Begin er niet aan. Iedereen wil (zeker op cultureel gebied) voor een dubbeltje op de eerste rang, dit is men gewend. Als je in dit verband ergens entree vraagt draaien mensen gewoon om, wij hebben dit zelf gezien bij de Kerstmarkt vorig jaar.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

In Roosendaal is er van alles wel een beetje en dat is goed. Ik weet niet precies wat wel en niet werkt. Voor mijn gevoel werkt dans in Roosendaal niet goed, maar als dit gaat leven (bijvoorbeeld door de danswinkel in de Molenstraat) kan dit best weer gaan leven. Er moeten gewoon mensen mee bezig zijn en aan de kar trekken. Op die manier kan cultureel en commercieel best samengaan. Het is ook altijd de vraag hoe je mensen het beste kunt bereiken. Wat mij betreft moet dat in cultureel opzicht altijd gebeuren op een plaats waar men samenkomt, want dan ontstaan er nieuwe ideeën. Met bijvoorbeeld social media kun je veel leuke dingen, maar ik zie er ook een beetje de doodsteek in voor de culturele kant, ideeën ontstaan door samenkomst van mensen en niet door een berichtje te sturen.

Moet zo'n samenkomst ergens binnen gebeuren of kan dit ook op het plein?

Beide. Wij zijn Kunsten onder 1 Dak aan het organiseren in de Wenneker, dit is dus een binnenvoorbeeld. Maar in het buitenseizoen zou je het Tongerloplein hiervoor zo veel mogelijk moeten benutten. En dat kan al heel simpel: door een stukje beleving te brengen daar. In Palm Parkies gaat subsidie, maar dit wordt georganiseerd door een commerciële partij uit België. Geef die subsidie aan die paar goede bands die er zijn of aan een partij die zonder winst een goede programmering weg zet op het Tongerloplein en je hebt dé ontmoetingsplek van Roosendaal. Het is te makkelijk om een concept over te nemen en om te roepen: 'dat kunnen wij ook'. Als je het kan, denk dan ook eens na over hoe je het daadwerkelijk gaat doen.

Beleving op het Tongerloplein versterken is dus belangrijk?

Dat is een pré, maar op de juiste manier. De subsidies lopen via de Cultuurraad, maar misschien moet dan gezegd worden: we maken een jaarlijks budget voor het Tongerloplein waarvan gebruik gemaakt kan worden. Of juist facilitair mogelijkheden bieden aan groepen zonder subsidie. Ik hoop dat het geen prestigeproject wordt en dat de juiste keuzes gemaakt worden richting de toekomst. Men moet over 10 jaar kunnen zeggen: 'dat hebben we goed gedaan'.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

Clemens Lankreijer 10-12-12

(Clemens Lankreijer, beeldend kunstenaar & lid BKC)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Mijn naam is Clemens Lankreijer, ik kom niet uit Roosendaal maar woon er al 25 jaar. Sinds een aantal jaar ben ik actief beeldend kunstenaar en bestuurslid en penningmeester van het BKC. Beeldend kunstenaars hebben uiteraard belang bij het kunst- en cultuurbeleid van de gemeente, vandaar dat ik meedoe. Ik wil erbij vermelden dat ik wel uit persoonlijke titel spreek, we hebben niet een officieel standpunt vanuit het BKC.

Vindt u het Tongerloplein de meest geschikte locatie voor kunst/cultuur in de binnenstad van Roosendaal en waarom vindt u dat?

Het ligt eraan wat je er wilt doen. Wat we missen is een grote kiosk op de Oude Markt. Dat zou veel beter zijn. Nu staat er een in het Emile van Loonpark, maar daar gebeurt bijna nooit wat. Een voorbeeld van wat ik bedoel is Roermond. Daar gebeurt op een zaterdag bijna altijd wat, het biedt in ieder geval de amateurmuziekgezelschappen een podium.

Zou de kiosk dan midden op de Oude Markt geplaatst moeten worden?

Zodanig dat de terrassen gewoon kunnen blijven staan. Wat je nu krijgt, af en toe een overkapping en dan optredens op het Tongerloplein, kan ook. Maar of dit het beste is weet ik niet.

Biedt het Tongerloplein mogelijkheden vanuit het perspectief van de beeldend kunstenaar?

Als je de ingang van het museum aan de pleinkant zou maken wel. Dan zou de RABO-galerie in De Kring ook open moeten, waardoor je hier via het theatercafé in kunt. Op die manier is er iets te zien van beeldende kunst. Er zijn in de RABO-galerie wisselende tentoonstellingen. Met de tuin wordt niks gedaan. Het Tongerlohuys zou veel vaker actuele kunst moeten tonen, enkele keren per jaar. Van levende kunstenaars.

Dit gebeurt nu te weinig?

Er is geen budget voor denk ik. We moeten oppassen dat het door de samenvoeging met het archief niet alleen een expositieruimte wordt voor de historie van Roosendaal. Als mensen het één keer hebben gezien komen ze niet terug. Een paar keer per jaar iets nieuws tonen zou de belangstelling voor beeldende kunst in Roosendaal opnieuw kunnen prikkelen. In dit kader zou men makkelijk aansluiting kunnen vinden bij andere grote musea in de provincie of in Nederland. Deze wisselende tentoonstellingen zouden ook op het Tongerloplein kunnen. Als BKC zitten we nu in een antikraakpand (uit de loop), maar we organiseren hier wel elke maand een andere tentoonstelling. Dit doen we met heel beperkte middelen. Een museum, tuin én galerie biedt meer mogelijkheden, maar maak dan de ingang van het museum aan het plein. Wellicht creëert een ontkoppeling met het archief meer ruimte voor hedendaagse kunst.

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Ik weet niet wat ik met ambtelijke nota's moet. Ik zou er wel voor pleiten dat de gemeente aangeeft dat hedendaagse kunst belangrijk is. Voor exposities kan de gemeente samenwerken met grote musea en beeldend kunstenaarsverenigingen, ook uit Bergen op Zoom en Etten-Leur. Er zijn veel

mogelijkheden, maar ik ken het budget niet. Alleen maar bezuinigen brengt niks van de grond, alle cultuur wegstrepen is niet goed. Samenhangend beleid zou goed zijn, maar of dit in een cultuurnota moet weet ik niet.

Dit zou ook regionaal beleid kunnen zijn?

Ja, als het maar gebruikt wordt. Voor mijn part werkt men samen met een museum in Groningen. Er gaat veel hedendaagse kunst in depot die door Roosendalers en mensen uit de regio nog niet gezien is. Voor organisatie, transport, verzekeringen etc. zou dan wel geld moeten zijn. Ik heb het idee dat hedendaagse kunst nu een beetje ondergeschoven wordt.

Een cultuurplein is meer dan evenementen organiseren?

Leuk die evenementen, maar hou ook aandacht voor de andere dingen.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. Deze aanpak van het plein kan op twee manieren worden uitgelegd: als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad en als nieuwe start in het ‘gezelliger’ maken van de binnenstad. Hoe zien jullie dit en waarom?

Zoals ik het begrepen heb komt het uit een resterend potje, dus ik zie het niet als nieuwe start.

Ook uit de Cultuurnota 2007-2010: “Extra aandacht zal geschonken worden aan de inbreng van kunstenaars bij het realiseren van omgevingsfactoren als bijvoorbeeld bestrating en kunstzinnige toepassingen in straatmeubilair.” Is dit gebeurd? Hoe kan dit (alsnog) gerealiseerd worden en hoe draagt dit bij aan de culturele ontwikkeling?

Als je kunstwerken kunt plaatsen moet je ze niet in depot laten liggen. In de tuin kun je wisselende kunstwerken plaatsen, maar dan moet hij wel open zijn. Activiteiten in de tuin moeten eerder regel dan uitzondering zijn. Je kunt er ook beelden wegzetten en aanlichten vanuit de schouwburg, dit geeft een mooi gezicht.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Moet de gemeente überhaupt een rol spelen?

De beleving zouden ze moeten stimuleren. Voor beschikbaar stellen van geld zal een beleid nodig zijn. Dit moet ook een consequent en continue beleid zijn. Ze kunnen ook helpen bij het bekend maken van het plein, zodat mensen weten dat er iets te doen is.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan ‘bruisen’?

Het terras van De Moriaan is al iets. Op die trappen bij de Biggelaar kun je zitten, maar dat nodigt nog niet echt uit. De toegang tot het plein langs het casino verdient nog wel aandacht. Je zou ook een kiosk daar kunnen zetten, maar dan moeten er wel terrassen omheen die vol zitten en dat gebeurt daar niet vaak.

Bijvoorbeeld terrassen van De Kring wegzetten?

Ja, dan zou je het theatercafé echt als café moeten openen, maar ik weet niet of de horeca-uitbaters dit als nieuwe concurrent zien. Je kunt het ook in exploitatie geven van iemand die er al zit. In de RABO-galerie komen alleen mensen als De Kring ook open is, en dan zelfs nog alleen bij de opening van een tentoonstelling. Het leeft hier niet, dus er zal meer aan moeten gebeuren.

Valt er wat dat betreft nog iets te winnen qua promotie?

Jazeker. En mensen stimuleren om daar iets te organiseren. Ik weet niet precies wat de structuur is, maar ik beschouw het Tongerlohuys als gemeentelijk museum. De gemeente kan hier haar eigen beleid voeren, maar zou meer aandacht voor hedendaagse kunst moeten hebben.

Vindt u de term ‘cultuurplein’ terecht voor het Tongerloplein?

Ja, maar dan moet er nog wel wat gebeuren.

Betekent de term cultuurplein voor u vooral de fysieke aanwezigheid van culturele instellingen aan het plein of het houden van culturele openluchtactiviteiten op het plein? Waarom?

Ik vind de Biggelaar en het casino geen culturele instellingen. De schouwburg wel. Het museum pas als de ingang aan het plein is. In de St. Jan gebeurt ook weinig, zeker in cultureel opzicht en die ligt ook niet met de ingang aan het plein.

Wat vindt u van exposeren in leegstaande winkelpanden in de Biggelaar?

Dit gebeurt puur om verloedering tegen te gaan. Ik weet niet of de Biggelaar het rendabel krijgt als je dit structureel doet. Ik denk sowieso dat je in Roosendaal de winkels moet centreren en woningbouw moet maken van de aanloopstraten. Dit kan de gemeente niet alleen, hiervoor hebben ze de vastgoedeigenaren nodig.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: “de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad” (p.8). Het gemeentelijk rapport ‘Speerpunt Binnenstad’ (2012) verwoordt dit als volgt: “Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom.” Wat is uw visie hierop?

Als het goed is kan dit wel.

Op wat voor manier?

Culturele activiteiten moeten voldoende aanspreken zodat ze mensen trekken. Als mensen dan komen kun je het combineren met winkelen, terrassen etc.

Moeten culturele activiteiten naar het winkelhart gebracht worden of moet winkelpubliek naar het plein getrokken worden?

Beide. Het moet alleen wel bekend gemaakt worden dat er iets te doen is en hier moet continuïteit in zitten. Als ik bijvoorbeeld naar Amsterdam ga weet ik dat er altijd iets te doen is.

Wie zou dit volgens u bekend moeten maken?

Dit zal gecoördineerd moeten worden met ondersteuning van de gemeente.

Op welke manier(en) zou volgens u samenwerking tussen stakeholders kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein? Concreet; hoe ziet deze samenwerking er uit en met wie? (de belangrijkste partners)

Het ligt eraan wat er gebeurt. Als ik iets voor beeldende kunst zou moeten organiseren zou ik samen moeten werken met de RABO-galerie en met het Tongerlohuys. Als er iets op het plein zou zijn misschien ook met De Moriaan. De gemeente zou in haar beleid aan moeten geven wat er op het plein te zien zou moeten zijn en een budget beschikbaar stellen om dat te stimuleren.

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

Het hangt af van de activiteit welke doelgroep je aantrekt. Samenwerking met scholen kan bijvoorbeeld leiden tot uitbreiding van de kring van belangstellenden.

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

Ik denk dat het zeker helpt als de amateurverenigingen dingen kunnen organiseren. Misschien kan men ook gebruik maken van de schouwburg, deze wordt immers voor een groot deel gesubsidieerd.

Hoe zit het met samenwerking tussen amateurverenigingen onderling?

Dit zou gestimuleerd moeten worden.

Ook over disciplines heen, dus bijvoorbeeld een harmonie met een toneelvereniging?

Ja.

Is dat ook de rol van de gemeente?

Zij kan de aanzet geven. Het gebeurt ook al wel, het Roosendaals symfonieorkest en het Roosendaals gemend koor trekt samen op.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

Dit is heel verschillend. Ik hou zelf van jazzmuziek, maar dit is niks meer in Roosendaal. Hier komen gewoon te weinig mensen op af.

Hoe is dit met beeldende kunst?

Ook weinig publiek. Je zou bij het Tongerlohuys moeten kijken welke exposities wel en geen publiek hebben getrokken. Bij de opening komt er meestal nog wel wat volk, daarna wordt het lastig.

Meezingevenementen trekken bijvoorbeeld wel een groot publiek in Roosendaal?

Als je alleen evenementen wilt organiseren die veel mensen trekken moet je je daartoe beperken. Dat zou betekenen dat beeldende kunst en vele andere zaken doorgestreept worden. Dat betekent verschraving en dat is precies wat de gemeente niet zou moeten willen. Je moet het aanbod breed houden, goed promoten en stimuleren dat er iets gebeurt.

Waar staat Roosendaal op cultureel gebied ten opzichte van de regio?

Het is niet veel bijzonders. Er zijn vooral veel evenementen, nu bijvoorbeeld weer een schaatsbaan. Het is wel geen cultuur, maar het is wel goed. Zo moet je zorgen dat de stad levend wordt.

En schilderijen ophangen bij de schaatsbaan om er toch een cultureel tintje aan te geven?

Dat zou kunnen. Ik ga niet schaatsen, dus ik weet niet of die tent zich er voor leent.

Maar nu wordt dit überhaupt niet gedaan toch?

Er wordt sowieso weinig nagedacht, de schaatsbaan is neergezet met de ventilatoren aan de verkeerde kant, in het café. Misschien moet de binnenstadsmanager alles coördineren en overal een beetje bij blijven. Je moet een beleid uitspreken met wat je wilt hebben (en beeldende kunst niet vergeten), dit moet je coördineren en stimuleren en daar zal een budget voor nodig zijn.

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

Voor een museumbezoek is men gewend om te betalen. Voor buitenoptredens (bijvoorbeeld op een kiosk) niet, dat zou je ook niet moeten invoeren. Pleinactiviteiten zo veel mogelijk gratis houden, anders gaat het lastig worden.

En betaalde activiteiten in de tuin?

Dat kan wel, afhankelijk van wat het is.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

Kermis 11-12-12

(Corné Kriesels, ambtenaar kermis & markten)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Mijn naam is Corné Kriesels, ik hou mij binnen de gemeente bezig met evenementen, kermissen, circussen en markten in de binnenstad. In dit verband wordt ook het Tongerloplein gebruikt. Roosendaal heeft een relatief grote en aansprekende kermis voor Nederlandse begrippen. De kermis strekt zich uit over de hele binnenstad, van het kadeplein tot aan het Tongerloplein en de Nieuwe Markt. Het Tongerloplein op zich is voor de kermis belangrijk, hier staan nostalgische en oude kermisattracties, voornamelijk gericht op jonge kinderen. De pleinfunctie in combinatie met de horeca maakt het een heel gezellig gebied. Een ander voordeel (ook voor andere evenementen) zijn de stroom- en watervoorziening die we hebben laten aanleggen. De komende herinrichting is ook voor de kermis welkom, op dit moment vormen de bomen op het plein en het kunstwerk voor De Kring soms een belemmering. De kermis vindt overigens al sinds 1600 in Roosendaal plaats en is veruit het grootste evenement met een bezoekersaantal tussen de 175.000 en 200.000 in een week tijd. Op dit moment ben ik met de verpachting bezig en daaruit blijkt ook hoe gewild de Roosendaalse kermis is. We moeten hier dus zuinig op zijn en waar dat kan verbeteren, ook op het Tongerloplein.

Zou je het nostalgische karakter van de kermis op het Tongerloplein als cultuur omschrijven?

Jazeker, kermis is sowieso cultuur. Iedereen is er mee opgegroeid, hoewel er de laatste jaren steeds meer attractieparken en andere evenementen bij zijn gekomen. Vijftig jaar geleden was er maar één evenement, dat was de kermis. De Efteling was net geopend, vanaf dat moment is die groei in attractieparken en evenementen in steden begonnen. Daarvoor was kermis hét evenement in steden en dorpen, dus het is zeker een stukje (volks)cultuur.

Je had het net ook over circussen en markten?

Op de Nieuwe Markt zijn er de maandag- en zaterdagmarkt. Op maandag staan er 70 kooplieden uit allerlei branches, op zaterdag is er vooral voedsel te vinden. Daarnaast zijn er markten in de dorpskernen Wouw en Heerle. Daarnaast zijn er circussen.

Maar bij zowel markten als circussen gebeurt er op het Tongerloplein weinig?

Weinig tot niets. Het Tongerloplein speelt alleen een rol bij de kermis.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. Deze aanpak van het plein kan op twee manieren worden uitgelegd: als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad en als nieuwe start in het ‘gezelliger’ maken van de binnenstad. Hoe zien jullie dit en waarom?

Het zou een nieuwe start moeten zijn in de ontwikkeling van de binnenstad, maar zo lang is het nog niet geleden dat alles is aangepakt. Je zou het een nieuwe start kunnen noemen, zo moet je ook eigenlijk denken, maar ik zou het een nieuw tijdperk noemen. We moeten naar de toekomst kijken. De herstraatimpuls wordt hiermee afgerond, er is daarmee een enorme slag gemaakt. Hiermee zijn ook voorzieningen gecreëerd, vóór deze impuls was er geen enkel stroom- en waterpunt in de openbare ruimte aanwezig. Met deze voorzieningen kunnen we nu verder kijken, het gaat dan meer om het creëren van sfeer en gezelligheid. In dit kader kijk ik dan met name naar de Nieuwe Markt.

Zijn er op het Tongerloplein al genoeg voorzieningen voor evenementen?

Ja, met name nutsvoorzieningen zijn er voldoende.

Zou je het Tongerloplein op dit moment ‘cultuurplein’ noemen?

Er vinden al wat culturele activiteiten plaats, maar hier kan nog meer gebeuren. Het zou het huiskamergevoel moeten geven in Roosendaal. Als daar goed op ingezet wordt kan dit volgens mij moeiteloos slagen.

In welk opzicht is het Tongerloplein méér huiskamer dan de Oude Markt?

Omdat het kleiner en sfeervoller zou kunnen zijn, maar hiervoor moet nog een slag gemaakt worden. Theater, muziek, evenementen en sfeer, alles moet op dat plein te beleven zijn. Dit moet het ook uitstralen, hiervoor is deze verandering nodig.

Moet de herinrichting eerst een impuls geven aan de uitstraling?

Ja. Maar alles wat er plaats zou kunnen vinden moet je ook kunnen uitvoeren. Groen op een plein geeft sfeer, maar dat moet wel op de juiste plek staan.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Moet de gemeente überhaupt een rol spelen?

Als gemeente ben je altijd aansprakelijk voor de openbare ruimte. Initiatieven vanuit ondernemers en inwoners moet je laten gaan maar wel faciliteren. Ook stimuleren.

Moet de culturele ontwikkeling op het Tongerloplein vooral uitgaan van de vraag (m.n. inwoners) of het aanbod (stichtingen, culturele instellingen) en waarom?

De vraag, laat mensen het zelf maar bedenken.

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Een visie van de gemeente op het cultuurplein is belangrijk. Als je dat niet doet zul je 101 verschillende visies hierop krijgen. Zeker ook juridisch gezien is dit belangrijk. Zolang de gemeente aansprakelijk is voor de openbare ruimte is het goed dat zij een visie uitspreekt. Deze visie hoeft dus niet inhoudelijk in te gaan op de culturele ontwikkeling, dit moet men aan de ondernemers en inwoners overlaten.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan 'bruisen'?

Het leeft al bij sommige evenementen, maar de uitstraling is belangrijk. Mensen moeten zich prettig voelen in de omgeving. In Roosendaal weet iedereen het Tongerloplein wel te vinden, maar het moet ook het sfeer en warmte uitstralen. Als dit zo is zal het ook buiten Roosendaal gaan lopen.

Heeft het plein hiervoor een duidelijk imago nodig?

Sfeer is belangrijk. Als je op het plein staat en je draait een rondje kun je de kille en sfeervolle punten duidelijk benoemen. Met het voorstel dat er nu ligt worden de lelijke punten gecamoufleerd en dat is goed.

Zou dit voorstel een eerste stap zijn in de richting van deze goede en eigen sfeer?

Absoluut.

Op welke manier(en) zou volgens u samenwerking tussen stakeholders kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein? Concreet; hoe ziet deze samenwerking er uit en met wie? (de belangrijkste partners)

Op het Tongerloplein wordt de nostalgische kermis gerund door één exploitant. Die werkt nauw samen met De Moriaan. De kermis daar runt verder an sich.

Zou het nostalgische aspect van de kermis ook op een andere locatie in de binnenstad tot zijn recht komen?

Het zou ook effect kunnen hebben in de Braberstraat, maar die locatie kan qua sfeer en horecamogelijkheden niet tippen aan het Tongerloplein.

Hoe zit het met samenwerking met culturele instellingen zoals De Kring en het Tongerlohuys?

Hier verwachten wij meer van, met name vanuit De Kring.

Zij moeten initiatief nemen?

Ja, ik vind dat zij meer naar buiten mogen treden met hun activiteiten. De kermis is in september, De Kring zou als start van het theaterseizoen veel promotie kunnen maken bij een enorme toeloop aan mensen voor de deur. Zij bieden hier weinig ruimte voor en dat is jammer. Zij zouden het plein kunnen gebruiken tijdens de kermis. September is ook nog eens de Cultuurmaand en De Kring heeft als opdracht om meer naar buiten te treden.

Geldt dit alleen voor de kermis?

Nee, voor alle evenementen die de ruimte bieden.

In hoeverre moet de herinrichting eerst gebeuren?

Het podium biedt nu beperkte ruimte. Het groter maken van het podium is een goed plan. Maar ook nu al kunnen dit soort zaken en evenementen elkaar versterken.

Betekent de term *cultuurplein* voor u vooral de fysieke aanwezigheid van culturele instellingen aan het plein of het houden van culturele openluchtactiviteiten op het plein? Waarom?

Fysieke aanwezigheid is niet noodzakelijk, kijk naar wat ik net vertelde over De Kring. Zij treden weinig naar buiten en toch kan het Tongerloplein al als cultuurplein dienen. Het kan elkaar wel versterken. Deze win-win situatie is zeker mogelijk.

Maar hiervoor moet meer gebeuren vanuit de instellingen?

Vind ik wel, maar ik noem dan specifiek De Kring.

Omdat het Tongerlohuys zijn ingang niet aan de pleinkant heeft?

De achterkant van het Tongerlohuys zou zeker toegankelijk gemaakt kunnen worden. Specifiek evenementen achter het Tongerlohuys organiseren lijkt me moeilijk, de doorgang is beperkt. De combinatie van activiteiten in de tuin en op het plein kan wel. Dit geeft een mooie schakeling.

Zou de kermis de tuin gebruiken als deze open was?

Lastig verhaal, op dit moment is de toegankelijkheid onvoldoende voor attracties en deze zouden de doorgang belemmeren. Ik denk wel dat er combinaties met het plein mogelijk zouden moeten zijn om elkaar te versterken.

Hoe ziet u regionale samenwerking in relatie tot de ontwikkeling van het Tongerloplein?

De lokale gedachte is belangrijker.

Zou Roosendaal zich regionaal op de kaart kunnen zetten met het cultuurplein?

Dat denk ik wel. Maar dan moet je wel specifiek inzetten op culturele evenementen. Dit zou onderscheidend kunnen zijn.

Wie zou dit moeten initiëren?

In eerste instantie vanuit inwoners en ondernemers, met de gemeente als ondersteunende factor. Veiligheid moet de belangrijkste basisvoorwaarde blijven.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: “de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als *winkelstad*” (p.8). Het gemeentelijk rapport ‘Speerpunt Binnenstad’ (2012) verwoordt dit als volgt: “Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom.” Wat is uw visie hierop?

Ik denk het niet. Het Tongerloplein ligt niet aan een winkelterrein. Van het winkelhart ligt het nu volgens mij te ver af. Vroeger stond het Tongerloplein met een doorgaande weg in verbinding met de Raadhuisstraat. Deze verbinding is er niet meer. Ik zie in de huidige situatie geen versterking tussen winkelen en het afgelegen cultuurplein.

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

De kermis richt zich op zo veel mogelijk mensen en ook culturele activiteiten zouden zich op meerdere groepen moeten richten. Er zijn veel mogelijkheden voor de middengroepen, ik zou het niet specifiek richten op jongeren, die willen alleen maar het café in. Hoe ouder men wordt, hoe meer de beleving mee gaat spelen.

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

Beide, dit kan een win-win situatie opleveren. Ook kleine culturele evenementen moeten een plek krijgen. Als je die op de Nieuwe Markt zou houden dan is dat nog steeds een kaal plein. Zowel de amateurs als de professionals moeten iets kunnen laten zien.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

Alles kan werken, je moet niets uitsluiten. Als er maar enig raakvlak is, kun je het zelfs al combineren.

Kun je een algemeen evenement aan cultuur koppelen?

Ja, dat versterkt elkaar. Je zou thematisch kunnen werken.

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

Nee, je moet het zo toegankelijk mogelijk houden. Zeker in deze tijd werkt betalen voor dit soort dingen in de openbare ruimte niet goed. Voor een overdekte wintermarkt wordt het zelfs al een moeilijk verhaal als mensen entree moeten betalen. Je moet ook een breed publiek bereiken. Soms zul je niet anders kunnen, maar dit moet je zoveel mogelijk beperken.

Met name bij kleinschalige evenementen?

Ja.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

WPM 12-12-12

(Geert Jonker, regiomanager)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Geert Jonker, regiomanager WPM (winkelcentrummanagement). Wij doen het beheer en de exploitatie van winkelcentrum De Biggelaar, gelegen aan het Tongerloplein.

Heeft WPM ook belang bij de culturele ontwikkelingen op het plein?

Niet direct, maar een mooie herinrichting heeft wel een positief effect op het gebruik ervan en verhoogt het aantal passanten. Dit maakt het plaatje compleet. Of deze passanten ook consumenten zijn weet ik niet, maar in de beleving (die tegenwoordig belangrijk is) zou dit kunnen helpen.

Vindt u het Tongerloplein de meest geschikte locatie voor kunst/cultuur in de binnenstad van Roosendaal en waarom vindt u dat?

Ja, volgens mij is het dat al een beetje. Opnieuw beginnen op een andere plek is niet handig, dit is een logische plek voor een cultuurplein door de aanwezigheid van de kerk, de horeca, de schouwburg en het casino.

Betekent de term *cultuurplein* voor u vooral de fysieke aanwezigheid van culturele instellingen aan het plein of het houden van culturele openluchtactiviteiten op het plein? Waarom?

Beide. Er kunnen allerlei activiteiten plaatsvinden, gekoppeld aan de omgeving zoals de horeca en het winkelcentrum. Wat precies laten we aan de mensen zelf over. Er zijn genoeg andere voorbeelden in andere steden en dorpen.

Zoals?

Als ik aan cultuur denk, kom ik al snel bij inkoppers zoals muziek (jazz, blues), maar er zijn ook genoeg organisaties die zichzelf willen laten zien en daar leent het plein zich uitstekend voor. Er komt anders verder ook niemand op dat plein.

Door de ligging?

Nee, maar wel voor een standaard bezoeker van Roosendaal. Dit is dus een goede plek voor een cultureel evenement.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: “de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als *winkelstad*” (p.8). Het gemeentelijk rapport ‘Speerpunt Binnenstad’ (2012) verwoordt dit als volgt: “Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom.” Wat is uw visie hierop?

In deze tijd schreeuwt de consument om beleving, de kranten staan er vol mee. Wij kijken zelf ook naar andere mogelijkheden voor de invulling van winkelcentrum De Biggelaar. In het verleden is bijvoorbeeld met de gemeente gesproken over een “Urban Beach” op het dak van het parkeerdek. Maar ook al blijft het een winkelcentrum, de combinatie met cultuur is altijd wel leuk. In principe ga je niet naar Roosendaal om te funshoppen, alleen om effectief te winkelen. Door toevoeging van cultuur kun je in ieder geval de Roosendalers zelf verleiden om meer in de eigen stad te funshoppen.

De Biggelaar ligt hiervoor heel gunstig?

Ja. Maar van buiten de stad zal men geen mensen trekken, hier geloof ik niet in. Ik denk wel dat de stad aantrekkelijk gemaakt kan worden voor de Roosendalers zelf.

Regionale uitstraling is een illusie?

Ja. Breda en Antwerpen hebben dit wél. Etten-Leur en Bergen op Zoom ook niet. Dit soort steden functioneren alleen goed als centrumgebied voor de eigen burger. Ook in promotie richting België zie ik weinig heil.

Je sprak net over een “Urban Beach”. De gemeente werkt dus met jullie samen?

Ja, de gemeente is eigenaar van de parkeergarage. Zij zien ook dalende bezoekersaantallen, in de parkeergarage, maar ook in de rest van de binnenstad. Zij denken dus ook na hoe ze het leuker kunnen maken. Samen proberen we steeds buiten de kaders te denken.

Is de gemeente jullie belangrijkste samenwerkingspartner?

Ook de winkeliers, onze huurders. En het casino. Er is in het verleden trouwens ook wel eens gesproken over een poppodium. Men kan het centrum in Roosendaal nog wel versterken. Dat doen we al deels doordat we hier met vastgoedpartijen over nadenken.

Kan jullie belang bij het cultuurplein ook zijn dat De Biggelaar een culturele invulling krijgt?

Ja. We zouden dan een entree aan het plein krijgen waar men niet alleen kan shoppen, net als het casino. Wat men ook van het casino vindt, dit is ook cultuur.

Hoe verloopt die samenwerking?

Heel goed. We hebben regelmatig overleg, ook over wat zij willen. Ze zijn een belangrijke speler in het centrum van de stad, daarmee moet je altijd in gesprek blijven. Het is onze taak om steeds na te blijven denken hoe om te gaan met het centrum en dan in dit geval met name met het winkelcentrum.

En de samenwerking met andere partijen aan het plein?

Die verloopt vooral via de leegstand en acquisitie werkgroep, waarin ook ambtenaren zitten. We zien hen als intermediair tussen wat er zich afspeelt op het Tongerloplein en ons. De gemeente is veel met hen in gesprek.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Moet de gemeente überhaupt een rol spelen?

Het plein moet het zelf doen, de gemeente moet alleen herinrichten en faciliteren. Ze kunnen bijvoorbeeld gemakkelijker vergunningen verlenen voor een evenement en snel dranghekken plaatsen.

Het plein moet het doen, zeg je. Ligt er een rol voor WPM?

Wel in de zin van aansluiting zoeken en proberen te combineren. Wij kunnen evenementen aan laten sluiten op culturele evenementen.

Bedoel je dan bijvoorbeeld met koopzondag?

Ja, alleen is men daar niet zo gek op in Roosendaal. Maar bijvoorbeeld een Kerstmarkt op het cultuurplein zou kunnen aansluiten bij een wintersportbeurs.

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Als je gaat herinrichten en daarna feestelijk opent, heb je het stempel in de persberichten al dat het een cultuurplein is. Dit hoeft niet perse in een nota. Je moet wel (zeker in het begin) partijen enthousiasmeren daar iets te organiseren.

En als culturele instellingen en organisaties met een visie komen?

De gemeente zou gewoon moeten zeggen: dit vinden we leuk. Als je een visie hebt moet je daar ook op gaan sturen. Het zou vanzelf moeten ontstaan.

Zou het betrekken van de tuin bij het plein een toevoeging zijn?

Ik zou wel het hek weghalen, dit staat gastvrijer. Je moet wel oppassen dat het geen hangplek wordt.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan ‘bruisen’?

Wij denken vooral: hoe krijgen we consumenten naar het winkelcentrum? Dit kan door verruiming van de openingstijden, maar we hebben ook te maken met veel leegstand. Wij denken constant na hoe het beter kan, maar er moeten wel ondernemers zijn die het dragen.

Maakt het voor het plein uit dat veel mensen nu langs de andere kant het winkelcentrum binnen komen?

Dat hoeft niet.

De kerk en het museum zitten ook met hun achterkant naar het plein?

Dat maakt het er niet gezelliger op nee. Het gaat ook om profilering, laten zien dat het plein er is. Hiervoor zijn altijd wel vrijwilligers te vinden.

Heeft het plein een imago nodig?

Ja. En men moet ook laten zien hoe je daar komt. De VVV zal dit moeten benadrukken in haar promotie.

Kan kunst en cultuur ook helpen tegen leegstand in het winkelcentrum?

Natuurlijk, dit gebeurt nu al. De artotheek bijvoorbeeld zit er gratis in. Ook omkleeden tijdens evenementen gebeurt in een leegstaande winkelunit. Als kunstenaars een weekend willen exposeren kan dat misschien ook wel. Ze zouden ook eens kunnen testen of een poppodium werkt in De Biggelaar. Uiteindelijk zijn er niet veel partijen die willen.

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

De focus moet breed liggen. Het is wel Roosendaal, dus dat maakt het van zichzelf al beperkt.

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

De amateurs kunnen prima op dat plein. De professionals kunnen ook wel in de schouwburg, de kerk of ergens anders.

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

Dat werkt natuurlijk niet. Een cultuurplein heeft een maatschappelijke functie, hiervoor ga je geen entree heffen.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

Alles zou moeten kunnen, het is een kwestie van proberen. Ook iets culinairs zou daar best kunnen werken. Dit moet je nergens vastleggen.

Hoe ziet u (überhaupt) de rol van de burger in de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Dat zijn de amateurs.

En de burgers die niet als amateur aan kunst en cultuur doen?

Dat gebeurt in de praktijk niet snel. Als burgers op die manier over zo'n plein nadenken zijn ze bijna altijd aangesloten bij een vereniging of actief in kunst en cultuur. Laatst werd ik in Pijnacker gebeld door een scholengemeenschap of groep 6 t/m groep 8 een flashmob mocht organiseren in het winkelcentrum. Natuurlijk mocht dit, maar dit zou in Roosendaal nog veel leuker zijn op het plein. Dit moet wel vanuit zo'n basisschool zelf komen. De gemeente kan vooraf aan de scholen aangeven dat dit plein hier bij uitstek geschikt voor is. Het moet een soort huiskamer van Roosendaal worden.

Men noemt de Oude Markt ook de huiskamer van Roosendaal?

Omdat daar de horeca zit? Dan noemen we dit de zitkamer. Er is best een combinatie mogelijk, men zou samenwerking moeten kunnen zoeken met de horecaondernemers op de Oude Markt.

Zou het plein bij totaalevenementen haar culturele rol moeten behouden?

Elk plein heeft straks haar eigen rol; cultuurplein, horecaplein en winkelplein. De VVV zou een soort route tussen deze pleinen moeten maken. Dan is geen van deze plekken nog afgelegen. Als het bijvoorbeeld Koninginnedag is weet iedereen dan ook duidelijk: daar kan ik winkelen, daar kan ik bier drinken en daar is de muziek.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

Zento Events 13-12-12

(Maarten Verheij, directeur)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Mijn naam is Maarten Verheij, directeur van Zento Events. Wij organiseren corporate events, dus in opdracht van derden. We organiseren niet voor eigen risico en geen publieke evenementen. Het Tongerloplein gebruiken we als entree als we een klant in De Kring of in de St. Jan hebben. Het zou fijn zijn als we het plein daarbij kunnen betrekken, we hebben dit al eens gedaan met het gedeelte van het plein dat voor De Kring ligt.

Bij een klant in De Kring werken jullie alleen met De Kring samen, of ook met andere partners om het plein?

Meestal alleen met De Kring. Volgend jaar september hebben we een evenement dat zowel in De Kring als in de St. Jan plaatsvindt, dan gebruiken we het plein als doorgang.

Zou het plein zelf ook als onderdeel van een evenement kunnen fungeren?

Afhankelijk van de weersomstandigheden natuurlijk. Daarnaast is dat bij zakelijke evenementen heel lastig omdat zo'n plein publiekelijk toegankelijk is. Misschien kan het gebruikt worden tijdens pauzes, dan kan er best wat luchtig en licht entertainment plaatsvinden.

Gebruiken jullie ook wel eens de tuin?

Ja, al meermaals gedaan. Het plein zelf heeft vanuit de foyer nog weinig mogelijkheden om erbij betrokken te worden.

Is het op dit moment als cultuurplein te bestempelen?

Elk plein heeft mogelijkheden om ingezet te worden, maar het Tongerloplein heeft het intiemste karakter. De Nieuwe Markt is te groot maar hier kan wel iets georganiseerd worden en de Oude Markt heeft charme door de horeca. Om het Tongerloplein specifiek als 'cultuurplein' te bestempelen gaat me te ver.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. Deze aanpak van het plein kan op twee manieren worden uitgelegd: als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad en als nieuwe start in het 'gezelliger' maken van de binnenstad. Hoe zien jullie dit en waarom?

Ik denk niet dat het als zo'n start gezien kan worden, daarvoor vind ik het persoonlijk te kil. Met het weghalen van de bomen op het plein bijvoorbeeld verliest het een stukje karakter. Het is qua evenementen (zoals bijvoorbeeld Atlantis en de start van de Cultuurmaand) wel slim om de bomen midden op het plein te verplaatsen zodat ze niet voor het podium staan.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Moet de gemeente überhaupt een rol spelen?

De gemeente moet vooral binnenstadsbreed een lijn aanbrengen. Niet specifiek voor het Tongerloplein.

Bedoel je dit qua organiseren van evenementen?

Een duidelijke visie/beleid op de binnenstad als geheel. Een evenement is een middel. De gemeente moet geen evenementen gaan organiseren om een plein bruisend te maken. Roosendaals Treffen is gestopt omdat er geen geld meer voor was, dat vind ik eeuwig zonde. Dat was een evenement waarbij het verenigingsleven zich kon presenteren. Dat soort evenementen is goed om door de gemeente te laten organiseren. Verder moeten vooral stichtingen dit oppikken.

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?
Ik denk dat je eerst een hele visie op de binnenstad moet hebben en daarna pas nota's eraan moet hangen. In Roosendaal worden te vaak maar gewoon dingen gedaan. De Kerstverlichting kost geloof ik 300.000 euro, maar dit is gewoon een ad hoc oplossing. Het is dan een maand gezellig, ik weet niet of dat dan een verantwoorde oplossing is.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: "de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad" (p.8). Het gemeentelijk rapport 'Speerpunt Binnenstad' (2012) verwoordt dit als volgt: "Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom." Wat is uw visie hierop?

Ik denk het wel. Als er vertier of evenementen zijn trekt dat mensen. Als de winkels dan open zijn en goed verspreid zijn over de stad (de drie pleinen) kan dat elkaar versterken. Maar de balans moet behouden blijven, je hoeft niet perse cultuur in te zetten om publiek naar de winkels te krijgen.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan 'bruisen'?

Gevarieerd aanbod en goede kanalen om mensen te informeren van dit aanbod. Daarnaast komen in de Molenstraat steeds meer winkels en opgeknapte gevels. Hierdoor komen vanzelf weer meer mensen in deze straat. Vanuit de Biggelaar moet je dan het plein over. Mensen moeten wel een reden hebben om het plein over te steken.

Wie moet de mensen informeren?

De VVV. De mensen die er iets willen organiseren moeten ook de koppen bij elkaar steken.

Heeft het plein een eigen imago nodig?

Dat zou een middel kunnen zijn, maar dan staat het teveel op zichzelf. Het zou meer een onderdeel van de binnenstad moeten zijn. Nu de bestrating wordt aangepakt mag men ook andere dingen in de binnenstad niet vergeten als je de binnenstad aantrekkelijker wilt maken. Het binnenstadsmanagement zou een visie voor de lange termijn moeten formuleren.

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

Beiden. De Kring krijgt ook subsidie, maar je kunt je afvragen of de hele gemeenschap hierbij gebaat is. Als zij professionele voorstellingen buiten willen laten plaatsvinden, zullen ze toch entree moeten heffen.

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

Ik denk dat je hier meer mensen mee benadeelt dan bevoordeelt. Hiermee maak je andere ondernemers rondom het plein ook slechter bereikbaar. Misschien kunnen ze het voor een deel afzetten, maar verhuur dat stuk plein dan gewoon aan De Kring.

Kan Roosendaal zich regionaal op de kaart zetten met een cultuurplein?

Omdat er nu in geïnvesteerd wordt zou het goed zijn als ook mensen van buiten de stad hier komen. In die hoedanigheid zeg ik dus ja. Vanuit een bredere visie op de stad zou ik het anders aanpakken.

Hoe ziet u (überhaupt) de rol van de burger in de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

In Roosendaal reageren mensen in de krant vaak negatief, dat vind ik te makkelijk. Gelukkig zijn er veel stichtingen die zelf iets organiseren. Middels een cultuurnota zouden er misschien subsidies beschikbaar gesteld kunnen worden. Dit geeft de inwoners mogelijkheden om iets te ontplooiën. Zo bouw je aan een gemeenschap die trots is op de stad, zoals in Bergen op Zoom. Roosendalers klagen meer dan dat ze trots zijn. Hier ligt naar mijn idee de essentie van het probleem met de stad, we zitten in een negatieve flow. Het Tongerloplein kan een onderdeel vormen van een positievere inslag. Maar voor de bredere visie zul je van hele goede huize moeten komen.

Moet de culturele ontwikkeling op het Tongerloplein vooral uitgaan van de vraag (m.n. inwoners) of het aanbod (stichtingen, culturele instellingen) en waarom?

Beiden. Het is zonde om alleen te investeren zodat professionele partijen iets kunnen doen, maar De Kring en het museum moeten wel de mogelijkheid hebben.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)
In principe alles, maar muziek zal wat breder gedragen worden dan bijvoorbeeld beeldende kunst.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

VVV 13-12-12

(Inge van Aalst, directeur)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Mijn naam is Inge van Aalst, ik ben directeur van de VVV in Roosendaal. Wij houden ons bezig met de promotie van Roosendaal en citymarketing. Voor ons is het ook van groot belang dat de (binnen-)stad er fraai en aantrekkelijk uitziet. Het moet de mensen niet tegenvallen als ze hier komen.

Richt de promotie zich ook specifiek op het Tongerloplein of op cultuur?

Cultuur is een heel belangrijk onderdeel. De schouwburg en het museum zijn belangrijk, het Tongerloplein is een fraai cultuurpleintje. Per 1 januari 2013 krijgen wij de coördinatierol bij evenementen. Wij gaan met organisatoren van evenementen in contact treden, maar ook met de locaties en het Tongerloplein is daar één van.

Wie is op deze locatie voor u het aanspreekpunt?

Tot dusver de schouwburg, het museum en De Moriaan. Maar er komt een nieuwe stichting (cultuurgroep) waar we ook contact mee zullen zoeken. Het plein heeft een heel eigen karakter en dat maakt het zo uniek.

Vindt u het Tongerloplein de meest geschikte locatie voor kunst/cultuur in de binnenstad van Roosendaal en waarom vindt u dat?

Ja, zeer geschikt. De opening van de kunstmaand vindt daar ook plaats. Wij vinden het in andere delen van de binnenstad (Oude, Nieuwe Markt) ook belangrijk dat er evenementen plaatsvinden. Het ligt er ook aan wat de ambities zijn van het Tongerloplein.

Zou het Tongerloplein zich specifiek moeten richten op kunst en cultuur?

Dat denk ik wel. Voor grote evenementen zijn andere locaties soms misschien meer geschikt, maar voor kunst en cultuur is het plein uitermate geschikt. Bijvoorbeeld Plein7 past daar heel goed.

De coördinatierol waar u over spreekt, hoe was dit voor deze tijd geregeld?

We deden dit al een beetje, maar de taak wordt fors uitgebreid. Organisaties melden evenementen bij ons aan, deze komen in onze database. Jaarlijks zijn dit zo'n 600 evenementen. Wij zorgen dat er centrale promotie plaatsvindt. Alle organisatoren krijgen van ons binnenkort bericht over ons loket. We vragen iedereen om duidelijk zijn evenementen aan te melden. Dit gebeurt al, maar soms niet genoeg. We gaan dit nu al voor 2013 én 2014 doen, hierdoor kunnen we qua data ver vooruit plannen. Daarnaast gaan we een app lanceren.

Maakt de VVV een kwaliteitsslag?

Enorm, hier zitten wij volop in. Er is een denktank met techneuten, vormgevers, studenten, dit verschilt. Samen denken wij na over bijvoorbeeld de app. Er zijn nog niet veel steden met een app, we hebben gekeken naar bijvoorbeeld Den Haag en Rotterdam. Rotterdam heeft een slechte app, de jeugd geeft bij ons aan snel bij informatie te willen komen. Kunst en cultuur is een belangrijk onderdeel van de app. Wij gaan steeds meer inzoomen op de kleine kunstenaar en kleine ondernemer om te laten zien hoe leuk het in de stad is. Op die manier wordt iedereen betrokken bij de stadspromotie. De topevenementen komen bovenaan de app en de agenda eronder.

Is de gemeente een belangrijke samenwerkingspartner?

Wij zitten met allerlei verschillende gemeentelijke afdelingen om de tafel, van beleid tot parkeerbeheer en ook cultuur. Er komt ook een nieuwe werkgroep: een evenementenraad. Iedereen die hier in zit krijgt op de website toegang tot een evenementenforum. Wij kunnen hier volgen wat er gezegd wordt

en wat er aangemeld wordt. Wij brengen de mensen met elkaar in contact en stellen vragen als er een aantal dingen op dezelfde dag zijn gepland. Soms voorzien we problemen die er niet zijn. Alles wat wij doen is zichtbaar voor de gemeente. De ene vindt dat er te veel evenementen zijn in Roosendaal, de ander zegt dat er nooit iets te doen is. De kracht is juist dat er veel te doen is hier, dat gaan wij ook positief uitdragen. We gaan bewuster kijken wat waar plaats gaat vinden. Ook willen we graag dat aanvragen voor een evenement niet bij vergunningen maar bij het loket binnenkomen. We gaan dan veel meer kijken naar de economische en maatschappelijke waarde voor de stad.

We willen onze tijd niet negatief inzetten, dus we gaan niet zeggen: 'jij mag geen evenement organiseren'. In plaats daarvan gaan we juist werken met dat forum. Dit kan leiden tot het samenvoegen van evenementen in programma's, zoals bij de kunstmaand (september). Tien jaar geleden betekende dit alleen de opening van het theaterseizoen. Inmiddels gebeurt er de hele maand van alles. Een ander cluster is 'Winter in Roosendaal', dat is in december. Ook hebben we de wielerevenementen samengevoegd tot de Roosendaalse Wielerzomer. De dynamiek tussen grote en kleine evenementen en binnen- en buitenevenementen is erg belangrijk. Wij willen dat er nog veel meer op straat gebeurt. Ook willen we ons nog meer gaan richten op de Belgische bezoeker, dat aandeel is inmiddels van 11% gestegen naar 25%. Zij kennen geen koopzondagen en komen hier graag, die kans moeten we veel beter benutten. Een Belgisch evenement in Roosendaal houden op een koopzondag, gekoppeld aan de wielerzomer. Zo zou het nog veel vaker moeten zijn.

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Er komt een evenementennota, maar ook een cultuurnota zou goed zijn. Als alle neuzen maar dezelfde kant uit staan. Zo hebben afgelopen jaar voor het eerst in de geschiedenis de vier harmonieën in de stad samen opgetreden, op een koopzondag. Dit beviel best goed, inmiddels zijn er plannen om dit nog groter aan te pakken als soort taptoe over twee jaar. Partijen samenvoegen en stimuleren.

Hoe ziet u regionale samenwerking in relatie tot de ontwikkeling van het Tongerloplein?

Daar liggen kansen, wij zouden wat dit betreft graag de hoofdstad van West-Brabant willen worden. Onze promotie is sowieso regionaal, tot zelfs over de grens. Bijvoorbeeld het wielerevenement zal ook liefhebbers in Rucphen en Woensdrecht aantrekken, dus we dragen het breed uit.

En de samenwerking van partijen, dus buiten de promotie?

Dat blijft wel lokaal.

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

Beiden. Als stad heb je bijvoorbeeld een schouwburg nodig. Wat daar plaatsvindt moet ook vooral daar blijven. De uitreiking van de Cultuurprijs bijvoorbeeld vond plaats in Parottia, dat moet natuurlijk in de schouwburg gebeuren, die hebben alles al in huis. Maar ook met het amateurleven moet veel samengewerkt worden, kijk naar het voorbeeld van de harmonieën dat ik zojuist aanhaalde.

Hoe ziet u (überhaupt) de rol van de burger in de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Op de website moet de burger straks ook ideeën kunnen opperen.

Een ideeënbox?

Ja, dat moet niet allemaal via de krant lopen. We gaan overigens ook beter met de media samenwerken. Soms wordt de agenda verkeerd of niet in de krant geplaatst, terwijl wij deze wel aanleveren. Ik wil eigenlijk elke week of elke maand zelf de agenda kunnen plaatsen in de krant met het stadslogo erbij. Dit scheelt hen ook werk. Wij moeten dus aan de knoppen zitten en de sector werkt met ons mee. De krant schrijft nu alleen negatief, we gaan hen bewust maken van het positieve geluid dat wij graag willen laten zien. De krant schreef laatst dat er vier dansvoorstellingen tegelijkertijd waren en dat dit fout was. Toen ik één van de locaties sprak gaf deze aan dat alle voorstellingen zich op een andere doelgroep richtten, is dit dan wel fout?

Kortom, we gaan niet overal alleen maar koffie drinken, maar we gaan direct al kijken wat er valt te sturen.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan 'bruisen'?

Naast de promotie is het aanbod erg belangrijk en de uitstraling. Mensen moeten het gezellig vinden, het is belangrijk dat de stad er goed uitziet en dat is nu niet het geval. Het Tongerloplein moet een uniek karakter krijgen in het centrum. Een eigen identiteit. Daarnaast hebben we in Roosendaal een

prachtig buitengebied met veel groen, dit groen moet terug in de stad. De Nieuwe Markt wordt leeg gehouden voor de markt, dit hoeft niet. De markt kan er best omheen en tussendoor. Kerstbomen langs de aanrijdstraten plaatsen kan niet, maar billboards met naakte vrouwen wel. We denken vaak niet goed na, daarom vind ik het belangrijk dat het Tongerloplein nu goed tot zijn recht komt met veel leuke kunst en cultuur. De tuin moet open. Ik ben zeer bereid hierover mee te denken.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

Cultuurraad 13-12-12

(Joost van Mosselveld, voorzitter)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Mijn naam is Joost van Mosselveld,, ik ben voorzitter van de Cultuurraad. Op zich zijn wij niet zo direct betrokken bij het Tongerloplein, we hebben over de plannen die er liggen wel een advies aan het college gegeven. Wat ons opviel is dat dit al 10, 20 jaar een discussiepunt is. We vinden dat er nu doorgepakkt moet worden. Beperk je tot dat plein, onze mening is: richt dat in als cultuurplein. Wat ons ook een goed idee lijkt is om een cultuurcluster te vormen. Hierdoor kan men samen gericht zoeken naar sponsoring, iets dat lastig is in deze tijd. Wij ondersteunen dit plan, ook op deze plek. We zien dit plein graag als open podium van de stad, naast locaties als bijvoorbeeld de Oude Markt waar wat grootschaliger dingen georganiseerd kunnen worden. De Cultuurraad kan als stempel alleen het advies bij het college wegleggen.

Jullie zijn alleen het adviesorgaan van de gemeente wat betreft Cultuur?

Dat doen we zowel gevraagd als ongevraagd. We zijn onafhankelijk.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. Deze aanpak van het plein kan op twee manieren worden uitgelegd: als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad en als nieuwe start in het ‘gezelliger’ maken van de binnenstad. Hoe zien jullie dit en waarom?

Ik weet niet of de stenen op zich daar bijdrage aan kunnen leveren, maar een herinrichting (en dan met name de belemmerende bomen die er op staan) wel.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Moet de gemeente überhaupt een rol spelen?

Bij activiteiten als zodanig niet. Dat moeten particulieren en private partijen doen, zoals dat nu ook al gebeurt. De gemeente legt het initiatief steeds meer bij de burger weg en dat vind ik helemaal niet verkeerd. Het plein als randvoorwaarde inrichten met voorzieningen e.d. is wel goed.

Hoe ziet u (überhaupt) de rol van de burger in de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

De plek kan door de hele gemeenschap ingevuld worden. Als iemand een initiatief heeft moet dat gewoon kunnen, je moet dat niet alleen door De Kring en De Moriaan laten doen.

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Aan een cultuurnota moet sowieso gewerkt worden en daar zou dit zeker in passen.

Het cultuurplein als speerpunt nemen?

Dat weet ik niet, maar het moet er wel onderdeel van uitmaken.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: “de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad” (p.8). Het gemeentelijk rapport ‘Speerpunt Binnenstad’ (2012) verwoordt dit als volgt: “Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom.” Wat is uw visie hierop?

Qua ligging (tegen De Biggelaar aan) kun je het er wel bij betrekken, maar het hangt heel sterk van de activiteit af.

Ligt het Tongerloplein niet te ver uit de winkelroute?

Het ligt er tegenaan. Aan de andere kant, de Roosendaler weet dit plein wel te vinden en het gros van de mensen die hier winkelen komen ook uit Roosendaal. Zo aantrekkelijk is het niet om van ver naar Roosendaal te komen.

Moet men zich dus op de lokale bevolking richten?

Dat denk ik wel ja. Lokaal inzetten is veel sterker dan dat je dit regionaal zou doen.

En regionale samenwerking is minder belangrijk dan lokale samenwerking?

Dat is een ander verhaal, elders in de regio heeft men hun eigen problematiek. Als men samenwerkingsverbanden wil sluiten moet men dit doen, maar voor het plein is het niet relevant denk ik.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan 'bruisen'?

Ik denk zeker dat het al enigszins bruist. Er zijn al een aantal activiteiten door het jaar heen die dat plein zijn functie geven, bijvoorbeeld Plein7 of met de carnaval het Concert voor De Moriaan. Het zou mooi zijn als er na de herinrichting goed gefeliciteerd wordt in voorzieningen.

Zou het plein bij totaalevenementen (zoals kermis, carnaval) haar cultuurfunctie moeten behouden?

Ik vind kermis ook cultuur. En carnaval ook. Als het plein maar gebruikt wordt, daar is het voor.

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

Nee, de hele samenleving. Ik vind wel dat je het lokaal in moet steken, maar dan wel alle culturen uit de Roosendaalse samenleving. Dat zou misschien nog wat meer benadrukt mogen worden. Zelfs een oldtimerit trekt nog veel volk.

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

Dat maakt niet zoveel uit, de lokale gezelschappen kennen de weg wel. Die zoeken anders wel het podium in De Kring of op een andere locatie. Het nadeel van de open lucht is dat je geen toegang kunt heffen, of je moet alles afzetten. Dat werkt niet, dan werp je een drempel op. Dat moet vrij toegankelijk zijn.

Geldt dat specifiek voor Roosendaal?

Alle Nederlanders hebben het liefst alles voor niets.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

Er is al een breed scala. Ik zou er graag nog een keer iets multicultureels zien. Dan zouden deze groepen in de samenleving ook wat meer naar buiten moeten treden. Mijn vrouw is lerares op een basisschol met veel kinderen van een andere afkomst. Met Kerst organiseert men hier een markt met eten uit allerlei culturen. Dit geeft een hele mooie samensmelting, zo iets zou op het Tongerloplein ook kunnen. Maar dat is mijn persoonlijke mening.

Zou het betrekken van de tuin een toegevoegde waarde aan het plein zijn?

Ja, dit geeft een enorme verruiming qua mogelijkheden. Ik vind sowieso dat de samenwerking tussen het museum en De Kring van de grond moet komen (facilitair). Hierdoor kunnen de randvoorwaarden al gecreëerd worden. Hierdoor kan het museum ook beter benut worden. De ingang van het museum moet aan de pleinkant komen, een gezamenlijke ingang met De Kring.

En de samenwerking met partijen die minder belang hebben, zoals De Biggelaar of het casino? Lastig, dat zijn twee verschillende werelden. De Biggelaar is nooit echt geworden wat het had moeten worden.

Zou de komst van een nieuw (pop)cultuurpodium iets kunnen bijdragen?

Ik denk het niet, dit heeft te maken met de locaties van Gebouw-T en de Mezz. Er is geen markt voor. Ten eerste wordt zo'n podium veel te klein, de kleine zaal van De Kring biedt voldoende mogelijkheden voor kleine acts en bands. Ik denk niet dat het haalbaar is. De andere podia hadden verder weg moeten zitten. Bergen op Zoom krijgt nu podiumsubsidie voor 5 jaar, maar daarna krijgen ze het ook daar niet meer exploitabel denk ik. Ze werken daar al voornamelijk met vrijwilligers en

studenten. Het geldt overigens ook voor de schouwburgen. In Bergen op Zoom, Roosendaal, Etten-Leur én Breda staat een schouwburg.

Heeft het Tongerloplein behoefte aan een sterkere eigen identiteit, een imago?

Vast wel, maar ik vraag me af hoe. Qua uitstraling?

Of huisstijl, website, agenda, noem maar op.

In dat kader denk ik van wel ja, een eigen gezicht. Dat zou een opdracht kunnen zijn voor dat nieuwe cluster.

Is de Cultuurraad betrokken geweest bij de oprichting van dit cluster?

Nee, ik hoorde dit toevallig gisteravond.

Het is ook niet de bedoeling dat iemand uit de raad hierbij komt?

Nee. Hoewel er wel mensen mee zouden willen denken. Het is voornamelijk ingegeven door het steeds opnieuw moeten zoeken van sponsors. Op deze manier zouden mensen de activiteiten als geheel kunnen sponsoren, in plaats van losse activiteiten op zich. Onze boodschap is gewoon: pak een keer door en blijf niet hangen in plannen die gemaakt worden en blijven liggen. Nu komt er eindelijk een nieuwe bestrating, dat werd tijd.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

Stichting Activiteiten Tongerlopleingeluiden 14-12-12

(Merijn Backx, interim-voorzitter & secretaris)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Mijn naam is Merijn Backx, ik ben interim-voorzitter van de Stichting Activiteiten Tongerlopleingeluiden. Met deze stichting organiseren wij al zo'n veertien jaar in de zomer optredens van amateurpodiumkunsten in Roosendaal op het Tongerloplein. Openluchtvoorstellingen. Ons belang is dat het een mooi en gebruiksvriendelijk plein wordt. Dit voor zowel kleine als grotere evenementen.

Een bruisend plein is dus ook in jullie belang?

Ja, daar dragen wij zelf aan bij. Dat is een wisselwerking die ontstaat. We hebben inmiddels ook een groep mensen die speciaal op de evenementen af komt. Zelfs bij uitval (door slecht weer) komen er nog mensen kijken of er niet iets te doen is.

Wat betekent de herinrichting voor jullie?

Hierdoor krijg je een echte podiumplaats, betere zichtlijnen e.d. waardoor het breder inzetbaar is. Wat ik zelf graag zou zien is dat er een gootconstructie komt voor bekabeling. Voor ons is het vooral van belang de amateurs in Roosendaal een podium te bieden. Grote evenementen hebben vaak een commerciële doelstelling en boeken grotere namen. Wij zijn gericht op het amateurveld en werken samen met bijvoorbeeld Centrum voor de Kunsten en Cinema Paradiso (voor film).

Alleen lokale amateurs?

Nee, ook amateurs uit de regio. Het gebied van Bergen op Zoom tot aan Breda en Moerdijk.

Is het plein ook meer geschikt voor amateurs of kunnen er ook professionele optredens plaatsvinden?

Dat is zeker een wisselwerking. Wij zijn met een aantal partners een cultuurplatform voor het Tongerloplein aan het opzetten. Onze stichting is vijftien jaar geleden begonnen om deze platformfunctie daar te krijgen. In deze tijd (recessie, veranderende vrijetijdseconomie) moeten wij elkaar als organisaties meer op gaan zoeken. Dit heeft te maken met bestuurskracht, handen en voeten aan je evenement die je ondersteunen, subsidiegelden en sponsorwerving. Wij horen van sponsoren dat zij liever een grote zak geld aan 'het Tongerloplein' geven dan vier of vijf keer een los bedrag aan een activiteit. Hiermee kun je een fundament leggen voor culturele beleving en de verkenning daarvan zijn wij nu gestart.

Jullie stichting vervult in dit verband een belangrijke rol?

Vanuit onze doelstellingen kunnen wij daar zeker de basis in vormen. Wij hebben ons de afgelopen veertien jaar vooral op de podiumkunsten gericht, maar dit kan nog veel breder. We willen onze programma's op elkaar af gaan stemmen en het streven is om echt een jaarprogrammering te krijgen. Podiumkunsten, beeldende kunst, film, literatuur, antiek, noem maar op. Cultuur in de breedste zin van het woord.

Zijn dat de voorwaarden voor een 'cultuurplein'? Spreiding van en variatie in het aanbod?

Ja, maar ook kwaliteit. We willen het aanbod verbreden en vergroten en de kwaliteit behouden. Maar er zullen ook grijze gebieden komen. Een duivensportvereniging met een jubileum kun je ook als cultuur omschrijven.

Zou je het Tongerloplein nu al 'cultuurplein' noemen?

Ja, als je kijkt naar wat we daar organiseren en welke partners daar zitten, dus ook op geografische gronden. Het moet alleen meer smoelwerk krijgen.

Vindt u het Tongerloplein de meest geschikte locatie voor kunst/cultuur in de binnenstad van Roosendaal en waarom vindt u dat?

Het heeft intimiteit bij zowel kleinschalige als grotere evenementen. Dit komt ook door de bebouwing, het geeft een huiskamergevoel. Er zijn vijf ingangen. Faciliteiten zijn dichtbij.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. Deze aanpak van het plein kan op twee manieren worden uitgelegd: als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad en als nieuwe start in het 'gezelliger' maken van de binnenstad. Hoe zien jullie dit en waarom?

Ik zie het als nieuwe start, zo zou het ook weggezet moeten worden. Zo kijken we nu ook naar de samenwerking met de organisaties.

Heeft het plein voor zo'n nieuwe start een (versterking van de) eigen identiteit nodig?

Ja. Het moet zijn naam nog waar gaan maken. We kunnen wel blijven roepen dat het een cultuurplein is, maar als je bij de gemeente vraagt naar hoe zij deze culturele infrastructuur vorm willen geven wordt gewezen naar de zelfredzame, ondernemende burger. Ik ben benieuwd of de burger het plein al als cultuurplein bestempelt, ik denk het niet. Bijvoorbeeld Roosendaal Zingt (dat veel bezoekers trekt) vindt op de Oude Markt plaats.

Voor wie ligt er een rol bij het versterken van de identiteit?

Voor onze nieuwe stichting/samenwerking. Ook voor citymarketing en binnenstadscoördinatie om het overzicht te houden en activiteiten langs een culturele meetlat te leggen. Als zij het cultuurplein als zodanig bestempelen dienen bepaalde activiteiten daar hun basis te hebben.

En de VVV? Zij krijgen per 1 januari een belangrijke rol?

Wij gaan met hen in gesprek om tot afstemming te komen. Als we verder zijn met de nieuwe stichting zouden wij ook hét aanspreekpunt voor de gemeente kunnen worden. Je kunt dan denken aan bijvoorbeeld centrale vergunningverlening richting cultuurplein. Dit maakt het voor de gemeente ook makkelijker.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Moet de gemeente überhaupt een rol spelen?

Faciliteren in voorzieningen. Je kunt de schouwburg ook als voorziening zien. Ze kunnen de groei of ontwikkeling van het cultuurplein onderdeel van de prestatieafspraken met De Kring maken. Daarnaast heb je bij alle evenementen prullenbakken nodig, bankjes, tafels, drankghekken, vlaggenmasten, noem maar op. Dat zou je daar in de buurt op moeten kunnen slaan. Bij Tongerlopleingeluiden laten wij elke week iemand met bankjes op en neer rijden die wij huren bij een bedrijf. Het zou veel voordeliger zijn om deze centraal in te kopen en daarna in de buurt op te slaan. Bijkomend voordeel is dat je snel kunt schakelen bij onvoorziene situaties. Dit hebben we al eens bij de gemeente voorgelegd. Het fractiehuis bijvoorbeeld sluit met de achterkant aan op het plein. Hier zitten ook een achtertuin en berging bij. Als wij daar onze geluidsinstallatie weg wilden zetten kon dit niet, nu staat het in een particuliere berging in de Nieuwstraat.

Hierover zou beter nagedacht moeten worden?

Ja. Ik vind het overigens heel positief dat de gemeente de overkapping aangeschaft heeft. Ik zit hier namelijk niet om de gemeente af te vallen. Ik vraag ze wel om cultuur serieus te nemen, want daar zit voor mij wel een zorg. Kijk naar de ontwikkelingen rond het Centrum voor de Kunsten. Ik zie geen besef bij de gemeente dat zij een functie heeft om een basisinfrastructuur voor cultuur neer te leggen. Begin eens met een visie: wat is cultuur, en wat vinden wij dat er in Roosendaal aan cultuur behouden moet blijven? Als ik een wethouder hoor zeggen dat hij niet weet of het CvK afdeling muziek in de lucht blijft, omdat er genoeg particuliere muziekscholen zijn die dat ook prima kunnen, dan is hij zich niet bewust van wat de bijdrage van cultuur betekent in de ontwikkeling van 'mens zijn'. Cultuur draagt ook bij aan sociale cohesie. Muziek, toneel en drama draagt bij aan sociale interactie tussen mensen. In de landen om ons heen gaan kinderen op de basisschool kunst kijken. Muziek is heel belangrijk voor de ontwikkeling van de hersenen van kinderen, dit draagt dus bij aan intelligentieontwikkeling. Als je het met die pet gaat bekijken heb je als gemeente verantwoordelijkheid om een minimumniveau van culturele voorzieningen en waarde mede te verzorgen.

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Dit moet in een nieuwe cultuurnota komen ja. Ik weet niet of er op dit moment de juiste mensen en capaciteiten aanwezig zijn op de afdeling cultuur van de gemeente om dat op die manier op te stellen. Cultuur is leuk voor erbij, zo gaat de gemeente er op dit moment mee om. Sport wordt wel onderkend,

maar van dansen wordt iemand net zo moe en daarbij gebruikt hij ook zijn hele lijf. De oude Grieken zeiden al dat je een gezonde geest en een gezond lichaam met elkaar in balans moet brengen.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan 'bruisen'?

Een jaarprogrammering met verschillende disciplines. Verbreding van het aanbod. Maar ook goede marketing. Mediapartners in de sponsorsfeer betrekken. Op die manier verbeter je het smoeuwwerk en de zichtbaarheid.

Moet de culturele ontwikkeling op het Tongerloplein vooral uitgaan van de vraag (m.n. inwoners) of het aanbod (stichtingen, culturele instellingen) en waarom?

Beide, dit moet elkaar in balans houden. Bij cultuur blijven er altijd dingen die van nature weinig publiek trekken. Bijvoorbeeld de heemkundekring zal niet veel publiek trekken. Bij Frans Duijts of iets dergelijks zal het plein vol staan. Die twee moet je dus in combinatie met elkaar brengen. Je moet ook naar de burger luisteren, wat deze aan beleving daar wil.

Zouden mensen ook mee kunnen denken bijvoorbeeld met het nieuwe cultuurcluster?

Ja hoor. Misschien kunnen we jouw onderzoeksresultaten ook wel gebruiken.

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

Dat is activiteitafhankelijk. Meezingkoren trekken veel publiek, maar dat is dan wel voornamelijk 50+. Staan er kinderen op het podium dan staat het plein vol met familieleden. We proberen zo breed mogelijk te programmeren om alle leeftijden en bevolkingsgroepen te trekken. Wat we wel merken is dat allochtonen lastig te bereiken zijn, net als de groep jongeren van ongeveer 16-25 jaar (de ROC-ers). Om die te bereiken moet je misschien anders gaan programmeren, meer richting dance ofzo.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

Je moet niets uitsluiten en altijd met respect naar de samenleving toe programmeren. Je zou zelfs politiek als onderdeel van cultuur kunnen zien dus wellicht zou je een openluchtdebat kunnen organiseren ten tijde van gemeenteraadsverkiezingen. Maar het moet geen propagandaplein worden. Hier kun je lastig vooraf op kaderen, het moet een stukje ad hoc blijven. Vorig jaar bijvoorbeeld hebben we na afloop van Tongerlopleingeluiden nog een interkerkelijke viering op het plein gehad. Hiervoor moet ook ruimte zijn.

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

Dat is te realiseren. Je moet dat per keer bekijken, het vraagt veel extra organisatie met toegang en controle. Festival Atlantis was vroeger ook op die manier georganiseerd. Je kunt dan ook de bezoekersaantallen controleren.

Zou het ook werken?

Afgelopen jaar hebben we voor het eerst een openlucht-bioscoopvoorstelling georganiseerd. De bedoeling was in de tuin van het Tongerlohuys, maar we zijn moeten uitwijken naar de kleine zaal van De Kring omdat het te hard regende. We hebben daarbij wel vooraf kaarten verkocht, 175 stuks. Als je een stukje beleving en kwaliteit aanbiedt zijn mensen wel bereid te betalen. In deze tijd doen veel amateurgezelschappen Kerst- en eindejaarsvoorstellingen, dat gaat ook met kaartverkoop. Dit kun je volgens mij ook in de zomer op het plein realiseren. Als je iets met een open karakter organiseert zoals wij met Tongerlopleingeluiden doen gaat het niet werken, want dan is het plein echt een doorgangsruijnte.

Geeft het betrekken van de tuin bij het plein een extra dimensie aan het plein?

Absoluut. Nu gebeurt dit ad hoc en zoekend naar het karakter dat bij een evenement hoort. De tuin biedt een geheel eigen intimiteit. Zeer geschikt voor de wat kleinschaligere activiteiten die van nature minder publiek trekken. Bijvoorbeeld klassieke ensembles. Dan lijkt het met 100 man al aardig vol.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: "de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad" (p.8). Het gemeentelijk rapport 'Speerpunt Binnenstad' (2012) verwoordt dit als volgt: "Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom." Wat is uw visie hierop?

Ja. Maar dan zul je je winkelaanbod daarop aan moeten passen. Niet alleen maar dertien in een dozijn winkels zoals de V&D en de HEMA. Zelfs de dorpen hebben tegenwoordig al een HEMA. Tien jaar geleden zaten er drie exclusieve modewinkels in Roosendaal die op de kaart stonden. Twee zitten er nog volgens mij, maar die hebben niet meer die exclusieve uitstraling. De standaardketens dragen daar ook niet aan bij. Ik vind het zorgelijk om te horen dat mensen uit bijvoorbeeld Bosschenhoofd, Rucphen of Oudenbosch nu allemaal naar Etten-Leur of Breda gaan om te winkelen, terwijl zij dit vroeger in Roosendaal deden.

Dus als cultuur en winkelen elkaar willen versterken zijn er meer exclusieve winkels nodig?

In ieder geval winkels met een eigen smoelwerk. Speciaalzaken dragen daaraan bij. Misschien kunnen grote ketens een grote oppervlakte verdelen over drie of vier locaties, dat ziet er al wat intiemer en gespecialiseerder uit. Parttime ondernemerschap past hier ook in.

En culturele activiteiten op het plein op een koopzondag om de combinatie te zoeken?

Dat kan ook werken. Je kunt het ook andersom doen, dat ondernemers naar het plein toe komen met commerciële stands bijvoorbeeld. Je kunt met het cultuurplein zeker verbindingen met de rest van de binnenstad leggen. We zouden ook eens goed moeten kijken wat we nu eigenlijk met de Molenstraat willen, vroeger een aardige winkelstraat. Inmiddels is er al veel gebeurd met de CREDO-gelden, maar misschien moeten daar nog meer winkels komen. Misschien moet men daarvoor wel samen gaan werken met het ROC. Misschien kunnen daar wel een soort start/stagewinkels komen, waar studenten ervaring kunnen opdoen in het runnen van een winkel. Dat betekent wel dat je elke paar maanden een ander soort winkel daar hebt zitten, maar het creëert levendigheid. En daarnaast is de huidige samenleving sowieso steeds minder van de lange verbanden.

Zou een extra culturele instelling aan het plein een goed idee zijn?

Ik denk dat er genoeg culturele instellingen zijn en dat het met name gaat om de activiteiten die we organiseren en deze cultuur continuïteit geven. De filosofie is wel mooi, als ik zou mogen kiezen zou ik het Centrum voor de Kunsten in De Biggelaar willen huisvesten. Op die manier kun je het plein overal mee verbinden, ook met de wijken. Er zijn veel groepen in wijk- en buurthuizen bezig met cultuur. Die kunnen een wisselwerking met het cultureel plein krijgen. Die verbanden, dat is precies de bijdrage van cultuur. Dat is wat je als gemeente moet faciliteren zodat die verbanden blijven bestaan. Als dat wegvalt, valt het cement uit je samenleving weg.

Kan Roosendaal zichzelf met zo'n plein op de kaart zetten?

Ja.

Hoe ziet u regionale samenwerking in relatie tot de ontwikkeling van het Tongerloplein?

Met ons nieuw cultuurcluster moeten we die verbanden zelf leggen en hier lering uit trekken. Er zou op het plein best een gezamenlijk concert van alle harmonieën uit de regio kunne plaatsvinden bijvoorbeeld. In Bergen op Zoom lukt dit beter dan in Roosendaal, maar hier kan het ook. Dan moet er wel (en daar blinkt Roosendaal niet in uit) een keuze gemaakt worden. Roosendaal kiest niet.

Zou Roosendaal voor cultuur moeten kiezen? Of kan cultuur een onderdeel zijn van iets anders waar men voor kiest zoals bijvoorbeeld winkelen of sport?

De harmonieën en toneelverenigingen zoeken elkaar al op. Vaak uit nood geboren, maar het zijn allemaal dezelfde vragen. Het heeft met bestuursdruk te maken, een gezonde financiële positie en handen en voeten aan de organisatie. De consument wil veel meer op projectmatige basis aan concerten en voorstellingen deelnemen. De structuur van verenigingen en langdurige binding met een groep mensen heeft zijn langste tijd gehad. Deze generatie werkt geen twintig jaar meer op dezelfde plek, de spanningsbogen zijn veel korter. Cultuur kan wat dat betreft denk ik versterkend werken bij andere thema's.

Hoe ziet u (überhaupt) de rol van de burger in de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

De burger moet er zelf ook staan. Je moet niet alles uit de regio gaan halen als je er zelf niet gaat staan. In Roosendaal gebeurt ontzettend veel en dat mogen we ook aan elkaar laten zien. We hoeven niet veel uit de regio te halen, alleen als wisselwerking. Het verenigingsleven staat onder druk door de zojuist genoemde projectmatige manier van werken en de zoektocht naar faciliteiten. Ik denk wel dat een verenigingsverzamelgebouw het Tongerloplein nog zou kunnen versterken. Hierdoor zou een culturele broedplaats kunnen ontstaan. In bijvoorbeeld Rotterdam, Tilburg en Eindhoven heb je dit al. Ik denk dat je dat in Roosendaal ook kunt creëren. De gemeente zou in dat geval wel coulant moeten zijn als zo'n broedplaats niet volledig voldoet aan alle bouw- en woningvoorschriften. In Oosterhout is er bij het ontstaan van zo'n broedplaats veel spanning geweest tussen gemeente en de gebruikers. Het moet natuurlijk wel veilig zijn, maar kijk daarbij naar de achterliggende doelstelling.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

Hutten Catering 18-12-12

(Michiel Wijnstroom, accountmanager regio West-Brabant)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Mijn naam is Michiel Wijnstroom, ik ben accountmanager voor de regio West-Brabant en daardoor onder andere ook de St. Jan. Onze functie is het behoud van de kerk, het organiseren van commerciële evenementen met verschillende doelstellingen en een platform bieden aan de Roosendaler om hier iets te kunnen organiseren. Het moet toegankelijk blijven voor het Roosendaals publiek. Onze evenementen kunnen zowel zakelijk als particulier zijn, maar het merendeel is zakelijk.

En kunst/cultuurevenementen?

We zoeken met verschillende partijen hoe we daar elkaar het beste in kunnen vinden. We hebben grote publieksfeesten zoals Thirty Dancing, Sunday Lounge en oud en nieuw. Concerten zijn wel teruggelopen omdat de subsidie die wij kregen vorig jaar is stopgezet. We kregen 900 euro subsidie per keer dat de locatie gebruikt werd. Hiermee konden wij onze huur betalen aan het Monumentenfonds. Dit maakt het nu wat lastiger om daarin een combinatie te vinden.

Organiseren jullie ook op het plein wel eens iets?

Voorheen wel, we hebben wel eens een combinatie gemaakt met De Kring. Maar echte openluchtfesten o.i.d. hebben we nog niet echt gedaan.

Zouden jullie dit in de toekomst wel willen?

Absoluut, als er een goed initiatief is waarbij we samen veel publiek kunnen trekken willen we daar zeker aan meewerken. Dan moet er een goed concept liggen en daar moet goede publiciteit aan gegeven worden. Het is een mooi plein met een natuurlijk podium en in de zomer staat er zelfs een tent, dus dat biedt mogelijkheden.

Vindt u het Tongerloplein de meest geschikte locatie voor kunst/cultuur in de binnenstad van Roosendaal en waarom vindt u dat?

Ik ben nog niet heel bekend in Roosendaal, ik ken de Oude Markt maar ben nog niet heel veel verder geweest.

In vergelijking met de Oude Markt dan?

Op de Oude Markt kun je veel meer mensen kwijt en hoe meer gasten, hoe beter je het programma kunt maken. Het liefst zouden wij nog een ingang aan de achterkant hebben, zodat we meer deel uitmaken van het plein. Dat is nu niet, dus men moet steeds omlopen.

Dat kan ook niet gemaakt worden?

Nee, we zijn een monument dus we mogen dat niet zomaar doen. Het voordeel van het plein is wel dat je de omliggende locaties erbij kunt betrekken, bijvoorbeeld ons, De Kring en De Moriaan. Daarnaast heb je parkeergelegenheid dichtbij, dat is goed.

Betekent de term *cultuurplein* voor u vooral de fysieke aanwezigheid van culturele instellingen aan het plein of het houden van culturele openluchtactiviteiten op het plein? Waarom?

Een combinatie van die twee. Cultuurplein betekent zeker culturele instellingen en dan denk ik hier met name aan De Kring. Maar het betekent ook wat er gebeurt, mensen kunnen daarna ook lekker uitwaaiëren over de stad.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. Deze aanpak van het plein kan op twee manieren worden uitgelegd: als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad en als nieuwe start in het ‘gezelliger’ maken van de binnenstad. Hoe zien jullie dit en waarom?

Ik denk zeker dat belichting 's avonds, nieuwe bestrating, het verplaatsen van bomen en meer bankjes kunnen bijdragen aan het gezelliger maken van de binnenstad. Dan moet er ook nog geregeld wat te doen zijn, want ik weet niet of er nou veel traffic is op het plein.

Moet dat dan beter aangegeven worden?

Ja. Als ik niet uit Roosendaal zou komen, zou ik niet weten dat daar een cultuurplein is. Dit moet goed gecommuniceerd worden.

Mist het plein een stukje identiteit?

Wat het echt uniek maakt bedoel je? Het moet wel meer gaan leven ja, absoluut. Die grote trap bij de parkeergarage is ook een doorn in het oog, er moet iets gedaan worden. Misschien zou je daar wat kunst moeten hangen of wat beelden moeten neerzetten en het mag meer kleur krijgen.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Moet de gemeente überhaupt een rol spelen?

Onderhoud, infrastructuur op orde houden, bewegwijzering, verloedering voorkomen, het cultuurplein meenemen in de gemeentelijke promotie, veiligheid, parkeerbeleid.

Moet de gemeente ook een visie uitspreken in wat er op het plein zou moeten plaatsvinden?

De expertise zit bij de organisatoren. De gemeente kan wel in een richtlijn aangeven wat absoluut niet kan, ze kunnen bijvoorbeeld zeggen: wij doen daar geen hardcore dancefeesten. Ik ben meer van het samenwerken en elkaar inspireren. Hoe zien jullie dat en hoe zien wij dat?

Op welke manier(en) zou volgens u samenwerking tussen stakeholders kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein? Concreet; hoe ziet deze samenwerking er uit en met wie? (de belangrijkste partners)

Lokale ondernemers, zowel gevestigd aan het plein als elders in Roosendaal. Wel proberen zoveel mogelijk lokaal te houden.

Is dat belangrijker dan regionale samenwerking?

Regionale partners kunnen zeker ook je lokale netwerk versterken.

Hoe zou je de Roosendaalse cultuur omschrijven?

Het is allemaal wat voorzichtig, als er iets georganiseerd wordt durft niemand echt zijn hoofd boven het maaiveld uit te steken.

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

Een combinatie, zeker als je een jaarprogrammering wilt hebben kun je niet alleen commerciële dingen wegzetten. Door amateurs een platform te bieden betrek je ook de lokale bevolking en dat genereert weer draagkracht voor het plein. Maar het heeft elkaar wel nodig. Een feest organiseren voor 300 mensen is vaak kostbaarder dan een feest voor 3000 mensen.

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

Kijk naar Dancetour in Breda, dat is ook gratis en daar zijn veel mensen. Pas was er een dancefeest waarvoor men moest betalen en daar was bijna niemand. Mensen gaan er steeds meer vanuit dat het allemaal gratis is. Maar als je een goede programmering hebt en het laagdrempelig houdt moet het wel een keer betaald kunnen. Bij onze publieksfeesten betalen mensen ook entree en dat gaat prima, maar dan moet je wel iets te bieden hebben en je moet je naam daarin opbouwen. Ik sprak laatst Peter Uytdehage van Blommenkinders, die hebben het ook zo opgebouwd.

Moet de culturele ontwikkeling op het Tongerloplein vooral uitgaan van de vraag (m.n. inwoners) of het aanbod (stichtingen, culturele instellingen) en waarom?

Ik denk dat men bij De Kring en bij ons wel weet wat mensen willen zien, maar er zijn verschillende doelgroepen natuurlijk. Ouderen willen meer klassiek, jongeren popmuziek. Je moet naar het huidige aanbod kijken en daarin proberen uniek te zijn.

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

Ik zou wel segmenteren, om alle activiteiten voor iedereen te houden gaat niet werken denk ik.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

Alles moet kunnen, het is alleen wel weersafhankelijk.

Moet het cultuurplein haar cultuurfunctie behouden bij totaalevenementen?

Een liveband is ook cultuur, dat verwacht de doelgroep ook denk ik. Ik zou wel een beetje meedenken met de doelgroep en het concept. Ik zou niet heel veel afwijken van cultuur.

Je vertelde dat de St. Jan van het Brabants Monumentenfonds is. Hebben zij een visie op dit onderwerp?

Wij hebben min of meer carte blanche in wat we doen. We mogen alleen geen godslasterende evenementen organiseren.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan 'bruisen'?

Je zal allereerst eens met z'n allen bij elkaar moeten gaan zitten en de verschillende visies daarover delen. Samen kijken naar wat er zou kunnen en wie wat gaat betalen. Wij zijn bijvoorbeeld niet gesubsidieerd, dus we moeten het uit eigen zak betalen. Dat is wel een belangrijk punt. En vervolgens beginnen met een evenement. Enigszins bijt het elkaar echter ook wel, De Kring heeft een hele grote zaal, wij ook, en dan zouden we ineens van alles buiten gaan organiseren.

Moet er eerst een duidelijk onderscheid zijn in wat er binnen en buiten georganiseerd kan worden?

Ja en we moeten ook beginnen met aansluiting te zoeken bij events die al gedaan worden, zoals bijvoorbeeld kermis of Blommenkinders. Dat kun je dan zien als try-out: hoe verloopt zoets, weten mensen het plein te vinden, hoeveel horeca heb je nodig, etc. Het hoeft niet altijd commercieel te zijn, je kunt ook beginnen met amateurs. Aan de andere kant willen wij ook wel graag mee profiteren van de horecaomzet. Ik denk daarom dat er wel een professionele partij moet zijn die het gaat uitbaten, maar wie dat dan is? Over zo'n verdeelsleutel moet je goede afspraken maken. Als het een succes is kun je altijd nog de zaal van De Kring of de St. Jan erbij betrekken in een soort festivalvorm.

Zouden jullie ook de tuin bij het plein willen betrekken?

Die ken ik niet.

De tuin tussen De Kring en het Tongerlohuys is nu afgesloten.

Dat zou dan zeker voor beeldende kunst mooi zijn om erbij te betrekken.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: "de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad" (p.8). Het gemeentelijk rapport 'Speerpunt Binnenstad' (2012) verwoordt dit als volgt: "Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom." Wat is uw visie hierop?

Roosendaal winkelstad heb ik nog niet veel gehoord, komt dat door Rosada? Ik denk dat als je komt om te winkelen dat je specifiek dat zult doen en als je voor een evenement komt dat je alleen daarheen zult gaan. Ik verwacht niet veel van de wisselwerking.

Hoe ziet u regionale samenwerking in relatie tot de ontwikkeling van het Tongerloplein?

Ik zou wel regionale spelers erbij betrekken ja. Qua infrastructuur en programmering bijvoorbeeld. Ik weet niet in hoeverre De Kring dit al doet. Als je het elkaar kunt stimuleren je daarmee ook de lokale economie. Je hoeft niet alles ver weg te zoeken.

Willen jullie zelf nog iets kwijt in dit verband?

Wij vinden het jammer dat de subsidie teruggedraaid is. De reden hiervoor is dat er te weinig gebruik van werd gemaakt. Er zijn zeker nog wel initiatieven die iets willen organiseren in de kerk. Ik hoor dat er in de Wennekerfabriek ook steeds meer georganiseerd wordt. De Kring en wij maken ons wel zorgen hierover, het gaat met ons al niet florerend in deze markt en nu komt er nog een derde locatie bij.

Zou de gemeente dit soort dingen in een nieuwe cultuurnota moeten zetten?

Daar moet absoluut goed over nagedacht worden. Ik hoor geluiden dat de Roosendalers het jammer vinden dat wij nu vaker dicht zijn. Wij zouden graag de deuren weer vaker openstellen voor de Roosendalers en initiatieven ondersteunen, maar we moeten er geen geld op toe leggen. Mensen begrijpen dit soms niet en dat is jammer. Het is heel lastig om mensen uit te leggen dat je personeel moet betalen, alles op moet bouwen, techniek nodig hebt, etc.

Wat dat betreft kunnen jullie wellicht beter bij een activiteit op het plein een bar buiten zetten en meedraaien met de horecaomzet daar?

Jazeker. Alleen vragen we ons dan af: wie betaalt de programmering, het geluid, de techniek, etc. Hiervoor moet je een soort barometer opstellen wie welk deel investeert. Zeker als je niet met kaartverkoop werkt. Wat we eraan overhouden zouden we kunnen investeren in een volgend evenement, zodat het steeds beter wordt. Je moet het zien als een soort stichtingmodel net als Blommenkinders.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

Olav Posthumus 20-12-12

(Olav Posthumus, voorzitter Oranjestichting / binnenstadsmanager)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Mijn naam is Olav Posthumus, ik ben binnenstadsmanager namens Collectief Roosendaal (de ondernemersvereniging), daarnaast ben ik actief als voorzitter van de Oranjestichting in Roosendaal. Wij organiseren op het Tongerloplein diverse activiteiten tijdens Koninginnenacht en Koninginnedag.

Zou je het Tongerloplein het cultuurplein noemen in Roosendaal?

De meeste culturele evenementen vinden wel plaats op het Tongerloplein. De wat grotere organisaties kijken steeds vaker naar de Nieuwe Markt. Het Kadeplein is het in ieder geval zeker niet.

Grote evenementen passen niet op het Tongerloplein?

Als je kijkt naar bijvoorbeeld 'All For Harmony' (de vier harmonieën traden gezamenlijk op), dat hebben we met de koopzondag in september gedaan, dat had ook op het Tongerloplein gekund. Dat was nu op de Nieuwe Markt omdat we de link wilden leggen tussen winkelen en muziek. Op het Tongerloplein zit verder geen winkel. De Biggelaar is op zulke dagen nog vaak gesloten ook.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: "de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad" (p.8). Het gemeentelijk rapport 'Speerpunt Binnenstad' (2012) verwoordt dit als volgt: "Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom." Wat is uw visie hierop?

Dat kan zeker. Bij dat evenement met die harmonieën was het erg druk. De mensen stonden met boodschappentassen en dachten: hé wat gebeurt hier? Een deel blijft staan, een deel loopt door en pakt een terrasje. Je merkt dan dat er in ieder geval iets gebeurt. Het Tongerloplein daar moet je echt gericht naartoe gaan want dat ligt toch wat verstopt buiten het winkelgebied.

Het werkt dus beter om cultuur naar de winkels te brengen dan winkelpubliek naar het cultuurplein te trekken?

Ja, want de mensen die gaan winkelen lopen niet even naar het Tongerloplein. Het ligt echt uit de route.

En als je iets aan die route doet?

De mensen die specifiek voor cultuur gaan die komen wel op het Tongerloplein. Dat heeft niets met het plein te maken want die mensen gaan gewoon ongeacht waar het is. Als je ook een ander soort mensen wilt trekken zul je het moeten brengen naar daar waar traffic is. Dat is met alle respect niet op het Tongerloplein. Men parkeert wel in De Biggelaar, maar men komt er niet langs de achterkant uit.

Wanneer komen mensen er dan wel langs de achterkant uit?

Als men naar de schouwburg moet. De Molenstraat is ook niet meer de drukste straat van de stad. Het aanbod in De Biggelaar is nou ook niet veel meer.

En als De Biggelaar een culturele invulling zou krijgen?

Er zit al het nodige in met de artotheek en wat galerieën, maar er lopen gewoon weinig mensen. Daarnaast organiseer je in Roosendaal maar voor 10% van de bevolking je evenementen. Als je een gratis evenement organiseert en er komt 5000 man dan heb je het goed gedaan. Er komen geen 20.000 mensen uit je eigen stad op af. Bij bijvoorbeeld Tongerlopleingeluiden en de Oldtimerit komen steevast dezelfde personen. Bij Koninginnedag is het bomvol maar dan is ook iedereen vrij.

Is het Tongerloplein met Koninginnedag ook ingericht als cultuurplein?

Alle spelactiviteiten doen we op de Oude Markt. Het Tongerloplein is meer een Nederlandstalig plein met lokale artiesten die Nederlandstalig zingen en verder is het alleen maar vrijmarkt daar. De zondag vóór Koninginnedag is er nog de Oldtimer Oranjerit. Dan staan er zo'n 70 Oldtimers op het plein na de rit. Voor dat soort dingen is het uitermate geschikt, het is erg knus. Op de Nieuwe Markt zou je veel meer auto's moeten zetten, anders zeggen mensen al snel: het is niet druk. Op het Tongerloplein zegt men al snel: het was druk. Dat komt omdat het plein zo intiem is.

Is die intimiteit het sterke punt van het plein?

Ja, de gezelligheid en knusheid en de horeca geven het een verblijfsfunctie.

Mist de Nieuwe Markt die horeca?

Ja, daar is alleen het paviljoen. Maar als je iets organiseert aan de kant van Perry Sport is het terras 100 meter van je vandaan. Dan ga je daar geen biertje drinken. Het hele plein mist gewoon verblijfsfunctie. Op het Tongerloplein begrijp ik nog steeds niet waarom de schouwburg daar geen horeca buiten zet aan zijn eigen theatercafé.

Zou dat het plein versterken, extra terrassen?

Ja, maar de keuze voor de Oude Markt als 'huiskamer' is al lang geleden gemaakt. Met Koninginnedag bijvoorbeeld blijft de schouwburg gewoon dicht. Als er nou één dag is dat er veel volk op jouw plein staat dan is het wel Koninginnedag. Maar dat is aan de ondernemers zelf, De Moriaan bijvoorbeeld haakte gewoon aan en betaalde mee aan artiesten en geluid.

Is De Moriaan jullie belangrijkste samenwerkingspartner?

Als ik kijk naar Koninginnedag zelfs de enige. Het casino doet niks, De Biggelaar geeft aan dat mensen die het winkelcentrum bezoeken er niet in kunnen en De Kring is dicht. Bij carnaval doet De Kring wel mee, maar ze zijn ook de gehele carnaval open. Het casino doet nooit mee, en De Biggelaar eigenlijk ook niet.

En bijvoorbeeld de St. Jan?

Als ik kijk hoe vaak die deur nog open staat, dat is minimaal. Daarnaast is hun voorkant gesitueerd aan de kant van de Oude Markt.

Is dat ook het probleem van het Tongerlohuys?

Die tuin moet gewoon open. Daarnaast snap ik niet dat men in het museum ook geen horeca inricht als verblijfsfunctie. Positief is dat de tuin inmiddels al gebruikt wordt vanuit het theatercafé, je kon er daarvoor niet eens in. Ze zouden het als parkfunctie wat meer bij het plein moeten betrekken. Nu staat er een hek. Met Koninginnedag is dat ideaal want daar achter parkeren we 50 klike's voor spullen die niet op de vrijmarkt verkocht worden. Maar om iets toe te voegen aan evenementen moet de tuin gewoon open.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. Deze aanpak van het plein kan op twee manieren worden uitgelegd: als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad en als nieuwe start in het 'gezelliger' maken van de binnenstad. Hoe zien jullie dit en waarom?

Het moet een nieuwe start zijn. In 2008 had het al het laatste deel van de herbestrating moeten zijn, maar toen was het geld op. Ik zie het dus maar als nieuwe start, zoals de Nieuwe Markt hopelijk in de toekomst ook een nieuwe start kan maken. Het moet wel meer zijn dan de klinkers omdraaien.

Kan die gezelligheid dan op een andere manier versterkt worden?

Weet je wat de meeste Roosendalers het mooiste stukje binnenstad vinden? Waar café De Buurman nu gesloten is, naast de kerk. Daar staan nog een oude waterpomp en oude lantaarns. Alleen zit ook dat stukje verstopt. De nostalgie is een beetje verdwenen en karakteristieke panden zijn bijna allemaal gesloopt. Wat er nog over is zijn het Tongerlohuys, het NS-station en Mariahove. In Roosendaal versterkt dat een beetje drang naar vroeger.

Zou men dat stukje naast de kerk wat je noemt bij het plein moeten betrekken?

Dat zou men door moeten trekken ja. Verder is het allemaal prima dat het podium wat naar voren komt en die trappen verplaatst worden. Maar met die bomen lijkt het al gauw knus. Gezellig op een terras zitten doe je niet gauw op een leeg plein, dat doet men ook niet op de Nieuwe Markt.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Moet de gemeente überhaupt een rol spelen?

De waarderingssubsidies zijn overal wat minder. Uit de private sector komt het op dit moment ook niet. Per 1 januari 2013 krijgen we een evenementenloket waar zware behoefte aan is. Ik ben een loket voor vragen vanuit de ondernemers in de binnenstad. Er is behoefte aan coördinatie: wanneer is er waar wat te doen? Nu zou men erachter kunnen komen dat twee evenementen op dezelfde dag op dezelfde plaats gepland zijn zonder dat zij dit van elkaar weten. Dit kan natuurlijk niet. De gemeente moet dan de greep pakken en uitspreken wat de A-evenementen zijn. Op die manier kan men gaan

investeren in kwaliteit in plaats van kwantiteit. Daar ligt echt een rol. Gelukkig wordt het nu per 1 januari bij de VVV weggelegd. Iedereen weet dan waar hij moet zijn want ze hebben allemaal klike's, hekwerk, schoonmaak en een vergunning nodig. Iedereen vindt nu dat wiel opnieuw uit. Het calamiteitenplan van de stichting carnaval wordt inmiddels door 20 organisaties gekopieerd en geplakt. Het loket moet wat dat betreft bijvoorbeeld gewoon met een concept komen. Aan dit loket is in Roosendaal al erg lang behoefte.

En moet er buiten het evenementenloket ook een cultuurnota komen?

Je hebt nu de Cultuurraad als adviesorgaan. Ik merk dat er in de binnenstad met leegstaande panden qua kunst en cultuur gewoon veel te weinig gebeurt. Afgelopen week was er weer een bijeenkomst vanuit die sector om te brainstormen over wat ze bijvoorbeeld aan een winterprogramma in de Raadhuisstraat zouden kunnen doen. In de praktijk loop je ook tegen de vastgoedpartijen aan. Die blijven leegstaande panden opvullen met posters omdat ze denken dat er over vijf jaar weer huurders in de rij staan. Ik denk het niet. Maar zolang zij er niet van wakker van hoeven te liggen of een pand al dan niet gevuld is gebeurt er niets.

Zou de gemeente hier iets aan kunnen doen?

Ik heb ze geadviseerd hetzelfde te doen als in België: een leegstandsboete. Als je pand daar een bepaalde termijn leeg staat krijg je gewoon een heffing aan je broek. Ik heb al zoveel initiatieven aan mijn bureau gehad die een leeg pand zoeken: de modelspoorbaan, een museum van de commando's, een museum van carnaval, noem maar op. De enige die dat op dit moment doet is Wereldhave, die nu de schouwburg en het archief voor niets een tijdelijke ruimte geeft in de Roselaar. Metterwoon bijvoorbeeld doet dit niet. Wat gebeurt er dus: het oude klooster Mariadal biedt onderdak en dat wordt langzaam het verenigingsverzamelgebouw. Op dit moment is het soms voor vastgoedpartijen fiscaal aantrekkelijker om kantoorunits leeg te laten staan dan er een huurder in te stoppen. Daar ligt de sleutel tot een betere binnenstad. De komende tien jaar zal de detailhandel krimpen met 30%, dat tonen studies aan. Men zou hier moeten proberen een compacte binnenstad te creëren, later kan die vlek zich dan wel weer uitbreiden.

Kunt u zowel een sterk als een zwak punt noemen van in het verleden gevoerd cultuurbeleid van de gemeente Roosendaal en aangeven waarom u dit vindt?

Het moet vanuit het veld zelf komen. Burgerkracht heet dat. Dan moet men bij de gemeente wel accepteren dat dat ook gebeurt. Als men dan roept: dat willen we niet, dan heeft men in feite niets meer te zeggen want men heeft het zelf uitbesteed. Niet iedereen heeft al die omslag in denken gemaakt. Cultureel heeft Roosendaal heel veel te bieden alleen zit het vaak nog wat verstopt. Het mag meer naar buiten.

Op het Tongerloplein?

Dat maakt niet uit, gewoon meer de stad in. Als ik kijk naar andere steden dan heeft bijvoorbeeld Den Bosch ook een groot cultureel festival dat enorm veel mensen trekt. Cultuur bindt mensen. Hopelijk komt het Roosendaals Treffen weer terug, op zo'n dag kun je over de koppen lopen. De Culturele Manifestatie is erg druk maar dit gebeurt in de schouwburg. Misschien moet dat wat meer naar buiten treden.

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

De vroegere directeur van de schouwburg had niets met amateurs. Nu heeft de schouwburg veel meer ook haar deuren geopend voor amateurs, er zit ten slotte subsidie van de hele stad in. Vroeger had het verenigingsleven wat dat betreft veel minder mogelijkheden.

Kan Roosendaal zich regionaal op de kaart zetten met een cultuurplein?

Ik denk dat er eerst maar eens structuur moet komen in het lokale plaatje. Ik heb het een tijdje terug nog tegen Bart Derison (onderzoeksbureau Connect) gezegd: 'wij zijn in Roosendaal een Zwitsers zakmes. We hebben alles, maar wat zijn nou de drie hoofdfuncties?' Roosendaal zorgstad? Dat gaat helemaal nergens over naar mijn mening. Roosendaal logistiekstad? Dat nog wel, hoewel we al geen spoorstad meer zijn en als straks de A4 bij Steenberg af is we misschien die boot ook gaan missen. Als je dus niet uitkijkt zijn we straks ook geen logistiekstad meer. Evenementenstad? Winkelstad? Waar gaan we voor? Iedereen moet met elkaar voor hetzelfde willen gaan, op dit moment missen veel mensen in de stad een visie. Dan moet je soms slecht nieuwsgesprekken met mensen voeren maar dat is nou eenmaal zo.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan 'bruisen'?

Goede doorloop creëren inclusief routing. Dan moet je een trekker hebben in de Molenstraat. Een trekker die vroeger bijvoorbeeld in De Biggelaar zat was de Action. De verplaatsing hiervan naar de Boulevard heeft daar een verkeersinfarct veroorzaakt. Langs een woonwijk moet men nu door een hekje om zowel bij de Aldi, de Action én de Micro Electro te kunnen komen. De GoStores zijn verstopt, vanaf de snelweg zie je de voorkant niet. De Roselaar is ook verstopt, aan de buitenkant denken mensen dat het alleen een parkeergarage is. De Passage is verstopt, vanaf de Nieuwe Markt zie je hem niet. De HEMA is prachtig vernieuwd, maar niemand ziet hem. Om dingen zichtbaar te maken zul je een investeringsfonds moeten creëren net zoals Tilburg dat gedaan heeft.

Volgens mij heeft de Provincie ook nog wel subsidie voor dit soort dingen. In de Biggelaar zou best een Media Markt kunnen zitten, dat kan in Bergen op Zoom ook. Dat soort winkels genereren wel traffic in zo'n gebied. Als er bij De Biggelaar nu niets gebeurt staat het over drie jaar gewoon leeg. De vastgoedpartij zit er niet mee, maar voor het gebied (en ook het Tongerloplein) is het dodelijk. Op dit moment is Roosendaal bezig een donut te worden, men stopt alles aan de rand.

Dus zichtbaarheid trekt mensen en dat maakt het levendig?

Ja. Ik zeg niet dat je De Biggelaar af moet breken, maar vroeger was er wel doorloop vanuit de Raadhuisstraat naar de Molenstraat. Nu niet meer. Er moet een grote trekker in De Biggelaar komen. Er komt nu een cockpit die er een visie aan gaat hangen. Het biedt echt wel kansen, maar het zal geld gaan kosten. Aramis Wonen geeft aan dat de betere binnensteden draaien op een woonfunctie. Studentenstad zullen we ook niet worden.

Toch zijn er ongeveer 5500 ROC-studenten in Roosendaal.

Ja, maar die wonen vaak thuis of die komen met de trein en zijn meteen weer weg. Breda, Den Bosch, Eindhoven en Tilburg, dat zijn studentensteden. Grote winkelketens als Bijenkorf en Media Markt vestigen zich ook liever in dat soort steden. Wat dat betreft zijn steden als Etten-Leur, Roosendaal en Bergen op Zoom in het nadeel. Als er al winkels zijn die zich hier willen vestigen is dat 9 van de 10 keer in de Roselaar. Ze kijken dan niet naar een ander stukje Roosendaal want dan zijn ze al weg naar een andere stad.

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

Dan komt er in Roosendaal nog 1/3 van het oorspronkelijke publiek. Dat heb ik ervaren bij Roosendaal Zingt Kerst in de Wennekerfabriek. Ook bij voetbal op grote schermen op de Oude Markt.

Dus is het een slecht idee?

Ja. Alleen als je het financieel niet rond krijgt heb je soms geen keuze.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

Ateliers en expositieruimtes hebben een heel specifiek publiek. Muziek trekt heel veel publiek en daarmee kun je ook naar buiten. Dat zijn ook vaak groepen en die trekken daardoor al meer eigen publiek dan één iemand die exposeert. We gaan in Roosendaal overigens ook niet goed om met kunst in de openbare ruimte. Het wordt niet onderhouden. Maar dan huren we nu wel één iemand met een hogedrukreiniger in om kauwgom te verwijderen. Die is vijf jaar bezig en dan kan hij opnieuw beginnen. Sterker nog, hij kan al opnieuw beginnen. Dat is zonde van het geld, daarvan kan men beter onderhoud plegen aan de bestaande kunstwerken. Misschien is het beter dat er veel in depot staat, daar kan het in ieder geval niet kapot. Maar we doen ook mooie dingen, bijvoorbeeld de onderdoorgang bij Parrotia is fantastisch. Jammer dat ook dit zo verstopt is. De ingang van de bibliotheek zit overigens ook aan de verkeerde kant. Tussen de Markten zit ook kunst waar niemand iets aan durft te doen, vroeger was dat één grote plakzuil. Dat is goed om op een paar plekken in de stad te hebben. Mensen staan daarnaar te kijken en vinden het leuk. Ik praat ook met vastgoedpartijen over 3D-reclame in etalages, maar als ze steeds nee zeggen gaat het over. In Eindhoven en Den Bosch doen ze hier heel veel mee. Ze moeten de artistieke sector dit in laten vullen, die hebben ideeën zat. Enkele daarvan staan in de uitgave 'Roosendaal Anders Bekeken'.

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

Jeugd doet al veel met cultuur, je ziet regelmatig kinderen bij de schouwburg en het museum. Het is goed om daar vroeg mee in aanraking te komen, want hoeveel Roosendalers komen er nou in het museum? Kijk maar naar de entree, de deur is dicht.

En als het museum en De Kring een gezamenlijke ingang krijgen?

Dan zullen er vast wat theaterbezoekers ook de expositieruimtes induiken. Men zou dit moeten koppelen. Daar is men wel mee bezig op dit moment. Als doelgroep moet men heel simpel beginnen bij de Roosendaler. Gelukkig begint men hier dus op school mee. Toen ik op lagere school zat gingen wij nooit naar de schouwburg of het museum.

Er wordt nu een cultuurcluster gevormd dat zich bezig wil gaan houden met de inhoud van de activiteiten op het plein. Hoe kijkt u hier tegenaan?

Dat is goed, dat zijn namelijk de gebruikers. Ik zeg altijd maar: er zijn werkgroepen waarin je mee kunt denken. Als je dat niet doet moet je achteraf ook niet klagen.

Je moet mensen wel laten weten hoe laat en waar ze zich dan kunnen melden voor zo'n werkgroep. Het zijn altijd dezelfde mensen die iets organiseren en ook altijd dezelfde mensen die klagen. Als ik klagers dan uitnodig voor zo'n werkgroep dan zie ik ze niet. Je voorruit moet altijd groter zijn dan je achterruit. Je moet kijken wat we in de toekomst kunnen doen in plaats van terugblikken, dat heeft geen nut. De helft van Roosendaal klaagt over de ijsbaan, terwijl zoiets in heel veel plaatsen niet eens meer van de grond komt. Dat is de aard van de Roosendaler: bij een ander is het altijd beter.

Daarnaast zijn er altijd een paar solisten, ook onder de ondernemers. Bij Collectief Roosendaal zitten 260 ondernemers, terwijl er zo'n 500 zijn in de binnenstad. Het kost 25 Euro per jaar om lid te zijn, dus het gaat niet om het geld. Er zijn er altijd die het leuker vinden om aan de zijlijn te roepen dat het niet deugt. Het liefst roepen ze dat nog in de krant ook. Gelukkig trekken we in Roosendaal veel Belgen die de krant hier niet lezen. Dat moeten we vooral zo houden. We focussen wel steeds meer op de Belgische consument, die geeft ook meer uit. Zij vinden dat hier altijd wat te doen is en de 'koopjeszondag' is de mooiste dag. Voor de Belgen is het hier het hele jaar uitverkoop. Ondanks de crisis zijn Belgen en Duitsers gewoon blijven consumeren, in tegenstelling tot de Nederlanders. Met Rosada hebben we nu tot aan Gent meegelif met Belgische promotie. Van de Belgische bezoeker blijkt dat hij een dagje uit gaat. Die mekkert daarom ook niet over prijzen. Het laatste waar een Belg op bezuinigt is op eten en drinken. Mensen uit Hoeven en St. Willebrord kunnen kiezen of ze naar Roosendaal of Etten-Leur gaan en Bergenaren zijn zelfvoorzienend. Concentreer je daarom op de Belgische consument en je eigen inwoners.

En cultuur kan daaraan een bijdrage leveren?

Zeker weten. Ook de culturele sector is in België zeer actief.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

CBKWB 20-12-12

(Ageeth Boermans, directeur)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Ik ben Ageeth Boermans, directeur van het CBK West-Brabant. Dit is het centrum voor beeldende kunst en vormgeving in de regio West-Brabant. Wij werken met professionele kunstenaars. We organiseren evenementen en tentoonstellingen met professionele kunstenaars. Daarnaast hebben we een groot kunsteducatiedeel. Er werken ongeveer 13 docenten voor ons om in heel West-Brabant kunsteducatielessen te geven op vooral basisscholen. We begeleiden ook opdrachten van kunst in de openbare ruimte. Voor het Tongerloplein hebben we (via de gemeente) een kunstenaar de opdracht gegeven om voor de 4 uitgangen van het plein een kunstuiting te ontwerpen. Dit is inmiddels uitgevoerd en wachtend op plaatsing.

Die professionele kunstenaars, komen die dan ook uit West-Brabant?

We nemen het iets breder, maar wel voornamelijk Brabant. Het hangt er vanaf. We zijn een provinciale instelling, dus onze opdracht is wel om voornamelijk West-Brabantse kunstenaars aan werk te helpen en te zorgen dat zij hun werk kunnen laten zien. In de huidige maatschappij is afbakening lastig, ik wil niet tegen iemand uit Breda zeggen dat hij niet mee mag doen. Bovendien vind ik het ook onze taak om te zorgen dat de mensen in Roosendaal ook eens wat anders kunnen zien. Uitwisseling van tentoonstellingen met bijvoorbeeld Amsterdam kan daarom ook. Het gaat ook om de kwaliteit van het werk. Maar opdrachten van gemeenten en van de provincie gaan voor het merendeel naar Brabantse kunstenaars.

Doet het CBKWB meer met kunst in de openbare ruimte in Roosendaal, buiten de kunstwerken die aan de uitgangen van het Tongerloplein geplaatst gaan worden?

Ja. We organiseren ook vaak projecten op locatie. Bijvoorbeeld op zaterdag 19 januari 2013 organiseren wij 'Stroom', in het Ligapark. Dat is normaal geen openbare ruimte, maar voor die dag wordt het opengesteld voor het publiek. Zo proberen wij dit soort manifestaties te organiseren die in de openbare ruimte plaatsvinden, maar niet speciaal op het Tongerloplein.

Het Tongerloplein wordt het cultuurplein genoemd. Vindt u dit terecht?

Ik vind het een wat grote benaming. Het heeft wel potentie, het Tongerlohuys en De Kring grenzen eraan, maar dit maakt het nog niet echt een cultuurplein. Wij doen bijvoorbeeld weer veel met de artotheek. We werken hiermee samen en gebruiken die locatie ook. Dat grenst ook aan het plein, dus er zijn wel ingangen om een bloeiend plein ervan te maken. Het wordt ook gebruikt voor bijvoorbeeld de opening van het cultureel seizoen. Dat soort dingen maken wel de potentie.

Maar culturele instellingen alleen maken het nog geen cultuurplein?

Vind ik niet. Je moet er ook dingen blijven brengen. De naam cultuurplein suggereert al dat het ingebed is in een soort traditie dus dat vind ik nog niet aan de orde.

U zegt samen te werken met de artotheek. Hoe zit dit met het Tongerlohuys?

Daarmee werken we ook samen. We hebben recent een tentoonstelling georganiseerd die 'De Rode Draad' heet. Ongeveer 18 kunstenaars hebben de opdracht gekregen onderzoek te doen naar een stukje West-Brabant. De resultaten van dat onderzoek zijn tentoongesteld in het Tongerlohuys. Ook in de tuin hangen nu foto's die in opdracht van mij zijn gemaakt. In De RABO-galerie van De Kring hebben wij op dit moment ook een tentoonstelling. Eigenlijk zijn wij dus altijd wel rondom het plein bezig met de artotheek, het Tongerlohuys en De Kring.

En met andere partners rond het plein zoals bijvoorbeeld De Moriaan of de St. Jan?

Met de St. Jan hebben we al wel eens iets georganiseerd, met De Moriaan nog nooit.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. Deze aanpak van het plein kan op twee manieren worden uitgelegd: als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad en als nieuwe start in het ‘gezelliger’ maken van de binnenstad. Hoe zien jullie dit en waarom?

Gezelliger maken impliceert werken met horeca en ballonnen. Belangrijker maken voor kunst en cultuur lijkt me een beter streven. Het is een wankel bestaan.

Een paar kunstwerken neerzetten wil niet zeggen dat het ook echt iets gaat betekenen. Dat moeten mensen doen. Ik vind het interessant om de culturele geschiedenis van een plein duidelijk te maken door het plaatsen van objecten. De kunst die er nu staat moet weg, dat past er niet meer. Ook wordt er niet goed voor gezorgd, dat is ook slecht. Dat geldt overigens voor meer beelden in de openbare ruimte in Roosendaal. Het gaat over mentaliteit denk ik. Met name de gemeente zelf moet het inbedden in een traditie, zorgen dat men de stad iets blijft bieden. Dat kan zo'n plein wel teweeg brengen.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Moet de gemeente überhaupt een rol spelen?

Absoluut, ze móeten een rol spelen. De ijsbaan is voor een deel van de bevolking, voor een ander deel kun je andere interessante dingen doen. Daar moet zo'n plein wel een rol in spelen want het is er geschikt voor. Maar het gaat over de mentaliteit, waar je het ook doet. Wat wil de gemeente bieden aan haar inwoners? Het ligt er ook aan wat voor prioriteit een wethouder er aan stelt.

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Het blijft in deze tijd belangrijk om als overheid te beschrijven wat je wilt. Zoals ik het nu zie (ik ben ook voor een deel subsidieafhankelijk) neemt de gemeente heel veel opdrachten die cultuurparticipatie in zich dragen (wat op zich goed is), maar opdrachten die meer op de inhoud ingaan nemen ze niet. Dat is wel jammer. Wij moeten heel veel publiek kunnen trekken, want anders is het niet aantrekkelijk. Dat is precies wat zo'n Tongerloplein anders zou kunnen brengen dan evenementen op de Nieuwe Markt of carnaval bijvoorbeeld. Maar ik begrijp het wel, dat de overheid in deze tijden keuzes moet maken en dat beeldende kunst 'luxe' geworden is. Kunst- en cultuurbeleid drijft op de passie van een wethouder. Maar de wethouders cultuur van tegenwoordig dragen ook sport, toerisme en vele andere portefeuilles. Dan wint sport het natuurlijk altijd van cultuur. Daarom is het belangrijk dat mensen die wel bezig zijn met kunst en cultuur de gemeente blijven overtuigen van het belang hiervan, zodat het verder reikt dan de gemiddelde carnavalsoptocht, al bedoel ik dat niet denigrerend.

Moet de gemeente voor haar cultuurbeleid in gesprek met alle spelers in het veld?

Absoluut. Dat doen ze wel, maar meestal pas als de nood aan de man is. We zijn bijvoorbeeld bij elkaar geroepen bij de vraag of het Tongerlohuys moest blijven bestaan en bij de vraag of het Centrum voor de Kunsten moest bezuinigen, maar dat zijn nare gesprekken. Je kunt ook op een andere manier in gesprek. Vroeger hadden we het Cultuurdebat, maar zoiets heeft geen inhoud als de gemeente er toch niets mee doet. Wij kunnen met iedereen bij elkaar gaan zitten, dan komen we tot prima plannen maar daar moet geld bij. Nu geeft de gemeente iedereen net genoeg om boven water te kunnen blijven. Dat zijn geen keuzes als iedereen half verzuipt. Vroeger kregen wij 22.000 euro subsidie, nu nog 8.500. Daarvan kan ik niemand betalen. Ze willen ons dus niet weg hebben, maar hiermee kunnen we ook niet echt iets organiseren. Het is aan het college om hier informatie over te verzamelen en er vervolgens een belang aan te hechten.

Ligt dit niet aan het feit dat beeldende kunst sowieso minder publiek trekt dan bijvoorbeeld muziek?

Exact. Men hoeft mij ook niet alles te geven, het kan ook naar goede bands.

Dus meer belang hechten aan kunst en cultuur in het algemeen?

Ja. Alleen de afwisseling (ook qua inhoud) mag wat groter zijn. Niet alles hoeft meteen bezocht te worden door tienduizend mensen. Het experiment wordt ondergesneeuwd. Op die manier kom je niet direct bij een cultuurplein terecht, maar eerder bij een dance-event. Wij proberen het te beschermen en als het Tongerloplein daarvan een icoon kan worden: des te beter. In ieder geval heeft inmiddels dus al één kunstenaar de kans gekregen om er iets voor uit te voeren en dat heeft hij prima gedaan.

Moet de culturele ontwikkeling op het Tongerloplein vooral uitgaan van de vraag (m.n. inwoners) of het aanbod (stichtingen, culturele instellingen) en waarom?

Ik ben toch een beetje van de oude stempel, ik vind niet dat je altijd het publiek moet vragen wat ze willen horen. Hierdoor raken kleine kunstinstututen in een enorme impasse, zij zijn niet altijd bereid om het publiek voorrang te geven. Ik vind dat er ook andere vormen zijn en ten slotte ben ik de specialist. Ik wil dat het CBKWB ook andere dingen te bieden heeft dan alleen maar laagdrempelige manifestaties. Hoe kun je een keer iets nieuws leren als je altijd voorgeschoteld krijgt wat je al kent? Dat proberen we met kunst- en cultuureducatie ook, kinderen stimuleren om eens iets anders te doen.

Ligt daar het grootste verschil tussen het professionele veld en het amateurveld?

Precies, dat is het verschil. Een amateur maakt iets omdat hij het ambacht goed geleerd heeft en omdat hij vindt dat het mooi is. Een professionele kunstenaar maakt iets omdat hij vindt dat hij dat moet maken, of dat nou mooi, lelijk of onbegrijpelijk is. Het gaat om wat hij wil zeggen, het thema. Dat zijn totaal andere uitgangspunten dan iets maken dat decoratief heel mooi is. Dat kun je breder trekken want het geldt ook voor muziek. Er zijn veel leuke dingen te leren. Ik vind het ook leuk dat de kunstenaars die hier wonen (en niet in bijvoorbeeld Amsterdam) ook eens boven zichzelf uit kunnen stijgen door ze een opdracht te kunnen geven die net wat pittiger of anders is.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: “de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad” (p.8). Het gemeentelijk rapport ‘Speerpunt Binnenstad’ (2012) verwoordt dit als volgt: “Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom.” Wat is uw visie hierop?

Dat wordt al een beetje geprobeerd door leegstaande etalages door bijvoorbeeld Kunstforum (uit Bergen op Zoom) vol te laten hangen met kunst. Maar je kunt ook dingen op straat organiseren. Bijvoorbeeld ‘Stroom’ dat ik noemde is op een winkeldag, dus ik hoop dat het winkelpubliek er nieuwsgierig naar is en ook naar het Ligapark.

Wordt dat bewust op een winkeldag georganiseerd?

Ja, ik wil het op een zaterdag. Als we dan toch iets met kunst en een route gaan doen, dan combineren we het met nieuwsgierigheid. Dat vind ik ook onze taak. Dit project is gesubsidieerd door de gemeente, dus die zien daar ook heil in. Komend jaar staat er meer op stapel. Bijvoorbeeld het project ‘Overschrijdingen’, in samenwerking met Essen (B). Deze uitwisseling gaat ook in de openbare ruimte plaatsvinden. Hiermee kun je bijdragen aan verrijking van een plek of een winkelstraat.

Is het Tongerloplein een geschikte plek voor dit soort dingen?

Vind ik wel, het is de geëigende plek. Maar vaak als je een project doet met beeldende kunstuitingen moet je veel maatregelen in de openbare ruimte om te zorgen dat het blijft staan en ‘hufferproof’ is. Plus maken allerlei (brandweer-)voorschriften het lastig om dan het plein echt toegankelijk te houden als het bezet moet blijven.

En in de tuin?

Dat zou zeker een optie zijn en is ook al wel gebeurd. ‘De Rode Draad’ is bijvoorbeeld geopend in de tuin. Dan zetten we hem ook aan de andere kant open. Ik zou dus eerder voor de tuin kiezen. Wat ook kan (en wel op het plein) is een ééndagsevenement organiseren. Een vergunning voor een dag regelen en zorgen dat je het aan het einde van de dag weer weghaalt. Zoiets zou ik ook altijd op een winkeldag doen.

Het hoeft dus niet altijd langdurig?

Nee, je moet ook prikken. Het is onze taak om af en toe prikjes uit te delen.

Mist het Tongerloplein nog een stukje identiteit?

Absoluut. Er wordt al heel lang over gepraat. Het Plein7 Festival is een leuk gebeuren. Toen ik in dat kader voor ‘De Rode Draad’ subsidie aanvraag bij de provincie (via het BKKC) werd ik afgebrand. Ik mocht de subsidie niet gebruiken voor dat festival want dat kon niet door voor een evenement op niveau.

Het Plein7 Festival niet?

Nee. Zo zie je dat als je één schaal hoger gaat, hoe plaatselijk het dan ervaren wordt. Je zou dus met alle stakeholders kunnen zeggen: nu gaan we iets op maat maken waar we allemaal subsidie voor proberen te krijgen, één groot festival. We zijn te klein om het plein het hele jaar door te kunnen vullen, dus laten we één jaarlijks festival houden dat ook inhoudelijk interessant is.

Met verschillende kunst- en cultuurdisciplines.

Ja.

Zou Roosendaal zich met een cultuurplein regionaal op de kaart kunnen zetten?

Dat zal nog een hele uitdaging worden. Er is veel goodwill en ook best wel kwaliteit in de verschillende disciplines. De samenwerking is echter pas net begonnen en die is niet eens geboren uit een wil om de inhoud bij elkaar te brengen, maar die is noodgeboren. Het is wel interessant. Ik werkte van nature al samen met het Tongerlohuys en De Kring. Wij proberen breed samen te werken, dat is ook onze taak. Nu begint dat bij meer organisaties te leven, maar er is nog bijna niet nagedacht over wat je allemaal kunt doen met zo'n plein buiten een kunstuiting.

Dus lokale samenwerking is op dit moment belangrijker dan regionale samenwerking?

Sommigen kunnen wel het regionale brengen, bijvoorbeeld De Kring en wij. Het Tongerlohuys heeft ook moderne beeldende kunst getoond, maar dat is door de gemeente afgeschaft.

Dan hou je in feite een archiefhuis over. Als dat de keuze is, blijft het huis statisch vastgeklonken en toon je alleen wat je al had. Als je het Tongerloplein wilt gebruiken moet je het niet op een statische manier doen, want dan gebeurt er gewoon niets. Of hetzelfde, maar dan buiten.

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

Hoogopgeleiden in Roosendaal die wat meer naar de inhoud zoeken trekken hier weg. Er zit niet eens een HBO-opleiding hier. Daarom moet je je bescheiden opstellen, je kunt hier niet de meest experimentele kunst en cultuur brengen. Ik snap daarom wel dat de gemeente daar niet veel tijd en energie aan wil besteden. Maar je kunt wel veel andere dingen doen die ook nieuw of vernieuwend zijn. Bijvoorbeeld een VMBO-dag en activiteiten als 'Artisjok' en Art2Hop (projecten CvK) zijn toch wel hele goede dingen wat dat betreft. Je kunt dan op het Tongerloplein wel een afsluitende manifestatie doen, georganiseerd door de samenwerkende partijen.

Jongeren in aanraking brengen met kunst en cultuur is dus belangrijk?

Voor ons is dat een belangrijk thema ja. Daar kun je het Tongerloplein heel goed voor gebruiken.

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

In mijn ervaring ligt dat in de openbare ruimte moeilijk. Dat werkt alleen maar als je bijvoorbeeld DJ Tiësto uitnodigt.

Daarvoor heb je echt een trekker nodig?

Ja, dan kun je mensen wel binnen krijgen. Verder denk ik niet dat het werkt.

Wilt u nog iets toevoegen?

Als het plein toch aangepakt wordt kunnen we misschien meteen beginnen met een opening, een soort traditie. Misschien kan de gemeente de opdracht geven om alle organisaties samen iets te laten organiseren. Dan zien we wel hoe we daar een subsidie voor kunnen vrij maken.

En dat moet dan een terugkerend iets worden?

Dat zou ik zeker proberen. Dan kun je direct ook een soort trots tentoonspreiden. Ik zou daar meteen aan meewerken, ik denk iedereen wel.

Bedankt voor dit interview.

Interviews Tongerloplein

Centrum voor de Kunsten* 07-01-13 (*schriftelijk)

(Trudie Stalpers-Smeets, manager)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Mijn naam is Trudie Stalpers Smeets, ik ben manager van het Centrum voor de Kunsten. Het Tongerloplein is een belangrijk uitzetpunt voor exploitatie van producten voor het CvK.

Vindt u het Tongerloplein de meest geschikte locatie voor kunst/cultuur in de binnenstad van Roosendaal en waarom vindt u dat?

Het kan een prima locatie zijn van waaruit cultuur zich kan presenteren aan de Roosendaalse bevolking. Een mooi lokaal cultureel hart met betrekking tot De Kring (met zijn tuin grenzend aan het museum, gebruik van maken!) in het stadscentrum (het CvK zou er op die locatie heel goed bijpassen als gebruiker van één van de gebouwen grenzend aan het Tongerloplein!). Voeg er de bibliotheek en het archief aan toe en je hebt een fantastisch cultureel plein.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. In de verschillende rapporten en beleidsdocumenten wordt dit markerpunt op twee manieren uitgelegd, gericht op verleden en toekomst:

- als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad
- als nieuwe start in het 'gezelliger' maken van de binnenstad

Hoe ziet u dit en waarom? Of denkt u dat het één het ander versterkt of zelfs voorwaardelijk kan werken?

Zie antwoord hierboven.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein en waarom vindt u dat? Kunt u concretiseren hoe u deze rol ziet?

Het coördineren/organiseren zou voor de toekomst prima als rol/opdracht richting nieuw te vormen Centrum voor Cultuureducatie kunnen.

Kunt u zowel een sterk als een zwak punt noemen van in het verleden gevoerd cultuurbeleid van de gemeente Roosendaal en aangeven waarom u dit vindt?

Voor de toekomst zou ik hier input willen zien in een onafhankelijke organisatie (Centrum voor Cultuureducatie), die alle culturele organisaties in stelling brengt/adviseert/coördineert binnen de gemeente. De katalysator (adviesbureau) tussen en voor gemeente en organisaties.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: "de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad" (p.8). Het gemeentelijk rapport 'Speerpunt Binnenstad' (2012) verwoordt dit als volgt: "Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom." Wat is uw visie hierop?

Er zijn zeker mogelijkheden om deze twee partijen samen aan tafel te zetten en innovatie op dit gebied tot stand te laten komen.

Ook uit de Cultuurnota 2007-2010: "Extra aandacht zal geschonken worden aan de inbreng van

kunstenaars bij het realiseren van omgevingsfactoren als bijvoorbeeld bestrating en kunstzinnige

toepassingen in straatmeubilair.” Is dit gebeurd? Hoe kan dit (alsnog) gerealiseerd worden en hoe draagt dit bij aan de culturele ontwikkeling?

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Zie vraag twee, een samensmelting op één locatie van verschillende disciplines in het hart (Tongerloplein), zou zeker toekomstperspectief hebben en een bijdrage kunnen leveren aan een cultureel Roosendaal. Visie uitzetten in de vorm van een cultuurnota voor een aantal jaren is dan onvermijdelijk.

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan ‘bruisen’?

In voorgaande antwoorden al terug lezen: bij elkaar brengen van meerdere culturele disciplines op die plaats.

Betekent de term *cultuurplein* voor u vooral de fysieke aanwezigheid van culturele instellingen aan het plein of het houden van culturele openluchtactiviteiten op het plein? Waarom?

Beiden.

Op welke manier(en) zou volgens u samenwerking tussen stakeholders kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein? Concreet; hoe ziet deze samenwerking er uit en met wie? (de belangrijkste partners)

Hoe ziet u regionale samenwerking in relatie tot de ontwikkeling van het Tongerloplein?

Vooralsnog moet Roosendaal eerst maar zien dat het zelf zijn zaken op orde heeft met betrekking tot het Tongerloplein, interne motivatie is hier eerst op zijn plek (dit verlet niet dat er altijd samenwerking gezocht kan worden).

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

Zo breed mogelijk inzetten voor de gehele bevolkingsgroep.

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

Beiden zijn hier van belang, een mengeling, een kruisbestuiving, zou een goede formule kunnen zijn.

Moet de culturele ontwikkeling op het Tongerloplein vooral uitgaan van de vraag (m.n. inwoners) of het aanbod (stichtingen, culturele instellingen) en waarom?

Laat vraag en aanbod samenkomen, dat brengt uiteindelijk het meeste rendement naar mijn idee.

Hoe ziet u (überhaupt) de rol van de burger in de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Er zijn ongelooflijk veel initiatieven die met een beetje ondersteuning of richting als een mooi product weggezet zouden kunnen worden. Het nieuw te vormen CvC (Centrum voor Cultuureducatie) zou daar een uitstekende rol in kunnen spelen.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

Zeg nooit nooit, ik ben er van overtuigd dat je dit juist heel open moet blijven bekijken en initiatieven moet laten afhangen van de vraag en de behoefte die er vanuit de burger en gemeente ontstaat. Van daaruit kijken wat er wel/niet mogelijk is. Op voorhand heel veel kaders gaan stellen is voor mij niet bruisend te noemen.

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

In principe ben ik voor niet betaalde activiteiten, zo breed mogelijk toegankelijk voor de gehele bevolking. Af en toe een betaalde activiteit: géén bezwaar.

Geen verdere vragen.

Interviews Tongerloplein

Gemeente Roosendaal 10-01-13

(Hans Verbraak, wethouder)

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Mijn naam is Hans Verbraak, ik ben wethouder cultuur, binnenstad, economie, onderwijs, arbeidsmarkt, recreatie en toerisme. Veel dingen dus die te maken hebben met het culturele leven in Roosendaal. Ik ben ook verantwoordelijk voor alle culturele activiteiten en evenementen binnen de gemeente Roosendaal, dus wij hebben groot belang bij een florerend Tongerloplein. Ik vind het belangrijk dat het Tongerloplein hét cultuurplein in Roosendaal is, daar leent het zich uitstekend voor.

Zou u het Tongerloplein op dit moment ook al het cultuurplein noemen?

Ja. Ik vind niet dat een cultuurplein afhangt van de inrichting, dat is alleen mooi meegenomen. Cultuur wordt door mensen gemaakt, of het nou in een weiland is of op een intiem plein.

Betekent de term *cultuurplein* voor u vooral de fysieke aanwezigheid van culturele instellingen aan het plein of het houden van culturele openluchtactiviteiten op het plein? Waarom?

Met name het laatste, het gaat echt om de beleving. De Roosendaler moet dat plein weten te vinden. Er is een schouwburg, een museum en een prachtige tuin waar veel meer mee gedaan zou moeten worden. De Moriaan, De Sinjoor, het Tongerlohotel, de St. Jan, er zijn genoeg mogelijkheden. Voor heel Roosendaal zou dat plein als cultureel plein moeten gaan leven.

U noemde de tuin. Zou deze open moeten om bij het plein te betrekken?

Ja, dat moet echt gebeuren. Het biedt heel veel mogelijkheden. Het Tongerlohuys vind ik het mooiste monument in Roosendaal, het heeft veel historie en hier moeten veel meer mensen naartoe. In mijn ervaring trekken culturele openluchtactiviteiten heel veel mensen in Roosendaal, terwijl het moeilijk is om mensen naar binnen te trekken, met name in het Tongerlohuys. Hier ben ik mee bezig, maar de tuin moet echt open.

Moet het cultuurplein zich vooral richten op de Roosendaler?

Nee. In de eerste plaats natuurlijk wel, maar er kunnen ook mensen van buiten de stad op af komen. Bijvoorbeeld Plein7 trekt mensen uit heel West-Brabant. Ik sluit niet uit dat dit in de toekomst meer gaat gebeuren met aansprekende culturele activiteiten. Ik heb zeker ideeën over wat daar zou kunnen, maar nu nog niet in de open lucht gebeurt.

Kan Roosendaal zich met een cultuurplein regionaal op de kaart zetten?

Dat is niet de eerste doelstelling. Het zou wel kunnen, maar het hangt ook af van je aanbod, mensen komen alleen maar als je iets unieks aanbiedt. Dat is aan de programmeurs. De schouwburg bijvoorbeeld heeft een behoorlijk wervingsgebied, dus wat dat betreft komen mensen daar al wel naartoe.

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

Dat zullen in de eerste plaats amateurgezelschappen zijn, maar ik kan me voorstellen dat De Kring (je moet nadenken als er steeds minder bezoekers naar voorstellingen komen) ook steeds vaker buitenactiviteiten laat plaatsvinden. Dat gebeurt ook al regelmatig. Het kan dus beide. Kindervoorstellingen van de schouwburg vinden nu af en toe wel eens in het Vrouwenhofpark plaats, dit zou ook in de tuin kunnen bijvoorbeeld. Hier ligt nog wel een uitdaging.

In de tuin omdat deze af te sluiten is?

Ja. De tuin biedt die mogelijkheid. Je moet wel zorgen dat je hem ook weer af kunt sluiten, hij kan niet dag en nacht open blijven.

Het plein is lastiger om af te sluiten?

Ja. Het is ooit wel eens gebeurd toen er bij Plein7 zoveel bezoekers waren dat het op een gegeven moment gewoon vol was. Het is wel mogelijk, maar het is niet de eerste bedoeling. Wie weet wat organisatoren bedenken.

In principe is het wenselijk om het zo toegankelijk mogelijk te houden?

Ja, het moet een openbaar karakter hebben.

Mocht er een bekende popgroep optreden, dan moet je het natuurlijk wel af gaan sluiten.

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. Deze aanpak van het plein kan op twee manieren worden uitgelegd: als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad en als nieuwe start in het 'gezelliger' maken van de binnenstad. Hoe zien jullie dit en waarom?

Het moet een nieuwe start zijn in het gezelliger maken. De herinrichting noem ik fase 1, de verbinding tussen instellingen en activiteiten noem ik fase 2. Dit is de vervolgstap.

Ligt er een rol voor de gemeente bij die vervolgstap?

Jazeker. Wij moeten samen met De Kring en het Tongerlohuys kijken of we slimme verbindingen kunnen gaan maken. Nu heeft het Tongerlohuys een lastige ingang aan de Molenstraat. Het zou misschien beter zijn om de ingang aan het plein te maken en de horecafaciliteit met De Kring te combineren.

Hier staat de gemeente dus voor open?

Ja, ik ben op dit moment in gesprek met het bestuur van de schouwburg om de mogelijkheden te bekijken, maar alles staat of valt met de financiële mogelijkheden. Op dit moment is er ook een groep van raadsleden die kaders mee gaat geven aan de cockpit die geformeerd wordt voor de binnenstad. Daar zullen ook ideeën uitkomen waar we zeker iets aan kunnen hebben.

Moet hierop gewacht worden?

Ja. We moeten geen onomkeerbare beslissingen nemen waarvan we later spijt krijgen. Na de zomer zullen er ideeën voor de gehele binnenstad op tafel liggen. Dan zal met name de gemeenteraad keuzes moeten gaan maken, samen met het college.

Zijn plannen voor de gehele binnenstad (waarvan cultuur een onderdeel is) belangrijker dan losse plannen voor cultuur?

Cultuur is (zeker in deze moeilijke economische tijden) zeer belangrijk. Het is een bindmiddel om mensen bij elkaar te krijgen en om mensen te laten genieten van creatieve dingen. Als het aan mij ligt zou ik hier graag prioriteit aan geven. Het hoeft niet allemaal op het Tongerloplein, we hebben meer plaatsen in de stad waar iets gebeurt zoals de Nieuwe Markt, de Oude Markt en het Kadeplein. We hebben ook nog de parken.

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: "de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad" (p.8). Het gemeentelijk rapport 'Speerpunt Binnenstad' (2012) verwoordt dit als volgt: "Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom." Wat is uw visie hierop?

Dat denk ik wel, daar is nog wel een slag te maken in Roosendaal. Winkeliers moeten uitnodigen dat mensen naar binnen komen en via cultuur zou dit best kunnen. We moeten nog eens goed kijken hoe we die verbinding kunnen maken want het is makkelijker gezegd dan gedaan. Hoe kun je cultuur zo uitbreiden dat het publiek trekt? Ik denk wel dat straattoneel extra publiek naar Roosendaal trekt dat ook de winkels bezoekt. De winkels moeten dan wel iets te bieden hebben waardoor je er feitelijk naar binnen getrokken wordt. Dat is de kunst van het ondernemen.

Zou het elkaar extra versterken op een koopzondag?

Daar zijn de meningen over verdeeld. We hebben een aantal koopzondagen gekoppeld aan culturele activiteiten. Het blijkt dan dat mensen komen voor die culturele activiteit en niet gaan shoppen. We hebben dit bij voorbeeld de kermis geprobeerd. Dan gaan mensen wel naar de kermis maar niet winkelen. Veel publiek bij evenementen betekent dus niet dat ze ook de winkels ingezogen worden.

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein? Moet de gemeente überhaupt een rol spelen?

De gemeente kenmerkt zich in het nieuwe denken als faciliterende overheid. Met name de mensen moeten het doen. We gaan dus zeker niet voorop lopen. Laat het maar van onderop komen. Ik merk

in Roosendaal dat er ook een grote bereidheid heerst om dit te doen. We hebben een Cultuurraad en allerlei creatieve mensen die van alles willen in de stad. De VVV coördineert alle evenementen, dat is ook belangrijk. Dit bevordert diversiteit. Als er teveel evenementen zijn worden sommige niet goed bezocht en dat is ook niet goed.

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

We moeten oppassen met nota's. Wat je vandaag opschrijft is morgen alweer verouderd. Afspraken maken is wel goed. Voor je het weet zit je aan allerlei regeltjes vast. Je moet wel weten waar je naartoe wilt.

Een visie is dus wel belangrijk?

Ja. Wat willen we op het plein en wat niet, dat moet afgesproken worden. Ruimte geven voor initiatieven is wel belangrijk.

Zou deze visie dan bijvoorbeeld uit het nieuw gevormde cultuurcluster moeten komen en daarna gedragen worden door de gemeente?

Ja. Vroeger nam de gemeente overal het voortouw in, daar moeten we vanaf. Dit jaar hebben we bijvoorbeeld ook de subsidies laten bepalen door de Cultuurraad. Wij zitten er wel bij, maar zij bepalen. Dit werkt wel beter.

Hoe ziet u (überhaupt) de rol van de burger in de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Wij moeten het plein zo aantrekkelijk maken dat de inwoners van de gemeente daar naartoe komen. Daar ligt de uitdaging. Het is ook een stukje communicatie. Het moet er gewoon gezellig zijn. Daar werken we sowieso aan, een gezellige binnenstad. Hier moeten we de komende jaren aan werken om die gezelligheid en vergroening van de binnenstad door te voeren.

Is het plaatsen van nieuwe bomen op het Tongerloplein onderdeel van de vergroening?

De bomen die er nu staan zijn ziek dus die gaan weg, maar er komen heel veel bomen voor terug. Een stuk of tien Platanen waar je ook onder kunt zitten, dus dat groene element is heel belangrijk. Van het middenplein willen we een soort theater maken. Er omheen kun je zitten en staan en daar staan ook de bomen. De bomen voor De Kring en achter de St. Jan blijven gewoon staan. Het is al groen, maar het moet nog groener worden.

Als het plein af is, moeten er dan heel het jaar door activiteiten plaatsvinden?

Liefst wel. De zomer biedt de meeste mogelijkheden, maar in de winter kan dat ook prima. Je bent afhankelijk van het weer, maar als je iets leuks organiseert komen de mensen wel. Je kunt ook kortdurende dingen organiseren. We hebben ook een keer Roosendaal Zingt Kerst gehad. Dit was erg gezellig, ook al regende het. Het seizoen loopt al steeds langer, in september is het nog Kunstmaand en Tongerlopleingeluiden bijvoorbeeld. Het begint al in april en loopt eigenlijk door tot aan december. Dan is er daar tussenin nog carnaval.

Zou het plein zijn cultuurfunctie moeten behouden bij totaalevenementen zoals kermis of carnaval?

Carnaval is in principe ook cultuur en er gebeuren tijdens dat feest dan ook zeker culturele activiteiten op het plein. Als het plein maar gebruikt wordt.

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u niet geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

Dat moet je open laten. De Roosendaler moet zelf kunnen kiezen waar hij naartoe wil. Muziek ligt voor de hand maar ik denk ook met name aan dans, hier leent het plein zich ook uitstekend voor. Straattoneel ook. Wat ik ook zie is een samenwerking met het Centrum voor de Kunsten. Hier zit veel talent.

Het Centrum voor de Kunsten zou wel naar het plein willen verhuizen en De Biggelaar staat open voor een culturele invulling. Kan dit het cultuurplein versterken?

Het zou geweldig zijn als je alle cultuur bij elkaar hebt zitten. Het Centrum voor de Kunsten heeft nu twee vestigingen. Hier vinden forse bezuinigingen plaats, het is maar de vraag of we deze locaties overeind kunnen houden. De vestiging in de Nieuwstraat is vrij dichtbij maar toch niet echt aan het plein. Alles valt of staat met Euro's dus ik zie op dit moment niet snel mogelijkheden om het CvK daar te vestigen, maar wel een samenwerking met de schouwburg, het Tongerlohuys, het plein en de tuin.

En een nieuw (pop)cultuurpodium?

Dat speelt al vrij lang en daar zijn een aantal mensen in Roosendaal enthousiast mee bezig. Ik heb gezegd: kom maar met plannen en dan kijken we daar naar. Ik wacht de plannen af. In Bergen op

Zoom zit ook een poppodium dus misschien is het te dicht op elkaar. Daarnaast is huizen bouwen in deze tijd uiterst lastig. Maar als er een exploitant is valt er zeker over te praten.

Hoe ziet u regionale samenwerking in relatie tot de ontwikkeling van het Tongerloplein?

Iedere stad en dorp heeft zijn eigen cultuurpodium. In Wouw bijvoorbeeld gebeurt ook ontzettend veel op cultureel gebied. Ik denk wel dat je samenwerking op dat gebied in eerste instantie lokaal in moet steken. Niet een te grote broek aantrekken. Het is een plein met name voor en door de Roosendalers. Iedereen die van buitenaf komt is welkom, maar we gaan uit van een lokale insteek.

Moeten de dorpen betrokken worden bij de invulling?

Dat gebeurt nu al. Bij Tongerlopleingeluiden en in de St. Jan treden regelmatig gezelschappen uit de dorpen op.

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst) Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

Ik vind jeugd heel belangrijk. De jeugd is de toekomst. Je zou de tuin uitstekend kunnen gebruiken voor jeugdvoorstellingen om ze zo ook te prikkelen om naar De Kring te komen. Er mag ook best eens iets voor 65+ gebeuren. Alles is mogelijk. Maar nogmaals, dat moet niet van mij uit komen maar van de organisaties en stichtingen die het culturele leven in Roosendaal willen stimuleren.

Heeft u nog iets toe te voegen?

We zijn zover dat cultuur in Roosendaal belangrijk gevonden wordt en daar ben ik blij om. Ik ben ook blij dat we van het plein een uniek pleintje gaan maken in de binnenstad waarvan heel veel gebruik gemaakt gaat worden. Dat gebeurt ook nu al, het is niet zo dat we op 0 beginnen, we zitten al op 75 en we willen naar 100. Die kansen liggen er, dus laten we die met beide handen grijpen.

En dan gaat het bruisen?

De variëteit is belangrijk. We moeten dingen bedenken die uitdagend zijn, en waarvan men zegt: daar ga ik naartoe.

Komende zomer is aan een belangrijk randvoorwaarde voldaan door de herinrichting?

We hopen voor de zomer het plein keurig netjes op orde te hebben, zodat er ook een mooie en feestelijke opening plaats kan vinden in september met de Kunstmaand. Dan zijn we klaar voor fase 2, de verbindingen leggen in en met de omgeving van het plein, de tuin open en de verblijfsruimte van het plein verhogen.

Bedankt voor dit interview.

Bijlage 2: Interviewvragen

Interviewvragen stakeholders Tongerloplein

Wat is uw naam en uw functie en welk belang heeft uw organisatie bij de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Vindt u het Tongerloplein de meest geschikte locatie voor kunst/cultuur in de binnenstad van Roosendaal en waarom vindt u dat?

De infrastructuur op het Tongerloplein wordt begin komend jaar aangepakt. In de verschillende rapporten en beleidsdocumenten wordt dit markeerpunt op twee manieren uitgelegd, gericht op verleden en toekomst:

- als afsluitingsdeel van de herbestrating van de gehele binnenstad
- als nieuwe start in het 'gezelliger' maken van de binnenstad

Hoe ziet u dit en waarom? Of denkt u dat het één het ander versterkt of zelfs voorwaardelijk kan werken?

Welke rol zou de gemeente volgens u moeten spelen bij culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein en waarom vindt u dat? Kunt u concretiseren hoe u deze rol ziet?

Kunt u zowel een sterk als een zwak punt noemen van in het verleden gevoerd cultuurbeleid van de gemeente Roosendaal en aangeven waarom u dit vindt?

In de Cultuurnota 2007-2010 wordt aangegeven dat: *“de versterking van de cultuur in de stad goed kan samengaan met de ontwikkeling van Roosendaal als winkelstad”* (p.8). Het gemeentelijk rapport 'Speerpunt Binnenstad' (2012) verwoordt dit als volgt: *“Het Tongerloplein blijft het cultuurplein, maar nieuwe vormen van amusement in relatie tot detailhandel zijn welkom.”* Wat is uw visie hierop?

Ook uit de Cultuurnota 2007-2010: *“Extra aandacht zal geschonken worden aan de inbreng van kunstenaars bij het realiseren van omgevingsfactoren als bijvoorbeeld bestrating en kunstzinnige toepassingen in straatmeubilair.”* Is dit gebeurd? Hoe kan dit (alsnog) gerealiseerd worden en hoe draagt dit bij aan de culturele ontwikkeling?

Wat vindt u van het feit dat er op dit moment geen cultuurnota is? (Hoe) zou een nieuwe cultuurnota volgens u kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Hoe denkt u dat publiek in het algemeen getrokken kan worden naar het Tongerloplein, m.a.w. hoe denkt u dat het plein kan gaan *'bruisen'*?

Betekent de term *cultuurplein* voor u vooral de fysieke aanwezigheid van culturele instellingen aan het plein of het houden van culturele openluchtactiviteiten op het plein? Waarom?

Op welke manier(en) zou volgens u samenwerking tussen stakeholders kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein? Concreet; hoe ziet deze samenwerking er uit en met wie? (de belangrijkste partners)

Hoe ziet u regionale samenwerking in relatie tot de ontwikkeling van het Tongerloplein?

Hoe kijkt u terug op de visie HTP (HetTongerloPlein) uit 2000, een visie van de (toenmalige) stakeholders (Thomas Auping, Leo Kievit, Han Mulder) op de ontwikkeling van het Tongerloplein?

Op wie zou kunst/cultuur op het Tongerloplein zich moeten richten en waarom? (doelgroep, herkomst)
Wat voor soort doelgroepen trekken we nu aan en moet dit volgens u veranderen?

Wat is belangrijker bij de culturele ontwikkelingen op het Tongerloplein, het amateurveld of het professionele veld? Waarom?

Moet de culturele ontwikkeling op het Tongerloplein vooral uitgaan van de vraag (m.n. inwoners) of het aanbod (stichtingen, culturele instellingen) en waarom?

Hoe ziet u (überhaupt) de rol van de burger in de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

Kunst/cultuur zijn brede begrippen. Welke vormen van kunst/cultuur lijken u **niet** geschikt om te ontwikkelen op het Tongerloplein en waarom? (Voorbeelden: BK, Muziek, Film, Architectuur, Theater, Literatuur, Dans, Fotografie, Nieuwe media, Grafische Vormgeving)

Hoe kijkt u aan tegen het ontwikkelen van kunst/cultuurinitiatieven op het Tongerloplein waarvoor het publiek moet betalen? Hoe ziet u dit voor zich?

Geen verdere vragen.

Bijlage 3: Enquête

Welkom bij deze vragenlijst over de beleving van kunst en cultuur in de open lucht op het Tongerloplein. De vragenlijst is opgebouwd uit de volgende onderwerpen:

- I. De huidige kunst/cultuurbeleving op het Tongerloplein
- II. De toekomstige kunst/cultuurbeleving op het Tongerloplein

Onder kunst en cultuur wordt in deze vragenlijst verstaan: "kunst en cultuur als geheel van creatieve uitingen door mensen". Het Tongerloplein is gelegen in de binnenstad van Roosendaal en wordt ook wel het 'cultuurplein' genoemd. Dit heeft te maken met de aanwezigheid van onder andere een schouwburg en een museum en de openluchtactiviteiten die er regelmatig georganiseerd worden.

I. De huidige kunst/cultuurbeleving op het Tongerloplein

- 1) Wilt u de volgende evenementen op het Tongerloplein beoordelen met een rapportcijfer? Als u een evenement nooit heeft bezocht, kunt u *niet van toepassing* aanvinken: (1 = zeer slecht en 10 = zeer goed)

Evenement:	Rapportcijfer (1 t/m 10)	Niet van toepassing
Tongerlopleingeluiden		
Plein7 Festival		
Roosendaal Zingt		
Blommenblues		
Ear Candy Festival		
Kinderboekenmarkt		
Rond de Tong		
Koninginnedag		
Kermis		
Carnaval		
Anders, namelijk:		

- 2) **Stelling I:** “Ik zou vaker naar het Tongerloplein gaan als er *meer* van bovenstaande evenementen worden georganiseerd.” Geef aan in hoeverre u het hiermee eens bent:

Helemaal mee eens

Mee eens

Niet mee eens, niet mee oneens

Mee oneens

Helemaal mee oneens

Stelling II: “Ik zou vaker naar het Tongerloplein gaan als er *een ander soort* evenementen zou worden georganiseerd dan bovenstaande.” Geef aan in hoeverre u het hiermee eens bent:

Helemaal mee eens

Mee eens

Niet mee eens, niet mee oneens

Mee oneens

Helemaal mee oneens

- 3) Kunt u een voorbeeld geven van een kunst/cultuuractiviteit die u elders bezoekt en die u graag in Roosendaal terug zou willen zien?

- 4) **Stelling I:** “Het Tongerloplein is een *cultuurplein* door de fysieke aanwezigheid van de culturele instellingen: De Kring, Tongerlohuys en St. Jan.”

Geef aan in hoeverre u het hiermee eens bent:

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens, niet mee oneens
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens

Stelling II: “Het Tongerloplein is een *cultuurplein* door de georganiseerde culturele openluchtactiviteiten op het plein.” Geef aan in hoeverre u het hiermee eens bent:

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens, niet mee oneens
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens

- 5) Kunt u op een schaal van 1 (geheel onbelangrijk) t/m 10 (heel erg belangrijk) aangeven hoe belangrijk u de aanwezigheid van kunst/cultuur op het Tongerloplein persoonlijk vindt?

II. De toekomstige kunst/cultuurbeleving op het Tongerloplein

- 6) Vindt u dat er op het Tongerloplein in de toekomst meer, minder of even veel kunst/cultuuractiviteiten georganiseerd moeten worden in vergelijking met het afgelopen jaar?
- Meer
 - Even veel
 - Minder
 - Geen mening
- 7) Hieronder staan enkele vormen van kunst/cultuur. Kunt u aangeven welke u in de toekomst graag zou willen zien op het Tongerloplein? (meerdere antwoorden mogelijk)

Discipline:	Zou ik graag willen zien
Beeldende kunst	
Muziek	
Film	
Architectuur	
Theater	
Literatuur	
Dans	
Fotografie	
Nieuwe media	

8) Wat moet volgens u in de toekomst het belangrijkste doel zijn van kunst/cultuur op het Tongerloplein?

- Het bieden van een platform aan talentvolle artiesten en/of kunstenaars
- Het bieden van een platform aan amateurs
- Het tonen van lokale/regionale cultuur
- Het tonen van vernieuwende kunst/cultuur
- Anders, namelijk:

9) **Stelling:** "De gemeente dient zich *niet* te bemoeien met de toekomstige invulling van kunst/cultuuractiviteiten op het Tongerloplein." Geef aan in hoeverre u het hiermee eens bent:

Helemaal mee eens

Mee eens

Niet mee eens, niet mee oneens

Mee oneens

Helemaal mee oneens

10) **Stelling:** "Kunst/cultuur op het Tongerloplein moet een maatschappelijk thema uitdragen."

(bijv. multiculturele samenleving, duurzaamheid, vergrijzing)

Geef aan in hoeverre u het hiermee eens bent:

Helemaal mee eens

Mee eens

Niet mee eens, niet mee oneens

Mee oneens

Helemaal mee oneens

11) **Stelling:** "Kunst/cultuur op het Tongerloplein moet per definitie gratis toegankelijk zijn."

Geef aan in hoeverre u het hiermee eens bent:

Helemaal mee eens

Mee eens

Niet mee eens, niet mee oneens

Mee oneens

Helemaal mee oneens

12) **Stelling:** "Roosendaal zet zich regionaal op de kaart met het Tongerloplein als cultuurplein."

Geef aan in hoeverre u het hiermee eens bent:

Helemaal mee eens

Mee eens

Niet mee eens, niet mee oneens

Mee oneens

Helemaal mee oneens

13) Hoe wilt u geïnformeerd worden over kunst/cultuuractiviteiten op het Tongerloplein (meerdere antwoorden mogelijk)

- Via posters/flyers in de stad
- Via lokale media zoals krant/radio
- Via de VVV
- Via social media
- Via een huis-aan-huisblad
- Anders, namelijk:

14) Heeft u zelf ideeën of suggesties voor de culturele ontwikkeling van het Tongerloplein?

U bent aan het einde van de vragenlijst. Bedankt voor uw medewerking!